

G A S P E R I

S C H U M A N

A D E N A U E R

M O N N E T

J O H N M C C O R M I C K

AVRUPA BİRLİĞİ SİYASETİ

A

John McCormick
Avrupa Birliği Siyaseti
European Union Politics

Çeviren: Dođancan Özsel

ISBN13: 978-975-250-043-3

Adres Yayınları® / 41

1. Baskı: Temmuz 2015

© 2015, Adres Yayınları®

© 2011, Palgrave Macmillan

Bu kitap ilk olarak İngilizce, Macmillan Publishers Limited'e ait Palgrave Macmillan tarafından, *European Union Politics, John Mc Cormick* ismiyle yayınlanmıştır. Türkçe çeviri ve baskısı Palgrave Macmillan izniyle yapılmıştır. Bu eserin müellifi olarak yazarın hakları mahfuzdur.

First published in English by Palgrave Macmillan, a division of Macmillan Publishers Limited under the title *European Union Politics* by John McCormick. This edition has been translated and published under licence from Palgrave Macmillan. The author has asserted his right to be identified as the author of this Work.

Yayın Yönetmeni: **Cennet Uslu**

Tashih: **Emre Turku**

Sayfa Düzeni: **Uluslararası Piri Reis Kültür Ajansı**

Kapak Tasarımı: **Muhsin Doğan**

Baskı: **Tarcan Matbaası**

LiBeRtE
liberteyayınları

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara
Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03
E-mail: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr
Sertifika No: 16438

Adres Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

John McCormick

John McCormick, ABD'deki Indiana Üniversitesi'nin Indianapolis kampüsünde Jean Monnet Avrupa Birliği profesörüdür. İngiltere'deki Exeter ve Sussex üniversiteleri ile Belçika'daki College of Europe'da misafir öğretim üyesi olarak bulunmuştur ve 2007 senesinden beri Avrupa kültürü üzerine bir master programı yürüten çok-uluslu Avrupa Konsorsiyumu'nun içerisinde. Dersleri ve araştırma konuları karşılaştırmalı politika ve kamu politikaları üzerine, özellikle de AB ve İngiliz siyaseti, çevre siyasaları ve transatlantik ilişkileri üzerine odaklanmaktadır. Diğer basılmış eserleri arasında şunlar bulunmaktadır: *Environmental Policy in the European Union* (Palgrave Macmillan, 2001), *The European Superpower* (Palgrave Macmillan, 2007), *Europeanism* (Oxford University Press, 2010), *Understanding the European Union* (Palgrave Macmillan, 2011) ve *Comparative Politics in Transition* (Wadsworth, 2012).

ÖZET İÇİNDEKİLER

Giriş	1
KISIM 1: TARİHİ VE DÜŞÜNSEL ARKA PLAN	
1. Entegrasyonu Anlamak	7
2. Nedir Bu Avrupa Birliği?	27
3. Kimdir Bu Avrupalılar?	47
4. Savaş Sonrası Şekillenen Avrupa	69
5. Ortak Pazarın Doğuşu	89
6. Avrupa Birliğine Giden Yol	109
7. Lizbon Sonrası	131
8. Antlaşmalar	153
9. Üye Devletler	173
KISIM 2: SİYASİ VE İDARİ YAPI	
10. Avrupa Komisyonu	195
11. Konseyler	217
12. Avrupa Parlamentosu	237
13. Avrupa Adalet Divanı	257
14. Uzmanlaşmış Kurumlar	277
15. Partiler Ve Çıkar Grupları	299
16. Seçimler Ve Referandumlar	319
17. Kamuoyu	341
KISIM 3: AB SİYASALARI	
18. AB Kamu Politikaları	363
19. Ekonomi Politikası	385
20. Euro Bölgesi	405
21. Kaynakların Yönetimi	425
22. Uyum Politikası	445
23. Adalet Ve İçişleri	467
24. Küresel Bir Aktör Olarak AB	487
25. AB Ve Diğer Devletler	507
Sonuç	527

AYRINTILI İÇİNDEKİLER

Şekil ve Görseller	VI
Kısaltma ve Semboller	XI
Fotoğraf İzinleri	XIV
Önsöz	XVII

GİRİŞ **1**

KISIM I **TARİHİ VE DÜŞÜNSEL ARKA** **PLAN 6**

1. ENTEGRASYONU ANLAMAK 7

Devletler ve Milletler	8
Uluslararası Kuruluşlar	11
Federalizmden Yeni İşlevselciliğe	15
Odak Hükümetlere Kayıyor	21

2. NEDİR BU AVRUPA BİRLİĞİ? 27

Nereden Başlamalı?	28
Karşılaştırmalı Yaklaşım	30
Federalizm	35
Konfederalizm	38

3. KİMDİR BU AVRUPALILAR? 47

Tam Olarak Neresidir Bu Avrupa?	48
Avrupalı Kimliğini Anlamak	51
Vatandaşlık ve Vatanseverlik	56
Avrupa'nın Değişen Demografisi	62

4. SAVAŞ SONRASI ŞEKİLLENEN AVRUPA 69

Savaş Öncesinde Avrupa	70
Savaş-sonrası Avrupa'nın Çalkantılı Durumu	72
Ekonomilerin Yeniden İnşası (1945-51)	77
Dış Tehditlerle Başa Çıkmak (1946-49)	79
Avrupa Konseyi (1946-49)	81
Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (1949-1952)	83

5. ORTAK PAZARIN DOĞUŞU 89

İç ve Dış Şoklar (1950-58)	90
Avrupa Ekonomik Topluluğu (1955-58)	92
Ortak Pazar Şekilleniyor (1958-68)	94
Uluslararası Gelişmeler: Gergin Geçen 60'lı Yıllar	99
Genişleme Konusu Gündemin Üst Sirasına Çıkıyor (1960-86)	100

6. AVRUPA BİRLİĞİNE GİDEN YOL 109

Parasal Birliğin İlk Adımları (1969-92) ...	110
Tek Avrupa Senedi (1983-93)	112
Uluslararası Gelişmeler: Soğuk Savaş'ın Sonu (1989-99)	117
Topluluktan Birliğe (1990-93)	119
Daha Fazla Genişleme (1990-95)	124
Büyüyen Karşı Tepkinin İşaretleri	126

7. LİZBON SONRASI 131

Amsterdam'dan Nice'e (1997-2002)	132
Euronun Gelişi (1995-2002)	134
Irak Savaşı'nın Sarsıntıları (2003-05)	136
AB Yüzünü Doğuya Dönüyor (1994-2007)	140
Yapılamayan Anayasal Antlaşma (2001-05)	143
Lizbon Anlaşması	146

8. ANTLAŞMALAR 153

Antlaşmaları Anlamak	154
AB'nin Antlaşma Kurucu Geleneği	159
AB Hukuk Sisteminin Diğer Unsurları	167

9. ÜYE DEVLETLER 173

Üye Devletlerin Konumu	174
Gelecekteki Genişleme İmkânları	183

KISIM II SİYASİ VE İDARİ YAPI 194

10. AVRUPA KOMİSYONU 195

Komisyon'un Evrimi	196
Komisyon'un Yapısı	198
<i>Komiserler Grubu</i>	<i>198</i>
<i>Başkan</i>	<i>202</i>
<i>Genel Müdürlükler ve Servisler</i>	<i>206</i>
<i>Komiteler</i>	<i>208</i>
<i>Genel Sekreterlik</i>	<i>208</i>
Komisyon'un Görevi	208
<i>Yasama Görevi</i>	<i>209</i>
<i>Uygulama Görevi</i>	<i>210</i>
<i>AB'nin Finansal Kaynaklarının İdaresi</i>	<i>212</i>
<i>Dış İlişkiler</i>	<i>212</i>

11. KONSEYLER 217

Konseylelerin Evrimi	218
Bakanlar Konseyi'nin Yapısı	220
<i>Konseyleler</i>	<i>221</i>
<i>Başkanlık</i>	<i>222</i>
<i>Daimi Temsilciler</i>	<i>224</i>
<i>Çalışma Grupları ve Komiteler</i>	<i>225</i>
<i>Genel Sekreterlik</i>	<i>225</i>
Bakanlar Konseyi'nin Görevi	226
Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi	229

12. AVRUPA PARLAMENTOSU 237

Parlamento'nun Evrimi	238
Parlamento'nun Yapısı	240

<i>Avrupa Parlamentosu Üyeleri</i>	242
<i>Başkan</i>	244
<i>Raportörler</i>	247
<i>Sekreterlik</i>	248
<i>Parlamentar Komiteler</i>	248
Parlamento'nun Görevi	250
<i>Yasama Yetkileri</i>	250
<i>Bütçe Konusundaki Yetkileri</i>	252
<i>Diğer Kurumlar Üzerindeki Yetkileri</i>	253

13. AVRUPA ADALET DİVANI 257

Adalet Divanı'nın Evrimi	258
Divan'ın Yapısı	260
<i>Hakimler</i>	261
<i>Başkan</i>	264
<i>Hukuk Sözcüleri</i>	265
<i>Genel Divan</i>	266
<i>Avrupa Kamu Personeli Mahkemesi</i>	267
Divan'ın Görevi	267
<i>Ön Kararlar</i>	269
<i>Doğrudan Dava</i>	270
<i>Temyiz ve Diğer Davalar</i>	272
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi	272

14. UZMANLAŞMIŞ KURUMLAR 277

Finansal Kurumlar	278
<i>Avrupa Yatırım Bankası</i>	278
<i>Avrupa Merkez Bankası</i>	279
<i>Yeni Finansal Kurumlar</i>	282
Düzenleyici ve Yürütücü Kurumlar	282
<i>Düzenleyici Kurumlar</i>	283
<i>Yürütücü Kurumlar</i>	287
Avrupa Polis Teşkilatı (Europol)	288

Danışma Kurumları	290
Diğer Kurumlar	292
<i>Avrupa Sayıştay</i>	292
<i>Avrupa Kolordusu (Eurocorps)</i>	293
<i>Avrupa Uzay Ajansı</i>	294

15. PARTİLER VE ÇIKAR GRUPLARI 299

Avrupa Siyasal Grupları	300
<i>Avrupa Birleşik Solu – İskandinav Yeşil Solu (GUE-NGL)</i>	303
<i>Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı (PASD)</i>	304
<i>Yeşiller – Avrupa Özgür İttifakı (Yeşiller-EFA)</i>	305
<i>Avrupa Liberal ve Demokratlar İttifakı Grubu (ALDE)</i>	306
<i>Avrupa Halk Partisi (AHP)</i>	306
<i>Avrupa Muhafazakârları</i>	308
<i>Euroseptikler</i>	308
<i>Milliyetçiler</i>	309
<i>Bağımsız Üyeler</i>	309
Çıkar Grupları	309

16. SEÇİMLER VE REFERANDUMLAR 319

Avrupa Seçimleri	320
Ulusal Referandumlar	329
<i>AT, AB ve Euro Üyeliği</i>	330
<i>Yürürlüğe Girecek Yeni Antlaşmalar</i>	333

17. KAMUOYU 341

Entegrasyona Bakış	342
Bilgi Açığı	348

Avrupacılık355

KISIM III

AB SİYASALARI 362

18. AB KAMU POLİTİKALARI 363

Siyasaların Hukukî Temeli.....364

Birincil Kurallar365

İkincil Kurallar.....365

Üçüncül Kurallar.....365

Siyasa Döngüsü.....366

Gündem Belirleme.....367

Oluşturma.....368

Kabul Edilme.....370

Uygulama.....370

Değerlendirme.....371

Avrupa Siyasa Sisteminin Nitelikleri.....372

Taviz ve Pazarlık.....372

Siyasi Oyunlar.....373

Kademeli Değişim.....373

Farklı Hızlarda Entegrasyon.....374

Taşma.....374

Elitizm ve Demokrasi Açığı.....375

AB Bütçesi.....376

19. EKONOMİ POLİTİKASI 385

Ekonomi Politikasının Anahtarları ve Sınırlılıkları386

Ortak Pazar.....388

Ortak Pazarın Etkileri.....391

Avrupa Şirketlerinin Yükselişi394

Rekabet Siyaseti.....398

Kısıtlayıcı Pratikler.....400

Birleşmeler.....401

Devlet Yardımları.....402

20. EURO BÖLGESİ 405

Para Politikası.....406

Euro Ne Kadar Başarılı?.....410

Uluslararası Bir Para Birimi Olarak Euro 418

21. KAYNAKLARIN YÖNETİMİ 425

Tarım Politikası.....426

Balıkçılık Politikası.....433

Çevre Politikaları.....436

22. UYUM POLİTİKASI 445

Ekonomik Eşitlik Yolunda.....446

Sosyal Politikalar.....453

Eğitim Politikası.....458

23. ADALET VE İÇİŞLERİ 467

İşbirliğinin Evrimi.....468

Mültecilik ve Göç.....471

Kolluk ve Yargı İşbirliği.....479

Terörizm ile Mücadele.....481

24. KÜRESEL BİR AKTÖR OLARAK AB 487

AB'nin Küresel Rolünü Anlamak.....488

Dış Politika.....493

Güvenlik ve Savunma Politikası.....496

Ticaret Politikası.....500

AB ve Kalkınma İşbirliği.....520

25. AB VE DİĞER DEVLETLER 507

SONUÇ: AB NEREYE KOŞUYOR? 527

AB ve Amerika Birleşik Devletleri.....508

KAYNAKÇA 531

Komşulara Bakış.....514

AB ve Çin: Yeni Keşifler.....518

İNDEKS 559

ÖNSÖZ

Bu kitap Avrupa Birliği politikası ve siyasalarını konu alıyor ve kritik önemine karşılık zaman zaman anlaşılabilir ve tuhaf görünebilen bu konuları daha iyi anlamak isteyen herkese hitap ediyor. Avrupa Birliği üzerine ders alan öğrenciler düşünülerek tasarlanmış olsa da, AB'nin nasıl işlediği ve ne işe yaradığı konusunda daha fazla şey öğrenmek isteyen herkesin ilgisini çekeceğini umuyorum. AB, Avrupa üzerinde devrimsel bir etki yaratmış ve Avrupa'yı algılayışımızı, Avrupalıların birbirleriyle ilişkilerini, Avrupa'nın küresel siyasal ve ekonomik sistemdeki rolünü, hatta daha genel olarak yönetim ve siyaset kavramlarını düşünme şeklimizi değiştirmiştir. Öte yandan, alışılmadık bir yapı olmasından, sürekli evrilmesinden ve hakkındaki düşüncelerin son derece kutuplaşmış olmasından ötürü Avrupa Birliği'ni açıklamak bir yandan da gerçekten zorlu bir iştir.

Bu kitabı yazarken dört temel noktayı amaçladım. Her şeyden önce bilgilendirici ve derinlikli olan fakat okunabilirliğinden ödün vermeyen ve ilgi uyandıran bir metin ortaya çıkarmaya çalıştım. En iyi ders kitapları, yazarlarının pozisyonlarını yansıtmak yerine öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere yazılırlar ve konunun derinliğine inmesine karşın kolay anlaşılır olmayı sürdürürler. Albert Einstein'ın 'bir konuyu basitçe anlatamıyorsanız, muhtemelen onu yeterince anlamamışsınızdır' dediği söylenir. Aynı şekilde diyebiliriz ki, bir konuyu yeterince basit anlatamıyorsanız, o konuyu anlamak isteyenlerin hayatlarını da boş yere zorlaştırıyorsunuz demektir.

AB uzun yıllardır bir anlaşılabilirlik yaftasından muztarip durumadır. İngiliz politikacı Kenneth Younger 'Avrupa birliği, kendisini heyecan verici kılacak tüm çabalara var gücüyle direnen bir fikir' (Younger, 1959, s.92) diyerek şikayet ettiğinde, birlik henüz emekleme aşamasındaydı. Daha yakın bir zamanda ise İngiliz gazeteci Emma Hartley, üniversite döneminde Avrupa üzerine aldığı bir ders üzerine yazarken, dersin içeriğini *kaşa karıştırıcı, kavramlarla süslü* ve sıkıcı olarak tanımlamış, dersin bolca anlaşma maddeleri içermesine karşılık 'kendisiyle hesaplaşabileceğiniz temel fikirlerden yoksun' olduğunu anlatmıştı (Hartley, 2006, ss. ix, 31). Sonraları gazeteci sıfatıyla AB'nin nasıl işlediğini anlamak istediğinde ise birliği hem 'fazlasıyla geniş' bulmuş hem de gerçeklikten uzak ve soyut olduğunu belirtmişti. Hartley'e göre medyada da AB ile ilgili olarak, 'her şeyi sıkıcılaştırma konusunda özel bir yeteneğe sahip', fazlasıyla teknik ve bürokratik bir yapı portresi çiziyor ve işleri daha da karıştırıyordu.

Avrupa Birliği Siyaseti AB'yi akademik analizin genellikle soyut ve anlaşılması zor olan dünyasından sıyrarak gerçek, canlı ve anlaşılır kılmayı hedefliyor. Akademik dünyadaki her bir araştırma dalının karmaşık fikir ve kavramları ifade etmek üzere kullandığı özel bir jargonu kuşkusuz vardır ancak bu jargon bir yandan vazgeçilmez bir ihtiyacı karşılarken, kimi zaman da tam aydınlanmamış noktaları mistifiye etmek için kullanılabilir. Elinizdeki kitap bu jargonu anlamının önemini teslim etmekle birlikte, akademik yazımda bolca bulunan ağır dilin ve derin kavramsallaştırmaların ötesine geçerek, Avrupa'nın entegrasyon

sürecinin uzun ve heyecan verici tarihinde bolca bulunan dramları, entrikaları, krizleri, zaferleri, kahramanları ve kötü karakterleri öne çıkarıyor.

İkinci olarak, AB konusuna farklı düzeylerde ilgi gösteren tüm öğrencilere yönelik bir kitap yazmaya çalıştım. Kimi öğrenciler için bu kitap, AB entegrasyonu üzerine görecekları yegane resmi dersin kaynağı olacakken, başka bazı öğrenciler bu konudaki çalışmalarını bir üst seviyeye çıkarmak isteyecekler ve bu kitabı da böyle bir çabanın temelini oluşturması beklentisiyle okuyacaklardır. Ayrıca kitabın pek çok farklı ülkede ders kitabı olarak okutulabileceğinin ve bu dersleri veren öğretim görevlilerinin konunun farklı alt başlıklarına verilmesi gereken önem konusunda birbirinden farklı fikirlere sahip olacağını da bilincindeyim. Bu farklılıkları kitabın taslak metnini okuyan yayınevi hakemleri arasında bile net bir şekilde görebildim. Farklı farklı hakemler AB'nin kuramsal arka planına, tarihine ve farklı politika alanlarına daha az ve daha çok yer vermem konusunda birbirleriyle çelişen öneriler sundular. Pek çoğu kitabı daha kısa tutmamı tavsiye ederken, bir yandan da kitabın boyutunu çok daha fazla büyütecek eklemeler yapmamı salık verdiler.

Bunun gibi kitaplar her konuyu derinlemesine işleyemez. Bunun yerine, yazarın konunun anlamı üzerine sahip olduğu genel fikirlerden de hareketle, bu kitap konunun genel bir fotoğrafını okuyucuya sunmak, AB hakkındaki en önemli fikirlerin, olguların ve prensiplerin hepsini özetlemek ve AB entegrasyonu konusundaki güncel tartışmalardan bir demet sunmakla yetinmek durumundadır. Umuyorum ki öğrenciler bu kitabı okuduktan sonra AB konusunda çok daha yetkin ve bilgili gözlemciler haline gelecekler ve eğer AB konusundaki çalışmalarını daha üst bir düzeye çıkarmak istiyorlarsa, bu kitapta bunun için ihtiyaç duyacakları araçları bulacaklardır. Her şeyden öte, bu kitabı okuyan hiç kimsenin Emma Hartley'in yaşadığı hüsrânı yaşamayacağını umuyorum.

Üçüncüsü, AB üzerine yapılan bilimsel çalışmaların pek çoğu Uluslararası İlişkiler (Uİ) konusunda uzman akademisyenlerin yazılarının ve kuramlarının da etkisiyle Avrupa Birliği'ni büyük bir devletlerarası örgüt olarak ele alsa da, *Avrupa Birliği Siyaseti* AB'yi kendi başına bir siyasal sistem olarak kavramaktadır. Karşılaştırmalı siyaset disiplininin gelen birisi olarak Avrupa Birliği'nin kendi başına bir siyasal birim olarak kavranması ve devletlerin yönetim ve siyasal yapıları ile karşılaştırılarak anlaşılması gerektiğini düşünüyorum. Tam da bu nedenle kitaptaki konu dağılımı ve yaklaşım genellikle İngiltere, ABD veya diğer ülkelerin ulusal siyasal yapılarını konu edinen ders kitaplarında görmeye alışık olduğumuz bir tarzdadır. Aynı zamanda yönetsel işleyişin ve siyasetin AB içerisindeki işleyişi ile devletler arasındaki işleyişini de karşılaştırarak, kitap içerisinde bu ikisinin hem benzerliklerini hem de farklılıklarını inceledim.

Bu tip analogilerin sayısını sınırlandıran önemli bir engel, AB'ye tam olarak benzeyen bir yapının dünyanın başka hiçbir yerinde olmamasıdır. Kervan yolda düzülür misali, AB de süreç içerisinde kendi şekillenmekte ve hem varacağı nihai hedef hem de o hedefe hangi yol ile varılacağı konusunda farklı fikirleri içerisinde barındırmaktadır. Kurallarının sürekli değişmesi, AB konusundaki yeni değerlendirmeleri hem vazgeçilmez, hem de bir o kadar zorlayıcı kılıyor. Birlik sıradan Avrupalılar için anlaşılması gerçekten zor bir konu. Hatta bizler gibi AB üzerine çalışarak ve yazarak geçimini sağlayan insanlar dahi bu sürekli değişime ayak uydurmakta zorlanıyor. Örneğin bu kitabın ilk taslağı ile editoryal süreci arasında bile Avrupa Komisyonu'nun yapısında önemli değişikliklere gidilerek Avrupa Dış Eylem Servisi kurulmuştu ve Yunan borç krizinin euro üzerine etkileri halen sürmekteydi.

Dördüncü olarak Atlantik'in iki yakasında sürekli gidip geliyor olmam da Avrupa Birliği'ne olan bakış açımı etkiledi. 1986'dan beri ABD'de yaşıyor olsam da hâlâ bir Britanya vatandaşım ve yılda birçok kez Avrupa'ya (Pek çok Britanyalının aksine bu kavramı Britanya'yı da içine alacak şekilde kullanıyo-

rum.) seyahat ediyorum. Bu, birliğin nasıl evrildiğini, sürecin hem Avrupa'da hem de (kendisi de bir zamanlar birbirleri hakkında derin kuşku duyan on üç devlet tarafından kurulmuş olan) ABD'de nasıl görüldüğünü ve AB'ye hem Avrupalıların hem de Avrupalı olmayanların nasıl baktığını anlama imkanı sağlıyor. Aynı zamanda AB'ye, ABD'de siyasal süreçlerin nasıl işlediğini göz önüne alarak da bakıyorum. Amerikan siyasetinin kendine has tarzı ve kültürü bana AB'nin siyasal işleyişine ve politik tercihlerine ilişkin, ancak Avrupa dışında yaşayan birisinin sahip olabileceği bir kavrayış sağlıyor. Avrupa'ya yaptığım düzenli seyahatlerde, her defasında uçaktan iner inmez kendisini belli eden değişiklikler sayesinde, Birliğin evrim sürecinin de farklı anlarına birebir şahit oluyorum.

Avrupa Birliği'nin (ve daha öncesinde Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun) ölü olduğunun, ölmekte olduğunun veya komada olduğunun kaç kez ilan edilmiş olduğunu ve buna rağmen her defasında Birliğin bir şekilde varlığını sürdürmeyi nasıl başardığını görmek bence özellikle çarpıcıdır. Şubat 2010'da, ben bu kitabın taslak halini yazmakla meşgul iken Komisyon başkanı José Manuel Barroso Avrupa Parlamentosu'nda yaptığı bir konuşmada Avrupalılardan, AB'nin ve genel olarak Avrupa'nın imajına zarar veren 'entelektüel kötümserlik ve sürekli aşağılama modasına' prim vermemelerini istemişti. Taslak metnin yazımı süresince bu kez Yunan borç krizi hız kazandı ve Avrupa'da bir liderlik krizi olduğu söylemlerine ve hatta euronun çökebileceği söylentilerine kulak tıkamak da imkansız hale geldi. Her hafta *The Economist*'in yeni bir kasvetli sayısı posta kutuma bırakılıyor ve her sayı içerisinde bolca Avrupa'daki krizin 'kontrolden çıktığı' söylemi, Birliğin 'onlarca yıl süren daha uygar bir topluma doğru ilerleme sürecinin sonunun geldiği' fikirleri, ve dergi editörlerine göre zaten en baştan hatalı bir fikir olan ortak para birimi euroyu 'kurtarmak için' AB'nin sadece üç yılı olduğu uyarıları bulunuyordu. (Öte yandan, *The Economist*, neredeyse Roma Antlaşması'ndan bugüne AB'nin ölüm döşeginde olduğu ve çok kısa bir zaman içerisinde yok olacağı uyarılarını yapmaya devam ediyor.)

Ne ilginçtir ki, ABD'nin de pek çok Amerikalının yakındığı bolca sorunu olmasına karşılık, AB'nin eksiklikleri sık sık ABD'nin istikrarı ve dinamizmi ile karşılaştırılmaktadır. (*The Economist* de Şubat 2010 sayısında Amerikan Demokrasisini bir 'felç durumu çalışması' olarak tanımlamıştı.) Mayıs 2010 tarihinde yapılan bir kamuoyu yoklaması ise Amerikan vatandaşlarının yüzde 56'sının ülkelerinin yanlış yolda olduğunu düşündüklerini, sadece yüzde 21'inin ABD Kongresi'nin yaptıklarını onayladığını, seçmenlerin sadece üçte birinin iki büyük partiden herhangi birisi hakkında olumlu bir fikre sahip olduğunu ve Amerikalıların neredeyse üçte birinin federal hükümetin doğru olanı yapacağına 'neredeyse hiçbir zaman' güvenmediğini ortaya çıkarmıştı (*Wall Street Journal/NBC News poll, 13 Mayıs 2010*). Bilimsel bir veri değilse de, Temmuz 2010 itibarıyla Avrupa ve Kriz yazar olarak yapacağınız bir Google taraması size 39 milyon sonuç verirken, ABD ve kriz yazar olarak yapılacak bir tarama 32 milyon sonuç vermekteydi ki bu ikisi arasındaki fark çok da ciddi değildir.

Kitabın bundan sonraki bölümleri üç kısma ayrılmıştır. Birinci kısım AB'nin anlaşılmasında kritik öneme sahip olan fikirlerle ve tarihsel gelişmelerine, ikinci kısım AB'nin siyasetini ve yönetişimini yönlendiren ana kurumlar ve temel siyasal süreçlere, üçüncü kısım ise AB'nin aktif olduğu ana siyasa konularına odaklanmaktadır. Bu ayırım ilk bakışta sıradan gibi görünse de Avrupa Birliği Siyaseti'nin içeriğinde, muadili başka metinlerde olmayan bazı noktalar vardır: Örneğin Avrupalıların ve Avrupa'nın tanımlayıcı özelliğinin neler olduğuna, kamuoyunun AB içerisindeki yerine ve AB'nin Avrupa entegrasyonundaki işlevine ayrılmış bölümler bulunmaktadır. Ayrıca Avrupa Merkez Bankası gibi AB'nin uzmanlaşmış birimleri, takip edilen çevre politikası, adalet ve içişleri, ticaret politikası ve dış ilişkilerinin farklı yönleri detaylıca işlenmiştir.

Biçim olarak kitabın genel tasarımı Palgrave'in *Foundations* serisinden çıkan diğer kitaplarda kullanılan genel tasarımı paylaşıyor. Yine de, bu tasarımlardan pek çok fikri alsam da, kendim de pek çok başka fikri tasarıma kattım ve böylelikle, genel olarak eldeki materyali en açık ve ilgi uyandıran şekilde sunmayı amaçladım.

Bölüm Özetleri: Her bölüm, o bölümün ne hakkında olacağını ve genel yapısını anlatan bir ön giriş ile başlayıp, o bölümde açıklanan ana başlıklara ve temel argümanlara değinen bir özet bölümü ile bitiyor.

Temel Meseleler: Her bölümün başında, öğrencileri kitapta konu edinilen eleştirel soruların bir kısmı üzerine düşünmeye teşvik etmek, bu konularla ilgili yeni fikirlere ilham vermek ve ileri araştırmalar için konu önerileri sunmak üzere bir dizi açık uçlu ve çoğu kez provokatör olan soru bulunmaktadır.

Terimler ve Kavramlar: Kitapta bulunan toplam 200 kadar kavram arasından o bölüm içerisinde geçen ve bölüm sonunda listesi verilenler kısa ve öz bir biçimde tanımlanmakta ve genişleme, Avrupalılaşma, Euroseptisizm ve yumuşak güç gibi temel kavramlar ise kısa paragraflarla biraz daha derinlemesine açıklanmaktadır.

Tartışma: Pek çok bölümde tartışmalar, her iki tarafın da fikir ve argümanlarını sıralayacak şekilde sunulmuştur. Bu tartışmalar arasında devletlerin ölüp ölmedikleri, Türkiye'nin AB üyeliğine izin verilip verilmemesi gerektiği veya euronun dünyanın temel para birimi konumundaki doların yerini alıp alamayacağı gibi konular bulunmaktadır. Bu tartışmaların amacı öğrencileri Avrupa entegrasyon hikayesi süresince ortaya çıkan daha eleştirel kimi anlaşmazlıklar üzerine düşünmeye teşvik etmek ve her tartışmanın farklı tarafları üzerine daha aktif bir biçimde kafa yormalarını sağlamaktır.

Odak: Bu bölümler, ana metinde değinilen noktaları kutu içerisindeki metinlerle daha da derinlemesine inceleyerek tamamlamaktadır. Bu odak bölümleri arasında AB bayrağının kökeni, AB'nin 2007-2010 arasındaki küresel ekonomik daralmaya verdiği tepkiler ve AB'nin temel kurumlarında toplantıların işleyiş yolları sayılabilir.

Kişi Profilleri: Yararı olacağı düşünülen noktalarda, kimileri AB tarihi açısından önemli, kimileri de şu an Birliğin önemli pozisyonlarında bulunan isimlerin kişi profillerine yer verilmiştir. Burada amaç bir yandan Avrupa Birliği'ni oluşturan ve şekillendiren bireyler olduğunu hatırlatmak, bir yandan da Avrupa sahnesinde kendi rollerini oynamış olan veya halen oynayan kimi isimler hakkında bilgi vermektir.

Tablolar: Metin boyunca AB'ye ilişkin veriler sunan ve nispeten karmaşık fikirleri görselleştirerek açıklayan tablolar ve şemalar vardır. Çoğu tabloda, Avrupa Birliği'nin ve uluslararası organizasyonların web sitelerinden alınan son veriler kullanılmıştır. Okuyucular belirtilen adresleri ziyaret ederek bu verilerin en güncel şekline kendileri de ulaşabilirler.

Zaman Çizelgeleri ve Birincil Kaynaklar: Tarih ile ilgili bölümler zaman çizelgelerinin yanı sıra, tarihsel öneme sahip kimi antlaşmalardan, söylevlerden ve açıklamalardan alınmış pasajlar da içermektedir.

Ek Okumalar: Her bölümün sonunda o konuda daha fazla yararlı bilgiler sunacak, en güncel, önemli ve/veya yararlı kaynaklardan oluşan kısa birer kitap listesi de verilmektedir.

Web Siteleri: Metinde geçen konularla ilgili web sitelerinin adresleri toplu halde şurada bulunabilir: www.palgrave.com/politics/mccormick. Burada en önemli AB kurumlarının web sitelerinin, AB ile ilgili

en önemli bilgi sitelerinin, haber sitelerinin ve kitapta geçen tabloları ve şemaları içeren sitelerin adreslerinin yanı sıra, AB'deki önemli gelişmeler ile ilgili güncellemeler, tarama yapmaya uygun bir kavramlar sözlüğü, bölümlerin özetleri, tam ve tarama yapılabilir bir kaynakça, soru bankaları ve ek tartışma soruları bulunmaktadır.

2010 yılının büyük bölümünü bu kitabı yazmakla geçirdim ve benzer projelerin hepsi gibi bu kitap projesi de bir grup profesyonelin desteği ve cesaretlendirmesi olmadan gerçeğe dönüşmezdi. Öncelikle, bu kitabı benim yazmamı öneren ve süreç boyunca hem kendine has desteğini bana gösteren hem de zaman zaman kibarca beni teşvik eden yayıncım Steven Kennedy'e özellikle teşekkür ediyorum. Kendisi hiç kuşku yok ki örnek bir yayıncıdır. Düzenleme, tasarım ve basım aşamalarında her zamanki hızlı ve verimli çalışmalarından ötürü de Palgrave Macmillan'dan Helen Caunce'a ve Stephen Wenham'a, ayrıca Keith Povey Editorial Services Ltd'ye ve Ian Wielman'a teşekkür ediyorum. Kitabın taslak halinde gönderildiği yedi hakemin öneri ve yanıtları da kitabın son şeklini almasına yardım etti ve pek çok önemli noktada kitaba katkı sağladı. Avrupa Parlamentosu üyesi olan Martí Grau da kitabın Avrupa Parlamentosu ve seçimleri ile ilgili bölümlerini okuyarak pek çok yararlı öneride bulundu. Son olarak, hayatıma kattıkları her şey için Leanne, Ian ve Stuart'a teşekkürler ediyorum, sevgilerimi sunuyorum.

John McCormick

GİRİŞ

Mart 2007’de, Avrupa Birliği’nin 50. Yılı anısına bir Berlin Deklarasyonu yayınlandı. Bu deklarasyonda, Avrupa’nın birleşme süreci sayesinde yüzlerce yıllık Avrupa barışı ve karşılıklı anlayış rüyasının gerçeğe dönüştüğü öne sürülüyordu. Açıklama, Soğuk Savaş Avrupası’nın ‘yapay’ ayrımlarının ortadan kalkışını kutluyor, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün güçlenişine dikkat çekiyor, AB üye ülkeleri ile AB kurumları arasındaki ‘demokratik etkileşimi’ övüyor, AB’nin ‘hak eşitliği ve karşılıklı destekleyici bir işbirliği üzerine kurulu olduğunu’ iddia ediyor ve Avrupa Birliği’nden ekonomik başarı ile toplumsal sorumluluğu birleştirmiş bir model olarak bahsediyordu. Metin, ‘biz Avrupa Birliği vatandaşları, daha iyiye ulaşmak üzere birleştik’ denilerek sona eriyordu.

Heyecan verici olduğu kesin olan bu sözler, gerçekte bir krizin ardından söylenmekteydi ve gelecek bir dizi krizi de önceliyordu. Amaç, 2005 senesinde Fransa ve Hollanda’da Avrupa Birliği anayasa taslağının halk oyuyla reddedilmesinin ve pek çok yorumcu tarafından bu olayın Avrupa rüyasının sonu olarak kutlanması şokunun ertesinde, Avrupa entegrasyon sürecini yeniden hareketlendirmektir. Bu açıklamanın üzerinden henüz bir yıl geçmeden dünya 1930’lardan beri yaşanan en büyük ekonomik daralma sürecini yaşamaya başladı ve bu süreç Avrupa’nın küresel liderlik rolü üstlenme konusunda ne kadar iyi olduğuna ilişkin yeni bir dizi kuşkuyla yol açtı. Bir sonraki yıl, tarihin en düşük katılımı Avrupa Parlamentosu seçimlerinin hemen ertesinde Yunanistan’da euronun temellerini sarsacak bir ekonomik kriz yaşandığı haberleri patlak verdi ve Avrupa deneyinin çökmek üzere olduğuna dair yeni bir spekülasyon dalgası daha ortaya çıktı.

Avrupa entegrasyon sürecinin en başından beri başarı ile başarısızlık, tevazu ile gösterişlilik ve iyimserlik ile kötümserlik arasındaki daimi gerilim bu hikayenin bir parçası olmuştur. Bu kitabın da ana teması bir bakıma bu gerilim. Destekçileri Avrupa deneyini barış getirdiği için, Avrupa pazarını yeniden canlandırdığı için, Avrupa’nın tanımını değiştirdiği için küresel güç dengesini dönüşüme uğrattığı için övüyorlar. Avrupa’nın bölgesel ekonomik karakteri entegrasyon sürecinin rehberliğinde dönüşürken, Avrupalılar da, her ne kadar halen işsizlikle, verimlilikle, emek piyasasındaki kısıtlamalarla ve giderek yaşanan ve gerileyen bir nüfus gibi problemlerle uğraşsalar dahi, tarihin başka hiçbir anında olmadıkları kadar refah ve sağlık içerisinde yaşıyorlar. Avrupa Birliği bir yandan ortak bir hukuk sistemi ve ortak politikalar çevresinde Avrupa ülkelerini karşılıklı yarar prensibi çevresinde bir araya getirirken, öte yandan hem Avrupalıların kendilerine bakışını hem de dünyanın Avrupalılara bakışını farklılaştırmıştır. Bugün artık ileri bir tarihte Avrupalıların Avrupa Birleşik Devletleri’nin birer vatandaşı haline gelecekleri günü özlemle bekleyenler bile var.

Eleştirel bir perspektife sahip olanlar ise ‘o kadar uzun boylu değil!’ diyorlar. Onlara göre Avrupa deneyi Avrupalı devletlerinin egemenliklerinin altın oyulmasından ve Avrupa demokrasisine gölge düşmesinden sorumlu olan, aleyhte düşünen Avrupalılara kıtanın siyasal seçkinleri tarafından empoze

edilen, ulusal farklılıkları çok az dikkate alan ve bir zamanlar ulusal hükümetlerin yerel şartlara tepki vererek kontrol edebildikleri ekonomik problemleri Avrupa devletlerinin çözmesini zorlaştıran bir yapı ortaya çıkarmıştır. AB, yeni ve yeterince şeffaf veya hesap verebilir olmayan yeni bir Avrupa 'hükümeti' kademesi yaratmıştır. Üyeler ise entegrasyondan yarar görmek bir tarafa, Brüksel'deki kim oldukları belirsiz bürokratların hazırladıkları, yavan ve homojen bir Avrupa yaratmayı hedefini takip ediyormuş gibi görünen yasalarla birlikte Avrupa ülkeleri kimliklerini ve özgürlüklerinin bir bölümünü kaybetmektedir.

Bu tartışma sürerken, AB hem Avrupa'da hem de tüm dünyada kafa karışıklığı yaratmaya da devam ediyor. Zira onun geleneksel anlamıyla bir devlet olmadığı ortada ve Avrupalı olmayanların AB ve ona üye devletleri karşısında kafaları karışıyor, AB'ye tek bir siyasal varlık gibi mi yoksa tek tek üyelerinin ait oldukları basit bir kulüp şeklinde mi yaklaşacaklarını tam olarak kestiremiyorlar. Küresel bir aktör olarak ise AB'nin gücüyle orantılı bir etkisinin olmaması ve küresel güç dengeleri değişirken Çin, Hindistan ve hatta Brezilya'nın yükselmesi ve AB'nin nispeten saf dışı kalması sık sık eleştiri konusu oluyor. 2010 yılında Yunan borç krizinin ortaya çıkardığı şok dalgasının ardından da, kısa bir süre içerisinde Avrupa entegrasyonunun simgesi haline gelen Euro'nun uzun vadedeki yaşama şansı ile ilgili de bugün bir dizi soru işareti ortaya çıkmış durumda.

Ancak AB ile ilgili ne düşünürsek düşünelim ve onu temelde ne şekilde tanımlarsak tanımlayalım, AB'nin göz ardı edilmesi hayli zordur. Küresel bağlamda AB dünyanın en zengin pazarı, en büyük ticari gücü, şirket birleşmeleri ve satışlarının en yoğun yaşandığı bölgesi ve yabancı yatırımların en büyük kaynağı ve hedefidir. Uluslararası ilişkiler alanında da, dünya tarihine başka hiçbir büyük aktörün oynayamadığı bir rol üstlenmektedir, zira etkisini yansıtırken askeri araçlara değil sivil ve barışçıl araçlara dayanır. Bu sürecin ilk mütevazı adımı, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu yaratmak üzere Nisan 1951 tarihinde imzalanan Paris Antlaşması idi. Bugün ise karşımızda, toplam yirmi yedi üye ülkeden ve yaklaşık beş yüz milyon insandan oluşan ve diğer Avrupa ülkelerinin neredeyse tamamının üye olabilmek için aktif olarak çaba gösterdikleri veya fırsat kolladıkları bir birlik var. Soğuk Savaş'ın ekonomik ve siyasal kamplaşmalarının sona ermesinin ardından bugün artık Avrupa ülkelerini giderek daha da birbirlerine yakınlaşan ve Avrupa Birliği çatısında bir araya gelmiş ortaklar olarak düşünmek, yalıtılmış birer bağımsız birim olarak düşünmekten çok daha gerçekçi görünüyor. Bu süreç bir Avrupa Birleşik Devletleri ile sonuçlanmayacak olsa dahi, geleceği, Avrupa siyasal birliğinin herhangi bir türü olmadan hayal etmek artık çok zor görünüyor.

Bu yüzden, hem Avrupalı olanlar hem de diğer insanlar AB'nin nasıl işlediğini ve ne gibi bir fark yarattığını daha iyi anlama ihtiyacı duyuyorlar. Entegrasyon sürecinin temel ilkelerine, tarihine, politik yapısına, geliştirdiği politikalara ve sonuçlarına odaklanan bu kitap da bu ihtiyaçtan hareketle altı temel soru soruyor:

- Avrupa Birliği nedir?
- Nereden gelmekte ve ne yöne doğru evrilmektedir?
- Nasıl bir bağlamda işlemektedir?
- Nasıl yönetilmektedir?
- Ne gibi sonuçlar doğurmaktadır?
- Avrupa'yı ne şekilde değiştirmiştir?

Bu kitapta yukarıdaki sorulara yanıt ararken, entegrasyon sürecini üç ana kısımda inceliyorum. **Birinci Kısım** (Bölüm 1'den 9'a kadar) Avrupa entegrasyonunun tarihini ve temel prensiplerini ortaya ko-

arak bir arka plan oluşturuyor. Bu kısmın ilk iki bölümü AB'nin nasıl ve neden dönüştüğüne ve mevcut durumda nasıl bir siyasal varlık haline geldiğine ilişkin kuramsal tartışmalarla başlıyor. Bu bölümler açıkça gösteriyor ki pek çok açıklama önerilmiş olsa da, AB üzerine çalışan akademisyenler arasında fazla bir ortak noktadan bahsetmek mümkün değil. Hatta 'AB nedir?' gibi basit bir soruya bile birbirinden çok farklı yanıtlar veriliyor. Bölüm 1, uluslararası ilişkiler çalışmalarından çıkan işlevselcilik, hükümetlerarasıcılık, ulusüstücülük, realizm ve taşma etkisi gibi en önemli kuramları gözden geçiriyor. Bölüm 2 ise merceği karşılaştırmalı siyaset alanına çevirerek AB'nin bir siyasal sistem olarak nitelikleri üzerine odaklanıyor ve federalizm veya konfederalizm gibi kavramların mevcut durumu açıklayıcı güçlerini karşılaştırıyor.

Bölüm 3 Avrupa'nın çeşitli parametrelerini netleştirmeyi amaçlıyor ve önce Avrupa kimliğiyle ilgili rahatsız edici sorulara odaklanıp, ardından da bölgenin kimi demografik eğilimlerini gözler önüne seriyor. Sonraki dört bölümde ise Avrupa tarihi, savaş sonrası dönemde karşı karşıya kalınan zorluklardan başlanarak, çeşitli antlaşmalara, genişleme dalgalarına, en önemli politika gelişmelerine ve entegrasyonun içinde gerçekleştiği uluslararası ortama değinilerek entegrasyon serüveni ortaya konuyor. Bugünkü Avrupa Birliği'nin tarihi, 1951 tarihli Paris Antlaşması ile kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'na değin geri götürülebilir. Yararlı bir başlangıç olsa dahi, AKÇT hedefleri açısından oldukça sınırlı bir organizasyondur. 1957 yılında, temelde tek bir Avrupa pazarı yaratmayı amaçlayan Avrupa Ekonomik Topluluğu Rome Antlaşması ile kuruldu. Topluluk ilk kurulduğunda yalnızca altı ülkeden oluşmaktaydı ancak ilki 1973 yılında gerçekleşen bir dizi genişleme dalgasıyla birlikte aşama aşama büyüdü ve en son 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya'nın da dâhil olmasıyla birlikte toplam 27 üyeye ulaştı. Zaman içerisinde yeni antlaşmalarla entegrasyon farklı politika alanlarına yayıldı. Önce 1992'de Avrupa Birliği Antlaşması'nın imzalanması, arkasından da 1999'da ortak para biriminin yaratılması süreç içerisindeki iki önemli mihenk taşı olarak anılabilir. Bölüm 8 ve 9 kitabın bu ilk kısmının sonuç bölümleri olarak toparlayıcı bir işlev üstleniyor ve Avrupalılar arasında varılan anlaşmaların doğasına ve bunların AB kurumları ile üye ülkeler arasındaki ilişkilere olan etkilerine değiniyor.

İkinci Kısım (Bölüm 10'dan 17'ye kadar) ise birliğin ana kurumlarının işleyişi ve yapısı üzerinden AB'nin siyaset ve yönetim yapısına odaklanıyor.

- AB'nin idari ve yürütmeden sorumlu kolu olan *Avrupa Komisyonu* Avrupa çıkarlarının savunulması rolünü üstleniyor, yeni kanun taslaklarının hazırlanmasından ve bu kanunlar kabul edildikten sonra uygulanma süreçlerinin gözetilmesinden sorumlu kurum olarak çalışıyor, AB bütçesini yönetiyor ve özellikle ortak ticari çıkarlar konusunda AB'nin uluslararası ilişkilerinde anahtar bir rol oynuyor. Merkezi Brüksel'de bulunan kurumu 27 üyeli bir delegeler heyetinin başında bulunan atanmış bir başkan yönetiyor ve komisyon binlerce tam zamanlı bürokrat istihdam ediyor.
- *Bakanlar Konseyi* her bir üye ülkenin bakanlarının yer aldığı ve yeni AB kanunlarının yürürlüğe konulması konusunda Avrupa Parlamentosu ile yetki paylaşan hükümetlerarası bir kurum. Merkezi Brüksel'de olan kurum, her bir hükümetin altı aylık sürelerle başkanlığı üstlenmesi yöntemiyle idare ediliyor. Üye ülkelerin hükümet başkanlarından oluşan, atanmış bir başkanı olan ve birliğin temel stratejik kararlarını almaktan sorumlu olan *Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi* ile yakın işbirliği içerisinde çalışıyor.
- Birliğin doğrudan seçimle oluşan tek birimi olan *Avrupa Parlamentosu* Avrupalı seçmenlerin çıkarlarını temsil ediyor ve AB içerisinde yeni kanunların yürürlüğe konulması konusunda Bakanlar Konseyi ile yetki paylaşıyor. Brüksel, Lüksemburg ve Strasburg arasında bölünmüş olan parlamen-

toda her bir ülkenin nüfusu oranında temsil edildiği toplam 736 sandalye var ve parlamenterler beş yıllığına seçiliyorlar. Parlamenterler farklı milletlerin temsilcilerini içeren parti grupları içerisinde örgütlenmekte ve Parlamento başkanı da parlamenterler arasından seçimle belirlenmekte.

- *Avrupa Adalet Divanı*, AB'nin anayasa mahkemesi olarak çalışan ve yapılan anlaşmaların yorumlanmasından, tarafların bir AB kanunu ile ilgili olarak anlaşmazlığa düştükleri durumlarda hüküm vermekten, ve bir AB kanunun söz konusu olduğu ulusal davalarda karar oluşturmaktan sorumlu olan organdır. Lüksemburg'da bulunan kurumun bir başkanı bulunur ve her üye ülke bir hakim ile temsil edilir. Kurumun destekleyicisi olarak daha basit davalara bakan bir Genel Divan ve AB çalışanları ile ilgili konular üzerinde yetkili bir Kamu Personeli Mahkemesi de bulunmaktadır.
- Giderek sayıları artan bir uzmanlaşmış kurumlar ağı ise AB politikalarının daha özelleşmiş bazı yönleri ile ilgilenir. Bu uzmanlaşmış kurumlar arasında Avrupa Merkez Bankası gibi finansal kurumlar, Avrupa Hava Güvenliği Ajansı ve Avrupa Polis Teşkilatı (Europol) gibi düzenleyici kurumlar ile belirli AB programlarının yönetiminden sorumlu geçici kurumlar, Bölgeler Komitesi gibi tavsiye kararı alan kurumlar ve Avrupa Uzay Ajansı gibi bağımsız kuruluşlar bulunmaktadır.

Her bir bölüm kısa bir tarihsel arka plan ile başlamakta, arkasından kurumların yapısına ve yetkilerine odaklanmakta ve her bir kurumun hem nasıl bir işlevi olduğunu hem de diğer kurumlarla nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu açıklamaktadır. Bu kısım Bölüm 15'ten 17'ye kadar süren üç bölüm boyunca Avrupalıların bu kurumlarla siyasal partiler ve çıkar grupları aracılığı ile ne şekilde ilişkiye girdiklerinin açıklanması, Avrupa seçimlerinin ve ulusal referandumların işleyişi ve etkilerinin incelenmesi ve AB içerisinde hem entegrasyon sürecinin kendisine hem de daha geniş başka konulara yönelik kamuoyunun gözden geçirilmesi ile sona ermektedir.

Üçüncü Kısım (Bölüm 18'den 25'e) ise AB'nin nasıl bir fark yarattığı sorusunun yanıtını bulmak üzere onun ürettiği farklı politikaları ele almaktadır. Bölüm 18 bu amaçla AB'nin siyasa üretim süreçlerine ve üretilen siyasaların niteliklerine odaklanmaktadır. Takip eden her bir bölümde AB'nin etkin olduğu bir siyasa alanı konu edinilmiştir. Bu konular ekonomi, maliye, tarım, çevre, uyum ve adalet ve içişleridir. Bu kısmın son iki bölümü ise bir küresel aktör olarak AB'nin genel politikalarına ve bu politikaların altında yatan prensiplere odaklanmakta ve ardından birliğin ABD, yakın komşuları, Çin ve gelişmekte olan ülkelere gibi dünyanın farklı noktaları ile olan ilişkilerini incelemektedir.

Tüm bu bölümler boyunca başarı ve başarısızlık arasındaki gerilim çok açık bir şekilde görünür olacak. İlerlemeler geri adımlarla, başarılar başarısızlıklarla bir arada ele alınacak ve umuyorum ki bağımsız ülkeler açısından tam olarak keşfedilmemiş olan entegrasyon alanında ilerlemenin ne derece zor bir görev olduğu ortaya çıkacak. Aynı zamanda takip eden bölümlerde, AB üyesi ülkelerin ve diğer demokratik ülkelerin siyaset yapılarının da izledikleri politikaların değerlendirilmesinde hemen hiç olmayan bir unsurun, Barroso'nun bahsettiği 'entelektüel kötümserlik ve sürekli aşağılama modasının' neden AB konulu değerlendirmelerde bu kadar yaygın olduğu sorusu sorulacak. AB'nin bu derece şüphe ve çekimserlik uyandırmasının nedeni nedir? Bunun nedeni AB'yi ve tam olarak nereye gittiğini anlamıyor olmamız mı, onun geleneksel devlet ve siyasal sistemlerle karşılaştırılması konusunda henüz yeterince bilgimizin olmaması mı, yoksa daha basitçe bu uygulamanın temelden yanlış olması mı? Hem bu sorular hem de başkalarına takip eden bölümlerde değineceğim.

I. KISIM

TARİHİ VE DÜŞÜNSEL ARKA PLAN

1. BÖLÜM

ENTEGRASYONU ANLAMAK

Bugünün Avrupa Birliği, kökeninin 1952 tarihinde kurulmuş olan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) olduğunu söylüyor. Gerçekten de AKÇT'nin kurulmasıyla birlikte, ulusal çıkarların üzerinin Avrupa çıkarları ile kaplandığı uzun ve karmaşık bir sürecin başladığını söyleyebiliriz. Bu sürecin neden ve nasıl gerçekleştiği konusundaki tartışmalar ise sonuçlanmaktan uzaktır. Bu konudaki kavrayışımızı derinleştiren pek çok kuram ortaya atılmış ve her biri pek çok küçük değişiklikler ile geliştirilmişse de, Avrupa entegrasyonunun tek bir büyük teorisi ortaya çıkmadığı gibi, önerilen kuramların herhangi birisinin süren tartışmalardan galip çıkması da zor görünmektedir.

Uluslararası İlişkiler (UI) alanından gelen ilk açıklamalar Avrupa Topluluğu'nu önce kendi iç mantığına sahip bir süreç olarak, sonraları ise üye ülkelerin hükümetlerinin aldıkları kararlarla yön verilen uluslararası bir örgüt olarak kavramıştır. Bu bölüm söz konusu teorilerin incelenmesine ayrılmıştır. Ancak zamanla önce AT'nin, ardından da AB'nin yetki gücü ve alanı genişledikçe, karşılaştırmalı politika ve kamu politikası kökenli olan ve AB'yi kendi başına bir siyasal sistem olarak kavrayan açıklamalar daha fazla dikkat çekmeye başlamış, bu açıklamalarla birlikte Avrupa entegrasyon sürecindeki kurumların, süreçlerin ve siyasa dinamiklerinin karakteri ilgi odağı haline gelmiştir. Bu ikinci grup kuramlara ise bir sonraki bölümde değinilecektir.

AB'yi nasıl anladığımızı belirleyen en önemli şey, devletlerin değişen rollerini nasıl kavradığımızdır. Bir zamanlar Avrupa siyaset sahnesinin açıkça en hakim siyasal aktörleri olan devletler büyük bir değişim içerisine girmişlerdir. Aralarındaki dayanışma ilerlemiş ve küresel siyasal ve ekonomik güçler de devletleri daha yakın işbirliğine teşvik etmeye başlamıştır. Bu tespitler Avrupa için, dünyanın başka herhangi bir bölgesi için olduğundan çok daha doğrudur ve AB, bir Avrupa süper-devletinin

TEMEL SORULAR

- Devletler ölüm döşeğinde mi? Eğer bu tespit doğruysa, Avrupa devletlerinin dünyanın başka bölgelerindeki devletlerden daha hızlı bir biçimde ölüme yaklaştığını söyleyebilir miyiz?
- AB'yi ne dereceye kadar bir uluslararası örgüt olarak düşünebiliriz ve AB bir devletin taşıdığı niteliklere ne oranda sahiptir?
- AB'yi anlamada kuramlar nasıl bir rol oynar ve kuramlar temelde açıklayıcı mı olmalı, öngörü mü yapmalı yoksa her iki unsuru da barındırmalı mıdır?
- Devletlerin uluslararası sistem içerisindeki rolleri ve işleyişlerini anlama konusunda realist kuram halen daha yararlı bir araç mıdır?
- Hükümetlerarası argümanlar günümüzde hala işlevsel midir?

WESTPHALIA SİSTEMİ

Uluslararası devletler sistemi genellikle Westphalia sistemi olarak bilinir. Bu ad, 1648 tarihli Westphalia Barışı'ndan gelmekteyse de, aslında devletler bu tarihten çok sonra ortaya çıkmaya başlamışlar ve Avrupa imparatorluklarının ikinci dünya savaşı ertesindeki parçalanmalarına kadar da devletler sisteminin dünya çapına yayılması hızlanmamıştır. Ancak

Westphalia bu sistemin ortaya çıkmasına dönük bir itki sağlamıştır. Günümüzde pek çok kişi bu sistemin ne derece sağlıklı olduğunu sorgulamakta, devletin ölmekte olduğunu düşünmekte ve yönetim ile otorite kavramlarının nasıl yeniden tanımlandığını göstermek üzere de Avrupa Birliği'ne ve diğer bölgesel entegrasyon örneklerine işaret etmektedirler

sahip olacağı özelliklerin pek çoğunu geliştirmiş, bir diğer ifadeyle geleneksel devletlerin üzerinde işleyen yeni bir yönetim ve iktidar düzlemi ortaya çıkarmıştır.

Devletler ve Milletler

AB'nin ortaya çıktığı bağlamı anlayabilmek için öncelikle devlet ve millet kavramlarının niteliklerini doğru bir biçimde anlamak gerekmektedir. Son üç dört asırdır devlet büyük çaplı siyasal toplulukları organize etmenin en yaygın aracı konumdadır. Ortaçağ döneminde imparatorluklar, krallıklar, yerel soylulara ait birimler ve Katolik Kilisesi arasındaki iktidar ve etki mücadelesi boyunca sınırlar dönüşürken, modern devletler de bir noktada ortaya çıkmıştır. 17. yüzyılda, özellikle de 1648 tarihli Westphalia Barışı ile birlikte bugünkü Avrupa devletler sisteminin ana hatları daha da netleşmiştir. Seksen Yıl Savaşları ve Otuz Yıl Savaşları'na son veren bu anlaşma İsveç, Fransa ve Alman devletlerinin sınırlarını yeniden çizmiş, bu sırada da Hollanda, İsviçre ve kuzey İtalya devletlerinin bağımsızlıklarını onaylamıştır. Sınırlar ve egemenlik böylece yeni bir önem kazanmış ve bugün kısaca Westphalia Sistemi denen uluslararası düzen ortaya çıkmıştır. (Devletin ortaya çıkışı sürecindeki kimi tartışmalar için bkz. Caporaso, 2000.)

O günden beri siyaset biliminde pek az kavram devlet kavramı kadar tartışma yaratmıştır. Devlet tanımının ayrıntıları üzerinde çok az uzlaşma olsa da, akademisyenlerin çoğunluğu devletin ülke, egemenlik, bağımsızlık ve meşruiyet olarak isimlendirilebilecek dört nitelik taşıyan bir hukuki ve siyasal varlık olduğu konusunda hemfikirdir (bkz. Şekil 1.1). Bu dört niteliğin hiç birisi açık seçik veya değişmez değildir. Devletlerin sınırları değişir, egemenlikleri ülkedeki herkes tarafından eşit olarak tanınmaz, hiçbir devlet kendi kendine yeterli olmadığı için gerçekte hiçbiri tam anlamıyla bağımsız değildir ve dünyada hem uluslararası hukuki konumları konusunda fikir ayrılıkları olan devletler (örneğin Tayvan, Kuzey Kıbrıs ve Kosova) hem de durumları belirsiz devletler (ki buna Andorra, Monaco ve Vatikan gibi Avrupa'nın mikro-devletleri de dahildir) vardır.

Devlet: Bütün büyük ölçekli siyasal toplulukların organizasyon şekli olan ve belirli bir toprak parçasını egemenlik, bağımsızlık ve meşruiyet ile birleştiren bir hukuki ve siyasal düzenleme

Egemenlik: Bölgesel birlik ve siyasal bağımsızlığı da kapsayan ve genelde devletlerle ilişkilendirilen, yönetme, kontrol etme ve/veya yasama otoritesi

2. BÖLÜM

NEDİR BU AVRUPA BİRLİĞİ?

Bir Çin atasözüne göre bilgelik, nesnelere kendi isimleri ile çağırarak başlar. Ancak siyasetin ve yönetimin işleyişine dair elimizdeki bilindik modellerin pek azına uyan AB söz konusu olduğunda bu hiç de kolay bir başlangıç değildir. Geniş ölçekli siyasal toplulukların örgütlenmesine ilişkin elimizdeki iki temel referans noktasının devletler ve uluslararası kuruluşlar olduğunu söyleyebiliriz. Ancak AB bu iki örgüt modelinin de kimi özelliklerini barındırmakla birlikte, bu modellerin herhangi birisine tam olarak uymamaktadır.

Bölüm 1’de de gördüğümüz gibi, birliğin nasıl evrildiği konusunda uzlaşmaya varma çabaları uzun kuramsal tartışmalara yol açmış ancak çok az uzlaşım noktası ortaya konabilmiştir. AB’nin evrimi sonucunda bugün geldiği nokta üzerine yapılan tartışmalarda da benzer bir sorun olduğunu söyleyebiliriz. Bazı bilim insanları AB’yi tanımlamak üzere çok katmanlı yönetim, çatı-örgütü veya yarı-federal siyasal gibi kavramlar önerse de bu kavramların hiç birisi henüz genel kabul görmemiştir. Diğerleri ise federal veya konfederal gibi daha eski ve basmakalıp kavramlar önermişlerdir. Ancak bir yandan federal kavramını kullanmak Avrupalılar için pek de doğal değilken, nedeni çok açık olmamakla birlikte, çok az bilim insanı AB’yi bir konfederasyon olarak kavramaya yanaşmaktadır. Daha başkaları ise konuyu bir an önce değiştirmeden önce AB’yi bir siyasi aktör veya nevi şahsına münhasır bir varlık olarak tanımlamaktadır. Eski Avrupa Komisyonu başkanı Jacques Delors’a göre ise AB’nin tanımı basittir: ‘tanımlanamayan siyasal nesne’.

Bölüm 1, siyasal ilişkiler alanındaki bilim insanlarının geliştirdiği ve Avrupa Topluluğu’nu/Birliği’ni temelde hükümetler arası işbirliği düzenlemesi olarak gören kuramlara odaklanmıştı. Bu bölümde ise önceki bölümün aksine karşılaştırmalı siyaset ve kamu politikası alanlarından gelen isimlerin geliştirdikleri ve Avrupa Birliği’ne

TEMEL SORULAR

- AB’yi anlamak için uluslararası ilişkiler yaklaşımlarını ve karşılaştırmalı yöntemi kullanmanın görece yararları ve zararları nelerdir?
- Çok katmanlı yönetim ile federalizm arasındaki fark nedir?
- AB federalizme mi daha yakındır yoksa konfederalizme mi?
- Federal bir Avrupa’dan endişe eden Avrupalıların endişe ettikleri şey tam olarak nedir?
- Bugünün AB’sinin karakterini anlama çabalarında konfederalist görüşler neden bu kadar etkisiz kalmaktadır?
- AB tam olarak nedir?

YAKLAŞIM	VARSAYIM
Uluslararası Kuruluş	AB'nin kurumlarında otonomiden ya hiç söz edemeyiz ya da ancak çok sınırlı bir oranda söz edebiliriz. AB en önemli kararlarını birliğe üye devletlerin hükümetlerinin karşılıklı pazarlıkları sonucunda almaktadır ve birlik en iyi şekilde, uluslararası ilişkiler kuramları kullanılarak anlaşılabilir.
Bölgesel Entegrasyon Birliği (BEB)	Yine UI kuramları yoluyla, AB'nin Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği veya Afrika Birliği gibi bölgesel bloklarla karşılaştırılarak incelenmesi mümkündür.
Özgün (sui generis)	Birlik özgün koşullar altında, benzersiz ve belki de bir başka yerde tekrar ortaya çıkarılmayacak nitelikler ve amaçlarla ortaya çıkmıştır. Hatta entegrasyon sürecinin başlaması daha geç bir tarihte olmuş olsaydı belki Avrupa'da da böylesine özgün bir yapı ortaya çıkmayacaktı.
Kendi başına bir siyasal sistem	AB bir Avrupa süper-devlettir. En doğrusu birliğin yapılarını ve işleyiş prensiplerini geleneksel devletlerle karşılaştırmalı biçimde kavramaya çalışmaktır. Özellikle federalizme ve konfederalizme odaklanmak ve karşılaştırmalı siyaset yaklaşımını kullanmak birliği anlamada en doğru yoldur.
Karma	Yukarıdaki yaklaşımların bir karması.

Şekil 2.1: AB'yi anlamaya yönelik beş yaklaşım

Kaynak: *Yukarıdaki liste aynı olmamakla birlikte Rosamond, 2000, ss. 14-16'dan esinlenmiştir.*

temelde kendi başına bir siyasal sistem olarak yaklaşan görüşlere odaklanılacaktır. Tartışmanın başlangıç noktasını sorguladıktan sonra bölüm içerisinde karşılaştırmalı yöntemler gözden geçirilecek ve arkasından da federasyonlar ile konfederasyonların özellikleri detaylı bir şekilde birbirleri ile karşılaştırılacaktır.

Nereden Başlamalı?

AB'nin karakterini belirlemek üzere kullanabileceğimiz fakat her birinin kendisine özgü eksiklikleri olan en az beş ayrı yaklaşımdan bahsedebiliriz (bkz. Şekil 2.1). Öncelikle, AB bir uluslararası kuruluş (UK) olarak kavranabilirse de, bu bakış bizi bir yere götürmez. Zira hemen herkes, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun ilk kuruluş yıllarında oldukça alışılmış bir UK olmasına karşılık bugünün AB'sinin bundan çok daha fazlası olduğunda hemfikirdir. Bugün AB'nin açıkça ulusüstü nitelikleri vardır, uzun zamandan beri diğer herhangi bir UK'den çok daha büyük hedefler belirlemiştir ve bugün kapsamı, gücü ve üyelerinin yükümlülükleri anlamında bir UK'den çok daha fazlasıdır. Aynı zamanda Moravcsik'in (2007, s.47) şu uyarısına da kulak vermeliyiz: 'Avrupa Birliği'ne bakarken, onu oluşmakta olan bir ulus-devlet olarak gören (ve bir aşırı ihtiraslar-düş kırıklıkları döngüsünü teşvik eden) yaklaşım yerine, ... onu uluslararası işbirliğinin en gelişmiş modeli olarak değerlendirmek çok daha öğretici olacaktır.'

3. BÖLÜM

KİMDİR BU AVRUPALILAR?

Avrupa'nın siyasi karakterini anlamak, Avrupa Birliği'ni anlama çabasının yalnızca bir boyutudur. Bunun yanında, birlik içerisinde yaşayan insanların da anlaşılması gerekir: kimlerdir bu insanlar, kendilerini diğer insanlarla nasıl ilişkilendirirler ve Avrupa Birliği'ni nasıl algılamaktadırlar? Bugün bakıldığında, Avrupalılar kendilerini içerisinde yaşadıkları devletlerin vatandaşları veya bir milletin üyesi olarak görmektedirler ve yalnızca küçük bir bölümü kendilerinin aynı zamanda Avrupalı olduğu fikrini benimsemiştir.

Bugün Avrupa'da toplam altı yüz milyon insan, kırk egemen devlet (eğer 'Avrupa' tanımını geniş tutarsak kırk dört egemen devlet) içerisinde yaşamakta, altmıştan fazla büyük dilde konuşmakta ve yüzlerce farklı milli topluluğu içerisinde barındırmaktadır. Devletlerin ve milletlerin sınırları her zaman birbirleri ile çakışmadıkları için pek çok Avrupa devleti çok uluslu bir yapıya sahiptir ve nispeten büyük milli toplulukların çoğu da iki veya daha fazla devlet içerisinde bölünmüş durumdadır. Avrupa entegrasyon çabaları Avrupalıların birbirlerine karşı olan tarihsel şüphelerinin aşılmasına yardımcı olmak üzere tasarlanmış olsa da, ortak bir Avrupalılık kimliği ve duygusu yaratma konusunda ancak sınırlı bir yol alınabilmiştir.

Bu bölüm öncelikle Avrupa'nın nerede başlayıp nerede bittiği sorunu ile başlıyor. Ardından Avrupalıları birbirinden ayıran şeylerin ne olduğu ve Avrupa veya AB ile birlik olma duygusunun nasıl değiştiği gibi konular üzerinden Avrupa kimliği sorununa odaklanıyor. Son olarak da kıtanın azalan ve yaşlanan nüfusu, göçün etkisi ve Avrupalı aile tanımındaki değişimler gibi Avrupa'nın bazı temel demografik eğilimlerine değiniliyor. Böylece, sonuçları halen tartışmaya açık olsa da, Avrupa'nın

TEMEL SORULAR

- Avrupa'nın sınırları nasıl çizilmeli? Türkiye veya Rusya da Avrupa'ya dahil edilmeli mi?
- Avrupalı olmak ne anlama geliyor? Avrupa'ya olan aidiyet duygusunu ülkelere veya milletlere olan aidiyet duygusundan ayıran şey nedir?
- Bir kimliğin tanımında en önemli şey kültür müdür, mekân mıdır, tarih midir, etnisite midir, din midir, ideoloji midir, felsefe midir yoksa estetik midir?
- AB'ye üye ülkelerin vatandaşlarına, doğrudan AB vatandaşı olma alternatifi de sunulmalı mıdır? Eğer böyle bir alternatif sağlanacaksa, bu vatandaşlık pratikte ne anlama gelecektir?
- Kıtanın azalan nüfusu pek çok kişinin sunmak istediği üzere Avrupa için bir sorun mudur, yoksa siyasi, ekonomik ve toplumsal öncelikleri yeniden düşünmek için bir fırsat mıdır?

kimliğinde ve demografik yapısında temelden bir dönüşüm geçirdiği ve mevcut eğilimlerin gün geçtikçe daha da belirginleştiği vurgulanıyor.

Tam Olarak Neresidir Bu Avrupa?

Avrupa genelde bir kıta olarak tanımlansa da, coğrafyacılar kıtaları, çevresi hemen tamamen sularla çevrili, büyük, kesintisiz ve diğer kıtalardan ayrı toprak parçaları olarak tanımlarlar. Bu şekilde bakıldığında yalnızca Kuzey ve Güney Amerika, Asya, Afrika, Avustralya ve Antarktika kıta tanımına uymaktadır. Avrupa, kelimenin gerçek anlamıyla Asya kıtasının (veya zaman zaman söylendiği gibi Avrasya süper kıtasının) bir parçasıdır ve onu bir kıta parçası veya alt-kıta olarak tanımlamak daha doğrudur. Fakat ırksal, kültürel ve dilsel anlamda Avrupalılar ile Asyalılar birbirlerinden farklıdır ve her ne kadar Avrupalılar aynı kıta parçası içerisinde yaşasalar da, Avrupa'nın tanımında kültür ve tarih coğrafyadan daha önemli bir unsurdur. (Aynı durum, Araplar ve kara Afrikalılar arasında bir ayrıma konu olan Afrika'nın tanımı için de geçerlidir.)

Üç tarafı düşünüldüğünde Avrupa'nın sınırları oldukça açıktır. Kıta, güneyde Akdeniz ile, batıda Atlantik Okyanusu ile, kuzeyde ise Kuzey Buz Denizi ile sınırlıdır. Her üç tarafta da Grönland, İzlanda, Svalbard, Girit, Sicilya ve Malta gibi kıtaya siyasi ve kültürel bağlarla bağlı adalar da kıtanın bir parçasıdır. Ancak doğu ve güneydoğu tarafı pek çok soru işaretini de beraberinde getirir. Özellikle sorunlu olan yön kıtanın Asya ile olan sınırır ki, burada da genel olarak kabul edilen görüş, bu sınırı Rusya içerisindeki Ural dağlarının oluşturduğudur. Ancak bu genel görüş, Ural'ı Avrupa-Asya sınırı olarak önermenin Rusya'yı aynı anda hem bir Asyalı hem de bir Avrupa gücü yapacağını düşünen ve Ural dağlarını bu nedenle öneren Tatishchev'e dayanır. Gerçekte Urallar Rusya'nın bin kilometre kadar içerisinde yer alır ve kültürel veya siyasal olmaktan ziyade yalnızca doğal bir yapıdır.

Rusların kendileri bu konuda kararsızdır: kimi Ruslar kendilerini Avrupa'nın ve Batı'nın bir parçası olarak görürken, diğer bir grup Batı'ya karşı bir güvensizlik duyar ve Rusya'nın Batı'dan da Asya'dan da ayrı bir devlet olduğunu söyler ve üçüncü bir grup ise Rusya'yı bu iki kıta arasında bir köprü olarak görür (Smith, 1999, s. 50). Rus etnik gurubu Rusya nüfusunun yüzde 80'ini oluşturmaktadır ve aynı zamanda Estonya, Letonya ve Litvanya gibi AB üyesi ülkelerde de Ruslar büyük azınlık grupları olarak yaşamaktadır. Onların ve Batı Rusya'da yaşayan Slavlar ile Kafkasyalı azınlıkların (Ukraynalılar, Beyaz Ruslar ve Osetyalılar dahil olmak üzere) Avrupalı olduklarını söylesek bile, Rusya topraklarının dörtte üçü Uralların doğusunda, açık bir şekilde Asya kıtasındadır. Bu topraklarda Tatarlar, Kazaklar, Özbekler ve Sibirya'daki Buryatya, Evenki, Kakasya ve Selkup azınlıkları gibi Asyalı oldukları su götürmez olan pek çok azınlık gurubu vardır. Bu nedenle, pratikte Asya ile Avrupa arasındaki sınırı Rusya'nın batı sınırı üzerinden çizmek çok daha makul görünmektedir.

Güneydoğu sınırında ise durum daha da karışıktır. Burada en kolay seçenek Rusya-Ukrayna sınırını güneye, Türkiye ile Balkanlar arasındaki boğazlara bağlamak gibi

4. BÖLÜM

SAVAŞ SONRASI ŞEKİLLENEN AVRUPA

Savaş ve çatışmalar yüzyıllar boyu Avrupa'nın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu durumdan hareketle felsefeciler kıtaya nasıl barış getirmek üzere onlarca taslak geliştirmişler de, karar alıcılara seslerini duyurmaları mümkün olmamıştır. 19. yüzyılda milliyetçiliğin hızla yayılması ile Avrupalılar arasındaki gerilimler daha da artmış ve büyük güçler arasındaki rekabet iki dünya savaşına giden yolu açmıştır. Bu savaşlardan önce büyük güçlerin tamamı Avrupa'dan çıkmış durumdaydı. Avrupalıların imparatorlukları dünyayı kaplamış ve dünya ticareti üzerine hakimiyet kurmuştu. Avrupa bankalarının, finansal kurumlarının, ordularının ve donanmalarının karşısında durabilecek bir güç ortalarda görünmüyordu. Ancak Avrupalıların bu güçleri ve etkileri bugün çok büyük oranda sarsılmış görünmektedir.

Avrupa 1945 yılında bir barış dönemine başlarken, barındırdığı ekonomilerin çoğu perişan bir haldeydi, siyasal sistemler istikrarsızlaşmıştı, kolonileri bağımsızlık talebiyle sarsılıyordu, devletleri de hem birbirlerine karşı derin güvensizlikler besliyordu hem de iki dışsal aktör olan ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki yeni bir tür Soğuk Savaş'ın tehdidi altındaydılar. Çatışmalardan artık bıkan Avrupalılar, bu şartlar altında, gelecekteki çatışmaları imkansız hale getirmenin yollarını aradılar. Bu noktada Avrupa'da işbirliğinin artması fikrine destek verilmiş olsa da, bu işbirliğinin anlamı ve nasıl ilerletileceği üzerine hem hükümetler hem de elitler arasında görüş ayrılıkları vardı.

1949 yılında Avrupa Konseyi'nin kurulmasıyla bir ilk adım atıldı ancak ulusüstü kurumların yaratılmasına odaklanan federalistler bunu yeterli bulmayarak bir başka yaklaşımın kapısını araladı ve böylece 1952 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Toplulu-

TEMEL SORULAR

- Avrupa'daki çatışma ve savaşların en önemli tarihsel nedenleri nelerdi?
- 1945 sonrasında Avrupalıların işbirliği fikrine daha sıcak yaklaşmasını sağlayan neydi?
- Avrupa entegrasyonu için Fransa ve Almanya neden bu kadar hayati bir önem arz ediyordu?
- Avrupa'nın savaş sonrasındaki toparlanışında Marshall Planı ne derece önemliydi?
- Winston Churchill, Avrupa Birliği'nin kurucularından birisi olarak daha fazla itibar görmeyi hak ediyor mu?
- Kömür ve çeliğe odaklanmak akılcı bir hareket miydi yoksa asıl odaklanılması gereken konulardan uzaklaşılmasına mı neden oldu?

ğu kuruldu. Bu süreci Bretton Woods'dan Marshall Planı'na ve Soğuk Savaş'a kadar tüm önemli mihenk taşları üzerinden izleyerek, bu bölümde savaş sonrasındaki tartışmaların ruhunu yakalamak ve hangi koşulların ne şekilde bir araya gelerek entegrasyon sürecinde ilk adımların atılmasını mümkün kıldığını anlatmak amaçlanıyor.

Savaş Öncesinde Avrupa

Toplumlar kuşkusuz sürekli değişirler. Ancak dünyanın pek az bölgesinde değişimler Avrupa'daki kadar keskin – veya etkileri çok geniş bir alana yayılmış – bir şekilde gerçekleşmiştir. Avrupa Birliği'nin gelişimi de, dünyanın en yoğun nüfusa sahip, siyaseten en çekişmeli ve kültürel olarak da en karmaşık bölgelerinden birisinde siyasetin ve ekonominin nasıl şekillendirilmesi gerektiğine dair süregiden arayışların geliştirdiği en son (ama muhtemelen en devrimci) yanıttır. 1945 yılından beri Avrupalıların görece bir uyum içerisinde yaşıyor olmaları, şiddetin bu kıtadaki uzun geçmişi göz önüne alındığında son derece çarpıcıdır. Bu geçmişe bakıldığında antik dönemdeki savaşlar, Ortaçağdaki işgaller, Haçlı seferleri, Yüz Yıl Savaşları (1337-1453) veya Seksen Yıl Savaşları (1568-1648) gibi daha geniş boyutlu çatışmalar, Araplar veya Osmanlı Türkleri gibi yabancı işgalcileri kıtadan kovma çabaları, iç savaşlar, bağimsızlık savaşları ve yirminci yüzyılın iki dünya savaşı ilk göze çarpan şiddet olaylarıdır.

Bu çatışmaların nedenleri de farklılık göstermektedir. Önceleri toprak anlaşmazlıklarından veya iki farklı ailenin hükümlerlik iddialarından kaynaklanan savaşlar, Ortaçağda önce Latin ve Ortodoks kiliselerinin karşı karşıya gelmeleri, ardından Katoliklerin ve Protestanların kendi nüfuz alanlarını arttırma çabaları ve son olarak da kralların Papalık otoritesini kabul etmemeleri ile birlikte din savaşları şekline bürünmüştür. 16. ve 17. yüzyıllar boyunca Avrupa'nın neredeyse tamamı bitmek bilmeyen din savaşlarının etkisi altında kalmıştır. 1648 yılındaki Westphalia Barışı bu yüz yıldan fazla süren savaş dönemine bir son vermiş ve modern devlet sisteminin ortaya çıkışını onaylamıştır. Böylece Avrupa'da siyasal sınırlar daha bir netleşmeye başlamışsa da, bu durum aynı zamanda kendi çıkarlarını korumak üzere düzenli ve kalıcı ordular kuran devletlerin güç ve yetki alanlarını da netleştirmiş ve yeni gerilim ve çatışma olasılıklarını da beraberinde getirmiştir.

Devletlerle ulusların her zaman çakıştırılmaması bir başka tehlikeli durumu beraberinde getirmiş, farklı dile, kültüre ve bazen de dini kimliğe sahip olan toplulukların çoğu kez hoşlanmadıkları bir siyasal liderlik altında birleştirilmesine neden olmuştur. Aydınlanma fikirleri kralların otoritelerinin Tanrı kaynaklı olduğuna ilişkin fikirleri yıkması ve egemenliğin halkta olduğuna ilişkin düşünceleri desteklemesiyle birlikte bu kez de ulusal bağımsızlık mücadeleleri yükselmiştir. Tüm bunlara, bir başka yıkıcı etmen olarak Avrupalı güçlerin büyüyen deniz aşırı imparatorlukları eklenmiş ve bu durum da Avrupa içerisindeki iktidar mücadelesine yeni bir küresel boyut kazandırmıştır.

Gördüklerinden rahatsız olan idealistlerin, bu karmaşık tablo karşısında Avrupalıların bölgesel birlikler üzerinden işbirliği yapmalarını sağlayacak alternatif fikirler üretmeye başladıklarını söylemeliyiz. Bu fikirler arasında oluşturulması önerilen bir

premler meclisinden çatışmaları çözecek üst düzey mahkemelere, bir Avrupa parlamentosuna ve hatta Avrupa federasyonunun kurulmasına dek çok farklı öneriler vardı (bkz. de Rougemont, 1966; Heater, 1992; Urwin, 1995; Salmon ve Nicoll, 1997). Tartışmanın felsefi kriterleri ise Alman felsefeci Immanuel Kant tarafından 1795'te yayınlanan ve insanlığın ebedi barışının sağlanması için neler yapılması gerektiğine ilişkin düşüncelerle ortaya kondu. Kant'ın burada sunduğu öneriler arasında kalıcı orduların lağvedilmesi ve özgür devletlerden oluşacak bir federasyonun kurulması da bulunuyordu. Avrupa'nın 1945 sonrasında barışı koruma konusundaki başarıları da bu nedenle bölgeye *Kantçı* sıfatının yakıştırılmasına yol açmıştır (bkz. Bölüm 24).

Ancak bu fikirlere rağmen Napolyon Savaşları (1803-5) kısmen Napolyon'un bir Avrupa imparatorluğu oluşturma fikrine milliyetçilerin gösterdikleri direniş nedeniyle yaşanmıştır. Arından, 1815 tarihli Viyana Kongresi ile 1914 yılında Büyük Savaş'ın başlamasına değin geçen sürede kıtada gene anlamda bir barış ortamı hakim olmuşsa da, milliyetçilik bu dönemde yeni ve tehlikeli baskılar üretmeye başlamıştır. Azınlıklar, çoğu kez kendi ulus devletlerine sahip olmak için mücadele ettikçe, hükümetler de otoritelerini daha baskıcı şekillerde göstermeye başlamışlardır. Bu süreç Belçika, Bulgaristan, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Polonya ve Romanya gibi ülkelerde yabancı hakimiyeti karşısında direniş ve bağımsızlık taleplerine yol açmış, aynı zamanda Almanya ve İtalya'da siyasal birliği gerçekleştirmeye dönük çabaların da gelişmesini sağlamıştır. Bu dönemde milliyetçilik ve emperyalizm çok istikrarsız bir karışım oluşturmuş ve tek bir kıvılcım – Haziran 1914'te Avusturya-Macaristan veliahdının bir Slav milliyetçisi tarafından suikasta kurban gitmesi – iki ay içerisinde Büyük Savaş'ın başlamasına neden olmuştur.

Savaş çok sarsıcı kayıplar pahasına, varolan sorunların çok azını çözebilmiştir. Sayısı tam olarak kestirilemeyen sivil kayıplar da eklendiğinde, 15 milyon kadar insanın hayatını kaybettiği sanılmaktadır. Bütün bu vahşetin sonunda ortaya çıkan belki de tek iyi sonuç, özellikle büyük güçler arasındaki rekabetin ortasında kalmaktan yorulan daha küçük ülkelerde devletlerarası işbirliğine ilişkin konulara çok daha olumlu yaklaşan bir kitlenin ortaya çıkması oldu. 1922 yılında Belçika ve Lüksemburg'un sınırlı bir ekonomik birlik kurması örneğine benzer bir dizi mütevazı hamle ile bu yöndeki fikirlerin pratiğe dökülmesine çalışıldıysa da, Birinci Dünya Savaşı sonrasında da Avrupalıların çoğu kendi milli kimliklerine ve devletlerine inatla bağlı kalmayı sürdürdüler.

Avusturyalı diplomat Kont Richard Coudenhove-Kalegri, 1922 yılında, bir sonraki yıl Pan-Europa adıyla kitaplaştırılacak olan bir makale yazdı. Bu makalesinde Coudenhove-Kalegri, Avrupa'nın atmosferinin 'Avrupalıların karşılıklı nefreti ile' zehirlenmiş olduğunu belirtiyor ve bu haliyle Avrupa'nın uluslararası çatışmalar için patlamaya hazır bir bomba görüntüsünde olduğu uyarısı yapıyordu. Ona göre Avrupa'daki sorunlar 'ancak Avrupa halklarının birleşmesi yoluyla çözülebilir[di]' ancak bunun önündeki en büyük engel de Almanlar ile Fransızlar arasında 'bin yıldır süregelen' rekabetti (Coudenhove-Kalegri, 1926). Hem zamanının siyasi liderleri hem de sonraki kuşakların liderleri arasında bu görüşler önemli bir sempatizan kitlesine

5. BÖLÜM

ORTAK PAZARIN DOĞUŞU

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun kurulması, Avrupa entegrasyonu için bir ilk adım olmakla birlikte, kapsam olarak kısıtlıydı. Bu nedenle, Avrupa savunma ve siyasal topluluklarının kurulmasına ilişkin daha iddialı iki girişimin başarısızlıkla sonuçlanmasının ertesinde altı AKÇT üyesi çabalarını bir ortak pazarın kurulması noktasına odakladılar. 1957 Roma Anlaşması ile insanların, sermayenin, malların ve hizmetlerin serbestçe dolaşabileceği bir Avrupa pazarını oluşturmayı amaçlayan Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (Euratom) kuruldu. Ancak bu kolay bir süreç değildi ve 1960'lar boyunca AET üyeleri, hem ortak pazar önündeki tüm engelleri kaldırmadıkları için, hem de topluluğun tüm imkanlarından faydalanamadıkları için ancak kısıtlı bir ilerleme sağlayabildiler.

Bu dönem aynı zamanda ABD ve/veya Sovyetlerin başrolünde olduğu Berlin ve Küba füze krizleri, Vietnam savaşının şiddetlenmesi ve Çekoslovakya'daki reform sürecinin Sovyetler tarafından bastırılması gibi olayların yaşandığı, siyaseten çalkantılı bir dönemdi. Yine aynı dönemde, Fransa Devlet Başkanı Charles de Gaulle Britanya'nın AET'ye başvurusunu iki kez veto etti. Topluluğun yetkileri, kurumlarının kapsamı ve genişlemesi konusunda da önemli anlaşmazlıklar bulunmaktaydı.

1973 yılında ilk kez topluluk yeni üyelerini (Britanya, İrlanda ve Danimarka) kabul etti ve 1980'li yıllarda genişlemenin ikinci adımı (Yunanistan, İspanya ve Portekiz) geldi. Genişlemenin en önemli etkisi, entegrasyonun siyasi dengelerinin değişmesi ve Fransa ile Almanya'nın sahip olduğu siyasal ağırlığın tehdit edilmesi oldu. AET, bir kısmını kendi kendisine yarattığı bir kısmı ise Soğuk Savaş döneminin gelgitlerinden ve Atlantik aşırı ilişkilerden kaynaklı pek çok engelle karşılaştı. Özü itibarıyla Topluluk, en azından ilk dönemlerinde, Avrupa kamuoyundaki etkisi çok az olan seçkin bir projeydi.

TEMEL SORULAR

- Avrupa Savunma Topluluğu ve Avrupa Siyasal Topluluğu başarısızlığa mahkum girişimler miydi?
- Süveyş Krizi Avrupa entegrasyonu tarihi içerisinde ne derece önemlidir?
- De Gaulle'un AET'nin erken döneminde oynadığı rol, Avrupa bağlamındaki bir güçlü liderliğin sorunları ve imkanlarına dair bize ne söyleyebilir?
- Vietnam'ın Avrupa entegrasyonuna nasıl bir etkisi olmuştur?
- AET, Britanyalılar olmadan da varlığını sürdürebilir miydi?

İç ve Dış Şoklar (1950–58)

AKÇT'nin uzun vadeli önemine ilişkin farklı değerlendirmeler vardır. Dinan (2004, s. 55, 64) bu topluluğun 'siyaseten önemli ve kurumsal olarak yenilikçi' olduğunu ancak 'ekonomik olarak önemsiz' olduğunu söyler ve Avrupa'nın ekonomik büyümesine olan etkisi konusundaki şüphelerin altını çizer. Gillingham (2003, ss. 22-23) ise topluluğun ne amaçlandığı şekilde ne de hatta 'tatmin edici' bir seviyede işlediğini, dahası Avrupa kömürünün ve çeliğinin stratejik öneminin de abartılmış olabileceğini, fakat yine de özünde Fransız-Alman barışının ilk adımı olduğunu yazar. Sonuçta ne olursa olsun, topluluğun başarıları somut olmaktan ziyade sembolik düzeydeydi ve entegrasyon süreci, bu süreci destekleyenlerin arzu ettiği kapsam ve etkiye ulaşacaksa bundan çok daha iddialı girişimler gerekiyordu. Böylece çabaların odağı makul bir noktadan fazlasıyla iyimser bir noktaya kaydı ve çok daha büyük çapta iki inisiyatifin kurulması üzerine tartışmalar yapılmaya başlandı.

Bunların ilki **Avrupa Savunma Topluluğu** (AST) idi. İlk kez 1949 yılında, Batı Almanya'nın kendi güvenliği için yeniden silahlandırılmasını sağlamaya çalışan Konrad Adenauer tarafından önerildi ve 1950 Haziran'ında başlayacak olan Kore savaşı öncesinde Batı Almanya'yı silahlandırmak isteyen ABD'nin de güçlü desteğini kazandı (Dinan, 2004, s. 57-59). Batı Almanya'yı bölgesel bir güvenlik sistemi içerisinde tutarken bir yandan da batı Avrupa'nın savunma işbirliğini arttırmayı hedefleyen ve Winston Churchill'in Ağustos ayında Avrupa Konseyi'nde dile getirdiği bakış açısını yansıtan taslak bir plan Ekim 1950'de yayınlandı (Eden, 1960, s. 32). Plan her ne kadar dönemin Fransız başbakanı René Pleven'in adıyla anılsa da, aslında bu plan da Schuman Planı gibi Jean Monnet'nin eseri idi (Gillingham, 2003, s. 29). Plan, farklı ülkelerin birliklerinden oluşan ve başında Bakanlar Konseyi ve Avrupa Asamblesi'ne karşı sorumlu bir Avrupa Savunma Bakanı'nın bulunacağı bir Avrupa Ordusu'nun kurulmasını öngörmekteydi (Pleven Planı, Stirk ve Weighall (iç.), 1999, ss. 108-9).

Her ne kadar bir AST taslak anlaşması Mayıs 1952'de AKÇT'nin altı üyesinin tamamı tarafından imzalanmış ve Fransa dışındaki tüm üyelerce onaylanmışsa da, çok geçmeden iki kritik engel ile karşılaşmıştır: her şeyden önce Avrupa'nın o zamanlar ayakta durmayı başaran tek büyük ordusuna sahip olan Britanya bu girişime destek vermemiştir. Dahası, topluluğun ana amacı olan bir Fransız-Alman ordusu oluşturma amacına, yakın zamanda gerçekleşmesi mümkün görünmeyen Batı Almanya'nın tamamen yeniden silahlandırılması adımı atılmadan ulaşamayacağı anlaşılmıştır. Daha sonra 1954 yılında Fransa'nın ulusal gururunu çok inciten utanç verici bir askeri başarısızlık yaşanmış ve 12.000 Fransız askeri Fransız Çinhindi'ndeki Dien Bien Phu'da komünist güçler tarafından kuşatılıp teslim alınmıştır (ayrıntılar için bkz. Windrow, 2004). Bu kötümser hava içerisinde anlaşmayla Fransız egemenliğinin ve ulusal duruşunun kaybedilmesi tehlikesinden duyulan derin endişeler dile getirilmiş ve Fransız Ulusal Meclisi AST anlaşmasını Ağustos ayında reddetmiştir.

NATO'nun gevşek bağlarının ötesinde bir askeri işbirliğinin gerçekleşmesini arzulayan Britanya, bu kez Batı Almanya ve İtalya'nın Batı Birliği'ne katılmalarını fırsat

Avrupa Savunma Topluluğu: Yeniden silahlandırılmış bir Almanya'yı batı Avrupa'ya bağlamak üzere önerilmiş, ortak bir Avrupa ordusu yaratmayı amaçlayan ancak ölü doğmuş bir plan.

bilerek, birliğin **Batı Avrupa Birliği**'ne (BAB) dönüşerek yoluna devam etmesini önermiştir (Urwin, 1995, ss. 68-71). Ulusüstü bir kurum olarak tasarlanan AST'nin aksine BAB'ın hükümetlerarası bir kurum olması öngörülmüş ve 1948 Brüksel Anlaşması'nda yer alan, üyelerden herhangi birisinin veya birkaçının saldırıya uğraması durumunda tüm üyelerin 'tüm güçleriyle her türlü askeri ve diğer yardımları' yapacaklarına dair taahhüt de tekrarlanmıştı (burada da NATO'nun üyelerinin 'gerekli gördükleri tüm eylemlerle karşılık verme' taahhüdünden farklı bir taahhüt söz konusudur). BAB ayrıca bir savunma anlaşmasından daha fazlasıydı. Brüksel Anlaşmasına yapılan ve yedi kurucu üye tarafından Paris'te 1954 Ekim'inde imzalanan değişikliklerle 'birliği ilerletmek ve Avrupa entegrasyonunun tedrici olarak ilerlemesini desteklemek' konusunda da anlaşmaya varılmıştı. BAB'ın oluşturulması aynı zamanda Soğuk Savaş'ın çizgilerinin netleşmesini de sağladı. Birlik Mayıs 1955'te faaliyete geçti ve yine bu tarihte Batı Almanya NATO üyesi oldu. Bundan günler sonra ise Sovyet bloğu Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması adı altında kendi savunma ittifakını (Varşova Paketi) oluşturdu.

1950'lerin ilk döneminin bir başka büyük girişimi de **Avrupa Siyasal Topluluğu** (ASİT) idi. İtalyan başbakanı Alcide de Gasperi tarafından Avrupa Federasyonu'na giden bir kestirme yol olarak büyük umutlarla ileri sürülen ve taslağı üzerinde 1953 yılında anlaşılan öneri, hem AST'ı hem de AKÇT'yi denetleyecek bir siyasal kontrol mekanizması oluşturma ihtiyacı ile kendisini meşrulaştırıyordu (Gillingham, 2002, s. 30; Dinan, 2004, s. 62). Avrupa'nın 'ilk anayasası' olarak da tanımlanan (Griffiths, 2000) bu anlaşmada, Avrupa Yürütme Konseyi, Bakanlar Konseyi, Adalet Divanı ve iki kamaralı seçilmiş bir parlamento da bulunuyordu. Daha sonra bütün bu fikirler Avrupa Topluluğu ve bugünün Avrupa Birliği içerisinde hayata geçirildiyse de, henüz bu fikirler için oldukça erken bir zamandı ve AST'nin çöküşüyle birlikte ASİT'in de sonu geldi. Bu iki projenin başarısızlığı 1954 yılının Avrupa entegrasyonu tarihinde özel bir önem kazanmasına yol açmıştır. Dinan, 1954'ü 'Avrupa'nın dönmeyi başaramadığı bir dönüm noktası' olarak anlatır (Dinan, 2004, s. 63). Bu başarısızlıklar etkisini AKÇT içerisinde de göstermiş, Monet Yüksek Komiserliğin başkanlığından 1955'te ayrılmış ve çalışmaları karşısında gösterilen siyasal direnç nedeniyle de hayal kırıklığına uğramıştır (Monnet, 1978, ss. 398-404).

Bu krizin hemen arkasından 1956 yılında bu kez **Süveyş Krizi** patlak vermiştir. Nil nehri üzerine yeni bir baraj kurabilmek için kaynak arayan Mısır lideri Cemal Abdülnasır Britanya kontrolündeki Süveyş Kanalı'nı 1956 Temmuz'unda millileştirmiştir. Kanalın stratejik değerinin gerilemekte olmasına ve Britanyalıların kanalı kullanımlarının bu millileştirmeden etkilenmemesine karşın, Nasır Batının çıkarları karşısında bir tehdit olarak görüldüğü için, Britanya, Fransa ve İsrail hükümetleri bir gizli anlaşma yaptılar ve İsrail'in Ekim ayında Mısır'a yönelik saldırısı Britanya ve Fransa'ya duruma müdahale ederek kanal bölgesinde 'barışı yeniden tesis etme' imkanı verdi. Bir rastlantı sonucu tam da o dönemde Sovyetler Birliği Macaristan hükümetinin demokrasiye geçme ve Varşova Paketi'nde geri adım atma çabalarını güç kullanarak bastırıyordu ve ABD'nin Sovyetler karşısında eleştirel bir tutum alması

Batı Avrupa Birliği: 1948 yılında Batı Birliği adıyla kurulan ancak süreli NATO'nun gölgesinde kalan ve 1990'larda AB'nin savunma politikalarında yeni bir rol üstlenme ihtimali doğmasına karşılık atıl olarak kalmış olan bir savunma ittifakı.

Avrupa Siyasal Topluluğu: AKÇT'yi ve AST'yi idare etmek üzere önerilen ancak savunma topluluğunun kurulamaması sonrasında vazgeçilen siyasal topluluk.

Süveyş Krizi: Britanya, Fransa ve İsrail tarafından Mısır'ın Süveyş Kanalı'nı millileştirmesi sonrasında bu hamleyi geri almasını sağlamak üzere yapılan hamle ile bu hamlenin uluslararası tepki görmesi ertesinde Britanya ve Fransa'nın küçük düşmesi ve Britanya'nın Avrupa entegrasyonuna bakışının değişmesi ile sonuçlanan gelişmeler bütünü.

6. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİNE GİDEN YOL

1960'lar boyunca Avrupa entegrasyonunun odağında bir ortak pazar yaratma amacı vardı ancak bu konuda hızlı yol alınamadı. Bu arada döviz kurlarında istikrarı sağlamaya dönük sürekli çabalar parasal birliğin sağlanması konusunu gündemin üst sıralarına doğru çıkardı ve 1979 yılında Avrupa Para Sistemi kuruldu. 1980'lerde ise hem artan uluslararası rekabetin hem de esnek olmayan Avrupa işgücü piyasasının yarattığı endişeler ortak pazara dönük çabaları tamamlamak üzere yeni bir atılımın başlamasına neden oldu ve sonuçta ortaya Roma Anlaşması'ndan sonra imzalanan ilk entegrasyona dönük anlaşma olan 1986 Tek Avrupa Senedi çıktı (TAS). Bu senet Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (ki artık 'Avrupa Topluluğu' veya kısaca 'Topluluk' denmeye başlandı) yeni bir görev ve kimlik bilinci kazandırdı.

Bu sırada Berlin Duvarı'nın 1989 yılında çökmesi ile kıtadaki Soğuk Savaş'ın sona ermesi, Topluluğun küresel çapta kendisini göstermesinin aciliyetini de ortaya koydu. Ancak önce 1991 Körfez Savaşı'nda ardından da Balkanlardaki krizde, Topluluğun nasıl bir yol izleneceği konusunda anlaşamaması, birlik için yüz kızartıcı iki gelişme olarak kayıtlara geçti. Sonuçta Topluluğun yeni liderliği yeni fikirleri ile birlikte geldi ve 1992 yılında Maastricht Anlaşması imzalandı. Bu anlaşma ile tek bir Avrupa para birimi planı onaylandı, ortak bir dış politika geliştirilmesinin öneminin altı bir kez daha çizildi ve Topluluğun adı değişti: Artık Topluluk daha geniş bir tabanı olan Avrupa Birliği'nin bir parçası olacaktı.

Bu sırada genişleme konusu da yeniden popülerleşti ve önce 1994 yılında ASTB üyelerine yeni bir Avrupa Ekonomik Bölgesi yaratılması yoluyla ortak pazara giriş imkanı tanındı, ardından 1995'te Avusturya, İsveç ve Finlandiya birliğe katıldılar. Ancak bu sırada entegrasyon karşıtı bazı gelişmeler de yaşanıyor ve pek çok Avrupa-

TEMEL SORULAR

- Ekonomik ve parasal birliği entegrasyon süreci gündeminin üst sıralarına taşıyan neydi?
- Tek Avrupa Senedi ne kadar radikal ve devrimci bir anlaşmaydı?
- Topluluğun Balkanlar'da ve Körfez Savaşı'ndaki başarısızlığı kaçınılmaz bir sonuç muydu?
- Avrupa entegrasyonunun ilerletilmesinde siyasal liderliğin ve uluslararası koşulların ne gibi bir rolü olmuştu?
- Neden Maastricht Anlaşması Tek Avrupa Senedi'nden daha fazla tartışma yarattı?
- Entegrasyon karşıtı dalganın gelişi öngörülebilir miydi?

7. BÖLÜM

LİZBON SONRASI

Savaş ve çatışmalar yüzyıllar boyu Avrupa'nın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu durumdan hareketle felsefeciler kıtaya nasıl barış getirmek üzere onlarca taslak geliştirmişler de, karar alıcılara seslerini duyurmaları mümkün olmamıştır. 19. yüzyılda milliyetçiliğin hızla yayılması ile Avrupalılar arasındaki gerilimler daha da artmış ve büyük güçler arasındaki rekabet iki dünya savaşına giden yolu açmıştır. Bu savaşlardan önce büyük güçlerin tamamı Avrupa'dan çıkmış durumdaydı. Avrupalıların imparatorlukları dünyayı kaplamış ve dünya ticareti üzerine hakimiyet kurmuştu. Avrupabankalarının, finansal kurumlarının, ordularının ve donanmalarının karşısında durabilecek bir güç ortalarda görünmüyordu. Ancak Avrupalıların bu güçleri ve etkileri bugün çok büyük oranda sarsılmış görünmektedir.

Avrupa 1945 yılında bir barış dönemine başlarken, barındırdığı ekonomilerin çoğu perişan bir haldeydi, siyasal sistemler istikrarsızlaşmıştı, kolonileri bağımsızlık talebiyle sarsılıyordu, devletleri de hem birbirlerine karşı derin güvensizlikler besliyor hem de iki dışsal aktör olan ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki yeni bir tür Soğuk Savaş'ın tehdidi altındaydılar. Çatışmalardan artık bıkan Avrupalılar, bu şartlar altında, gelecekteki çatışmaları imkansız hale getirmenin yollarını aradılar. Bu noktada Avrupa'da işbirliğinin artması fikrine destek verilmiş olsa da, bu işbirliğinin anlamı ve nasıl ilerletileceği üzerine hem hükümetler hem de elitler arasında görüş ayrılıkları vardı.

1949 yılında Avrupa Konseyi'nin kurulmasıyla bir ilk adım atıldı ancak ulusüstü kurumların yaratılmasına odaklanan federalistler bunu yeterli bulmayarak bir başka yaklaşımın kapısını araladı ve böylece, 1952 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Toplu-

TEMEL SORULAR

- Avrupa'daki çatışma ve savaşların en önemli tarihsel nedenleri nelerdi?
- 1945 sonra Avrupalıların işbirliği fikrine daha sıcak yaklaşmasını sağlayan neydi?
- Avrupa entegrasyonu için Fransa ve Almanya neden bu kadar hayati bir önem arz ediyordu?
- Avrupa'nın savaş sonrasındaki toparlanışında Marshall Planı ne derece önemliydi?
- Winston Churchill, Avrupa Birliği'nin kurucularından birisi olarak daha fazla itibar görmeyi hak ediyor mu?
- Kömür ve çeliğe odaklanmak akılcı bir hareket miydi yoksa asıl odaklanılması gereken konulardan uzaklaşılmasına mı neden oldu?

GÜÇLENDİRİLMİŞ İŞBİRLİĞİ

Herhangi bir siyasa alanındaki işbirliklerini AB'nin hukuki çerçevesi içerisinde kalarak ilerletmek isteyen üye ülkelerin bunu AB anlaşmalarınca belirlenmiş olan yetkileri tüm ülkeleri etkileyecek şekilde genişletmeksizin yapmalarına imkan veren bir prosedür. 'À la Carte Avrupa' veya 'farklı hızlarda entegrasyon' adı da verilen güçlendirilmiş işbirliği prosedürü bir yandan AB üyelerinin ortak bir noktada buluşma konusundaki başarısızlığının bir gös-

tergesi iken, öte yandan entegrasyonu ilerletme konusunda ayak direyen ülkelerin sürecin genelini yavaşlatmasını da engellemektedir. Güçlendirilmiş işbirliği örnekleri olarak Schengen anlaşması ile kimi ülkelerin sınırlarını birbirlerine açmaları veya yine euronun kimi ülkelere kabul edilirken, başka ülkelerin ulusal para birimlerini kullanmaya devam etmeleri verilebilir.

luğu kuruldu. Bu süreci Bretton Woods'dan Marshall Planı'na ve Soğuk Savaş'a kadar tüm önemli mihenk taşları üzerinden izleyerek, bu bölümde savaş sonrasındaki tartışmaların ruhunu yakalamak ve hangi koşulların ne şekilde bir araya gelerek entegrasyon sürecinde ilk adımların atılmasını mümkün kıldığını anlatmak amaçlanıyor.

Amsterdam'dan Nice'e (1997-2002)

Maastricht Anlaşması birkaç noktayı eksik bıraktığı için, **Amsterdam Anlaşması**'nın ortaya çıkması ile sonuçlanacak bir başka HAK 1996-97 yılları arasında toplandı. Ekim 1997'de imzalanan ve Mayıs 1999'da yürürlüğe giren bu anlaşma TAS veya Maastricht kadar önem arz etmiyordu ve bir yenilik getirmekten ziyade kurulmuş olan yapıları sağlamlaştırma amacı güdüyordu. Genişlemenin getirdiği sorunlarla başetmek için gerekli bazı kurumsal ve siyasal değişiklikleri gerçekleştirmek ve AB'nin küreselleşme, terörizm ve uluslararası suçlar gibi konularda daha etkin bir şekilde ilgilenebilmesini sağlamak üzere imzalanmıştı. Doğuya doğru genişleme ve ortak para birimi kullanımının başlatılması gibi iki noktasının yanında başka tekil değişiklikler de bu anlaşma ile sağlandı:

Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası (ODGP), 'tedrici olarak oluşturulacak bir ortak savunma politikası çerçevesini' de içerecek şekilde onaylandı. ODGP ile ilgili kararların yine hükümetlerarası bir şekilde ve oybirliği ile alınması öngörüldü ancak Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi'ne ortak olarak izlenecek stratejiler ve takınılacak tavırlar konusunda karar alma yetkisi verildi ve yeni bir ODGP Yüksek Temsilciliği oluşturuldu.

- AB'nin sorumluluğuna giren siyasa alanları arasına sağlık ve tüketicilerin korunması da eklendi.
- Schengen Anlaşması mevcut anlaşmalar bütününe dahil edildi.

Amsterdam

Anlaşması:1997 yılında imzalanarak 1999 yılında yürürlüğe giren ve önceki anlaşmalarda nispeten sınırlı bir takım değişiklikler öngören bir anlaşma.

- Üye devletlerin seçtikleri alanlarda diğer üye devletlerle bütünsel olarak entegrasyon sürecini etkilemeksizin daha yakından çalışmalarına izin veren ‘**güçlendirilmiş işbirliği**’ prensibi kabul edildi.
- Avrupa Parlamentosu’nun yetkileri genişletilerek, Komiserler Gurubu’na yapılacak atamalarda onay yetkisi Parlamentaoya devredildi.

Ancak Amsterdam Anlaşması ihtiyaçları tam olarak karşılamaktan uzak olduğu için, yeni bir HAK, olası bir genişlemenin arifesinde ihtiyaç duyulan kurumsal değişikliklere odaklanmak üzere toplandı. Dinan, bu yeni konferans için, ‘bir hükümetlerarası konferans çok nadiren bu kadar çok zamanını bu kadar az sayıdaki başlığa ayırmasına karşılık, bu kadar az sonuç üretebilmiştir’ der (Dinan, 2004, s. 288). Fransa’nın Nice kentinde 2000 yılının Aralık ayında yapılan toplantıda ekonomik alana ait pek çok konu gündem dışında bırakılmış, ancak buna rağmen **Nice Anlaşması** Komisyon, Avrupa Parlamentosu ve yargı sistemlerinde ufak değişikliklere gitmenin ve Bankalar Konseyinde çoğunluk oyunun kullanıldığı yerler konusunda da bazı küçük değişiklikler getirmenin ötesinde bir şey yapmamıştı.

Anlaşma, üye devletlerce hızla onaylanacağı düşüncesiyle Şubat 2001’de imzalandı. Ancak yeni bir referandum sürprizi, o zamana dek nispeten durumdan memnun bir üye olarak bilinen İrlanda’dan geldi. İrlanda hükümetinin oylamanın sonucuna duyduğu aşırı güven nedeniyle halkı Nice konusunda bilgilendirmedeki zafiyetinden doğan boşluk, çok da alışık olunmayan bir çevreciler, dini muhafazakâr gruplar ve İrlanda’nın geleneksel tarafsızlığını savunan gruplar tarafından dolduruldu (Costello, 2005). Referandum günü seçmenlerin ancak üçte biri sandık başına gitti ve anlaşma yüzde 54’lük bir oy ile reddedildi. AB liderleri anlaşma üzerinde bir değişikliğe gitmeyi reddettiler ancak Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi İrlanda’nın herhangi bir ortak savunma yükümlülüğüne taraf olmak zorunda bırakılmayacağını onayladı. İkinci bir referandum Ekim 2002’de, bu kez daha hevesli bir bilgilendirme kampanyasının organize edilmesi ve konuların daha aktif bir şekilde tartışılmasının ertesinde düzenlendi. Bu kez katılım oranı yüzde 50’ye çıktı ve oyların yüzde 63’ü anlaşmanın lehindeydi. Böylece Nice nihayet Şubat 2003’te yürürlüğe girebildi.

Kamuoyu ilgisi Amsterdam ve Nice anlaşmaları üzerindeyken, Avrupalıların siyasal yaşamları üzerinde önemli etkileri olacak bir başka inisiyatif olan Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, bu iki anlaşma kadar ses getirmeden tamamlandı. 1996 yılında, Avrupa Adalet Divanı’nın AB anlaşmalarının 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu’nu hukuken temel almasına imkan vermediğine ilişkin görüşü ile başlayan tartışma sonucunda, Şart 2000 yılı içerisinde tartışılıp onaylanmış, o yılın Aralık ayındaki Nice Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi toplantısında da ‘ilan edilmiştir’. Temel haklar arasından hiçbir Avrupalının itiraz edemeyeceği bir dizi hakkı yeniden teyit eden metin, 2009 yılındaki Lizbon Anlaşması ile yürürlüğe girmiştir ve o zamandan beri de AB’nin hukuki yapısının bir parçasıdır (ayrıntılar için bkz. Bölüm 8).

Nice Anlaşması:

2001’de imzalanan ancak beklenmedik bir gecikmenin ardından 2003 yılında yürürlüğe giren ve önceki anlaşmalarda yine nispeten sınırlı değişiklikler öngören bir başka anlaşma.

8. BÖLÜM

ANTLAŞMALAR

İster devlet, isterse de uluslararası kuruluş, şirket veya üyelere ve bir yönetim organına sahip başka herhangi bir kurum olsun, demokratik olan her yapı bir kurucu yasa ya da kurucu yasa veya o kurumun anayasası, kurumun amacını ve işleyiş kurallarını belirler ve ona hukuki bir otorite sağlar. Avrupa'nın bu anlamda bir anayasası yoksa da, Avrupa ülkelerinin imzaladıkları bir dizi antlaşmalar (1951 Paris ile başlayan ve 2009 Lizbon'a kadar gelen antlaşmalar)

hemen hemen aynı işleve karşılık gelmiştir. Bu antlaşmalar ile AB'nin amaçları ve yetkileri belirlenmiş, kurumlarının nasıl işleyeceği açıklanmış ve üyelerinin yükümlülükleri ortaya konulmuştur. 2002-05 döneminde yapılmaya çalışılan anayasa girişimi başarısızlıkla sonuçlanmış olsa bile, anayasa dışındaki antlaşmalar gerekli düzeni ve yönlendirmeyi sağlamaktadır.

Ancak nasıl ki pek çok Avrupalı, devletlerin egemenliklerini kaybettikleri yönünde bir yan anlamı içerdiği için federalizm kavramını kullanmaktan çekiniyorsa, yine aynı kaygılarla, egemenlik kaybını onaylayıp kalıcı kılacağı endişesiyle anayasa kavramını kullanmaktan da imtina etmektedirler. Avrupa'nın, bir anayasa üzerinde anlaşıp kendi kendisini anayasal bir biçimde yönetmeye başlamadığı sürece gerçek anlamda bir kalıcılık sağlayamayacağı savunulabilir. Yıllar boyunca masaya getirilen yeni antlaşmalar üzerinde anlaşmaya çalışılırken yaşanan zorluklar sırasında da eyvah sesleri sık sık yükselmiş ve bir kaosu eşliğinde olunduğu hep dile getirilmiştir. Buna karşılık AB projesi ilerlemeye devam edebilmiş ve Lizbon Anlaşması sayesinde anayasal anlaşma ile ulaşılmaya çalışılan noktaya büyük oranda ulaşılmıştır. Bugün artık Avrupa'da anayasal anlamda bir denge noktasına varıldığı fikri oldukça yaygındır. Kamuoyunun veya siyasilerin yakın gelecekte daha fazla değişikliği hazmetmeleri

TEMEL SORULAR

- AB antlaşmaları ile bir anayasa arasındaki farklar nelerdir?
- AB antlaşmaları anayasa ile aynı işleve mi karşılık gelmektedir?
- Antlaşmaların müzakere edilme ve onaylanma sürecindeki değişiklikler Avrupa demokrasisi üzerinde olumlu bir etki mi yapmıştır yoksa olumsuz yansımaları mı olmuştur?
- AB tam anlamıyla bir devlet olmadığına göre gerçekten bir anayasa ihtiyacı var mıdır yoksa antlaşmalara dayanarak da varlığını devam ettirebilir mi?
- AB'nin kendi hukuki kişiliğini kazanmasının insan hakları konusundaki uzun vadeli etkileri nelerdir?

pek mümkün görünmediğinden, Lizbon Anlaşmasından sonra uzun yıllar önemli bir değişiklik getiren herhangi bir anlaşmanın imzalanması değildir.

Antlaşmaları Anlamak

Anayasa, bir devletin (veya resmi olarak kurulmuş her kurumun) işleyişinin genel kurallarını ortaya koyan bir veya bir dizi belgeye verilen isimdir. Raz'a göre (1998, s. 153) temelde bir anayasa 'idarenin temel organlarını oluşturup düzenler (...) [ve] ayrıca ülkenin idare edileceği genel prensipleri ortaya koyar'. Söz konusu olan bir devlet anayasası olduğunda, genelde şu unsurları o anayasada bulmayı bekleriz:

- Devletin genel hedeflerinin ve değerlerinin bir listesi (örneğin demokrasi, eşit haklar ve hukukun üstünlüğü).
- İdari organların yetki ve sorumluluklarının genel bir özeti.
- İdarenin başındaki insanların seçilme ve atanma prosedürleri ile bu kişilerin yetkilerinin sınırları.
- Vatandaşların haklarının bir listesi.

Anayasayı değiştirmek veya düzeltmek için ne yapılması gerektiği.

Anayasalar devletlerin hukuksal otoritelerinin kaynağıdır ve pek çoğu sistematik bir tarzda yazılı şekilde bulunur (yani organize edilmiş tek bir hukuki doküman olarak bulunur; Britanya bu kuralın istisnalarından bir tanesidir). Genellikle anayasalar, görevi anayasayı korumak ve yorumlamak olan ve hükümetin eylemlerinin anayasanın amaç ve prensiplerine uyup uymadığı sorusu sorulduğunda buna yanıt vermekle yükümlü olan bir anayasa mahkemesi tarafından tamamlanırlar. Anayasalarda ne kadar detaya girildiği sorusunun yanıtı ülkeden ülkeye değişmektedir. Bazı anayasalarda sadece genel kuralların bir özeti ve hükümetlerin çok genel amaçları yer alırken, özellikle daha yeni ve siyaseten daha bölünmüş durumdaki ülkelerde anayasalar daha fazla detaya inmektedirler. Bazı anayasalar devletin mevcut durumdaki gerçeklerini anlatırken, diğer bazıları 'anayasal mühendislik' olarak da bilinen bir çaba ile siyasal davranışları dönüştürme çabasıyla ortaya konulurlar.

ABD anayasası ilk modern anayasa metni olması nedeniyle, diğer tüm anayasalar için bir ölçü ve kriter rolü üstlenir. 1787 yılında 13 eyaletten 12'sinin delegelerinin, sorunlu olan Konfederasyon Hükümlerini değiştirmek üzere Philadelphia'daki Anayasal Konvansiyon'da toplanarak hazırladıkları bir metindir. Aralarında çıkan pek çok anlaşmazlık ve enteresan gelişmelere rağmen, iki ay gibi kısa bir sürede metnin yazımı tamamlanmış ve bu kadar kısa zamanda hazırlanan bu metin dünyanın en başarılı demokratik toplumlarından bir tanesinin hukuki temeli (ve diğer pek çok toplumun da yararlandığı bir taslak) olmayı başarmıştır. Aslına bakılırsa, bu konvansiyonun işinin, toplam nüfusun azlığı (13 eyaletin toplam nüfusu dört milyondan azdı), devletlerin nispeten homojen yapıları ve oy verme hakkının bir avuç beyaz erkeğin tekelinde olması gibi nedenlerle kolay olduğu söylenebilir. Öte yandan, elbette o günden beri ABD anayasasının detayları ve içeriğinde tam olarak ne kastedildiği

Anayasa: Genellikle tek bir metin içerisinde toplanmış olan ve idarenin üzerine oturduğu prensipleri ve yetkilerini, hükümet erkinin sınırlarını ve vatandaşların haklarını belirten bir hukuki belge.

ANAYASALLAŞMA

Resmi bir anayasa sözleşmesi olmadan, çeşitli kurallar ve antlaşmalar üzerinde uzlaşılması ve bunlara AB içerisinde bir anayasal statü atfedilmesi süreci. Her ne kadar bu antlaşmalar tıpkı bir anayasa gibi kuralları ve sorumlulukları belirtse de, bunlar ni-

hai bir anayasa olmak yerine üye devletler arasında imzalanmış birer sözleşmedir. AB, henüz o son kritik adımı atmamış olsa da, bir anayasa üzerinde uzlaşma yolunda uzun yıllardır ilerlemektedir.

hakkında çok sayıda anlaşmazlık çıkmış ve metnin anayasa değişiklikleri, kanunlar ve Anayasa Mahkemesi kararları ile aydınlatılması ve genişletilmesi gerekmiştir. Her insan yapımı ürün gibi bu anayasanın da kendi eksiklikleri ve sorunları vardır. Ancak genel itibarıyla metin istikrarlı ve kalıcı bir metin olmayı başarmıştır.

AB'nin anayasa konusundaki deneyimi ise bundan oldukça farklıdır. Her şeyden önce AB ilk kez bir uluslararası kuruluş olarak ortaya çıkmıştır ve uluslararası kuruluşlara özgü nitelikleri de tam olarak üzerinden atabildiği söylenemez. 'Gizli entegrasyon' fikrini savunan, bunun için adım adım ilerlenmesini öneren ve bir nihai anayasa yapma fikrine karşı çıkan Jean Monnet'nin fikirleri Birlik içerisinde oldukça etkilidir. Nüfusu her zaman için büyük olmuş ve çeşitlilik arz etmiş, üye devletlerin çıkarları da Birlik genişledikçe birbirinden daha fazla farklılaşmış karmaşıklaşmıştır. Demokrasinin canlı yaşandığı bir dizi ülkeye bölünmüş yarım milyara yakın insan, elbette ki göz ardı edilmesi siyasiler için risk olacak pek çok farklı fikir üretecektir. ABD anayasası kendilerini Amerika Birleşik Devletleri adı altında tanımlamak isteyen eyaletlerin (veya daha doğrusu o tarihlerde henüz bağımsız olan devletlerin) bir araya gelmesi ile yazılmışsa da, AB her zaman için bir bağımsız devletler kulübü olmuştur. 1787 tarihli Amerikan anayasal konvansiyonundaki düzene nazaran 2002-03'teki Avrupa anayasal konvansiyonunda pek çok farklı görüşün ve çıkarın temsil edilmiş olmasına da bu nedenle şaşmamak gerekir.

Avrupa entegrasyonu bir **antlaşma** ile başlamış ve o günden beridir de daha fazla antlaşma ve önceden yapılmış antlaşmalara ek yapan veya bunlarda değişikliklere giden yan sözleşmeler ile devam etmiştir. Bütün bir yönetim sistemi ile ilgili olmaları anlamında bütüncül metinler olan anayasaların aksine antlaşmaları, sistemin kurucu unsurları arasındaki (AB örneğinde bunlar üye devletlerdir) antlaşmalardan doğar. Antlaşma temelli bu sistem Avrupalıların bir **anayasallaşma** süreci içerisinde yaşamalarına ve AB'nin hukuki çerçevesini çatan antlaşmaların ister istemez bir anayasa statüsü almasına neden olmuştur (Snyder, 2003). Haltern (2003) bu süreci, AB'yi egemen devletleri bağlayan bir dizi hukuki antlaşmaya bağlı olan bir uluslararası kuruluş olmaktan çıkartıp, '[kapsamı içerisindeki] tüm hukuki kişi ve kurumlar üzerinde yargısal zorlama gücüne sahip şekilde hakları ve yükümlülükleri dikey olarak

Antlaşma: Uluslararası hukuk çerçevesinde iki egemen devlet ve/veya uluslararası örgüt arasında imzalanan, tarafları ortak bazı yükümlülükler altına sokan ve bu yükümlülüklere uyulmaması durumunun bir hukuki ihlal olarak kabul edileceği sözleşmeler.

9. BÖLÜM

ÜYE DEVLETLER

AB'nin genişlemesi ve giderek daha fazla sayıda Avrupalının hayatına etki etmeye başlaması ile birlikte AB kurumları ile üye devletler arasındaki ilişkinin niteliğine dair tartışmalar da alevlenmiştir. İnsanlar kendi devletlerinde parçalar ile bütün arasındaki ilişkide ne ile karşılaşacaklarını biliyor olsalar da, AB içerisindeki üye devletlerin yasal statüsü ile ilgili olarak çok daha yetersiz bir kavrayışa sahiptirler. Bölüm 2'de de görüldüğü üzere AB'nin kimi federal

ve kimi konfederal özelliklerinin yanında, Birlik aynı zamanda iktidarın paylaşımı, bölüşümü ve kullanımına ilişkin temel açıklama modellerinin hiç birisiyle uyuşmayan başka bazı özelliklere de sahiptir. Ayrıca AB'nin nasıl tanımlanabileceği üzerinde anlaşılabilirsek bile, Birlik, tıpkı diğer tüm idareler ve yönetim yapıları gibi, sürekli bir evrim süreci içerisinde var olmaktadır.

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, yalnızca iki siyasa alanında sınırlı yetkileri olan küçük bir kurumdu. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun gündemi, tarım, ulaşım ve ticaret politikalarını da içine alarak ortak pazarı kapsayacak şekilde genişledi. O günden bu yana doğrudan ya da dolaylı olarak, açıktan veya daha gizli şekilde, isteyerek veya istemeden de olsa AB'nin üzerinde etkili olmadığı hemen hiçbir siyasa alanı kalmamıştır. Yine de pek çok siyasa alanında yetki ve güçlerin göreceli dengesi konusunda henüz nihai bir sonuca ulaşılamamıştır. AB ekonomisi, tarım ve çevre politikaları konularında hakim bir rol oynarken, üye devletler vergi politikaları, iç güvenlik, eğitim ve ceza hukuku konularında Birliğe oranla daha etkin konumlarını korumaktadır. Buna karşılık pek çok siyasa alanında iki tarafın yetkileri geniş çapta birbiriyle çakışmaktadır. AB'nin gelecekteki genişlemesinin de Birliğin ve üye devletlerin birbirlerine karşı sahip oldukları işlevi daha da değiştireceği beklenilebilir.

TEMEL SORULAR

- Üye devletlerin sahip oldukları göreceli siyasal bağımsızlığı nasıl ölçebiliriz?
- Hangi siyasa alanlarında AB üyesi ülkelerin bir arada davranmalarının açık bir şekilde daha mantıklı olduğu ve hangi başka alanlarda sorumluluğun tek tek üye devletlere bırakılmasının daha iyi olduğu söylenebilir?
- Avrupalılaşıma yararlı bir kavramsal terim midir?
- Bu bölümde değinilen dört ölçü (üyelik süresi, ekonomik büyüklük, nüfus büyüklüğü ve entegrasyona karşı tutum) farklı üye devletlerin göreceli güçleri ve etkileri konusunda bize ne gösterebilir?
- AB genişlemeye mi yoksa derinleşmeye mi odaklanmalıdır?

SALAHİYET

Bir kamu politikası (siyasa) alanındaki sorumluluk ve otoriteyi ifade eder. Lizbon antlaşmasında (madde 2) münhasıran, özel olarak belirtilen siyasa alanları, bu alanlarda yalnızca AB'nin düzenleme yapıp hukuken bağlayıcı kurallar koyabileceğini ve üye ülkelerin ancak AB tarafından açıkça yetkilendirilmeleri halinde veya AB'nin bir düzenlemesini uygulamak için gerekli olması durumunda bu konularda düzenleme yapabi-

leceklerini ifade eder. AB'nin münhasıran salahiyyete sahip olduğu beş siyasa alanı vardır: rekabet, gümrükler, balıkçılığın korunması, ticaret ve (euro bölgesi içerisinde) para politikaları. Üye devletlerin kendi yetkilerini korudukları alanlar dışındaki diğer tüm siyasa konularında hangi tarafın ne kadar yetki sahibi olduğu tartışmalıdır.

Üye Devletlerin Konumu

AB üyesi ülkelerin uluslararası hukuk içerisinde özel bir konumu vardır. Bir yandan bu devletler uluslararası sistem içerisinde kendi topraklarına, egemenliklerine, bağımsızlıklarına ve meşruiyetlerine sahip, egemen aktörlerdir. Öte yandan bu devletlerin, artık onları bağımsız birer aktör olarak düşünmenin isabetli ve pratik olmaya-çağı bir noktaya kadar otoritelerinden vazgeçtikleri, onu bir başka kuruma transfer ederek orada biriktirdikleri söylenebilir. Devletler halen pek çok konuda tek taraflı hareket etme konusunda özgür olsalar ve Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi ile Bakanlar Konseyinde ayrı oy hakları bulunsa da, pek çok hukuk ve siyasa alanında da AB'nin ortak kurallarına tabidirler. Yine de, Bölüm 2'de de gördüğümüz üzere, kendilerini bir Avrupa süper-devletinin üyeleri yapacak hukuki ve siyasal bağları da kendi aralarında henüz oluşturmuş değillerdir.

Pek çok açıdan Avrupa Birliği, Kömür ve Çelik Topluluğu'nun mütevazı köklerini yansıtmaktadır: her birisi kulübe tek tek kabul edilen üye devletlerden oluşur ve üyelerin birlik içerisinde kaldıkları sürece kurallara uymaları beklenilir. Ancak üyeler istedikleri an birliği terk etmekte özgürdüler. Bir ülke içerisindeki bir bölgede yaşayan vatandaşlar ülkeden ayrılarak kendi devletlerini kurmak isterlerse, bu durum bir **ayrılma** olarak algılanacak ve muhtemelen hukuk mücadelesine, siyasal direnişe ve belki de 1990'larda Yugoslavya'nın parçalanması ertesinde olduğu gibi şiddet olaylarına neden olacaktır. (Bölünmenin sonuçlarına ilişkin bir tartışma için bkz. Buchanan, 1991.) Oysa bir üye devlet AB'den ayrılmak isterse, bu karar kimilerini üzüp kimilerini sevindirebilir ancak, söz konusu devletin hukuki bir bağımsızlık deklarasyonu yayınlanmasına gerek olmayacaktır. (Bu konuda AB'nin üye kaybetme olasılığıyla ilgili olan odak kutusuna bakınız.)

'Üye devlet' kavramının netleştirilmesi bu noktada önemlidir. Bulmer ve Lequesne (2005, s. 2) bu kavramın üye devletlerin hükümetleri ile eş anlamlı olarak değil, üye devletler içerisindeki tüm siyasal aktörleri ve kurumları kapsayan bir kısaltma

Ayrılma: Genellikle bir siyasal örgüt veya birlik gibi bir organizasyondan üyeliğin çekilmesi hali.

olarak düşünülmesi gerektiğini belirtirler. AB kurumları ile üye devletler arasındaki ilişki karmaşıktır, sürekli evrilmektedir, üye devletlerin net siyasal rolleri tartışma konusudur ve bu roller bir siyasa konusundan diğerine değişiklik göstermektedir. Resmi yetki paylaşımı antlaşmalar uyarınca (özellikle Madde 5) dört prensip ile özetlenmektedir:

- **Salahiyet.** *Yetki* kelimesi ile eş anlamlı olan bu kavram, AB'nin sorumlu olduğu siyasa alanlarını belirtmek üzere kullanılmaktadır. Bu bağlamda, örneğin rekabet ve ticaret alanında Birliğin yüksek düzeyde salahiyeti varken, aynı şeyi eğitim ve vergi konularında söylemek mümkün değildir.
- **Yetkilendirme.** Bu prensip uyarınca AB, ancak üye devletler tarafından antlaşmalarda belirlenen amaçlara ulaşmak üzere yetkilendirildiğinde eyleme geçebilir ve antlaşmalarda açıkça belirtilmemiş herhangi bir salahiyet alanı doğrudan üye devletlerin yetki alanında kabul edilir. (Bu prensip Amerikan anayasasının 10. maddesini, federal hükümete anayasa tarafından verilmemiş ve eyaletlere de yasaklanmamış olan yetkilerin eyaletlerin veya halkın tekelinde olduğunu belirten maddeyi tekrarlamaktadır.)
- **Katmanlı Yetki İlkesi.** Bu prensip, AB'nin açıkça kendi salahiyet alanına girmeyen konularda, ancak bu konuların üye devletlerce ele alınmasının daha iyi sonuçlar yaratmayacak olması halinde eylemde bulunabileceğini belirtir. Bir diğer ifadeyle buna göre AB ancak en iyi yaptığı işlere odaklanmalıdır.
- **Orantılılık İlkesi.** Bu prensibe göre AB, antlaşmalarla belirlenen amaçlar için gerekli olan eylemlerden daha fazlasına girişmemelidir. Ancak bu sınır çizgisinin tam olarak nereden çizileceği elbette bir tartışma konusudur.

Pratikte AB içerisindeki yetki dağılımının nasıl gerçekleştiğine karar vermenin zorluğu, oyunun kurallarının sürekli değişmesi nedeniyle daha da artmaktadır. AB kurumlarının salahiyetleri arttıkça üye devletlerin rollerinde de bir gerileme olmuştur ancak devletlerin güçleri bir siyasa setinden diğerine değişiklik göstermektedir. İlk anda üye devletler Paris Antlaşması ile belirlenen dar kapsam içerisindeki yetkilerinden vazgeçmeyi kabul etmişlerse de, bu dar alan içerisinde dahi gelecekteki değişim bir potansiyel olarak görülmektedir: AKÇT'ye kömür kaynaklarının akılcı kullanımını gözetme izni (çevre politikalarının öncülü), gelişmiş çalışma koşullarını teşvik etme izni (sosyal politikaların öncülü) ve uluslararası ticareti teşvik etme izni (dış politika ve ticaret politikalarının öncülü) verilmiştir. O günden bu ana AB kurumlarına geniş bir dizi siyasa alanında salahiyet verilmiş veya kurumlar taşma yönlü baskılar yoluyla daha fazla gücü ellerinde toplamışlardır. Üye devletlerin otoriteleri de bu süreçte azalmıştır. Ancak sistemin içerisinde çok fazla ve yerleşik durumda belirsizlik bulunduğundan, sonuçta pek çok alanda otoritenin parçalandığı bir yapı ortaya çıkmıştır. Üç ipucu seti bize mevcut durumu anlamada yol gösterebilir.

İlk olarak Lizbon Antlaşmasına bakabiliriz. Her ne kadar antlaşmanın 3.-6. Maddeleri arasında AB'nin salahiyet alanları sayılmaktaysa da (bkz. şekil 9.1), bu liste ilk anda görüldüğü kadar net değildir. Örneğin bu listede dışişleri ve göç gibi başlıklar

Katmanlı yetki ilkesi:

AB'nin kendi siyasa alanlarını, üye devletler seviyesinde değil de ortaklık seviyesinde çalışıldığında daha iyi sonuçların alınabileceği başlıklar ile sınırlaması ilkesi.

II. KISIM

SİYASİ VE İDARİ YAPI

10. BÖLÜM

AVRUPA KOMİSYONU

AB'nin en önemli kurumları den-
diğinde Avrupalıların aklına ge-
len kurumların başında Avrupa
Komisyonu gelir. Komisyon hem
haberlere en çok konu olan hem
de 'Brüksel'in' yaptıkları nedeni-
yle en çok suçlanan AB organıdır.
Ancak bütün bu görünürlüğüne
karşın kamuoyunda Komisyon'un
gücü gerçekte olduğundan daha
fazla –ve daha az – olarak görünür.
Komisyon genelde güçlü, gizli, pa-
halı ve anti-demokratik bir kurum
olarak görülse de, gerçekte çok az
bağımsız karar verebilme yetkisi-
ne sahiptir, tüm dünyada bulunabilecek en herkese açık büyük bürokratik yapılar-
dandır ve kurumsal bütçesi de ortalama bir orta büyüklükte Avrupa şehrinin bütçe-
sinden daha düşüktür. Komisyon'un anti-demokratik olduğu suçlamasına gelince,
bu anlamıyla da Komisyon, üyelerinin çok azı seçmenlere veya bir başka kuruma
doğrudan hesap vermek durumunda olan herhangi bir ulusal bürokratik yapıdan ne
daha iyi ne de daha kötü bir durumdadır.

Merkezi Brüksel'de olan Komisyon hem yeni kanunlar ve siyasalar önerme rolü
uyarınca AB'nin bürokratik koludur, hem de üye devletlerde bu düzenlemelerin uy-
gulanışını izleme anlamında yürütme koludur. Komisyonun bir başkanı ve bir nevi
Avrupa kabinesi gibi çalışan 27 üyeli bir komiserler gurubu vardır. Bu komiserler
gurubunun altında, Komisyon'un günlük işleyişinden sorumlu olan ve Avrupa düze-
yinde profesyonel bürokratlar olarak hizmet veren binlerce çalışan vardır ve bunlar
ulusal hükümetlerin departmanlarına karşılık gelecek şekilde genel müdürlüklere
ayrılmışlardır.

Komisyon AB kurumları içerisinde en ulus-üstü nitelik taşıyanlarından bir tane-
sidir, yıllardan beri Avrupa entegrasyonunun kalbi olmuştur ve AB siyasalarının, ant-
laşmalarda çerçevesi çizilen amaç ve prensipleri somutlaştırıp somutlaştırmadığını

TEMEL SORULAR

- Komisyon neden bu kadar eleştirilmektedir ve bu eleştirilerin hak-
lılık payı var mıdır?
- Komiserler gurubunun üyeleri Parlamento tarafından tek tek mi
onaylanmalıdır yoksa Parlamento Komiserler Gurubunu toplu hal-
de mi onaylamalıdır?
- Komisyon başkanı doğrudan seçim yoluyla mı işbaşına gelmelidir?
- Komisyon entegrasyon sürecinin barometresi olarak tanımlan-
maktadır. Bu yaklaşımı destekleyen veriler nelerdir?
- Komisyonun yasama gücü Parlamento'ya mı devredilmelidir?
- Komisyon'un ulusal bürokrasilerden farklı olan ve onlarla benzer
olan yönleri nelerdir?

Görsel 10.1 Avrupa Komisyonu:

Brüksel'deki Avrupa mahallesinin göbeğinde yer alan ve komisyonun da merkezi olan Berlaymont binası.

gözetir. Komiserler ve Komisyon görevlileri üye devletlerin vatandaşları olabilirler ancak onlardan, bu devletlerin çıkarlarını gözetmek yerine bir bütün olarak AB'nin çıkarlarına odaklanan siyasa gündemleri yaratmaları beklenir.

Komisyon'un Evrimi

Bugünün Avrupa Komisyonu'nun atası, 1952 yılı Ağustos'unda, Batı Avrupa kömür ve çelik pazarını daha açık bir hale getirmek amacıyla çalışmalarına başlayan dokuz üyeli AKÇT Yüksek Komiserliğidir. Jean Monnet, Komiserlik ilk başta kurulurken onun güçlü ve bağımsız bir birim olmasını arzu ettiyse de, Benelüks ülkelerinin Komiserliğin Batı Almanya ve Fransa tarafından yönlendirilebileceğine dair endişeleri nedeniyle, hem Komiserliğin yetkilerini kısıtlamak hem de onu dengelemek amacıyla bir de Özel Bakanlar Konseyi kuruldu (Nugent, 2001, s. 20).

1958 yılında ise AKÇT Yüksek Komiserliği'nin yanına, her ikisi de Brüksel'de kurulan ve ulusal hükümetlerin dörder yıllığına atadıkları üyelerden oluşan 9 üyeli Komiserler Grubu tarafından idare edilen AET ve Euratom Komisyonları eklendi. 1965 tarihli Birleşme antlaşması ile bu üç komisyon 1967 yılında Avrupa Toplulukları Komisyonu adı altında birleştirildi ve bu komisyona da kısaca Avrupa Komisyonu olarak hitap edilmeye başlandı. 70'li ve 80'li yıllarda Topluluğun üye sayısı arttıkça, büyük devletlerden iki, daha küçüklerinden ise birer komiser eklenerek Komisyonun üye sayısı arttırılmıştır. Daha sonra ise Nice antlaşması ile birlikte her üye devletin komisyona bir komiser vermesi esası kabul edilmiş ve böylece bugünün 27 komiserden oluşan Komisyon yapısı ortaya çıkmıştır.

11. BÖLÜM

KONSEYLER

Bakanlar Konseyi ve Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi aslında çok farklı iki kurum olmalarına karşın sık sık birbirleri ile karıştırılmaktadır. Bakanlar Konseyi, ulusal hükümetlerin bakanlarından oluşan ve Avrupa yasalarının onaylanması ve değişimi süreçleri ile AB bütçesinin onaylanması sürecinde Avrupa Parlamentosu ile sorumlulukları paylaşan bir kurumdur. Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi ise üye devletlerin hükümet başkanlarının bir araya gelme platformudur ve burada stratejik kararlar alınır, krizlere karşı geliştirilecek yanıtlara karar verilir ve önemli ekonomik sorunlar ve dışişleri konuları masaya yatırılır.

Her iki kurum da hükümetlerarası bir yapıya sahiptir. Üyeleri, AB üyesi devletlerin temsilcileridir ve kendi ülkelerinin ulusal çıkarlarını korurken, bu çıkarları Avrupa'nın bir bütün olarak çıkarları ile dengelemeye çalışırlar. Bakanlar Konseyi genelde nitelikli çoğunluğa dayanan bir oylama yöntemi ile karar alırken, Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi konsensüse, esnekliğe ve gayri-resmi iletişime dayanır. Lizbon Antlaşmasına değin her iki kurumun da başkanlığını üye ülkeler altışar aylık periyotlar ile yapmaktaydı. Ancak artık Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyinin, Konsey üyelerince belirli bir süre görev yapmak üzere seçilen bir başkanı vardır. Bakanlar Konseyi başkanlığı ise üye devletlerce yürütülmeye devam edilmekte, Bakanlar Konseyi'nin işlerinin detay gerektiren bölümleri ise devletlerin Brüksel'deki daimi temsilcilikleri aracılığı ile yürütülmektedir.

Bu bölüm öncelikle Bakanlar Konseyi'nin AB karar alma süreçleri içerisindeki değişen rolüne ve nitelikli çoğunluk yönetiminin etkilerine odaklanmaktadır. Daha sonra Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi incelenecek ve özellikle Konsey'in zirve toplantılarının dinamikleri ile yeni atanan başkanın etkisi üzerinde duru-

TEMEL SORULAR

- Bakanlar Konseyi temelde hükümetlerarası bir karaktere mi sahiptir yoksa ulus-üstü bir kurum olduğu söylenebilir mi?
- Konseyin çalışmaları daha çok yasama ağırlıklı mıdır yoksa yürütme ağırlıklı mı?
- AB'nin karar alma süreçlerinde Bakanlar Konseyi mi yoksa daimi temsilciler komitesi mi daha etkindir?
- Zirve toplantıları karar almanın etkin ve verimli bir yolu mudur ve Bakanlar Konseyi'nin komitelerinde yaşanan uzun tartışmalarla karşılaştırıldığında nasıl bir görünüm arz etmektedir?
- Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyinin başkanı bir lider mi olmalıdır yoksa bir ara bulucu mu?

lacaktır. Burada vurgulanacak bir nokta, Komisyon üzerine fazlaca odaklanılmasından ötürü, genellikle Bakanlar Konseyi'nin çalışmalarının görmezden gelinmesidir.

Konseyleerin Evrimi

Avrupa Birliği Konseyinin, daha bilinen adıyla Bakanlar Konseyinin (veya yalnızca 'Konseyin') kökleri, AKÇT'nin bir parçası olan Bakanlar Özel Konseyine dayanır. Bu kurum, Fransa, Batı Almanya ve İtalya'nın hakimiyetinden çekinen Benelüks ülkelerinin ısrarları sonucu kurulmuştur (Westlake ve Galloway, 2004, s. 6). Varılan uzlaşmaya göre Yüksek Otorite yalnızca kömür ve çelikten doğrudan bağlantılı konularla ilgilenirken, diğer bütün inisiyatifler için Bakanlar Konseyinin onayına ihtiyaç vardır. Konsey, Yüksek Otorite ile hükümetler arasındaki bir bağlantı olması ve Yüksek Otoritenin ulus-üstü karakterini dengelemesi için kurgulanmıştır. Konseyde çoğunluk sistemi uygulanmaktaydı ancak bir özel kural getirilmişti: herhangi bir önerinin kabulü için, Topluluğun toplam kömür ve çelik üretiminin altıda birini veya daha fazlasını üreten devletlerden en az bir tanesi lehte oy kullanmalı, oyların eşit olması halinde ise önerinin kabulü için bu şekilde iki devletin lehte oy kullanmış olması şartı aranmalıydı.

AET ve Euratom da 1958 yılında kendi ayrı Bakanlar Konseylerini yarattılar ve her üç kurumda da güç dengesi Komisyonlardan Konseylere doğru değiştiğiçe, ulusal çıkarlar da daha fazla ön plana çıkmaya başladı. Bunun üzerine, küçük devletleri korumak üzere bir nitelikli çoğunluk sistemi uygulamaya konuldu: Her bir konseyde altı üye olmasına karşın, konseylere toplam 17 oy dağıtıldı. En büyük üç ülkenin elinde dörder oy, Belçika ve Hollanda'da ikişer oy, Lüksemburg'da ise bir oy vardı. Bazı konularda basit çoğunluk yeterli idiyse de, başka konularda ise karar çıkması için 12 oyun (toplam oyların yüzde 70'inin) bulunması gerekiyordu.

Birleşme Antlaşması ile birlikte 1967 yılında bu üç konsey tek bir Bakanlar Konseyi adı altında birleştirildi. Siyasaların taslağını çizen, karar alan ve uygulayan Komisyon olduğu için, zamanla Bakanlar Konseyi'nin daha önemsiz bir kurum haline gelmesi umuluyordu ancak üye devletler Konseydeki haklarını koruma konusunda büyük bir direnç gösterdiler ve hükümetlerarasılık Topluluğun karar alma sürecinin temel doktrini şeklini aldı. Ancak buna rağmen, Konseyin ne derece hükümetlerarası sayılabileceği ve ne derece ulus-üstü karaktere sahip olduğu bugün bile yoğun bir şekilde tartışılan bir konudur. Bakanlar üye devletlerin hükümet temsilcileridir (bu durum Konseyin kendisine özgü bir konfederal karaktere sahip olmasına neden olur), bir gözleri hep kendi ülkelerindeki siyasi fikirlerde ve kamuoyundadır ve bu nedenler de onları ulusal çıkarlarını savunmaya iter. Ancak Westlake ve Galloway (2004, s. 8) bu hükümetlerarası tablonun yanıltıcı olduğunu, Konseyin 'herşeyden önce bir ulus-üstü kurum' olduğunu söylerler. Zira Konsey'in çıkarlarını diğer AB kurumlarına karşı veya AB'nin çıkarlarını dış dünyaya karşı savunulması noktalarında kolektif bir birlik şeklinde hareket etmektedir.

12. BÖLÜM

AVRUPA PARLAMENTOSU

Avrupa Parlamentosu (AP), Birlik içerisinde doğrudan seçim esasıyla görev yapan tek kurumdur ve yeni elde ettiği yetkilerle birlikte Avrupa ile ilgili konulardaki önemi daha da artmıştır. Bu açıdan bakılınca, mantiken AP'nin AB kurumları arasında sıradan Avrupalı ile (ve özellikle de Birliğin demokrasi açısından yakınan kesimlerle) en yakın siyasal ve psikolojik bağı kuran kurum olması beklenir. Oysa Avrupalı seçmenlerin çoğu kuruma ilgisiz kalmaya devam etmektedir, AP seçimlerine

katılım oranı giderek düşmektedir ve insanlar kendi ülkelerindeki parlamentoların faaliyetlerine AP'den daha fazla ilgi göstermeye devam etmektedirler.

Brüksel ve Strasburg'da mesai yapan ve Lüksemburg'da da bir idari sekreterliği bulunan kurum, AB'nin yasama koludur. Yeni Avrupa yasalarının tartışılması, değiştirilmesi ve onaylanması konusunda Bakanlar Konseyi ile ortak sorumluluğu olan kurumun, aynı zamanda Komisyon başkanlığı gibi önemli kurumsal atamaları da gerçekleştirme görev ve yetkisi vardır. Ancak AP, tipik bir yasama organının sahip olduğu yeni kanunları sıfırdan yaratma ve yeni vergiler çıkarma yetkisine sahip değildir. Toplam 736 üyesi 27 AB üyesi ülkeden beş yıllık süreler için seçilir. Üyeler ulusal gruplar halinde değil fakat ulus-aşırı parti grupları şeklinde otururlar ve parlamento ya yeniden seçilmelerinde bir engel yoktur.

AP'nin birden fazla sayıda yapısal problemi vardır. Bir Avrupa 'hükümetinin' parçası değildir, AP seçimlerinde bir 'hükümet' değişimi söz konusu değildir, AP içerisinde kamu ilgisini uyandırabilecek çok fazla sayıda vekil yoktur ve ulusal siyasal partiler ile AP içerisindeki parti grupları arasındaki ilişkiler halen netleşmemiştir (bkz. Bölüm 15). Avrupalı seçmenler AP'nin kendi hayatlarını nasıl etkilediğini görene ve Avrupa seçimlerinde kendi ulusal gündemlerinden değil de Avrupa'nın günde-

TEMEL SORULAR

- Avrupa Parlamentosu gerçekte olduğundan daha mı az yoksa daha mı fazla etkilidir?
- Avrupalı seçmenlerin AP'nin çalışmalarına daha aktif şekilde yaklaşmaları için ne yapılabilir (ya da bir şey yapılabilir mi)?
- AP'nin yasama süreçlerindeki yetkileri artırılmalı mıdır?
- AB'nin demokrasi açığının kapatılmasında AP ne kadar etkilidir ve bu açığın daha fazla kapatılması için yapılabilecek değişiklikler var mıdır?
- AP başkanının seçim prosedürü ile ilgili eleştirilerin haklılık derecesi nedir?
- AP'nin diğer kurumlar üzerindeki yetkiler konusunda eksikliğini en çok hissettiği yetkiler hangileridir?

minden hareketle oylarını verene değin, AP'nin konumunun iyileşmesini beklemek iyimserlik olacaktır.

Parlamento'nun Evrimi

Avrupa Parlamentosu'nun kökeninde, 10 Eylül 1952 günü ilk toplantısını yapan AKÇT Ortak Asamblesi vardır. Asamble'deki 78 üye **çifte vekalet** sistemi ile hem burada hem de kendi yasama meclislerinde görev yapmaktaydı. AKÇT düzenlemelerini değiştirme veya yeni bir düzenleme görevi olmayan asamblenin yönettiği so-rular Yüksek Komiser tarafından yanıtlanmak durumundaydı ve bir güvensizlik oyu ile Asamble Yüksek Komiserin görevine son verebiliyordu. Buna karşılık Asamble sonunda Yüksek Komiserlikten gelen tekliflerin tartışıldığı bir danışma forumundan daha fazla bir şey olmayı başaramadı (Gillingham, 1991, s. 282). Ancak Asamblenin kendi işleyiş kurallarını belirleme yetkisi vardı ve bu yetkisini iyi bir şekilde kullanarak hem ulus-aşırı parti çizgileri belirledi hem de kalıcı bazı komiteler oluşturdu.

Roma Antlaşmaları ile birlikte, AKÇT, AET ve Euratom tarafından paylaşılan 142 üyeli ortak bir Avrupa Parlamenter Asamblesi kuruldu ve bu yeni Asamble ilk toplantısını Mart 1958'de Strasburg'da Robert Schuman'ın başkanlığında gerçekleştirdi. Bu Asambleye, Bakanlar Konseyi ile ortak olarak Topluluk bütçesini onaylama görevi verildi ancak AET kanunları ve siyasalarına ilişkin görüşleri bağlayıcılıktan yoksun olmaya devam etti. 1962 yılında Avrupa Parlamentosu adını alan kurumun yapısal sorunları, çifte vekalet sistemi ile daha da kötüleşmekte idi. Zira yalnızca Avrupa entegrasyonuna ilgi duyan vekiller AP üyeliğine gönüllü oluyordu ve pek çok AP üyesi de bunu, ulusal meclislerdeki görevlerinin yanında bir ek iş olarak görüyordu. İş yükü arttıkça çifte vekalet sistemi de daha külfetli hale geldi ve en sonunda yürürlükten kaldırıldı.

1976 yılında Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi, AP'den gelen parlamentonun doğrudan seçim yolu ile belirlenmesine ilişkin öneriyi kabul edince, AP önemli bir siyasal aşamayı geçmiş oldu. İlk seçimler Haziran 1979'da yapıldı ve böylece artık demokratik vekalet yoluyla seçilen ve kamuya açık toplantılarla faaliyetlerini yürüten parlamenterlerin, seçmenlerin çıkarlarını temsil ettikleri için daha fazla yetkilendirilmeleri gerektiği ve diğer AB kurumlarının yetkileri karşısında kendilerinin bir dengeleyici güç olarak güçlendirilmeleri gerektiği şeklindeki fikirlerine de önemli bir ahlaki dayanak sağlanmış oldu. Ne yazık ki seçmenler AP'nin arkasında çok da fazla durmadılar. Bugün bile oldukça az sayıdaki Avrupalı seçmen bu kurumun ne yaptığını bilmektedir ve ilk seçimde yüzde 63 olan katılım oranı da istikrarlı bir biçimde düşerek 2009 yılında yüzde 43'e gerilemiştir (bkz. Bölüm 16).

Öte yandan AET/AB'nin üye sayısı arttıkça Parlamentonun da büyüklüğünün, yetkilerinin ve görünürlüğünün arttığı söylenebilir. 1973 yılından 1995 yılına kadar Parlamentodaki sandalye sayısı üç kattan fazla artmıştır (bkz. Şekil 12.1) ve Parlamenta, Bakanlar Konseyi ile beraber kullanılmak üzere, Topluluk bütçesi ile ilgili yetkiler verilmiştir. Bugün artık Parlamento, belirli sınırlar dahilinde bütçedeki kimi

Çifte Vekalet: Önceki yıllarda Ortak Asamble'nin, daha sonraları ise Avrupa Parlamentosu'nun üyelerinin aynı anda hem AP'de hem de kendi ulusal meclislerinde görev yapmalarına imkan veren düzenleme.

13. BÖLÜM

AVRUPA ADALET DİVANI

Avrupa Adalet Divanı pek fazla öne çıkmasa da, Avrupa yönetim sistemi içerisinde kritik bir rol oynar. Antlaşmalara sadık kalındığından ve anlaşmaların doğru biçimde anlaşılıp mümkün olan en iyi şekilde uygulamaya konulduğundan emin olmak onun görevidir. AB'nin yargı kolu olarak Adalet Divanı AB'nin anlamını ve kapsamını genişleten, temel prensiplerini (örneğin 'doğrudan etki' ve 'AB hukukunun üstünlüğü')

ortaya koyan ve antlaşmaların Avrupa için bir çeşit anayasa şeklini almasına yardım eden kararlar almıştır. AB kurumları içerisinde en ulus-üstü karaktere sahip olan kurumlardan bir tanesidir.

Merkezi Lüksemburg'da olan kurumun üç alt organı vardır. Adalet Divanı, AB hukuku ile ilgili konulardaki son temyiz makamıdır. Adalet Divanı'na yardımcı olmak üzere, daha az karmaşık konularla bakması için 1989 yılında bir Genel Divan, ve personel ile ilgili işlere bakması için de 2004 yılında bir Avrupa Kamu Personeli Mahkemesi kurulmuştur. Her iki üst divanda da 27'şer yargıç bulunurken, Mahkeme'nin yedi yargıcı vardır ve tüm yargıçlar altı yıllık sürelerle atanırlar. Yargıçların yeniden atanmalarının önünde bir engel yoktur. Ayrıca, her ne kadar tamamen ayrı bir örgütlenme olsa da, kararlarının AB açısından önemli yargısal sonuçlar doğurması nedeniyle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin de göz ardı edilmemesi gerekir.

Antlaşmalar tam olarak birer anayasa olmayabilir ve Adalet Divanı da tipik bir anayasa mahkemesi tanımına uymayabilir (zira resmi olarak AB'nin bir anayasası yoktur). Yine de Avrupa kurumlarının otoriteleri ve verimlilikleri, AB kanunlarının ne anlama geldiğini ve hangi etkilere sahip olduğunu açıklığa kavuşturan Divan'a sıkı sıkıya bağlıdır. Onun aldığı kararlar ortak pazardan rekabet politikasına, insan haklarından toplumsal cinsiyet eşitliğine ve dış ticarete kadar çok farklı konularda çok önemli sonuçlar doğurmuştur.

TEMEL SORULAR

- Bir AB anayasası olmadan Adalet Divanı bir anayasa mahkemesi olabilir mi?
- Adalet Divanı kimin çıkarlarını temsil etmektedir?
- Adalet Divanı'nın bir siyasal rolü var mıdır? Var ise bu rol nedir?
- Vassilios Skouris'in dediği üzere, Adalet Divanı'nın davalar üzerine karar verme dışında 'başka hiçbir şey' yapmaması mümkün müdür? Bir diğer ifadeyle, hakimler nesnel ve tarafsız olabilirler mi?
- Adalet Divanı üyeleri seçimle mi göreve gelmelidir veya en azından Avrupa Parlamentosu'nun onayına mı tabi olmalıdır?

Adalet Divanı'nın Evrimi

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (veya daha sık bilinen adıyla Avrupa Adalet Divanı'nın (AAD)) kökeninde 1952 yılında kurulan AKÇT Adalet Divanı vardır. Yedi üyeden (altı hakim ile kömür ve çelik sendikalarını temsil eden bir üye) oluşan Divan'ın görevi 'antlaşmanın yorumlanması ve uygulaması ile uygulama sırasında ortaya çıkan kurallarda kanunlara saygı gösterildiğinden' emin olmaktır (madde 31). Bir diğer ifadeyle bu kurumun görevi, üye devletlerden veya bu devletlerin kömür ve çelik endüstrilerinden bir şikayet geldiği takdirde, AKÇT Yüksek Komiserliği'nin eylemlerinin hukuka uygun olup olmadığına karar vermektir. Kurum, faaliyetini sürdürdüğü kısa dönem boyunca 50'den fazla davaya baktı ve 16 ayrı karar aldı.

Roma Antlaşmaları AET ve Euratom için ayrı mahkemeler öngördüyse de, hemen arkasından yapılan bir antlaşma ile üç kurucu antlaşma konusundaki yargı yetkisi yedi-hakimden oluşan tek bir Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'na verilmiştir. Bu yeni divan, makul bir iş yükü ile karşılaşmış ve yılda on ila otuz arasında karar açıklamış, 1970 yılında ise 64 karar ile zirve yapmıştır. Pek çok dava AB kurumları, üye devletler, bireyler, şirketler ve zaman zaman da yabancı muhataplara ilişkin anlaşmazlıklarla ilgiliydi. Ulusal düzeyde incelenen bir davayla ilgili olarak ulusal mahkemelerin görüş bildirmeleri için Avrupa Divanı'na yaptıkları ön karar başvuruları ancak 1970'lerle birlikte artmaya başladı. 1980'lerdeki genişlemeyle birlikte iş yükü daha da arttı ve mahkeme her yıl yüzlerce yeni başvuru almaya ve yılda 130 ila 200 arasında karar açıklamaya başladı (bu sayı 2004-08 arasında yılda 600'e ulaştı).

Topluluğun üye sayısı arttıkça, her yeni üye devlet Divan'a bir hakim verdiği için, Divan'daki hakim sayısı da artış gösterdi. Ancak dava yükü arttıkça davaların bekleme süreleri de artmaya başladı ve önemli davalarda Divan'ın karar alma süreci iki yıla kadar çıkmaya başladı (Millett, 1990, s. 2). Bunun bir sonucu olarak, daha az karmaşık konularla ilgilenmesi için 1989 yılında bir İlk Derece Mahkemesi kuruldu ve bu mahkeme ilk kararını Şubat 1990'da açıkladı. 2004 yılında ise AB kurumları ile AB personeli arasındaki anlaşmazlıkları çözme işini Avrupa Kamu Personeli Mahkemesi devraldı. Sistemdeki son değişiklik ise Lizbon ile birlikte geldi: Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'nın adı Adalet Divanı, İlk Derece Mahkemesinin adı ise Genel Divan oldu ve her iki mahkeme birlikte resmi olarak Avrupa Birliği Adalet Divanı olarak anılmaya başladı.

Yıllar içerisinde AAD antlaşmaların anlamını açıklığa kavuşturan ve AB'nin kapsadığı alanları genişleten çok sayıda karara imza attı. Bu kararlar, ABD Yüksek Mahkemesi'nin kendi otoritesini arttıran kararlar alması örneğinde olduğu gibi, AAD'nin kendi yetki ve otorite alanını da genişletti. Divan'ın önemli kararları arasında üç tanesi özellikle öne çıkmaktadır.

Doğrudan etki prensibi uyarınca, AB kanunları doğrudan ve aynı anda tüm üye devletler için geçerlidir ve bireyler, ilgili kanunların kendi ülkelerindeki yasal düzen içerisinde karşılık geldiği bir yasa olup olmadığına bakmaksızın, AB yasalarından yararlanıp bu yasalara başvurabilirler. Bu ilke, 1963 tarihli *Van Gend en Loos v. Ne-*

Doğrudan etki: AB hukukunun tüm AB üyesi ülkelerde doğrudan ve aynı şekilde geçerli olacağını ve ulusal hukukun AB hukukuna uyum göstermemesi durumunda bu durumun dava konusu olabileceğini belirten ilke.

derlandse Administratie der Belastingen (dava 26/62) kararı ile yerleşmiştir. Budavada Hollandalı taşımacılık şirketi Van Gend en Loos, Hollanda hükümetinin Almanya'dan ithal edilen bir kimyasalın gümrük vergisini yükseltmesini şikayet konusu yapmıştır. Şirket avukatları, bu durumun, ithalata ve ihracata yeni gümrük vergileri konamayacağı ve varolan vergilerin yükseltilemeyeceğini belirten AET antlaşmasının 12. maddesinin ihlali anlamına geldiğini savunmuşlardır. Hollanda hükümeti ise mahkemenin yargı yetkisi olmadığını savunmuşsa da, mahkeme antlaşmaların basit birer uluslararası antlaşma olmadığını, AT kanunlarının 'hukuken tamamlanmış ... doğrudan etkiye sahip olan ve ulusal mahkemelerin korumaları gereken bireysel haklar yaratan' bir niteliği olduğuna karar vermiştir.

İkinci ilke olan **AB hukukunun üstünlüğü** prensibi ise, AB'nin sorumluluk alanı dahilindeki siyasa alanlarında AB hukukunun üye devletlerin hukukundan üstün olduğuna işaret eder. Bu ilke 1964 tarihli *Flaminio Costa v. ENEL* (Dava 6/64) kararı ile yerleşmiştir. Costa, 1962 yılında kamulaştırılarak Ulusal Elektrik Dairesi'nin (ENEL) bir parçası haline getirilmiş olan bir elektrik üretim şirketinde (Edison Volta) hisseleri bulunan bir İtalyan vatandaşdır. Costa, Roma Antlaşması'nın ruhuna aykırı olarak gerçekleştirilen kamusallaştırmadan zarar gördüğü iddiasıyla elektrik faturalarını ödemeyi reddetmiştir. Milan'daki yerel mahkeme bir ön karar için Adalet Divanı'na başvurduğunda, İtalyan hükümeti AAD'nin bu konuda yetkili olmadığını öne sürmüştür. Mahkeme bu görüşe karşı çıkmış, üye devletlerin 'kendi hukuki yeterliliği olan ... bir Topluluğu süresiz olarak' kurmakla, kendi 'egemenlik haklarını, sınırlı bazı alanlarda da olsa, hem kendileri hem de vatandaşları için bağlayıcı olacak bir hukuk sisteminin yaratılması suretiyle kısıtladıklarına' hükmetmiştir.

Üçüncü ilke olan **karşılıklı tanıma** prensibi uyarınca, bir üye devlet içerisinde yasal olarak sağlanan veya satışa sunulan hiçbir mal veya servis bir başka ülke tarafından yasaklanamaz. Bu kararın arkasında, Batı Almanya'nın Cassi de Dijon (bir çeşit Fransız likörü) ithalini, içeceğin şarap içeriği (yüzde 15-20) Alman meyve likörü kurallarının gerektirdiği en alt sınırdan (yüzde 25) daha düşük olması nedeniyle reddetmesi vardır. İthalatçı firma bunun bir ithalat yasağı olduğunu ve Roma Antlaşması ile yasaklandığını ileri sürer. 1979 tarihli *Rewe-Zentral AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* (Dava 120/78) kararında AAD ithalatçı firmayı haklı bulmuştur. Aynı konu 1984 tarihli *Komisyon v. Federal Alman Cumhuriyeti* (Dava 178/84) davasında da, 1952 tarihli bir Alman yasasının *Reinheitsgebot'a* (1516 tarihinde Bavyera dükü tarafından konulan ve biralarda yalnızca maltlaştırılmış frenk arpası, şerbetçiotu, maya ve su katılmasına izin veren düzenleme) uymayan biralarn Almanya'ya ithalini ve Almanya'da satılmasını yasaklaması üzerine gündeme gelmiştir. Batı Alman hükümeti, Alman erkeğinin günlük besin alımında biranın dörtte bir oranında bir yeri olmasından hareketle, 'saf olmayan' yabancı biralarn halk sağlığı için bir tehdit oluşturacağını ileri sürmüştür. Mahkeme bu yoruma katılmamış ve 1987 yılında aldığı kararla Almanya'nın, içeriği etiketlerde belirtildiği sürece yabancı biralarn ithaline izin vermesi gerektiğine hükmetmiştir.

AB hukukunun üstünlüğü:

AB'nin salahiyyete (yetkiye) sahip olduğu alanlarda eğer ulusal yasalar ile AB hukuku arasında bir uyumsuzluk var ise, AB hukukunun üstün olduğunun kabul edileceğini belirten ilke.

Karşılıklı tanıma:

Herhangi bir üye ülkede yasal olarak sunulan bir ürün veya hizmetin bir diğer AB üyesi ülkede temininin yasaklanamayacağını belirten ilke.

14. BÖLÜM

UZMANLAŞMIŞ KURUMLAR

Avrupalı devletler yıllardır bilimsel araştırmalardan patente, telekomünikasyondan spora, yüksek eğitimden posta hizmetlerine ve standartlaşmaya kadar pek çok değişik alanda iş birliğine gidiyor ve bunlarla ilgili uluslararası kuruluşlar kuruyorlar. Bu kuruluşlara son yıllarda bir de AB içerisindeki bir uzman kurumlar ağı eklendi: Avrupa Merkez Bankası gibi finans kurumları, Europol ve Avrupa Gıda Güvenliği Kurumu gibi düzenleyici otoriteler, belirli AB programlarını yürüten idari ajanslar ve Bölgeler Komitesi gibi danışma kurumları.

Bu kurumların ortak bir şemasından bahsetmek de kolay değil. Bazıları AB yapısı içerisinde kurulurken, bazıları bağımsız birer kurum olarak çalışmakta. Pek çoğu, entegrasyonun kapsamının genişlemesi ve siyasa uyumunun daha iyi sağlanması ihtiyacının doğmasının ardından 1990'larda ve daha sonrasında ortaya çıkmış kurumlar. Bu kurumların boyutları, kapsamları ve siyasi rolleri de çok büyük değişiklikler gösteriyor: Avrupa Merkez Bankası 1.500 personeli ile euronun yönetilmesine yardım edip hem euro bölgesi içerisindeki hem de tüm dünyadaki firmaları ve tüketicileri etkileyecek kararlar alırken, Avrupa Eğitim Vakfı AB'ye komşu ülkelerdeki mesleki eğitimleri teşvik ediyor ve yalnızca 130 çalışanı ile faaliyetlerini yürütüyor.

Her ne kadar bu kurumların ortaya çıkışları çok fazla kamuoyunun dikkatini çekmese de, bu kurumlar AB'nin elinde geleneksel hükümet sistemini sınırlamak için daha fazla araç bulunması anlamına geliyor. Bu kurumlarla birlikte ulusal hükümetlere bağlı uzman kurumlarda düzenlemeler yapılıyor, AB kapsamında siyasa koordinasyonları daha sağlıklı bir şekilde sağlanıyor ve üye devletlerle AB kurumları arasında yetkiler bir havuzda toplanmış oluyor. Öte yandan yakın zamanlarda bu kurumların geliştirilmeleri ile ilgili bir büyük planın yokluğuna, bu kurumların ulusal kurumlarla

TEMEL SORULAR

- Avrupa Merkez Bankası'nın elinde yeterli otorite var mıdır?
- Belirli 'düzenleyici' kurumlar, hukuk ve siyasetlerini dayatmaları için gerekli yetkilere sahip gerçek birer düzenleyici otorite şeklini almalı mıdır?
- AB de, tıpkı Birleşik Devletler'deki FBI örneğinde olduğu gibi kendi Avrupa kriminal soruşturma gücünü oluşturmalı mıdır?
- AESK ve BK'nın herhangi bir katma değeri var mıdır yoksa bu komite üyelerinin çıkarları Avrupa Parlamentosu çatısı altında daha iyi bir şekilde savunulabilir mi?
- Amerikalılar, Ruslar ve Çinliler karşısında Avrupa'nın uzay araştırmalarında oynaması gereken rol nedir?

ilişkilerine, kurumların nasıl idare edilmeleri gerektiğine ve gelecekte ne yönde evrileceklerine dair soru işaretlerinin arttığı da belirtilmelidir.

Finansal Kurumlar

Ekonominin çok uzun yıllardır Avrupa entegrasyonunun en önemli konusu olduğu göz önüne alınırsa, bankaların en etkin özelleşmiş Avrupa kurumlarından birisi olmalarında şaşılacak bir şey yoktur. Bu bankalar arasında en eskisi, Roma Antlaşması ile birlikte kurulan ve AET içerisinde dengeli bir ekonomik kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlayan Avrupa Yatırım Bankası'dır. Daha yeni ve daha güçlü bir kurum ise, euro bölgesindeki mali politikalarından sorumlu olan Avrupa Merkez Bankası'dır. Bu arada her ne kadar AB'nin bir parçası olmasa da, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası da doğu Avrupa ülkelerinin serbest pazarın ekonomi politikalarına geçişine yardımcı olarak entegrasyonda kritik bir rol oynamıştır. Son dönemlerde 2007-10 arasındaki küresel ekonomik kriz, üye devletleri Avrupa-çapında etkili olacak mali kontrol yapıları üzerine yeniden düşünmeye teşvik etmiş ve Avrupa Sistemik Risk Kurulu ile Avrupa Mali Denetçiler Sistemi'nin kurulmasına neden olmuştur.

Avrupa Yatırım Bankası

Merkezi Lüksemburg'da olan AYB, dünyanın en büyük çok-tarafli yatırım bankasıdır. AB üyesi ülkelerin kontrolündeki otonom bir yönetimi olan AYB, Roma Antlaşması ile birlikte, AET içerisinde 'dengeli ve istikrarlı kalkınmayı' teşvik etmek üzere kurulmuştur. Kendisini AB'nin uzun vadeli finansör kuruluşu olarak tanımlayan Bankanın kaynakları hem AB üyesi ülkelerin düzenli ödemelerinden hem de uluslararası finans piyasalarından gelmektedir. AYB, AB'nin kalkınma politikaları doğrultusunda, sermaye projelerine (arazi, bina ve diğer sermaye unsurları ile ilgili uzun vadeli projeler) uygun şartlarla finansman sağlamaktadır. Özellikle AB'nin az gelişmiş bölgelerindeki yatırımlara öncelik veren Banka, ulaşım ve iletişim ağları, endüstri ve altyapı yatırımları, küçük ve orta boy işletmelerin finansmanı (250'den az sayıda çalışanı olan işletmeler), enerji arzının güvenliği ile çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin projelere odaklanmaktadır. Banka ayrıca küçük ve orta ölçekli işletmelere ilk girişim sermayesi, öz sermaye ve çeşitli garantiler sağlayan Avrupa Yatırım Fonu'nu da kontrol etmektedir.

Bankanın yatırımlarının çoğu AB içerisinde olsa da, komşu devletlere, Rusya'ya ve gelişmekte olan ülkelere de banka fonlarıyla destek verilmektedir. Banka kâr etmemekte, büyük miktardaki finansman ihtiyacı ile ilgilenmekte, bir projenin finansman ihtiyacının yarısından fazlasını nadiren karşılamakta ve genellikle bir projeyi başka bankalarla birlikte ortak olarak finanse etmektedir. 2008 yılında 60 milyar euroluk bir finansman sağlayan Banka, ertesi yıl küresel ekonomik kriz nedeniyle bu desteğini 104 milyar euroya çıkarmıştır. Bankanın son dönemde destek verdiği projeler arasında şunlar sayılabilir: İspanya'daki okul altyapısının ve Portekiz'deki yüksek hızlı tren sisteminin yenilenmesi, güney batı İngiltere'deki sağlık hizmetlerinin

Avrupa Yatırım bankası:

Hem Avrupa içerisinde hem de Avrupa dışında ekonomik kalkınma projelerini desteklemek üzere AB'nin kurduğu bir yatırım bankası.

Görsel 14.1 Avrupa Merkez Bankası:

Avrupa Merkez Bankası'nın Frankfurt'taki merkezinin önünde yer alan euro heykeli.

genişletilmesi, Madrid metrosuna yeni vagonların alınması ve Meksika'da bir rüzgar çiftliği ile Slovenya'da bir termal elektrik santrali kurulması. Bankanın desteklediği en yüksek maliyetli proje, İngiliz Kanalı'nın altından geçerek İngiltere ile Fransa'yı birbirine bağlayan Eurotunnel projesi olmuştur. Asırlar süren spekülasyonların ve hayallerin ardından 1994 yılında açılan tünelin toplam maliyeti 15 milyar dolar olmuş (öngörülen maliyetin iki katı) ve proje yıllık bazda kâr edebilmek için 2007 yılını beklemek zorunda kalmıştır.

AYB'nin hissedarları, AB üyesi ülkelerdir ve her birisi bankanın yaklaşık 250 milyar euroluk sermayesinin bir bölümünü sağlarlar. Bu toplam sermayenin üçte ikilik kısmı ise Almanya, Britanya, Fransa ve İtalya tarafından sağlanmaktadır. Banka yönetiminin en tepesinde, üye ülkelerin temsilcilerinden (genellikle maliye bakanlarından) oluşan bir yöneticiler komitesi bulunur. Bu komite izlenecek genel siyasi çizgi konusunda karar verir, karar yetkisi olan bir İdare Kurulu'nu (27 üyeden ve Avrupa Komisyonu temsilcisinden oluşur) beş yıllık dönemlerle atar ve yine dokuz kişilik bir Yürütme Kurulunu da altı yıllığına göreve getirir. Bankanın başkanı ve sekiz başkan yardımcısından oluşan Yürütme Kurulu kurumun idaresinin merkezidir, günlük yönetim kararlarını alır ve harcama önerilerini taslak olarak İdare Kurulu'na sunar. Belçikalı Philippe Maystadt 2000 yılında başkan olarak atanmış ve 2006'da da görev süresi altı yıl daha uzatılmıştır.

Avrupa Merkez Bankası

1998 gibi geç bir tarihte kurulmuş olmasına karşın, AMB hızla Avrupa genelindeki kurumlar arasında en etkili ve en güçlü olanlarından bir tanesi konumuna gelmiştir. Temel görevi fiyat istikrarını sağlayarak, faiz oranlarını ayarlayarak ve euro ülkelerinin döviz rezervlerini idare ederek euroyu yönetmektir. Howarth ve Loedel (2005, s.

Avrupa Merkez

Bankası: Faiz oranlarının belirlenmesi, fiyat istikrarının teşviki ve döviz rezervlerinin kontrolü yoluyla euroyu kontrol etmekle görevli olan, euro bölgesinin merkez bankası.

15. BÖLÜM

PARTİLER VE ÇIKAR GRUPLARI

AET, kamuoyunun görüşüne çok az önem veren (belki de hiç vermeyen) bürokratlar ve siyasiler tarafından kuruldu ve uzun yıllar da bu şekilde işletildi. Ancak entegrasyonun kapsamı genişledikçe, giderek daha fazla sayıda Avrupalı bu konudaki görüşlerini duyurma talebini ortaya koymaya başladı. Bu insanların bir bölümü için bu, Avrupa kurumlarına hak ettikleri ilgiyi göstermek, onlarla ilgilenmek ve onlara katkı koymak anlamında pozitif bir müdahale idi. Ancak bir başka grup, kendi görüşlerinin duyulmasını isterken daha eleştirel bir tavırdan bahsediyor, Avrupa kurumlarının demokratik olmayan yapısını, aşırı yetkilerini ve ulusal egemenlik karşısında bir tehdit unsuru olmasını gündeme getirmekten istiyordu. Her iki grup için de siyasi partiler ve çıkar grupları, sürece katılımın önemli kanalları olarak kullanıldılar ve halen de bu işlevi yerine getirmekteler.

Bugün üye devletlerdeki siyasal yaşamın en önemli unsurları siyasi partiler olmasına karşın, bir bütün olarak Avrupa'nın sorunlarına eğilen ve Avrupa çapında seçim kampanyaları yürüten uluslararası siyasi partiler henüz ortaya çıkmamıştır. Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ulusal siyasi partiler, her üye devletin kendi içerisinde yaptığı seçimlerde birbirleri ile mücadele etmektedirler. Seçilen parlamenterler ise Avrupa parti gruplarında, bir diğer ifadeyle benzer dünya görüşüne sahip vekillerin bir araya gelmesi yoluyla farklı ulusal siyasi partilerin birleşmeleri ile kurulan gruplar içerisinde organize olmaktadır. Ancak bu durum değişmeye başlamıştır, ulusal partiler ile işbirliği yaparak koordineli bir şekilde siyasa geliştiren Avrupa parti organizasyonları giderek yayılmaktadır.

Partiler henüz Avrupa entegrasyonunun sunduğu tüm olanakları değerlendirecek seviyeye ulaşamamışlarsa da, çıkar grupları bu doğrultuda önemli aşamalar kaydetmiştir. Ulusal gruplar Brüksel'e daha fazla ilgi göstermiş, Avrupa ofisleri açmış ve

TEMEL SORULAR

- Ulusal siyasi partiler, AP'deki siyasal grupların yerini almak üzere Avrupa Partileri ile işbirliği yapmalı mı yoksa mevcut sistem yeterli görülebilir mi?
- Bir parti grubunun meclis çoğunluğunu sağlaması halinde, bunun AP üzerinde nasıl bir etkisi olacaktır?
- AP içerisinde temsil edilen parti sayısının çokluğu göz önüne alınır mı, AB içerisinde aşırı demokrasi sorunundan bahsedilebilir mi?
- Siyasi parti faaliyetlerinin AB seviyesindeki nispi zayıflığı, çıkar gruplarının yapılarını ve niteliklerini nasıl etkilemektedir?
- Çıkar grupları ve bunların lobicilik faaliyetleri Avrupa entegrasyonuna verilen desteği ne şekilde etkilemektedir?

niceliksel çoğunluk üzerinden baskı kurmak üzere ulusaşırı ağlar meydana getirmişlerdir. Bu grupları bir uzmanlık kaynağı olarak gören ve AB hukukunun üye devletlerdeki uygulanışı ile ilgili olarak onlardan yararlanan Komisyon da bu süreçte çıkar gruplarına destek vermiştir. Her ne kadar bu gruplar bir bütün olarak Avrupa'nın çıkarları yerine kendi üyelerinin çıkarlarını öne çıkarsalar da, bunların varlığı ve AB karar alma süreçlerine sundukları girdiler, Avrupa çapındaki karar alma süreçlerinin meşruiyetini ve farklı çıkarlar karşısındaki duyarlılığını olumlu yönde etkilemiştir.

Avrupa Siyasal Grupları

Siyasal partiler, demokratik hükümet sisteminin en önemli unsurlarındandır ve siyasal sistemin düzenlenişi içerisinde çok sayıda önemli işlev üstlenirler.

- Seçmenlerin ve parti üyelerinin görüş ve çıkarlarını temsil ederler.
- Siyasete yön veren ve devletin insani yüzünü meydana getiren liderlerin yetiştirilmesi için bir okul olarak çalışırlar.
- Seçmenlere alternatif siyasa seçenekleri sunarlar.
- Toplumdaki farklı çıkarların ifade edilmesine ve ortak hedefler içerisinde toplanmasına yardım ederler.
- Siyasal süreçler içerisinde seçmenlere ulaşır ve onları mobilize ederler.
- Adaylara birer etiket sağlar, böylece herhangi bir pozisyon için aday olan insanların felsefelerini daha iyi anlamamızı sağlarlar.
- Hükümetleri ve muhalefeti oluştururlar.

AB üye devletlerinde siyasal yaşam en soldan en sağa kadar çok sayıda parti ile dolu olsa da, Avrupa düzeyinde parti faaliyetleri üye devletlerin içerisinde olduğundan daha farklı bir biçimde işlemektedir. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Ortak Asamblesi 1953 yılında Strasburg'da ilk toplantısında üyeler alfabetik sıraya göre oturmuşlardı. Ancak aynı zamanda kendi ülkelerindeki parlamentolarda da görev yapan ve siyasal partilerin üyeleri olan bu kişiler, doğal olarak, diğer ülkelerden gelen ve kendileri ile benzer düşünce yapısına sahip üyeler ile yakınlaştılar. Yalnızca birkaç ay içerisinde Ortak Asamble kendi iç tüzüğünde değişikliğe giderek en az dokuz üyeye sahip olmaları halinde, ulus-aşırı **siyasal grup**ların kurulmasına imkan tanıdı. O günden beri de parlamenterlerin ulusal bloklar halinde değil de ideolojik gruplar halinde oturmaları geleneği devam etmektedir.

Bu gruplar resmi olarak birer siyasal parti olmasalar da amaçları ve yapıları açısından partilerden çok da farklı değildirlir. Ortak bir ideolojiye ve siyasa tercihlerine sahip parlamenterlerden oluşurlar, üyeleri parlamentoya getirilen konularda ortak oy verme eğilimindedir ve kendi bütçeleri, liderlik yapıları, işleyiş kuralları ve komiteleri vardır. AP siyasal grupları ile partiler arasındaki bir fark, bu grupların tüm üye ülkelerde ortak bir seçim kampanyası düzenlememeleri, AP seçimlerinin 27 üye ülkede ulusal siyasal partilerin katılımı ile yapılması ve parlamenterlerin seçildikten sonra bu gruplara dahil olmasıdır. Bir diğer fark ise üye ülkelerdeki siyasal partilerin

Siyasal gruplar: Farklı üye ülkelerden gelen ancak benzer siyasi görüşlere sahip parlamenterleri birleştirmek üzere Avrupa Parlamentosu içerisinde kurulan gruplar.

Görsel 15.1
Avrupa Siyasal
Grupları: Avrupa
Parlamentosu'ndaki en
büyük gruplardan bir
tanesi olan Sosyalistler
ve Demokratlar İlerici
İttifakı üyelerinin bir
toplantısı.

hükümet oluşturma ve dolayısıyla yürütmeye de bağlantı içerisinde olma durumları varken, AP gruplarında bunun söz konusu olmamasıdır. AP'nin Komisyonu gözleme ve üyelerini onaylama yetkisi dışında, bu iki kurum arasında çok fazla bir resmi bağdan söz edilemez. Bu yapıların ulusal düzeydeki eşleniklerine daha fazla benzemeleri, ancak Komiserler Grubu'nun Parlamento içerisinde çıkması ve Parlamentodaki siyasal grup dengesi içerisinde belirlenmesi ile mümkün olabilir.

Bugün siyasi partilerin bir grup oluşturmak için, üye devletlerin en az dörtte birinden gelen toplam 25 parlamentere ihtiyaçları vardır. Bir parlamentenin birden fazla gruba üye olmasına izin verilmemektedir. Grup oluşturacak parlamenterlerin benzer bir 'siyasal eğilime' sahip olmaları, AP başkanını niyetleri konusunda bilgilendirmeleri ve *Official Journal of the European Union*'da bir resmi bildiri yayınlamaları gerekmektedir (Kural 29, Avrupa Parlamentosu İç Tüzüğü, 16. Versiyon, 2008). Bunun ardından gruplar kendi başkanlarını (veya konfederal gruplar eş-başkanlarını) seçer ve idari büro ve destekleyici sekreteryaya görevlilerini atarlar.

Yeni partilerin gelip gitmesi ve siyasalfelsefelerin, koşulların ve fırsatların değişmesi ile paralel olarak AP'deki siyasal grupların sayıları, üyelikleri ve onları oluşturan parlamenterlerin ülkelerinde üyesi oldukları partiler arasındaki dengeler de değişmektedir. Bu durum sürekli bir dalgalanmaya yol açmakta, bu arada siyasal grupların isimleri de (ki pek azı tek seferde söylenebilecek kadar kolaydır) durmaksızın yeniden belirlenmektedir. Gruplardan bazıları, oldukça farklı düşüncelere sahip parlamenterlerin bir araya geldiği, yalnızca gerektiği için yapılmış evlilikler gibidir. Başka bazı gruplar ise zaman içerisinde önemli bir odak ve istikrar kazanmış ve Parlamento yapısının daimi parçaları haline gelmişlerdir. (AB parti gruplarının bir tarihi için bkz.

16. BÖLÜM

SEÇİMLER VE REFERANDUMLAR

Avrupa entegrasyonu, on yıllardır demokratik niteliklerinin zayıflığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Eleştirmenler, antlaşmaların genelde hep kapalı kapılar ardında müzakere edildiğini ve üye devletlerin Avrupalı seçmenlerinin görüşlerini hemen hiç dikkate almaksızın Birliğe, egemenlik devri yaptıklarını ileri sürmektedir. Bu da Avrupa projesinin seçkin ve sıradan Avrupalının ihtiyaç ve çıkarlarından uzak bir fikir gibi görünmesine neden olmakta ve projenin ilerlemesi yönündeki heyecanı azaltmaktadır. Buna karşın, sıradan Avrupalının AB siyasetlerinin yönünü belirleme konusunda elinde iki önemli yol bulunduğu da bir gerçektir.

Birinci olarak, beş yılda bir yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde seçmenlere, son yıllarda yetkileri giderek artan AP'ye temsilcilerini gönderme şansı verilmektedir. Ancak Avrupalı seçmenlerin bu şansı tam anlamıyla kullandığını söylemek kolay değildir. 1979 yılındaki ilk seçimlerde yüzde 63 olan katılım oranı o yıldan bu yana sürekli düşmüş ve 2009 seçimlerinde yüzde 43'e kadar gerilemiştir. Dahası, seçmenler bu seçimlerde oylarını Avrupa'daki gündeme göre değil de ulusal siyasetteki iklime göre kullanmakta, seçimler çoğu zaman gündemdeki hükümetin çalışmalarına dair bir kamuoyu yoklaması gibi gerçekleşmekte ve büyük partiler daha küçük partilere nazaran bu seçimlerde başarısız olmaktadır.

İkinci olarak, ulusal referandumlar da Avrupa ile ilgili önemli konularda giderek daha sıklıkla başvurulan bir yöntem haline gelmiştir. Bu yöntemin nerede ve ne zaman uygulanacağına ilişkin belirli bir kuraldan söz edilemez. Örneğin İrlanda, ulusal anayasasında yapacağı her türlü değişiklik için referanduma gitmek zorunda iken ve Danimarka ve Fransa'daki siyasal baskılar da Avrupa ile ilgili konularda bu iki ülkede

TEMEL SORULAR

- Orantılı temsil düzenlemesinin aritmetiği AP'nin karşı karşıya olduğu zorlukları karşılamada ne kadar yeterlidir?
- AP seçimlerindeki düşük katılım oranına ilişkin açıklamalar arasından hangisi daha ikna edicidir?
- AP seçimlerini ikinci sınıf bir seçimden birinci sınıf, en önemli seçimler mertebesine yükseltmek için ne gibi değişikliklerin yapılması gerekmektedir?
- AP seçimlerine katılımı yükseltmek için neler yapılabilir ve neler yapılmalıdır?
- Referandumlar Avrupa çapındaki demokratik tartışmaların kalitesini yükseltmiş midir?
- Ulusal referandumlar Avrupa siyasal taktiminin daha yapısal ve daha düzenli bir parçası haline gelmeli midir?

NİSPİ TEMSİL

Her partinin seçimlerde aldığı oy oranında parlamentoda sandalye kazandığı bir seçim sistemi. Bir görüşe göre NT sistemi TŞÇ sistemine göre daha demokratiktir zira TŞÇ sistemi daha az sayıda partinin mecliste orantısız şekilde güçlü bir biçimde temsil edil-

mesine yol açarken, NT'de seçmen tercihleri daha doğru bir şekilde meclise yansır. Ancak çok sayıda partinin parlamentoya girmesine neden olan NT sistemi genellikle istikrarsız koalisyon hükümetlerinin kurulmasına neden olmaktadır.

referandumlar yapılması sonucunu doğurmuşken, diğer pek çok ülke böylesi referandumlardan uzak durmaktadır. Ancak yeni antlaşmaların yürürlüğe girebilmesi için referandumlar düzenlenmesi gerektiğine dair politik baskılar giderek artmaktadır ve bazen tek bir ülkedeki referandum bile entegrasyon sürecine ilişkin Avrupa çapında tartışmaları alevlendirmeye yetmektedir.

Avrupa Seçimleri

AP için 1979'dan beri her beş yılda birdoğrudan seçimlerin yapılmasına karşın (4 ve 9 ile biten yıllarda), seçimler henüz Avrupa siyasal bilincinde sağlam bir yer edinmemiştir. Teorik olarak bakıldığında, Avrupalı seçmenlere AB'nin faaliyetleriyle arasında doğrudan bir bağ oluşturma şansı sağladığı ve AB'nin demokrasi açığına bir çözüm olduğu için seçimlerin olumlu karşılanması beklenebilir: Parlamento, AB'nin doğrudan seçmen oyu ile oluşturulan tek kurumudur, yetkileri zaman içerisinde giderek artmıştır ve mantiken AB seçmenlerinin ilgi ve katkılarının odağında olması gerekir. Buna karşın AP seçimlerine katılım oranları sürekli olarak düşmektedir ve ne AP ne de Parlamento seçimlerinde rekabet eden partiler, Avrupa ile ilgili konularda seçmenlerle gerekli psikolojik bağı kuramamaktadır.

Seçimlerin lojistik altyapısı oldukça çarpıcıdır: 2009 yılında oy kullanma hakkı olan toplam 375 milyon seçmen vardı ve böylece AB seçimleri, Hindistan'ın ardından dünyanın en büyük seçimleri olarak kayda geçti. Seçimlerde oy kullanmak için, AB üyesi ülke vatandaşı olmak ve 18 yaşını doldurmak yeterlidir. Bu koşulları taşıyanlar, resmi oturma iznine sahip oldukları sürece, istedikleri AB üyesi ülkede oy kullanabilirler. Bunun için, içerisinde yaşadıkları üye ülkenin seçim yetkililerine resmi bir dilekçe ile başvurmaları ve hem o ülkenin hem de kendi vatandaşı oldukları ülkenin seçme hakkı için koyduğu koşulları taşımaları yeterlidir. Adayların yaşı konusunda farklı ülkelerde farklı düzenlemeler vardır. Almanya, İspanya, İsveç ve pek çok başka ülkede 18 yaşını doldurmak seçilme hakkı kazanmak için de yeterlidir. Buna karşılık Fransa'da 23, İtalya ve Kıbrıs'ta ise 25 yaşını doldurmuş olmak gerekmektedir. Adaylıklar için gerekli koşullar da ülkelere göre farklılık gösterir. Örneğin

bazı ülkelerde bağımsız adaylıklara izin verilmezken, başka bazı ülkelerde adayların belirli bir ücreti teminat olarak yatırmaları, belirli sayıda imza toplamaları gibi şartlar da aranmaktadır.

AP seçimlerinde (ve pek çok ulusal seçimde) her AB üyesi ülke **nispi temsil** (NT) sisteminin farklı alt biçimlerinden bir tanesini kullanmaktadır. Bu sistem, Britanya, ABD ve Kanada'daki ulusal seçimlerde kullanılan, her bir seçim bölgesinden tek bir temsilcinin çıktığı ve bu tek sandalye için yarışan adaylar arasından en çok oyu alanın seçildiği dar bölge tek-sandalye çoğunluk sistemi (TSC) ile zıtlık gösterir. NT sisteminde ise genellikle her seçim bölgesinde birden fazla sayıda sandalye bulunur ve rekabet eden partiler her seçim bölgesinde kendi aday listelerini oluştururlar; sandalyeler de partiler arasında, aldıkları oy oranına göre nisbi olarak dağıtılır. AB üyesi ülkelerin çoğunda bütün bir ülke, tek bir seçim bölgesi olarak organize edilmekte ve partiler parlamentodaki sandalyelerin tamamı için tek bir liste oluşturmaktadırlar. Beş ayrı devlette ise (Belçika, Fransa, İrlanda, İtalya ve Britanya) ülke üç ila oniki arasında değişen sayıda farklı euro-bölgelere ayrılmıştır ve AP seçimlerinde her parti her bir seçim bölgesi için ayrı listeler oluşturur.

Tüm liberal demokrasiler, yasama organının seçmen oyları ile oluştuğu ve seçmenlerin çıkarlarını korumasının beklendiği sistemler olmaları anlamında, tanım olarak temsili demokrasilerdir. Ancak, seçimlerde partilere verilen desteklerin birebir parlamentoya yansıtılabildiği bir temsili demokratik sistem de henüz geliştirilebilmiş değildir ve hem NT hem de TSC sisteminin kendilerine göre avantaj ve dezavantajları vardır (bkz. Şekil 16.1). Bütün avantaj ve dezavantajları ile birlikte Avrupa çapında hakim olan sistem NT sistemidir. Bunun sonucunda da, hem Avrupa'daki ulusal meclislerdeki hem de Avrupa Parlamentosu'ndaki siyasi tabloda iki nitelik çok belirgindir: İki veya daha çok siyasi partinin oluşturduğu **koalisyon hükümetleri** ve geniş bir yelpazede farklı siyasal fikirlerin temsili. Bu sistem, örneğin ABD'deki sistemden çok farklıdır. ABD'de yalnızca iki partinin (Demokratlar ve Cumhuriyetçiler) seçimleri kazanma anlamında gerçekçi bir beklentisi olabilir ve yasama organında da bu iki partiden bir tanesinin çoğunluğu kazanması neredeyse kesindir.

Koalisyonlar, siyasal partileri bir arada çalışmaya zorlar ve siyasal liderleri, kendilerine oy verenler dışındakilerin görüş ve çıkarlarını da göz önüne alma durumunda bırakır. Bunun sonucu siyasetin ılımlılaşmasıdır. Ancak bunun bir istisnası koalisyonların küçük partiler tarafından domine edilmesi durumunda yaşanır ki bu durumda söz konusu partiler kendi boyutlarıyla orantısız bir siyasal etkiye sahip olurlar ve hükümete yön verirler. Ayrıca kimi zaman siyaseten ihtiyaç duyulan şey ılımlılaşma veya konsensüs olmayabilir. Partiler arasında bir uzlaşmaya varmak için harcanan enerji sonuçta bir liderlik eksikliği yaratabilir veya kamuoyunun tepkisine rağmen atılması gereken kimi siyasi adımların atılmasını imkansızlaştırabilir. (Batı Avrupa'daki koalisyon hükümetleri ile ilgili bir çalışma için bkz. Müller ve Ström, 2003.)

Avrupa çapında yapılan seçimlerin, hem seçmenlere gerçek birer tercih imkanı sağlama hem de AB kurumlarına meşruiyet sağlama anlamında ne derece etkin ve

Koalisyon hükümeti:
Birden fazla partinin temsilcilerinden oluşan ve katılımcı partilerin belirli tavizler vermek durumunda kaldığı bir hükümet cinsi.

17. BÖLÜM

KAMUOYU

İdeal bir demokratik dünyada vatandaşların değerleri, görüşleri ve endişeleri temsilcileri olan seçilmiş liderlerin zihinlerinde sürekli olarak bulunmalıdır. Ancak bu önermede iki sorun vardır: Birincisi, vatandaşların ne istediğini bilmek kolay değildir. Bu durum ya onlar da kendilerinin ne istediğini tam olarak bilmedikleri için, ya da kamuoyunu ölçmedeki kimi olası sorunlar nedeniyle böyledir. İkincisi, hemen her kamusal konuda farklı görüşler vardır ve seçilmiş

yöneticiler çoğunluğun görüşünü mü dikkate alacaklarına yoksa yalnızca kendilerini seçenlerin mi fikirlerini önemseyeceklerine karar vermek durumundadır.

Bu konularda ulusal ve yerel düzeyde de sorunlar olmakla birlikte, bu sorunlar Avrupa düzeyine çıktığında adeta katlanmaktadır. Bunun nedeni pek çok Avrupalının entegrasyon konusunda karışık duygular içerisinde olması ve AB'nin yapısı ve çalışmalarına ilişkin çok fazla bilgi sahibi olmamasıdır. AB konusundaki genel tutumu şu şekilde özetleyebiliriz: Sıklıkla eksik bilgidен hareket eden, bazen olumsuzcu bazen de saldırgan. Avrupalıların çoğu AB ile ne yapacaklarını bilmemekte, nasıl çalıştığını anlayamamakta ve etkilerinden de tam anlamıyla haberdar olamamaktadır. Avrupa entegrasyonu konusundaki fikirleri de 'ılımlıdır'. Kendi adlarına yürütülen süreçlere ne sert bir biçimde muhalefet gösterirler ne de kesin bir biçimde destek verirler.

Bu bölüm AB'deki kamuoyunu ve onun entegrasyon ile ilişkisini incelemekte ve 'Avrupa'nın' neyi temsil ettiğini kavramaya çalışmaktadır. Odaklandığı konu başlıkları arasında euroseptisizm (entegrasyona veya Avrupa projesinin ilerlediği yöne karşı çıkış), bilgi açığı (AB'nin sorumlulukları ile Avrupalıların birliğin faaliyetleri ve işleyiş şekli konusunda bildikleri arasındaki boşluk) ve Avrupalılık (Avrupa'nın,

TEMEL SORULAR

- Euroseptisizmin siyasal sonuçları nelerdir?
- Mevcut bilgi açığı da göz önüne alınırsa, kamuoyunun Avrupa entegrasyonu konusundaki görüşünden nasıl emin olabiliriz?
- Avrupa'nın yapısını ve sonuçlarını anlayan Avrupalı sayısı neden bu kadar azdır ve bu konuda neler yapılabilir?
- Bir Avrupa kamusal alanının yaratılması ihtimali var mıdır?
- Avrupalılık yararlı bir analitik kavram olarak değerlendirilebilir mi?
- Avrupa'nın çok-kültürlü bir toplum olduğu fikri adil bir değerlendirme midir yoksa Avrupa dışından gelen göçler karşısında gösterilen düşmanca tavır bunun böyle olmadığına mı işaret etmektedir?
- Avrupalılar kozmopolitan insanlar mıdır?

bölgesel entegrasyon deneyiminden bağımsız olarak ortaya çıkmış olan ortak değerleri) bulunmaktadır.

Entegrasyona Bakış

Genel olarak bakıldığında, Avrupa kamuoyu AB ve entegrasyon konusunda en iyimser tahminle ikili bir görüntü sergilemektedir. Bazı Avrupalılar süreci heyecanla takip etmekte ve daha ileri gitmemesinden, federal bir Avrupa Birleşik Devletleri'nin hızla ortaya çıkmamasından üzüntü duymaktadır. Başkaları ise sürecin halihazırda gereğinden çok ilerlediğini ve ülkelerinin AB'den ayrılmasının çok da kötü bir şey olmayacağını düşünmektedirler. Ancak kamuoyunun büyük çoğunluğu, genelde de olduğu üzere, bu iki uç noktanın arasında bir yerde konumlanmakta ve Birlik sayesinde başarılan şeyleri desteklemekle birlikte, sürecin daha ne kadar ilerlemesini isteyecekleri konusunda bir kararsızlık yaşamaktadırlar.

Bu konudaki bilgilerimizin çoğunu, Komisyon sponsorluğunda iki yılda bir üye devletlerde kamuoyu araştırmaları yapan **Eurobarometer** sayesinde biliyoruz. Örneğin ülkelerinin AB üyeliğinin yarar ve zararları ile ilgili bir soru yöneltildiğinde, 1995 ile 2009 yılları arasında yapılan araştırmalarda katılımcıların yüzde 48 ile 58 arasında değişen bir bölümü Birlik üyeliğinin 'iyi bir şey' olduğunu söylerken, yalnızca yüzde 10-17'lik bir bölümü bunun 'kötü bir şey' olduğunu belirtmiş ve yüzde 25-31'lik bir bölüm ise ne iyi ne de kötü olduğunu söylemiştir (Eurobarometer 72, İlk Sonuçlar, Aralık 2009, s. 30). Bu dönemde AB'ye yeni üyelerin katılmış olmasına karşılık, Birliğe verilen desteğin ve Birlik karşısında yapılan muhalefetin yaygınlık oranları sabit kalmıştır. Ancak bunlar tüm üye devletleri kapsayan ortalama değerlerdir ve tek tek ülkeler anlamında, kolaylıkla tespit edilebilen bazı örüntüler uyarınca önemli farklılaşmalar gözükmemektedir (bkz. Şekil 17.1):

- Örneğin AB'ye üyelik süresi ile Birliğe verilen destek arasında pek fazla korelasyon bulunmamaktadır. Bazı kurucu üyelerde (özellikle Lüksemburg, Hollanda ve Belçika) olumlu yanıtlar yüksek iken, Fransa ve İtalya'da katılımcıların yalnızca yarısı üyeliğin iyi bir şey olduğunu söylemektedir. Doğu Avrupa'nın yeni üye olan ülkelerinin bazılarında olumlu yönde güçlü çoğunluklar varken (özellikle Romanya, Slovakya ve Polonya), başka bazıları da sıralamanın en altında yer almaktadır (özellikle Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Letonya).
- Benzer şekilde, nispi refah durumu ile kamuoyunun yaklaşımı arasında da sadece zayıf bir ilinti vardır. Kişi başına düşen milli gelire bakıldığında, AB'nin refah düzeyi en yüksek beş ülkesi Lüksemburg, Danimarka, Hollanda, İrlanda ve Finlandiya'dır. Ancak bu ülkelerde AB'ye olumlu bakanların oranı yüzde 79 ile yüzde 52 arasında değişiklik göstermektedir. Birliğin en fakir ülkeleri ise Bulgaristan, Romanya, Letonya, Litvanya ve Polonya'dır ve bunlar arasında da destek oranı yüzde 66 ile yüzde 25 arasında değişmektedir.

Eurobarometer: Spesifik konularda yaptığı pek çok araştırmanın yanında, her yıl geniş çaplı iki araştırma yapan AB'nin kamuoyu araştırma birimi.

III. KISIM

AB SİYASALARI

18. BÖLÜM

AB KAMU POLİTİKALARI

Buraya kadar Avrupa Birliği'nin geçmişine, prensiplerine, siyasal karakterine, kurumlarına ve süreçlerine baktık ve kendi sınırları içerisinde yaşayan insanlarla ne çeşit bir ilişki içerisinde olduğunu inceledik. Kitabın bu son kısmında ise, izlediği siyasalar anlamında AB'nin ne anlama geldiğine bakılacak. AB'nin en çok hangi alanlarda etkin olduğu, siyasa oluşturma süreçleri ve temel siyasa yapıcılar üzerinde nelerin etki sahibi olduğu ve entegrasyonun pratikte Avrupalıların yaşamında ve onların dünya üzerindeki konumlarında nasıl bir değişiklik yarattığı incelenecek.

Kamu politikaları, hükümetlerin toplumun ihtiyaç ve sorunlarına ilişkin olarak yaptıkları (veya yapmaktan kaçındıkları) her şeyi içerir. Bu politikalar resmi beyanat, hükümet programları, kanunlar ve eylemler şeklinde olabileceği gibi, belirli konularda atalet veya belirli eylemlerden kaçınma biçimindedir kendisini gösterebilir. Bu politikalar yalnızca hükümetlerin resmi yetkileri ile sınırlı olarak ve yazılı amaçları doğrultusunda uygulanıyor olsaydı, onların kavranması ve ölçümü de nispeten daha kolay olurdu. Ancak yönetim ve yönetim faaliyetleri bunların yanında gayri resmi eylemlerden, fırsatçılık eğilimlerinden, siyasa konuları ile ilgili siyasal ve toplumsal çıkarlardaki sürekli değişim ve dönüşümden de etkilenir ve kimi zaman da ortaya sonradan çıkan öngörülmemiş ihtiyaç ve sorunlara cevap vermek amacıyla kurgulanır.

Ulusal düzeyde siyasa oluşum süreçlerini anlamak kolay değildir. Zira hükümet kurumlarının karakterlerine ilişkin bitmemiş tartışmalar ve süreci etkileyen unsurlar son derece fazladır. Söz konusu olan Avrupa düzeyi olduğunda ise bu sorunların üzerine başka bazı ek sorunlar da eklenir. Örneğin siyaset bilimciler hâlâ AB kurumlarının karakteri ve yetkileri konusunda anlaşamamıştır, bu kurumların üye ülkelerdeki

TEMEL SORULAR

- AB kamu politikalarının ve bu çerçevede geliştirilen siyasaların en önemli hukuki kaynakları nelerdir?
- Siyasa döngüsü, siyasaların anlaşılması için gerçekçi ve yararlı bir yol mudur?
- Kademeli değişim, arzu edilen ve/veya kaçınılmaz bir şey midir yoksa siyasaları etkisiz hale mi getirmektedir?
- 'Farklı hızlarda entegrasyonun' yararları ve zararları nelerdir?
- Avrupa'da bir demokrasi açığı var mıdır ve (eğer var ise) bunun bir önemi var mıdır?
- AB kurumlarına kendi bütçelerini oluşturmak için daha fazla kaynak ve dolayısıyla da siyasa oluşumunda daha fazla özgürlük tanımalı mıdır?

KAMU POLİTİKASI

Toplumun ihtiyaçlarıyla ilgili olarak hükümetlerin yaptıkları (veya yapmadıkları) edimlerin tamamı. Çeşitli platformlar, programlar, kamu bildireleri ve kanunlar biçiminde ortaya çıkar. Çoğunlukla krizlerle, acil durumlarla ve ortaya çıkan fırsatlarla şekillenir. İçerikleri faillerin sahip oldukları değerlerden ve ideolojilerden de etkilenir ve AB içerisindeki oluşturulma ve uygu-

lama süreçleri pek çok kurum ve aktör arasındaki karmaşık ve sürekli değişen dengelerce belirlenir. Bu belirleyici etmenler arasında AB kurumları, devletler ve yerel yönetimler, bağımsız kurumlar, çıkar grupları, medya, kamuoyu ve uluslararası siyasa atmosferi sayılabilir.

hükümetlerle ilişkilerinde kesin kurallar bulunmamaktadır ve hükümetlerarası eğilimler ile ulusüstücü eğilimler bir arada bulunmaktadır. Mevcut durum, AB’ni kurallarındaki, üye listesindeki, yetkilerindeki, önceliklerindeki ve siyasa gündemdeki değişimler sonucu daha da karmaşık bir hal almaktadır.

Siyasaların Hukukî Temeli

Kamu politikası, hükümetlerin tüm edimleri için kullanılan kolektif bir kavramdır. Yönettikleri toplumların sorun ve ihtiyaçlarına dair yaklaşımlarını ve bu sorun ve ihtiyaçları çözmek adına giriştikleri eylemleri ifade eder. Partiler veya adaylar bir koltuk için yarıştıklarında veya bir kamu programını yürütmek üzere çeşitli isimler atadıklarında, genellikle ellerinde ilgilenmeyi planladıkları konuların bir listesi ve bu konularda neler yapacaklarına dair bir dizi öneri bulunur. Söz konusu makama geldikleri takdirde önerdikleri adımları atacakları varsayılır. Ancak her zaman başarılı olamazlar: dikkatlerini vermeleri gereken daha acil bazı konular öne çıkabilir, önerdikleri programın siyasal destekten yoksun olduğu ortaya çıkabilir veya siyasalarının uygulanmasının kendi tahminlerinden daha zor olduğunu fark edebilirler. Ancak sonucu ne olursa olsun, izledikleri (ve izlemedikleri) tüm yollar, toplu olarak onların siyasaları şeklinde adlandırılır. Kamu politikaları da denen bu siyasalar bütünü hükümetlerin ve liderlerin tanımlayıcı niteliğindedir, onların değerlendirilmesinde bir referans noktası görevi görürler ve bir dönem daha göreve devam edip etmeyeceklerinin belirlenmesi konusunda belirleyicidirler.

Her ne kadar bir Avrupa ‘hükümeti’ ortada yoksa da, görmüş olduğumuz üzere AB kurumları, Avrupalıların tarımdan rekabete, ticarete, çevreye, bölgesel politikalara ve sosyal politikalara kadar değişen pek çok alandaki sorun ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere çeşitli yaklaşımların geliştirilip uygulanmasında aktif bir rol oynamaktadır. Bunları biliyoruz zira antlaşmalarda bu sorumluluklar özetlenmekte, kurumlar da çeşitli resmi açıklamalarla, yayınladıkları gündemlerle, eylem programları ve siyasa metinleri ile amaçlarını, ilgi alanlarını, aldıkları pozisyonları ve düşüncelerini

paylaşmaktadırlar. Ancak bir konuda belirli bir gündeme ve fikre sahip olmak bir şey, o konuda eyleme geçme yetkisine sahip olmak başka bir şeydir. Bu anlamda AB'nin siyasalar konusundaki sorumluluklarını anlamaya başlarken, ilk etapta bu süreçteki kurallara ve yetkilere bakmak gerekir. Bunlar da üç alt başlık altında incelenebilirler.

Birincil Kurallar

Bu kurallar antlaşmalarda bulunur. Yalnız burada kastedilen antlaşmalara yalnızca Roma, Maastricht ve Lizbon gibi büyük antlaşmalar değil, aynı zamanda daha küçük düzenleyici antlaşmalar ve birliğe katılan devletlerle imzalanan katılım antlaşmaları da dahildir. Bölüm 8'de de gördüğümüz üzere bu antlaşmalar AB'nin amaçlarını ve örgütlenmesini özetleyerek, AB kurumlarının ve üye devletlerin karşılıklı yetki ve sorumluluk sınırlarını çizerek ve AB kanunlarının ve siyasalarının geliştirileceği çerçeveyi sağlayarak bir çeşit anayasa görevi görmektedir. Eğer iş sadece burada kalsaydı her şey çok kolay olabilirdi, ancak antlaşmalar tıpkı pekçok devletin anayasasında olduğu gibi belirsizlikler içerir. Görev ve sorumlulukları nasıl tanımlayıp ne şekilde uygulamaya yansıtmanın gerektiği konusunda çok fazla detay vermez. Bölüm 9'da gördüğümüz üzere, (rekabet, ticaret ve euro bölgesi içerisindeki para politikaları gibi) bazı konularda salahiyet tamamen AB kurumlarında iken, diğer tüm konularda sorumluluk AB kurumları ile üye devletler arasında paylaşılmaktadır.

İkincil Kurallar

Bunlar antlaşmaların çizdiği çerçeve içerisinde AB tarafından yürürlüğe konulan kanunlar ve hukuki düzenlemeler ile Avrupa Adalet Divanı kararlarını içerir. AB hukuku (ki Lizbon Antlaşması ile birlikte üç sütun sistemi terk edilinceye kadar doğru terim Topluluk hukukudur) antlaşmalarda belirtilen genel amaçlarla ilgili belirli ve ölçülebilir hedefler koyarken, Divanın kararları da antlaşmalardaki ve AB kanunlarındaki belirsizliklerin giderilmesine yardımcı olmuştur. Bir başka ikincil kural kaynağı ise AB tarafından imzalanan uluslararası antlaşmalardır. Lizbon Antlaşması'na kadar AB'nin herhangi bir hukuki kişiliği yoktu ve üçüncü taraflarla hukuki antlaşmalar imzalama yetkisine de sahip değildi (bunu ancak Avrupa Topluluğu yapabiliyordu). Ancak şimdi Birliğin bir hukuki kişiliği vardır (Madde 47) ve gerek uluslararası örgütlerle gerekse AB-dışı devletlerle, kendi salahiyet alanına giren konularda antlaşmalar imzalayabilir.

Üçüncül Kurallar

Bunlar hukuki bağlayıcılığı olmayan (ve aslında kural da olmayan) AB'nin Tavsiye ve Görüşleri ile AB kurumlarının eylem planlarını, stratejilerini ve deklarasyonlarını içerir. Ayrıca bu üçüncül kurallar arasında Komisyon'un yayınladığı **yeşil kitaplar ve beyaz kitaplar** da bulunmaktadır. Yeşil kitaplar ön yoklama amaçlı olarak yayınlanan, siyasa fikirleri ileri süren ve ilgililerden geri bildirim almayı amaçlayan belgelerdir. Beyaz kitaplar ise yeni AB kanun ve siyasa önerilerinde bulunurlar. Son dö-

Yeşil kitaplar ve beyaz kitaplar: AB tarafından, gelecek tepkileri ölçmek, geri bildirim almak ve yeni siyasa önerileri yapmak üzere yayınlanan bildiriler. Beyaz kitaplar yeşillere göre daha ayrıntılı ve daha spesifiktir.

19. BÖLÜM

EKONOMİ POLİTİKASI

Avrupa entegrasyonu uzun bir süre boyunca ekonomik konulara odaklı olarak ilerledi. Roma Antlaşmasının ana hedefi bir ortak pazarın oluşturulmasıydı ve hem Tek Avrupa Senedi hem de Maastricht ortak pazarın oluşum sürecini tamamlamayı ve ortak para birimine geçişi hazırlamayı amaçlıyordu. Avrupa'nın en çetin siyasal çatışmaları da tarıma verilen sübvansiyonlar, ortak bir ticaret ve rekabet siyasasının geliştirilmesi, işsizlik ve işçi hareketsizliği ile mücadele ve (son dönemlerde) küresel ekonomik krize ve euro üzerindeki baskılara verilecek tepkiler üzerinde yoğunlaştı.

Ekonomik entegrasyon, savaştan harap olmuş Avrupa'da refah ve yeni fırsatlar yaratılması ve ayrıca karşılıklı ortak çıkar ve bağımlılık bağlarının kurularak gelecek savaşları imkansızlaştırılması için düşünülmüştü. Bu anlamıyla da başarılı oldu: Avrupa bugün tarihinde hiç olmadığı kadar barışçıl ve refah düzeyi yüksek bir kıta konumuna geldi. Bugün kıta dünyanın en büyük ve en zengin kapitalist pazarı, en büyük ticaret ortağı, şirket satın almaları ve birleşmeleri anlamında en geniş pazarı ve doğrudan yurt dışı yatırımlar konusunda da en büyük finansörüdür. Bu arada euro da dünyanın üç büyük para biriminden bir tanesi konumuna yükselmiştir ve bunun dünya mali güç dengesi açısından ne ifade ettiği tartışılmaktadır.

Ancak geride halledilmeyi bekleyen çok sayıda sorun da vardır. Bu sorunlar arasında kalıcı işsizlik, yavaş ekonomik büyüme, işgücü pazarının liberalizasyonunda çok az aşama kaydedilebilmesi, azalan ve yaşlanan nüfusun etkileri, AB'nin ithal petrole ve doğalgaza bağımlılığı ve Avrupa'nın ekonomik olanaklarının zaman zaman gerçekte olmaktan öte sözde var olduğu iddiaları vardır. 2000 yılındaki Lizbon Stratejisi ile AB'yi on yıl içerisinde dünyanın en rekabetçi ve dinamik ekonomisi yapma planları başarısız olmuş ve böylece planlar 2020'ye kadar uzatılmıştır. Ancak eleştir-

TEMEL SORULAR

- Avrupa, ekonomik anlamdaki kötü şöhretini hak etmekte midir?
- Ortak pazar programı çerçevesinde başarılı dönüşümler halen çözülmeyi bekleyen sorunlarla karşılaştırılırsa, tablo nasıl bir denge arz etmektedir?
- Ortak pazarın önünde varlığını koruyan (siyasal, hukuki, ekonomik ve toplumsal) engeller nelerdir?
- AB'nin küresel ekonomik krize verdiği cevap ne kadar akılcıydı?
- Avrupa çokuluslu şirketlerinin yükselişi gerçekten görüldüğü kadar etkileyici mi?
- AB kendisinden beklenen ekonomik süpergüç rolünün hakkını yeterince verebiliyor mu?

menler, üye ülkeler arasında çok az sayıda hükümetin bunun için gerekli değişiklikleri yapmaya hazır olduğunu belirtmektedirler.

Ekonomi Politikasının Anahtarları ve Sınırlılıkları

Her serbest piyasa rejiminde siyasa gündeminin en üst sırasında genellikle ekonomi politikası bulunur ve hangi hükümetlerin seçileceği ve ne kadar kamuoyu desteği alacağı konusunda da genellikle bu unsur çok belirleyicidir. Buna rağmen ekonomi politikalarının dinamikleri ve prensipleri profesyonel ekonomistler tarafından bile tam olarak anlaşılabilmiş değildir. 'Peter İlkesi' kitabının yazarı Laurence J. Peter'ın dediği gibi, bir ekonomist, dün tahmin ettiği şeylerin bugün neden gerçekleşmediğini yarın açıklayacak olan bir uzmandır. Eğer ekonomistler ekonomilerin nasıl işlediğini doğru bir şekilde kavramış olsalardı, piyasadaki düşüşleri de öngörebilir, engelleyebilir ve açıklayabilirlerdi. Ancak 2007-10 arasındaki kriz, pek çoğunu tamamen hazırlıksız yakaladı ve bugün bile ne krizin nedenleri konusunda ne de hükümetlerin kriz karşısında attıkları adımların uzun vadeli sonuçları konusunda bir görüş birliğine varılabilmiş değildir. Sıradan Avrupalılara gelince, onlar da işsizlik, enflasyon ve vergi oranlarının artışı gibi değişikliklere içgüdüsel olarak tepki gösterebilirler de, bu gelişmeleri nadiren daha geniş bir bağlam içerisine oturtmaktadırlar.

Geniş bir anlamda tanımlandığında, **ekonomi politikası** mal ve hizmetlerin üretimi, dağıtımı ve tüketimi ile ilgilidir. Her ne kadar temelde para, piyasalar, üretim, arz, maliyetler ve verimlilik gibi başlıklarla ilgilense de, neredeyse diğer tüm siyasa alanları ile de bir ilişki içerisindedir. Çevre kalitesi, suç oranları, eğitim, ulusal güvenlik, kamu sağlığı, turizm, bilimsel araştırmalar, arazi kullanımı, ulaşım, barınma ve her türlü kamu hizmeti üzerinde bir etkisi vardır. Daha spesifik olarak bakarsak, ekonomi politikasını dört alt başlık altında inceleyebiliriz: ticaret politikası (Bölüm 24 'de incelenmektedir), rekabet politikası (bu bölümün sonlarında inceleniyor) ve maliye ile para politikası.

Maliye politikası bütçelerle ilgilidir. Hükümetlerin gelirlerini nasıl topladıklarını, nereye ve nasıl harcadıklarını ve bu kararların bütçe açıklarını, vergileri ve ekonominin genel gidişatını nasıl etkilediğini inceler. Hükümetler genellikle vergiler yoluyla, borçlanarak (örneğin bonolar satarak), rezervlerini kullanarak veya toprak veya madencilik lisansı benzeri varlıklarını satarak gelir elde ederler. Maliye politikası anlamında hükümetler genellikle üç ana siyasa tercihinden bir tanesini seçerler: genişlemeci bir siyasa tercihi harcamaların gelirlerden fazla olduğu bir duruma işaret eder (borç birikimine neden olur), daralmacı siyasa tercihinde gelirler harcamalardan fazladır ve denk siyasa tercihinde de bu iki taraf birbirleriyle denktir. Maliye politikasının esprisi, hükümetlerin gelir ve harcama dengesini kurma şekilleri üzerinden ekonomiyi nasıl manipüle edebilecekleri, örneğin büyümeyi ve yeni istihdamı nasıl teşvik edebilecekleridir. Keynezyen ekonomistler talebi artırmanın en iyi yolunun harcamaların artırılması ve vergi oranlarının düşürülmesi olduğunu söylerken, kla-

Ekonomi politikası: Mal ve hizmetlerin idaresi ile ilgilenen ve üretim, tüketim, para arzı ve rekabet gibi alt başlıkların olduğu siyasa alanı.

Maliye politikası: Bütçelerle ilgilenen bir siyasa alanıdır. Hükümetlerin nasıl ve nerelerden gelir elde edeceği ve kamu kaynaklarının nasıl ve nerelere harcanacağı ile ilgilidir.

GÜMRÜK BİRLİĞİ

Katılımcı ülkeler arasındaki ticarete her türlü gümrük ve diğer sınırlayıcı uygulamaların kaldırıldığı ve bu ülkelerin birliğe dışarıdan girecek tüm mallar için üçüncü ülkelere eşit bir vergi oranı uyguladıkları bir düzenleme. Teorik olarak bu düzenleme sonucunda, üye ülkeler arası ticaretin maliyeti dışarıdan ithal

edilecek mallara oranla daha düşük olduğu için, üye ülkeler arasındaki ticaretin artması beklenilir. Avrupa'da gümrük birliğinin tamamlandığı 1968 yılında ilan edilmişse de kıta içerisinde rutin gümrük kontrolleri 1993 yılına değin kaldırılmamıştır.

sık ekonomistler bütçe açıklarının finansal piyasalardaki kredi talebini artırdığını ve talebi düşürdüğünü belirtmektedir.

Para politikası da ekonominin büyümesi ve istikrarı ile ilgilidir (daha fazla ayrıntı için bkz. Bölüm 20) ancak burada konu para arzı perspektifinden ele alınır. Hükümetin paranın değerini nasıl kontrol ettiği ve enflasyon gibi sorunlarla faizleri (paranın borç olarak alınma maliyetini) azaltıp arttırarak nasıl baş ettiği gibi konular para politikasının alanına girer. Paranın arzına bağlı olarak burada da genişletici veya daraltıcı bir siyasa yolu takip edilebilir. Genişletici siyasa ekonomi küçülürken yeni istihdam yaratmak amacıyla faizlerin düşürülmesini, daraltıcı politika ise para arzının azaltılmasını veya faiz oranlarını yukarı çekerek enflasyon ile mücadele edilmesini içerir. Maliye politikası genellikle ulusal yürütme sistemi içerisindeki yöneticiler tarafından idare edilirken, para politikası da genellikle bağımsız yetkileri olan merkez bankalarına bırakılır.

AB'nin bu noktada karşılaştığı ve özellikle 2010 Yunan borç krizi sırasında iyice ortaya çıkmış olan sorun, para politikası konusunda otorite büyük oranda Avrupa Merkez Bankası (AMB) olsa da, maliye politikası konusunda AB kurumlarının doğrudan kontrolünün çok sınırlı olmasıdır. AB bütçesinin her zaman dengeli olmasının gerekmesi, Komisyon'un gelirleri ve harcamaları AB çapındaki ekonomik sorunların çözümü yolunda kullanma imkanını sınırlamaktadır. Bir diğer ifadeyle maliye ve para politikası (ulusal düzeyde genellikle aralarında yüksek düzeyli bir uyum bulunur) AB düzeyinde bölünmüş durumdadır. Maliye politikası üye devletlere bırakılmışken, para politikası konusundaki yetkiler ise AMB ile euro bölgesi dışındaki ülkelerin merkez bankaları arasında paylaştırılmıştır. Doğal koordinasyon birimi olan Avrupa Komisyonu'nun elinde de bir aracı ve güven oluşturucu rolün dışında pek fazla otorite yoktur. Yunan borç krizi AB liderlerinin temel ekonomik konularda işbirliği yapmalarının ve finans piyasalarına iplerin kimin elinde olduğuna dair daha net bilgiler vermelerinin öneminin de altını çizmiştir. Ancak bu seviyeye ulaşmak kolay olmayacaktır.

20. BÖLÜM

EURO BÖLGESİ

Avrupa entegrasyonu fikri üzerinde euro kadar etki eden başka hiçbir şey olmamıştır. Euro, euro bölgesinde yaşayan herkesin yaşamını değiştirmiştir, bu ülkeleri ziyaret eden herkes bunu rahatlıkla gözlemleyebilir. Her ne kadar 1999 yılında tedavüle girişinin ardında temelde ekonomik gerekçeler yatmakta idiyse de, aynı zamanda siyasal kimi düşünceler de bulunuyordu: Avrupa entegrasyonunu yalnızca Avrupalıların cüzdanlarında ve banka hesaplarında değil, aynı zamanda küresel finans piyasalarında da genişletmenin hesapları yapıyordu.

Sınırın öteki tarafına geçen insanlar veya şirketler bir başka para birimi ile karşılaşmak durumunda kaldıkları müddetçe ortak pazarın sınırlı bir durumda kalacağı açıktı. Döviz kurları dalgalanıyordu, maliyetler ve kârlar asla kesin olarak öngörülemezdi ve para birimleri arasında dönüşüm yapılması demek ek bürokrasi ve planlama demektir. Sıradan Avrupalılar için ise yabancı para birimleri seyahat için psikolojik bir engeldi ve kendi ülkelerindeki fiyatlarla bir karşılaştırma yapılmasını daha zor bir hale getiriyordu. Euro, bugün yalnızca Avrupalılara bir ortak projeye giriştiklerini hatırlatmakla kalmaz, aynı zamanda AB'nin uluslararası bir ekonomik aktör olarak gücünü ve zayıflıklarını da yeniden vurgular.

Bugün AB üyesi ülkelerin on yedisinde euro kullanılmaktadır ve diğer pek çoğunda da (hatta bu konuda direncin en yüksek olduğu Britanya, Danimarka ve İsveç'te bile) euroya geçiş siyasal gündemin içerisinde. Kuşkusuz önce 2007-10 küresel ekonomik krizinin, ardından da 2009-10 Yunan borç krizinin zorlu sınavları ile birlikte bu konuda bir duraklama yaşanmıştır. Ancak bunlardan ilki tüm uluslararası para birimlerini etkilemiş bir uluslararası kriz iken, ikincisi de bir euro probleminden çok kötü siyasal ve ekonomik kararların sonucunda ortaya çıkan bir ulusal sorundur.

TEMEL SORULAR

- Euroya geçiş doğru bir karar mıydı?
- Britanya, Danimarka ve İsveç'in euro ile ilgili şüpheleri haklı mı çıktı?
- Euronun problemlerinin alınmış kötü kararların bir ürünü olduğu oranda söylenebilir, yoksa euro kendisinden bağımsız dış koşulların mı kurbanı olmuştur?
- Euro varlığını sürdürmeyi başarabilecek mi? Ve eğer başaracaksa, doları tahtından indirerek dünyanın en önde gelen para birimi konumuna yükselebilecek mi?
- Yunan borç krizinin uzun vadeli etkileri nelerdir?

Bugün euronun geleceği kriz-sonrası siyasa düzenlemelerinin kendilerini ne kadar erken ve ne tür etkiler yaratacak şekilde hissettireceğine bağlıdır.

Para Politikası

Bölüm 19’da da değinildiği üzere, **para politikası** temelde para arzı ile ilgilenir: paranın değeri, para birimine olan güven ve enflasyon ile faiz oranlarının kontrolü hep bu politikanın kapsamı içerisine girer. Ancak normalde bu politikalar ulusal seviyede yürütülürken ve devletlerin para birimi yaratma ve yürütmede bir tekelleri varken, bugün Avrupalılar dünyanın en büyük çok-uluslu para birimi ile baş etmeye çalışmaktadırlar. Hem tüm AB ülkelerinin euroya geçmemiş olmaları sebebiyle, hem de maliye politikalarının temelde hâlâ üye devletlerin kontrolü altında olması sebebiyle, euro yalnızca daha önce girilmemiş topraklarda yolunu bulmaya çalışmakla kalmaz, aynı zamanda üye devletleri, Avrupa Merkez Bankası’nı ve Avrupa Komisyonu’nu da içerisine dahil eden bir karar alma sürecine tabi olarak çalışır. Durumu daha da karmaşık hale getiren bir unsur, euronun iki büyük gücü olan Fransa ve Almanya arasında, para biriminin yönetiminin kime verilmesi gerektiği konusunda bir anlaşmazlık olmasıdır. Fransızlar yönetimin seçilmiş siyasetçilerde olmasını tercih ederken, Almanlar merkez bankası yöneticilerini tercih ederler. Bütün bunlar yetmezmiş gibi bir de AB hangi devletlerin euroya geçebileceğine ilişkin kendi belirlemiş olduğu kuralları da esnetmiştir ve o zamandan bu yana da euro bölgesi devletleri, euronun altında istikrarlı bir temel olması için kendilerinin tasarladıkları bu kurallara uyma konusunda son derece gevşek davranmaktadırlar.

1999 yılında elektronik bir para birimi olarak tedavüle girmesinden, ardından da 2002 yılında fiziksel olarak dolaşıma sokulmasından sonra euro, milyonlarca Avrupalı tüketicinin ve işletmenin günlük yaşamında değişikliklere neden olmuştur. Ayrıca uluslararası finans ve kambiyo piyasalarında da Amerikan dolarının, Japon yeninin, İngiliz sterlininin ve diğer uluslararası para birimlerinin yanında yerini alarak kimi değişikliklere neden olmuştur. Euronun yürürlüğe girişi çok çarpıcı bir gelişme olmuştur çünkü ilk kez bu olayda bu kadar çok sayıda egemen devlet kendi ulusal para birimlerinden gönüllü olarak vazgeçmişler ve böylece ekonomik bağımsızlıklarının da önemli bir bölümünden feragat etmişlerdir. Üstelik bu para birimlerinin pek çoğunun da kendi ülkelerinin geçmişleri ile çok önemli bağları vardır: Yunan drachmasının geçmişi ülkenin antik dönemdeki tarihine kadar gider ve modern Yunan devletinin 1832 yılındaki kuruluşundan itibaren de bu para kullanılmıştır. Hollanda florininin geçmişi 17. yüzyıla, İtalyan lirasının ise ulusal birliğin sağlandığı 1861 yılına dayanır. Alman deutschmark’ı (Reichmark’ın yerine 1948 yılında getirilmiştir) diğerlerine kıyasla çok daha genç olabilir ancak o da Batı Almanya’nın savaş sonrası rönesansının bir sembolü olmuş, Batı Alman Bundesbank’ı (1957 yılında kurulmuştur) da bağımsızlığıyla ve Batı Almanya’nın bölgenin hakim ekonomisi olmasına yardımcı olması ile ünlenmiştir.

Para politikası: Hem para arzını hem de faiz oranları üzerinden paranın maliyetini kontrol ederek ekonomik büyüme ve istikrarın teşvik edildiği bir siyasa alanı.

Her ne kadar euronun ortaya çıkışı bir ekonomik proje olarak düşünülmüş idiyse ve ortak pazarın aslında mantıksal sonucu olarak görülebilirse de, önemi ekonominin ötesine geçmiştir: Alman dışişleri bakanı Joschka Fischer'ın (2000) dediği gibi, euronun tedavüle girişi 'yalnızca ekonomik entegrasyondaki bir dönüm noktası değildir. O aynı zamanda gerçek bir siyasal eylemdir zira bir para birimi yalnızca diğer pek çok ekonomik faktör arasında bir tanesi değildir ve paranın değerini garanti eden egemeni sembolize eder.' Böylelikle euro bölgesi ülkelerine AB'nin uluslararası finansal ve siyasal kapsamını genişletecek kaliteli bir para birimi sunulmakla kalınmıyor, aynı zamanda doların 1950'lerde küresel liderliği İngiliz sterlininden almasından bu yana bu paranın hakim konumu da ilk kez tehdit edilmiş oluyordu.

Bölüm 5'te de gördüğümüz gibi döviz kuru istikrarı uzun süreden beri Avrupa ortak pazarına geçişe hazırlığın hayati bir unsuru olarak görülüyor ve Bretton Woods sistemi ile sağlanmaya çalışılıyordu. Sistemin istikrar sağlayıcı etkisi rakamlarda da yansımaları bulmuştu: İngiliz sterlini yaklaşık 2,80 dolar seviyesini 1950-1967 dönemi arasında korurken, Batı Alman Markı da 3,90 ile 4,20 gibi dar bir bantta dalgalanmıştı. Bu arada para politikasındaki birliğini geliştirme yönünde adımlar da atılmaya devam ediyordu. 1958 yılında Avrupa Para Politikası antlaşması imzalandı, 1964 yılında Merkez Bankası Yöneticileri Komitesi toplanmaya başladı ve 1969 yılında da Topluluk liderleri ekonomik ve parasal birlik (EMU) doğrultusunda çalışmalarına başlama kararı aldılar. Werner komitesinin 1970 tarihli raporu, öncelikle döviz kuru dalgalanmalarının azaltılmasının sağlanmasını ve on yıl içerisinde de parasal birliğe geçilmesini öneriyordu. Kur dalgalanmasının azaltılması için 1972 yılında 'Avrupa para yılanı sistemi' başlatıldı.

Ancak yılan sistemi önce 1971 yılında ABD'nin altın ile dolar arasındaki konvertibilitateyi iptal etmesi, ardından 1970'lerdeki enerji krizi ile zora girdi. Dahası, bunlar yetmezmiş gibi bir de AET hükümetleri arasında hangi yolun izlenmesi gerektiğine dair de bir anlaşmazlık vardı: Belçika, Fransa ve Lüksemburg gibi 'parasalcılar', ekonomik yakınlaşmanın bir aracı olarak döviz kurlarının sabitlenmesi gerektiğini öne sürüyorlardı. Buna karşılık Hollanda ve Almanya gibi 'ekonomistler' ise ancak gereken ekonomik yakınlaşma sağlandıktan sonra kurların sabitlenebileceği düşüncesindeydiler (ayrıntılar için bkz. Hosli, 2005, ss. 18-21). Sonuçta parasalcı görüş kazandı ve 1979 yılında Döviz Kuru Mekanizmasına (DKM) dayanan ve kur istikrarını teşvik etmeyi amaçlayan Avrupa Para Sistemi (1979) uygulamaya girdi. Pek çok devlet yeni sistemin gerekliliklerini karşılamakta zorlanıyordu ancak sistemin yürürlüğe girmesi para politikalarına daha fazla ilgi gösterilmesini sağladı ve Delors'un 1989 tarihli Maastricht tarafından kabul edilen üç-aşamalı planına giden yolu açtı. Bölüm 6'da da gördüğümüz gibi bu antlaşma Ocak 1997 tarihini parasal birlik için bir hedef tarih olarak koyuyor (bu tarih daha sonra Ocak 1999'a ötelendi) ve ortak para birimini benimsemek isteyen devletler için, bütçe açığından kamu borçlarına, enflasyona, faiz oranlarına ve döviz kuru dalgalanmalarına değin pek çok 'uyum kriteri' sıralıyordu.

21. BÖLÜM

KAYNAKLARIN YÖNETİMİ

Tarım, uzunca bir süredir AB siyasa gündeminin manşetindedir. Roma Antlaşmasında sayılan az sayıdaki siyasa alanından bir tanesi olan tarıma, Ortak Tarım Politikası (OTaP) aracılığı ile yapılan harcamalar da yıllarca AT/AB bütçesinin en büyük gider kalemi olmuştur. Tarım için yapılan harcamalar, üretimin artmasını teşvik ederek gıda sıkıntısının ortadan kalkmasına yardım ederken, aynı zamanda batı Avrupa'nın kırsal topluluklarının da temel yatırım ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamıştır. Ancak aynı zamanda bu tarım siyasası piyasayı çarpıtmış, kaynakların daha önemli olduğu iddia edilebilecek başka alanlara yöneltilmesini engellemiş ve AB'nin ticari ortakları ile arasında çeşitli gerilimlerin doğmasına neden olmuştur. Tarım politikalarında bir reforma gidilmesine batı Avrupalı çiftçiler uzun süre karşı çıkmışlarsa da, genişleme süreci ve uluslararası ticaret rejimindeki baskılar OTaP'ta çeşitli değişikliklere gidilmesine neden olmuştur ve o günden bu yana da tarım AB gündeminin daha alt sıralarında yer alır olmuştur.

Tarım ile belki de en zıt seyir izleyen siyasa alanı çevredir. Çevre ile ilgili konular 1960'ların sonlarına değin Avrupa siyasa gündeminde yer almaz ve o yıllarda ilk kez ortaya çıktığında da pek stratejik seviyede değerlendirilecek bir konu olarak görülmezdi. Ancak 1970'lerin sonları ile 1980'lerin başlarında, kamuoyunun ve siyasilerin çevre yönetimi konusundaki desteklerinin artmaya başlaması ile birlikte çevre politikalarına daha fazla ilgi gösterilmeye başlanmış ve bu alandaki siyasa oluşturma yetkisi üye devletlerden AB'ye geçmiştir. AB'nin bu yeni alanda salahiyyet kazanmasının iki gerekçesi vardır: her şeyden önce, farklı çevre standartlarının ortak pazar için bir engel oluşturacağı düşünülmüştür. Ayrıca çevreyle ilgili sorunların pek çoğu (özellikle de hava kirliliği, su kirliliği ve atıklarla ilgili olanlar) tekil devletlerin izole çabalarından ziyade iş birliği içerisinde daha etkin bir biçimde çözülebilmektedir.

TEMEL SORULAR

- Neden tarım AB siyasa gündeminde geleneksel olarak bu derece baskın bir konuma sahiptir?
- OTaP'ı reformize etme yaklaşımları bize AB'nin siyasa oluşturma süreçlerinin doğası hakkında ne göstermektedir?
- Denizlerde aşırı avlanma karşısında etki potansiyeli en yüksek olan önlem ne olabilir?
- Çevre siyasa ihtiyaçlarının, ülkeler düzeyinde değil de Avrupa düzeyinde karşılanmasının yararları ve zararları nelerdir?
- AB çevre konularında bir küresel lider konumuna mı yükselmiştir? Eğer öyleyse, bu yeni rolü nasıl açıklanabilir?

AB politikaları, bir dönem ABD'nin gerisinden gelen Avrupa'nın, çevre yönetimi konusunda küresel standartları belirleyen bir aktör konumuna gelmesine yardımcı olmuştur. Manşetlere çıkan esas konu olan iklim değişikliği konusunda ise AB'nin oldukça gelişkin bir iklim değişikliği programı olmasına karşın, Avrupa bu alandaki uluslararası liderliği olması gerektiği kadar güçlü bir şekilde üstlenememiştir.

Tarım Politikası

Tarım, bütün kamu politikaları içerisinde en temel olanlarından bir tanesidir çünkü yeterli oranda gıdanın temini garanti altına alınmadığı müddetçe, yaşamın diğer hiçbir alanı pek bir şey ifade etmez. Ancak tarımın ekonomideki lokomotif rolünü uzun yıllar önce sanayi ve hizmet sektörlerine bıraktığı liberal ekonomilerde tarımın istihdama ve refaha katkısı çok fazla değildir ve nadiren önemli bir siyasal konu olarak öne çıkar (bugün için bu nispeten geniş bir kırsal nüfus barındırmaya devam eden doğu Avrupa'daki Polonya, Romanya ve Bulgaristan gibi ülkelerden ziyade batı Avrupa devletleri için daha doğrudur). Ancak bu marjinal konumuna karşın **tarım politikası**, büyük ölçüde tarihsel nedenlerden ötürü, Avrupa entegrasyon gündeminin üst sıralarında yer almaya devam etmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından tarım batı Avrupa ekonomilerinde önemli bir rol oynuyordu. 1950 yılı itibariyle Batı Alman, Fransız ve Flemenk ekonomilerinde GSMH'nin yüzde 12 ila 15'i arasında bir bölümü tarım sektörü tarafından üretiliyordu ve bu oran İtalya için neredeyse yüzde 30 seviyesindeydi. Aynı zamanda tarım önemli bir istihdam da yaratmaktaydı. Hollanda'daki işgücünün yüzde 18'i, Batı Almanya'da yüzde 23'ü, Fransa'da yüzde 31'i ve İtalya'da ise yüzde 44'ten fazlası tarım sektöründe istihdam ediliyordu (bkz. Şekil 21.1). Savaşın hemen sonrasında yaşanan gıda sıkıntısı ve karne ile yiyecek dağıtılan günler henüz hafızalarda tazeydi ve uluslararası piyasada gıda fiyatlarındaki dalgalanmanın (fiyatlar yukarı doğru hareketlenirse) enflasyonu arttırabileceğinden veya (fiyatlar aşağı doğru inerse) istihdam ve borçlanma konularında sıkıntı yaratabileceğinden endişe ediliyordu. Bu nedenle tarımsal sübvansiyonlar, hem fiyat dalgalanmalarının önüne geçmek hem de insanları tarım sektöründe kalmaya ikna etmek için gerekli görünüyordu.

İşte AET üyesi altı devletin temsilcileri daha sonra **Ortak Tarım Politikası** (OTaP) adını alacak bir siyasa programını görüşmek üzere 1958 yılı Temmuz'unda İtalya Stresa'da bir araya geldiklerinde, böylesi bir arka plan vardı. Burada üç genel prensip üzerinde uzlaşmaya varıldı: tarım ürünleri için bir ortak pazar, 'Topluluk tercihi' (Topluluk içerisinde üretilen ürünlere ithal ürünler karşısında önceliğin verileceği korumacılık politikasının kod adı) ve ortak finansman (OTaP'in finansmanının tek tek üye devletler tarafından değil de Topluluk tarafından sağlanması). Üye devletler bu konuyla o kadar ilgililerdi ki, tarım Roma Antlaşması'nda listelenen beş siyasa alanından birisi oldu (diğerleri ticaret, ulaşım, rekabet ve ortak pazardı).

Avrupa'nın gıda tedariki ile ilgili kaygılarının ortasında kurgulanan OTaP'in pek çok amacı vardı: tarımsal verimliliği arttırarak tarım sektöründe çalışanların 'adil'

Tarım politikası: Gıda üretimi ve dağıtımı ile ilgilenen ve arz, fiyatlar, kalite, arazi kullanımı, ticaret ve istihdam gibi alt başlıklarla ilgilenen bir siyasa.

Ortak Tarım Politikası: AB siyasaları içerisinde en eski ve en tartışmalı olanlarından bir tanesidir. Başlarda bir çeşit fiyat desteği sistemine dayanmışsa da, bu sistem daha sonra değiştirilmiştir.

22. BÖLÜM

UYUM POLİTİKASI

Sosyal ve ekonomik eşitsizlikler, başka hiçbir nedenden değilse bile sırf insanların farklı amaç ve yeteneklere sahip olmaları ve ekonomilerin sunduğu olanakların da zaman ve yere göre değişmesi nedeniyle hayatın bir parçasıdır. Refah, gelir ve kabiliyet farklılıkları serbest piyasayı bozmakta, birilerine bir başka grup aleyhine olacak biçimde yarar sağlamakta ve insanların, paranın, malların ve hizmetlerin serbest dolaşımını da engellemektedir. Sonuçta bu farklılıkların ortadan kaldırılması da uzun bir süreden beri Avrupa entegrasyonunun temel amaçlarından birisi olmuştur.

Uyum politikası, AB'nin daha yoksul bölgeleri için yeni ekonomik fırsatlar yaratarak ortak pazarı güçlendirmeye çalışır. En zengin AB ülkelerinin GSMH'leri en yoksul olanlardan birkaç kat daha fazladır ve ayrıca kentsel bölgelerde refah genellikle kırsal bölgelere nazaran daha yüksektir. Bu eşitsizlikler dengeli bir kalkınmanın önüne engeller çıkarır. Bu arada Birliğin sosyal politikaları da işçilerin serbest dolaşımını teşvik ederek, onların yaşam ve çalışma koşullarını iyileştirerek ve haklarını koruyarak yaşam kalitelerini yükseltmeye çalışmaktadır. AB'nin en çok endişelendiği konuların başında ise, 2007 küresel ekonomik krizi sonrası daha da kötü bir hal alan, Birliğin kimi bölgelerindeki kalıcı ve yüksek işsizlik oranlarıdır.

Sosyal hareketlilik ve açık bir işgücü pazarı gerçekte eğitimsel niteliklerin taşınabilir olmasının bir sonucudur. Eğitim politikaları üye devletlerin sorumluluğundadır ve bu değişecek gibi görünmemektedir. Ancak Avrupa Konseyi ve AB, sınırlararası denklik kuran ve Avrupalıları eğitimlerinin en azından bir bölümünü başka ülkede gerçekleştirmeye teşvik eden kimi programları desteklemektedir.

TEMEL SORULAR

- Küreselleşme süreçleri de söz konusuysen AB üye devletleri arasında varolan eşitsizlikleri ne oranda azaltmayı umabilir?
- Uyum kolektif olarak daha mı iyi gerçekleştirilmektedir yoksa ulusal kaynakların kullanımına daha mı fazla ağırlık vermek gerekir?
- Avrupa Sosyal Modeli diye bir şey var mıdır?
- Neden Avrupa'nın bazı bölgelerinde işsizlik, diğer bölgelerde olmadığı kadar yüksektir ve entegrasyonun bu sorunun çözümündeki rolü nedir?
- Erasmus kuşağının yükselişinin sonuçları nelerdir?

Ekonomik Eşitlik Yolunda

Avrupalılar, gelişmiş post-endüstriyel toplumlarda yaşayan, geniş bir kamu hizmetleri yelpazesinden yararlanan, iyi kurulmuş altyapılara sahip ve eğitim, iş, barınma ve gelir durumu düşünüldüğünde yüksek bir yaşam standardının keyfini süren insanlar olarak, dünyanın en yüksek refah düzeyine sahip guruplarından birisidir. Ancak ekonomik eşitsizlikler bu kıtada da mevcuttur. Gelir ve fırsat düzeyleri hem AB üyesi devletlerin içlerinde hem de bir devletten diğerine farklılıklar göstermektedir.

Genel olarak bakıldığında AB'nin refah düzeyi en yüksek yerleri Londra'dan Milan'a kadar uzanan Birliğin ekonomik kalbi olarak tabir edilen bölge, en yoksul bölgeleri de doğu, güney ve batı yönlerinde Birliğin periferini oluşturan bölgelerdir. Refah genellikle eğitim ve hizmetlerle paralel olarak artmaktadır ve bu nedenle de (ekonomisi neredeyse tamamen bankacılık ve finans hizmetlerine dayanan) Lüksemburg, kişi başına düşen gelir oranıyla bakıldığında dünyanın en zengin ülkesidir. Öte yandan AB'nin refah düzeyi düşük yerlerinde bu düşüklüğün nedenleri çeşitlidir. Bazıları kıyıda kalmış tarımsal bölgelerdir, bazıları gerilemekte olan endüstriyel alanlardır, bazıları daha büyük pazarların imkanlarından coğrafi olarak kopuktur ve pek çoğu az gelişmiş bir altyapının yanında eğitim ve sağlık hizmetleri seviyesinin düşüklüğünden muzdariptir.

Veriler sorunun boyutlarını da gözler önüne sermektedir. Kişi başına düşen milli gelirin alım gücüne göre (yani her bir üye ülkede bir birim para birimi ile alınabilecek şeylerin miktarına göre) yeniden düzenlenmiş şeklini karşılaştırmalı bir biçimde kullanan Harita 22.1, çoğu batı Avrupa devletinin skalanın tepe tarafında olduğunu ve çoğu doğu Avrupa devletinin de altlara yakın olduğunu göstermektedir. Bütün bir AB için olan ortalama alım gücü değerini 100 kabul edersek, Lüksemburg'da kişi başına düşen milli gelir 2009 yılı itibarıyla 267'dir ve bu rakam, geniş bir kırsal ve tarımsal nüfusa sahip olan Bulgaristan ve Romanya'nın (41 ve 42) neredeyse yedi katıdır. Üye devletlerin içerisindeki yerel bölgelere bakıldığında bu zıtlıklar daha da derinleşmektedir. 2009 yılı için merkez Londra'da alım gücü bu ölçüğe göre 303'tür (ancak aynı zamanda o yıl Londra dünyada yaşamın en pahalı olduğu kenttir), Brüksel'de ise 248'dir. Aynı dönemde yelpazenin diğer ucunda Bulgaristan'daki Severozapaden bölgesi (26) ve kuzey-doğu Romanya (24) bulunmaktadır. Benzer bir tablo işsizlik verilerine dayanarak da çizilebilir (bkz. Harita 22.2, s. 386).

Bu sorunlar ışığında AB, sunulan ekonomik fırsatların dağılımını daha da genişletmek üzere çalışmaktadır. Bir zamanlar bölgesel siyasalar olarak anılan ancak bugün daha genel olarak **uyum politikaları** adı verilen siyasa alanı çerçevesinde Birlik, Avrupa piyasasının iç bağlarını kuvvetlendirmek amacıyla, bölgesel ekonomik farklılıkları azaltma çerçevesinde ortaya konan ulusal çabalara destek vermekte, ortak pazarın önünde kalan engelleri kaldırmaya çalışmakta ve AB'nin küresel rekabet gücünün artışına çalışmaktadır. Bariz ekonomik ve sosyal yararlarının yanında, yoksul bölgeler için daha fazla fırsat yaratılmasının önemli bir psikolojik yanı da vardır: böylece gelirin yeniden dağılımından yarar sağlayacak yoksuldevletler için entegrasyon

Uyum politikası: Gelir düzeyi farklılıklarını ortadan kaldırmayı amaçlayan, AB'nin daha fakir bölgelerinin yararına olacak şekilde refahı yeniden dağıtan ve bu bölgelerde yeni fırsatlar yaratmaya çalışan siyasalar.

23. BÖLÜM

ADALET VE İÇİŞLERİ

Adalet ve İçişleri (AİÇ) AB siyasetleri arasında nispeten yeni konu başlıklarından bir tanesidir ve uluslararası suçlar ve terörizmle mücadelede koordineli bir yaklaşımın geliştirilmesinden göçlerin yönetimine ve güvenliğin geliştirilmesinden polis ve adli işbirliği ile hakların korunmasına değin geniş bir yelpazeyi içerir. 1980'lerde ortak pazarı tamamlama yolunda son bir hamle yapılırken hem ortak içişleri politikasının geliştirilmesi hem de dış sınırların idaresi konusunda politik talepler ortaya çıkmış ve böylece bu alanda harekete geçme baskıları da artmıştır. AİÇ'in hedefleri Maastricht'te belirlenmiştir: özünde, AB içerisinde bir 'özgürlük, güvenlik ve adalet alanı' ortaya çıkarmayı amaçlar ancak ulusal politikaya ve ulusal yargıya kökten bağlı pek çok konuyu gündeme getirdiği için devletlerin egemenlikleri ile ilgili soru işaretlerini de beraberinde getirir ve bu nedenle de tartışmalı bir konudur (Lavenex, 2010).

AİÇ'in kapsadığı siyasalar hem AB'nin iç işleyişini (örn. AB içerisinde serbest dolaşımı) hem de dış dünya ile ilişkilerini (örn. AB'nin sınırlarının güvenliğini) ilgilendirir. Diğer konuların yanında bu siyasalar arasında, mültecilik başvurularının standardizasyonu, yasadışı göçü kontrol ederken nitelikli işçilerin başvurularının yönetimi, vize ve şahsi bilgilerin güvenliği ile birlikte, terörizmin, organize suçların, uyuşturucunun ve insan ticaretinin kontrolü amacıyla kolluk güçleri ve yargı organları arasındaki işbirliğinin teşviki de yer almaktadır. Zaman içerisinde bu çabalar daha fazla istikrar kazanmış ve hükümetlerarası gevşek inisiyatifler toplamından daha koordineli bir ulusüstü yaklaşıma doğru evrilmiştir. Bu yeni dinamik kendisini en net şekilde Avrupa çapındaki tutuklama kararlarında göstermekte ve yargısal konularda bir karşılıklı tanıma eğilimi bu edimlerde bariz bir biçimde izlenebilmektedir.

TEMEL SORULAR

- Neden AB ülkeleri adalet ve içişleri konularında işbirliğine bu kadar fazla direnç göstermişlerdir?
- AB dışından gelen göçler bir tehdit midir yoksa bir fırsat mıdır?
- AB'nin azalan ve yaşlanan nüfusunun yarattığı ekonomik sorunlara karşı tek (veya en iyi) çözüm göç müdür?
- Avrupa göçmenlerden korkmalı mıdır, onlara kucak mı açmalıdır yoksa onları seçerek mi almalıdır?
- Beyaz-olmayan ve Hıristiyan-olmayan göçmenlere verilen tepkileri düşünürsek, Avrupa toplumunun kendisine atfettiği ilerici nitelikler ne kadar geçerlidir?
- Terörizm tehdidini tamamen ortadan kaldırmak mümkün müdür?

İşbirliğinin Evrimi

Diğer pek çok siyasa alanında olduğu gibi **adalet ve içişleri** konusundaki işbirliği ihtiyacı da AB hükümetlerinin dikkatini iradi değil gayri-ihtiyari bir biçimde, olayların spontane gelişimleri neticesinde çekmiştir. Ancak entegrasyonun gündemine girmesinin ertesinde bu alanda hızlı bir ilerleme sağlanmıştır ve Monar (2001) başka hiçbir konunun bu kadar hızlı bir şekilde ve bu kadar kapsamlı olarak antlaşmaların merkezine oturmadığını veya AB siyasa gündeminin tepesine tırmanmadığını belirtmektedir. Monar'a göre bunun başarılmasında önemli bir faktör, siyasaların daha önce geliştirildiği ve pratik uygulamaların ortaya çıkarıldığı 'laboratuvarlardır' (ki bunlara Avrupa Konseyi, uluslararası terörizmle mücadele için kurulan TREVI grubu ve Schengen antlaşması da dahildir). Ayrıca yazar bu siyasanın oluşmasında, mültecilik başvurularındaki keskin artış, Rus organize suç örgütlerinin 1990'larda bir tehdit unsuru haline gelmesi ve siber suçların ortaya çıkışı gibi ulusaşırı sorunların da birer itici güç olduğunu belirtir.

Roma Antlaşmasında AİÇ'e hiçbir atıfta bulunulmamıştır ve bu alanlarda Avrupa devletleri arasındaki işbirlikleri de uzunca bir süre tekil, koordinasyondan yoksun, herhangi bir nihai hedef veya kurumsal ve hukuki düzenlemeler olmaksızın gerçekleşmiştir (Monar, 2001). Bu alanlarda Topluluk'tan daha aktif olan bir kurum, cezai konularla ve insan hakları ile ilgili sorunlara eğilen, suçluların iadesi ile ilgili uluslararası antlaşmalara öncülük eden ve ülkelerin içişleri bakanlarını sorunlarına çok-uluslu bir şekilde yaklaşmaya teşvik edecek toplantılar düzenleyen Avrupa Konseyi idi. Topluluk ise gündemine ekonomik entegrasyonu alırken, AİÇ konusunda koordine li siyasalar geliştirmeyeçaba harcamıyordu.

1967 yılında Napoli Konvansiyonu ile Topluluk üyesi ülkeler gümrük otoriteleri arasında bir işbirliği konusunda anlaşmışlardır fakat bu da kelimenin dar anlamıyla bir Topluluk inisiyatifi değildir (Hobbing, 2003, s. 8). Bu konvansiyon şüphelilerin ulusal kolluk güçleri ve gümrük otoriteleri tarafından sınır ötesinde de takibine imkan tanımıştır ve en büyük katkısı hükümetleri değişim ve işbirliği yönünde cesaretlendirmesi olmuştur. (Konvansiyon 1997 yılında AB gümrük yönetimleri arasında yapılan ve Napoli II olarak da bilinen gümrük idareleri karşılıklı yardımlaşma ve işbirliği konvansiyonu ile değiştirilmiştir.)

1971 yılında ise adını Fransız cumhurbaşkanı Georges Pompidou'dan alan Pompidou grubu, ülkelerin uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile ilgili tecrübelerini paylaşmalarını sağlamak üzere kurulmuştur (ve daha sonra bu grup Avrupa Konseyi'nin bünyesine girmiştir). Bunu 1975 yılında, terörizm karşıtı faaliyetlerin koordinasyonunun sağlanması için kurulan ve 1985 yılında itibaren uyuşturucu ticareti ve organize suçlarla da ilgilenen TREVI grubunun kurulması izlemiştir (bkz. Bölüm 14). AİÇ'in gelişmesi konusundaki bir başka etmen 1985 tarihli Schengen Antlaşmasıdır. Bu antlaşmanın uygulamaya konması vize, yasadışı göç, mültecilik, sınırdışı etme ve suçluların iadesi gibi konularda siyaları uyumlu hale getirme ve kolluk ve yargı güçlerinin koordinasyonunu sağlama yönündeki çalışmaların başlamasını teşvik etmiştir.

Ayrıca bu antlaşma ile birlikte bilgisayar ortamında çalışan bir Schengen Bilgi Sistemi de kurulmuş ve böylece kolluk güçlerine ve gümrük yetkililerine, Schengen bölgesine girmesini istemedikleri isimlerin bulunacağı bir veri tabanı oluşturma imkanı sağlanmıştır. 1990 yılında ise, mültecilik başvurusu yapmak için ülke ülke gezerek 'en iyi teklifi' bulmaya çalışanların önüne geçmek amacıyla, üçüncü ülkelerden gelen başvuruları hangi ülkenin değerlendireceğini belirleme sürecinde bir adım olarak 12 AT üyesi tarafından Dublin Mülteciler Konvansiyonu imzalanmıştır. Bu konvansiyon 2003 yılında Dublin Regülasyonu ile değiştirilmiştir ve artık bugün, birkaç istisna dışında, mültecilik hakkı kazanmak isteyenlerin AB'ye ilk giriş yaptıkları ülkeye başvurmaları gerekmektedir.

Topluluk üyesi ülkeler bütün bu işbirliği deneyimlerinden önemli tecrübeler elde etmişlerdir. Bu nedenle de 1990'larla birlikte odağı daha belirgin ve daha yapısal bir yaklaşım ile bu siyasa alanına eğilimesi yönündeki baskılar arttığında, o ana dek yapılmış çalışmalardan oluşan bir portföy zaten ellerinde vardı. Ancak her şeye rağmen bu tarihte üye devletler kendilerine özgü bir adalet ve içişleri sistemine sahip olmayı sürdürmekteydiler. Ortak pazarın tamamlanması ile birlikte pek çok üye devlet (örneğin Belçika, Hollanda ve Portekiz) Topluluk dışı olan ülkelerle herhangi bir sınıra sahip olmadıklarından sınır kontrollerini iyice gevşettiler (gerçekte bu kontrol yükünü Topluluk içindeki komşularına devretmek durumunda kalmışlardı). Bu nedenle bir reform yaparak işbirliğini ve yükün paylaşılmasını temin etmek daha acil bir konu haline geldi. Konunun aciliyetini arttıran iki unsur daha vardı. Bunlardan ilki, komünizmin yıkılmasının ertesinde Rus suç örgütlerinin faaliyetleri ve Balkan sivil savaşları sırasında hızla artan vize başvuruları idi. İkinci olarak ise ABD'de Eylül 2001'de gerçekleşen saldırılar, uluslararası terörizm ile mücadelede daha kapsayıcı ve yapısal bir yaklaşıma olan ihtiyacı ortaya koymuştu.

AİÇ'in Topluluk'un resmi faaliyetleri arasına alınması konusu ilk kez Maastricht müzakereleri sırasında, AİÇ'i Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikasına entegre etme önerisi ile birlikte gündeme gelmişti. Ancak özünde ulusal egemenlik olan bir fikir ayrılığı üye devletleri ikiye böldü: Westphalia döneminin başlangıcından bu yana güvenlik, devlet erkinin tanımında merkezi bir konumda olmuştu; bugün bile demokrasi, özgürlükler ve vatandaşların yaşamında devletin oynaması gereken uygun rolün ne olduğu gibi önemli soruların sorulmasına neden olmaktadır. Sonuçta görüş ayrılıklarına verilen tavizlerden sonra Maastricht'te varılan uzlaşma, kolluğun ve yargının işbirliğini Avrupa Birliği'nin üç sütunundan birisi yapmak oldu (diğer iki sütun Avrupa Topluluğu ile Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası idi). Bunun anlamı AİÇ konusundaki işbirliğinin hükümetlerarası düzlemde kalacak olması ve tüm kararların oy birliği ile alınması idi. Ancak bu durum hızla artan sınıraşırı kolluk işbirliğini yavaşlatmadı, bu artan işbirliğinde öncü rolü Avrupa Polis Ofisi (kısa adı Europol'dür ve tam olarak operasyonel olma tarihi 1999'dur) oynuyordu.

Sonunda, hükümetlerarası yaklaşımlardan duyulan rahatsızlıkların ve Avrupa entegrasyonunun sıradan Avrupalılar için daha fazla şey ifade etmesi talebinin bir yansıması olarak Amsterdam Antlaşması ile birlikte anayasal değişiklikler yapıldı.

Adalet ve İçişleri:

Uluslararası suçlar ve terörizm, mülteciler, göç gibi konu başlıkları ile kolluk ve yargı güçlerinin koordinasyonu gündemini kapsayan siyasa alanı.

24. BÖLÜM

KÜRESEL BİR AKTÖR OLARAK AB

Ondokuzuncu yüzyılın büyük güçleri Avrupalılardı ve imparatorlukları ve ticari çıkarları aracılığıyla küresel çapta bir etkileri vardı. Ancak iki dünya savaşının ardından geriye nispeten ehlileştirilmiş ve içe dönmüş bir Avrupa kaldı. AET'nin ilk yıllarında kendi içerisindeki sorunlara odaklandığı için küresel rolü üzerine düşünecek pek fazla zamanı yoktu. Batı Avrupa ABD'nin izinden gidiyor, doğu Avrupa Sovyetler Birliği'nin hakimiyeti altında yönetiliyor ve birkaç ülke de tarafsız kalmaya çalışıyorlardı.

1970'ler boyunca Topluluk üyelerinin dışişleri ile ilgili olarak giderek daha çok sayıda siyasa başlığında birlikte çalışma eğiliminde oldukları netleşmeye başlasa da, sürecin gerçek anlamda değişimi Soğuk Savaş'ın bitimine rastlar. Bu dönemde doğu Avrupa Sovyet kontrolünden kurtulmuştur, doğu ile batı arasındaki bölünme ortadan kalkmaya başlamıştır, Avrupa pazarının sınırı genişlerken, AB genişlemesi ile birlikte Birlik önce Rusya'ya ile sınır komşusu olmuş, saha sonra da eski Sovyet ülkelerinin bir bölümünü kendisine katmıştır. Ayrıca Soğuk Savaşın sona ermesi güvenlik konularının doğasını da değiştirmiş ve Avrupalıların yumuşak güçten yana olan tavrı Birleşik Devletler'in sert güç kapasitesinden ayrı görülüp değerlendirilmeye başlamıştır.

AB'nin 1990-91 Körfez Savaşı'ndaki ve 1990'ların Balkan Krizi'ndeki zayıf ve bölünmüş tepkileri insanların yüzünün kızarmasına yol açmış, AB'nin küresel bir aktör olmak için gerekli araçlara sahip olduğuna çok az kişi ikna olmuştur (özellikle de bir silahlı gücünün ve ortak savunma politikasının olmaması nedeniyle). Avrupalı liderler de AB ile ABD'nin uyum içerisinde hareket etmesi gerektiğini sıklıkla belirtmişlerdir. Yine de AB'nin sesinin önemli uluslararası konularda giderek daha fazla

TEMEL SORULAR

- AB yeni bir tür küresel aktör müdür? Eğer öyleyse bu aktörün nitelikleri nelerdir?
- Küreselleşme çağında AB'nin nispi askeri güçsüzlüğünün bir önemi var mıdır?
- Avrupa Kant'ın ebedi barış durumu dediği noktaya ulaşmış mıdır?
- AB güvenlik politikasını ABD'den bağımsızlaştırmak için çalışmaya devam etmeli midir yoksa NATO politikasını gündeminin en üstüne koymayı sürdürmeli midir?
- AB'nin küresel rolü tartışılırken, onun birleşik askeri gücünün zayıflığı bu kadar sık gündeme gelirken, ticari gücü neden sürekli göz ardı edilmektedir?

duyulur olduğuna, Birliğin küresel ekonomik gücünün ona bir önem kazandırdığına ve küresel rolünün de değişmekte olduğuna ilişkin pek çok işaret vardır.

AB'nin Küresel Rolünü Anlamak

Birinci Dünya Savaşı'na değin dünya Avrupa'nın büyük güçlerinin (Britanya, Fransa, Almanya ve Rusya) hakimiyeti altındaydı. Bu ülkelerin dört ortak özellikleri vardı: Gücünü kendi sınırlarının ötesinde gösterebilmelerine imkan veren büyük askeri güçler; kıta çapında ve hatta küresel çaptaki çıkarlar; bu çıkarların agresif bir biçimde savunulması yönünde bir kararlılık ve büyük güç statülerinin diğer büyük güçler tarafından da tanınması (Levy, 1983, ss. 16-18). Diğer hiçbir ülkenin böyle geniş çaplı bir etkisi veya ilgisi yoktu. Geleceğin büyük güçleri (ABD, Çin, Hindistan ve Japonya) ise marjinalleştirilmişlerdi, yalnız bırakılmışlardı veya kolonyal bir kontrol altında varlıklarını sürdürmekteydiler.

Ancak iki dünya savaşı sonrasında Avrupa'nın büyük güçlerinin çağı sona erdi ve ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki Soğuk Savaş başladı. Boyutları, yıkıcı kapasiteleri, ordularının küresel ölçekteki kapsayıcılığı ve geniş nükleer cephanelikleri nedeniyle ABD ve SSCB için artık yeni bir kavram geliştirilmişti: **süpergüç**. ABD bu arada ekonomik ve hatta kültürel bir süpergüç konumuna da gelmişti ve sahip olduğu kaynaklar ona önceden görülmemiş düzeyde bir küresel siyasal nüfuz sağlıyordu. Bu yeni **iki kutuplu sistem**de diğer tüm devletler ya ABD'nin ya da Sovyetler Birliği'nin yanında yer almayı tercih ediyor veya tarafsız kalmaya çalışıyordu (ve genellikle pek de başarılı olamıyorlardı).

1991 yılında Sovyetler Birliği yıkıldığında pek çok yorumcu, özellikle de ABD'li yorumcular, dünyanın yeni bir tek kutuplu evreye girdiğini ve rakip kabul etmez askeri gücünün yanında, muhtemelen eşsiz ekonomik ve siyasal gücüyle ABD'nin bu dönemde artık dünyanın yegane süpergücü olacağını öngörüyorlardı. Kimileri onu bir hipergüç (Védrine ve Moïsi, 2001, s. 2), küresel bir hegemon ve hatta yeni bir tür küresel imparatorluk (Ferguson, 2004) olarak görüyordu. Ancak henüz bu analizler yeni yeni yapılmaya başlarken, BRIC ülkeleri olarak adlandırılan Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin'in yeni küresel güçler olarak yükselmekte oldukları da konuşulmaya başlanmıştı (Wilson ve Purushothaman, 2003). Buna göre iki kutuplu sistemin yerini **çok kutuplu sistem** alıyordu: ABD sistemde hakim bir konumda olsa da Çin ve Hindistan'dan gelecek yeni rekabet baskıları ile başatması gerekecekti. Hatta kimileri hem uluslararası rekabetin hem de içerideki kimi sorunların ABD için gerilemenin başladığının bir işareti olabileceğini öne sürüyorlardı (Mason, 2008).

Bu tartışmaların çoğunda Avrupa Birliği göz ardı edilmiştir. Az sayıda bazı çalışmada Birliğin bir büyük güç olma potansiyeline sahip olduğu ileri sürülmüşse de (bkz. Reid, 2004; Haseler 2004; Leonard, 2005; McCormick, 2007), giderek büyüyen ekonomik varlığına kıyasla, Birlik bu konuda şaşılacak derecede sınırlı bir akademik ilgiye veya medyailgisine mazhar olmuştur. Bunun pek çok olası nedeni vardır:

Süpergüç: Küresel ölçekte gücünü kullanabilen ve uluslararası ilişkilerde yüksek düzeyde otonomiye ve kendi kendine yeterliliğe sahip olan bir aktör (Fox, 1944, ss. 20-1).

iki kutuplu sistem: İki hakim aktör arasında gücün bölüşüldüğü, paylaşıldığı ve kontrol edildiği bir uluslararası ilişkiler düzenlemesi.

Çok kutuplu dünya: İki'den fazla sayıda hakim aktör arasında gücün bölüşüldüğü, paylaşıldığı ve kontrol edildiği bir uluslararası ilişkiler düzenlemesi.

- Büyük güç olmak hâlâ bir askeri güç olmak ile paralel olarak düşünülmektedir ve AB'nin ne bir ortak silahlı kuvvetleri ne de net bir ortak savunma politikası (veya en azından küresel çapta erişebilirliği olan bir büyük askeri gücü elinde tutma fikrine dayalı bir politikası) olmadığı için az sayıda analist Birliği ABD ile veya eski SSCB ile aynı kapsamda değerlendirmektedir.
- Büyük güç olmak hâlâ devletlerle özdeşleştiriliyor zira ancak devletlerin küresel bir etkiye kavuşabilecekleri (zira yalnızca onların bir askeri gücü sürekli besleyebilecekleri) düşünülüyor. Tek tek ele alındıklarında AB devletleri ancak mütevazı bir küresel nüfuz kapsamına sahipken, şüphecilere göre AB'nin kendisi ise gücünü küresel çapta göstermeye yetecek koordinasyondan yoksun bir konumda olduğu için büyük güç olarak nitelenmeye uygun değildir.
- Güç, görülebilir şekilde sergilendiğinde çok daha etkileyicidir. Görülebilirlik anlamında, Amerikan mühimmatının yola gelmeyen rejimlerin tepesine yağdırılmasından veya Amerikan uçak gemilerinin bir güç gösterisi için okyanusa açılmasından daha görülebilir bir şey de pek yoktur. Çıplak güç anlamında AB'nin elinde bu örneklerle eş kabul edilebilecek pek fazla şey yoktur. Birliğin nüfuzu ABD gibi bariz ve kesin değildir, daha ince ve daha gizli bir biçimde etkisini göstermektedir.
- Şüpheciler AB'nin liderlik yapma konusundaki düzenli başarısızlıklarına işaret etmeyi severler. 1990'larda Balkanlar'da yaşadığı askeri utanca, liderleri arasında sıkça ortaya çıkan ve kamuoyu önünde sergilenen anlaşmazlıklara (ki bunun en büyük örneği 2003 yılında Irak konusunda çıkmıştır) ve sorunlu devletlerin (örn. Kuzey Kore, İran veya İsrail) ABD'yi çok daha ciddiye aldığına dair bulgulara dikkat çekerler.

Ancak hem Amerikan gücünün verimliliğini ve kapsamını sorgulamak hem de AB'nin gücünün gerçek kapsamını anlamak için biraz daha dikkatli bakmak üzere elimizde yeterince neden vardır. Askeri güç Vietnam'da galip gelememiştir, Afganistan'da ise zorlanmaktadır. Hem insani hem de finansal anlamda maliyeti yüksektir ve terörizm, yoksulluk ve iklim değişikliği gibi sorunlar karşısında pek fazla çözüm üretme kapasitesi yoktur. Bu arada 2007-10 ekonomik krizi sırasında da Amerika'nın ekonomik gücünün sınırları ve ülkenin tek başına krize müdahale etmesinin imkansızlığı görülmüştür.

Çin'in ve Hindistan'ın büyük güçler olduğu iddialarına gelince, bu iddialar da pek çok rahatsız edici olguyu görmezden gelmektedir: her iki ülke de tüm dünyada bir askeri varlık gösterebilme kapasitesinden yoksundur, iki ülkede de ciddi oranda yoksulluk vardır (ABD'nin kişi başına düşen milli geliri 2008 itibarıyla Çin'in 16, Hindistan'ın ise 44 katıdır), siyasal etkileri küresel olmaktan çok büyük oranda bölgeseldir, iki devletin de dünya çapında kabul gören bir para birimi yoktur, şirketlerinin küresel etkileri hâlâ mütevazıdır, Çin'in insan hakları karnesi ve ekonomik şeffaflıktan yoksun oluşu bu ülkenin küresel etkisini önemli ölçüde sınırlandırmaktadır ve Hindistan'ın da küresel ölçekte etkisini arttırmadan önce halletmesi gereken büyük

25. BÖLÜM

AB VE DİĞER DEVLETLER

Bölüm 24'te AB'nin dışişleri, güvenlik ve ticaret politikasının onun küresel rolünü nasıl şekillendirdiğini inceledik. Bu bölümde ise söz konusu politikalar, AB'nin dünyanın farklı bölgeleri ile ilişkilerinin incelenmesi üzerinden daha yakından değerlendirilmektedir. Bunu yapmaya önce dünyanın en önemli siyasal ve ekonomik ilişkisi olan AB-ABD ilişkisinden başlıyoruz. Bu ilişki her zaman görüldüğü kadar kolay olmamış ve Soğuk Savaş sırasında halının altına süpürülen uzlaşmazlıklar Sovyetler Birliği'nin yıkılması sonucu iki tarafın da çok açık olarak paylaştıkları bir projenin rafa kalkması ile daha görünür olmuştur.

Bu bölümde daha sonra AB'nin çevresindeki komşuları ile Akdeniz, Ortadoğu ve Rusya ilişkileri ele alınacaktır. İç çeperde bulunan AB'nin gelecekteki potansiyel üyelerinin yanında bir de, gerçekçi bir adaylık şansı bulunmayan ancak Birliğin sıkı siyasal ve ekonomik bağlar geliştirdiği 'dostlar kuşağı' bulunmaktadır. Burada en önemli ülke, uzak ara en büyük komşu olan ancak aynı zamanda da hakkında en büyük şüphelerin hâlâ varlığını sürdürdüğü Rusya'dır.

Daha sonra ise, pek çokları için dünyanın yeni süpergücü olma yolundaki en büyük aday olan Çin ve bu ülkenin AB ile olan ilişkilerinin çarpıcı şekilde gelişmesi ele alınacaktır. İkili ilişkiler gelişmiştir ancak AB halen daha Çin'in insan hakları karnesi ve dış politikası ile ilgili çekincelerini sürdürmektedir. Son olarak Avrupa'nın eski Afrika, Karayip ve Pasifik kolonileri de AB'nin küresel çıkarlarının tanımında önemli bir rol oynamayı sürdürmektedirler ve Birlik dünyada resmi kalkınma yardımı sağlanması anlamında da uzak ara lider durumdadır. Ancak Avrupa'nın bu kalkınma yardımı siyasasının ne derece etkili olduğu ile ilgili kesin bir şey söylemek hâlâ mümkün değildir.

TEMEL SORULAR

- Avrupalılar ve Amerikalılar bir daha dünyaya aynı şekilde bakmayı başarabilecekler mi?
- Avrupa modeli kapitalizmi ve demokrasisi ileletmenin bir aracı olarak komşularına ne katabilir?
- AB'nin Rusya ve Çin ile ilişkilerinin ardındaki itici nedenler nasıl farklılaşmaktadır ve bunların olası sonuçları nelerdir?
- AB, ABD ve Çin arasındaki üçlü ilişkinin uluslararası siyasete ve ekonomiye nasıl bir etkisinin olması beklenebilir?
- Gelişmekte olan ülkeler açısından kalkınma yardımından ziyade adil ticaretin daha iyi bir gelecek vadettiği söylenebilir mi?

AB ve Amerika Birleşik Devletleri

Dünyadaki ikili ilişkiler arasında en önemlisi ve en çok bilimsel çalışmaya konu olanı AB ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkilerdir. Her iki aktör de ekonomik birer süpergüçtür ve ikisi arasındaki ilişkide küresel ekonomik üretimin yüzde 54'ü, küresel mal ticaretinin dörtte birinden fazlası ve küresel hizmet ticaretinin de üçte birinden fazlası gerçekleşmektedir. Dünyanın iki en önemli para birimi olan dolar ve euroyu da kontrol eden bu iki ülke, aynı zamanda en büyük çok uluslu şirketlere de ev sahipliği yapmakta, uluslararası ticareti bu şekilde yönetmekte, tüm dünyadaki milyonlarca istihdam olanağını kontrol altında tutmakta, doğrudan yatırımların ana kaynağı (ve hedefi) olmakta ve aynı zamanda da birbirlerinin en büyük ticaret ortağı olarak ekonomik faaliyetlerini yürütmektedir. Yine bu ikisi dünyanın en büyük iki ordusuna sahiptir ve dünyadaki savunma harcamalarının da yüzde 75'ini onlar yapmaktadır. Son olarak askeri ve ekonomik gücün bu birleşimi küresel bir siyasi nüfuz anlamına gelmektedir ve dünyadaki önemli uluslararası örgütler AB ve ABD tarafından domine edilmektedir. Bu iki paydaştan bir tanesinin herhangi bir uluslararası konuda ne dediği yalnızca diğeri için değil bütün dünya için de çok önemlidir.

Ancak bütün bunlara karşın Atlantik aşırı ilişkiler her zaman kolay olmamıştır (bkz. Lindestad, 2003, ve McGuire ve Smith, 2008, Bölüm 1). İkinci Dünya Savaşı öncesinde Amerikalılar Avrupa kolonyalizmine eleştirel yaklaşarak, Avrupa içi çatışmalara çekilme korkusu ile kıtanın sorunlarından uzak durmayı yeğlemişlerdir. Bu sırada Avrupalılar da Amerika'nın artan siyasi, ekonomik ve kültürel nüfuzunu endişeli gözlerle izlemişlerdir. İkinci Dünya Savaşı ertesinde ise batı Avrupalılar biraz çekimser bir biçimde de olsa Amerikan liderliğinin arkasına düşmüşlerdir. ABD'nin Soğuk Savaş tehditlerini yorumlayışın ve bunlara karşı çözüm olarak yapmaya çalıştıklarına sıklıkla katılmasalar bile, Amerika'nın ekonomik yatırımlarına ve güvenlik konusundaki garantilerine güvenmekten başka pek az seçenekleri olmuştur. Batı Avrupa hükümetleri kapalı kapılar ardından ABD politikalarını zaman zaman eleştirmişlerse de, **Atlantik İttifakı**'nın önemini bilinciyse, kamuoyu önünde genellikle uzlaşır bir görüntü vermişlerdir.

ABD her zaman için Avrupa entegrasyonunu desteklemiştir ve bu destek olmasaydı AET'nin kurulabileceğini veya bugünkü AB şeklini alabileceğini düşünmek pek mümkün değildir. ABD Marshall planı ile ve NATO yoluyla bir güvenlik şemsiyesi kurarak erken dönemde çok kritik destekler vermiştir. ABD'nin sağladığı garantiler sayesinde batı Avrupa'nın kendi iç yeniden organizasyonuna ve yeniden inşasına odaklanması mümkün olmuştur. Öte yandan Amerika'nın bonkörlüğü tamamen hayırseverlikten de kaynaklanmamaktadır: barış ve batı Avrupa'nın ekonomik olarak yeniden ayağa kalkması Amerikan çıkarlarına hizmet etmiştir; bölgedeki Sovyet etkisinin bertaraf edilmesine yardımcı olmuştur, Amerikan ihracat malları için önemli bir pazar oluşturulmuştur ve batı Avrupa ABD'nin kritik bir ekonomik ve siyasi ortağı olmuştur.

Atlantik İttifakı: Soğuk Savaş sırasında temelde Sovyet bloğuna karşıtlık üzerinden ABD ile AB arasında kurulan askeri ve siyasi ittifak.

Tablo 25.1: AB'nin En Büyük Beş Ticaret Ortağı

İthalat yüzdesi		İhracat yüzdesi	
Mallar			
Asya (Çin hariç)	18,3	ABD	18,7
Çin	15,9	AB-dışı Avrupa	17,5
AB-dışı Avrupa	14,2	Asya (Çin hariç)	17,1
ABD	11,8	Afrika	8,9
Afrika	9,3	Rusya	8,0
Finansal Hizmetler			
ABD	31,0	ABD	28,0
AB-dışı Avrupa	16,3	AB-dışı Avrupa	16,9
Çin	3,2	Japonya	4,0
Japonya	3,2	Rusya	3,8
Rusya	3,1	Japonya	3,6

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü. <http://www.wto.org> (son erişim Nisan 2010)
Veriler AB-27 için hizmetlerde 2007 yılına, mallarda 2008 yılına aittir ve AB dışına yapılan ticaret içerisindeki oranı yansıtmaktadır.

ABD'nin Avrupa entegrasyonunu bilinçli olarak kolaylaştırma siyasaları olduğu gibi, ülke gayri ihtiyari olarak da iki şekilde bu sürece destek olmuştur. Birincisi, takip ettiği politikalar ile Avrupalıları ya bu politikaların yanında, ya da daha sık olarak karşısında duracak şekilde birleştirmiş ve böylece onlar arasında bir dayanışma ve ortak kimlik duygusunu pekiştirmiştir. 1965-75 yılları arasında en yoğun dönemi geçen Vietnam Savaşı, İttifakı germiş, batı Avrupa hükümetleri ABD'ye askeri veya siyasi destek vermeyi reddetmiş ve Avrupa'daki savaş karşıtı hareketler de Amerikan politikasına sürekli eleştiriler yöneltmiştir. Ayrıca ABD'nin tek taraflı bir karar ile 1971 yılında doların altına çevrilebilmesi uygulamasını kaldırması iki taraf arasında siyasal ve ekonomik gerilime neden olmuş ve Ortadoğu politikası konusundaki farklı düşünceler de 1973 yılında batı Avrupa hükümetlerinin Yom Kippur Savaşı sırasında İsrail'e destek verme konusunda Amerika'dan ayrı düşmeleri ile daha da görünür bir duruma gelmiştir. Bu farklılıklar listesi bundan sonra da uzamaya devam etmiştir: Batı Almanya'nın Doğu Almanya politikası, Amerika'nın orta Amerika'daki politikaları, Sovyetlerin 1979'da Afganistan'ı işgaline karşı izlenecek politikalar ve Reagan yönetiminin Avrupa'ya nükleer silah konuşlandırması hep fikir ayrılıklarına neden olmuş ve bunlar da Avrupalıları entegrasyona teşvik etmiştir.

İkincisi Amerikan politikaları genellikle Avrupalıların kendi zayıflıklarını keşfetmelerini sağlamıştır. Örneğin 1960'larda ABD şirketlerinin rekabeti sayesinde Avrupalılar kendi ekonomilerini yeniden inşa etme konusunda ne kadar ağır kaldıkla-

SONUÇ

AB NEREYE KOŞUYOR?

Bu kitap Avrupa Birliği'nin siyasetini ve uyguladığı siyasaları konu aldı. Amacı AB'nin nasıl çalıştığını, nereden geldiğini ve ne şekilde evrilip değiştiğini, nasıl bir bağlam içerisinde işlediğini ve Avrupa ile Avrupalılar üzerinde nasıl bir etki yarattığını göstermek oldu. Buraya kadarki 25 bölümde,

- Avrupa entegrasyonunun altında yatan kuramsal açıklamalara bakıldı ve AB'nin temelde bir uluslararası örgüt olmaktan nasıl çıkarak kendi başına bir siyasal sistem haline dönüştüğü, nasıl hükümetlerarasıcılık ile ulusüstücülük arasında, ve federalizm ile konfederalizm arasında bir yerde konumlandığı anlatıldı.
- Avrupa'nın ve Avrupalıların kişilikleri ve karakterleri gözden geçirildi, kıtanın coğrafi ve kültürel sınırları belirlenmeye çalışıldı, *Avrupa* ve *Avrupalı* kavramlarının ne ifade ettiği üzerine duruldu ve AB'yi ve onun vatandaşlarını özel kıtanın ne olduğunun ortaya konulması için çaba gösterildi.
- Nisan 1951'deki Paris Antlaşmasından bugünün Avrupa Birliği'ne değin, 27 ülkeden, pek çok aday ülkeden ve yarım milyarlık bir nüfustan oluşan AB'nin tarihindeki renkli ve tartışmalı pek çok gelişmeye bakıldı.
- Ana Avrupa kurumlarının yapıları ve çalışmaları incelenerek bunların hem birbirleri ile hem de üye devletlerle ilişkisine odaklanıldı ve bu kurumların kararlarının Avrupalı siyasal liderler ve sıradan Avrupalılar için ne anlam ifade ettiği anlatıldı.
- Entegrasyon siyasalarının tarımdan mültecilere, ticaretten rekabete, şirket birleşmelerine ve satın almalara, savunmaya, ekonomik kalkınmaya, eğitime, istihdama, çevreye, balıkçılığa, dışişlerine, göçe, mali konulara, kolluk ve yargısal işbirliğine, güvenliğe, ortak pazara, ticarete ve işçi haklarına değin çok geniş bir yelpazedeki etkileri üzerinde duruldu.

Kitabın başında Avrupa Birliği tarihinin başarıların ve başarısızlıkların, gururun ve utancın, iyimserliğin ve kötümserliğin tarihi olduğu belirtilmişti. Kitap boyunca entegrasyonun nasıl aslında pratik gerekçelerle ve çoğu kez önceden planlanmamış bir biçimde, ortaya çıkan krizlere verilen cevaplarla ilerlediğini de hep beraber gördük. Avrupalıların ve liderlerinin nasıl sık sık, daha öncesinde hiç beklemedikleri ve tam olarak kavrayamadıkları siyasal ve ekonomik baskılarla sürüklendiklerine değindik. Ancak sürecin toplam sonucunun ne olduğuna ilişkin görüş farklılıkları vardır.

Entegrasyonun destekçileri Avrupa'nın kayıtlı tarihin en uzun barış dönemini yaşadığına dikkati çekmekte ve AB'nin dünyanın en zengin piyasası, en büyük ticaret gücü, en geniş şirket satın alma ve birleşme alanı ve doğrudan yatırımların da bir numaralı kaynağı haline geldiğinin altını çizmektedirler. Ayrıca AB'nin yeni bir Avrupalı kimliğinin gelişmesini sağladığını, çelişen siyasaları ve mükerrer uygulamaları engelleyerek siyasa verimliliğini arttırdığını, Avrupa'nın küresel rolünde gerçek bir dönüşüm gerçekleştirdiğini ve askeri güç yerine sivil güce dayanan yeni bir nüfuz modeli ortaya koyduğuna değinmektedirler. Buna karşılık eleştirel yaklaşanlar ise entegrasyonun ulusal egemenliğin altını oyduğunu, kamuoyunun istekleri göz ardı edilerek ilerletildiğini, yeterince şeffaf ve hesap verebilir olmadığını, Avrupa toplumu içerisindeki farklılıkları dikkate almakta yetersiz kaldığını ve üye devletler düzeyinin üzerinde yeni bir elitist teknokratik hükümetin kurulmasına yol açtığını öne sürmektedir.

Bu çelişkili arka plana baktığımızda, Avrupa Birliği'nden bundan sonrası için ne bekleyebiliriz? Tahminler yapmak her zaman zordur. Her şeyden önce pek çoğumuz geleceğe baktığımızda ne görmek istiyorsak onu görür, buna aykırı veri veya işaretleri göz ardı ederiz. Yine çoğumuz tarihin tutsağıyızdır ve geleceği hayal ederken geçmişten kopamayız. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun 1952 yılındaki kuruluşu sırasında bir analist bu oluşumun geleceğine dair elbette cesur tahminlerde bulunabilirdi. Ancak onlarca yıl süren ve iki ileri bir geri giden süreçleri, Avrupa içi çekişmeleri, Avrupa'daki sınırların ortadan kalkmasını, ülkelerin para birimlerinin yok olarak tek bir para birimine geçilmesini, devlet yapılarının giderek daha az engel haline gelmesini, uluslararası ticarete ve iletişimde yaşanan devrimler ile birlikte devletler ve insanlar arasında küresel çaptaki iletişimin çok daha farklı bir düzeye gelmesini herhalde öngöremezdi.

Bugünün dünyasında siyasal, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin hızı çok daha artmışken, Avrupa entegrasyonunun sonuçlarına ilişkin tartışmalar sürmekte ikenve Avrupalıların çoğunun AB'nin ne olduğu ve nasıl işlediği hakkında net bir fikirleri yokken, AB'nin geleceğini tahmin etmek 1952'dekinden bile daha zordur. Bütün bu zorluklara karşın bu kitabı, entegrasyon sürecinde bundan sonra neler olabileceğine, geleceğin Avrupa ve Avrupa Birliği için neler getirebileceğine dair kimi tahminlerimle bitireceğim.

Öncelikle Avrupa entegrasyonu, bir biçimde devam edecektir. Bunun zaten malumun ilanı olduğunu düşünebilirsiniz ancak açıkça vurgulanması önemlidir. Avrupa Birliği'nin her zaman destekçileri ve karşıtları olacaktır. Ancak yarın sihirli bir değnek ile tüm antlaşmalar ve hukuki düzenlemeler yok edilse ve tüm AB kurumları kapatılsa bile, 1945'ten bu yana Avrupalıları ve devletlerini birbirine bağlayan bağlar var olmaya ve siyasal, ekonomik ve toplumsal işbirliğinin görünmez eli tarafından daha da güçlendirilmeye devam edecektir. Ancak böyle bir yok olma gerçekleşmeyeceğine göre, AB kurumları işlemeye devam edecek, yeni kanunlar yapılacak, antlaşmalarda düzeltmeler gerçekleştirilecek ve er ya da geç Avrupa için bir anayasa konusunda uzlaşma fikri de yeniden gündeme gelecektir.

İkinci olarak entegrasyon süreci tartışmalar ve krizlerle birlikte yaşamaya devam edecektir. Avrupalı liderler en az uzun vadeli planlar yapma zorunlulukları kadar sık bir biçimde, beklenmedik sorunlarla kendilerini karşı karşıya bulacaklardır. Avrupalıların kafaları AB ve onun karmaşık meziyetleri karşısında karışmaya devam edecektir ve entegrasyon sürecinin ölmüş olduğu da belirli aralıklarla (en azından The Economist yayınlanmaya devam ettikçe) ilan edilecektir. Kısmen bunlara bir tepki olarak AB kuralları da, özellikle kurumların daha şeffaf ve hesap verebilir olmaları temel amacı doğrultusunda değişmeyi sürdürecektir. Sonuçta AB federal bir gelecek yolunda ilerlemeye devam edecektir (bu satırları yazarken gelecek olan eleştirileri şimdiden duyabiliyorum). Ancak sürecin sonu neredeyse kesinlikle bizim şu ana dek gördüğümüz hiçbir federasyona benzemeyen bir şey olacak, belki de konfederal bir konumda süreç duracaktır. Ancak kesin olarak belirlenebilir bir son duruma da hiçbir zaman ulaşamayacağı belirtilmelidir. AB her zaman için 'yapım aşamasında' bir proje olarak kalacaktır. Değişecek tek şey değişimin hızı ve (umarım) bu değişimin doğasına ilişkin tartışmaların kalitesi olacaktır.

Üçüncü olarak AB üyelik listesi değişmeye devam edecektir. AB'ye katılmayı bekleyen ondan fazla ülke sırada beklemektedir, ayrılıkçı hareketlerin gücenmesi ile üye ülkelerin bazılarının sınırlarının değişmesi söz konusudur ve bazı üye devletlerin üyelikten ayrılmayı tercih etmesi de (yüksek bir ihtimal olmamakla birlikte) imkansız değildir. Sonuçta AB'nin iç dinamikleri de mutlaka değişecektir. Fransız-Alman ittifakı günleri çok geride kalmıştır ve doğu genişlemesinin etkileri kendini göstermeye devam etmektedir. Gelecekteki yeni üyelikler de yeni öncelikleri Avrupa entegrasyonu karışımının içerisine katacak, perspektiflerin değişimini, yeni siyasa inisiyatiflerini ve genişleyen ve derinleşen talepler arasında nasıl ortak bir yol bulunacağına ilişkin daha kapsamlı düşünceleri beraberinde getirecektir. Çok hızlılık opsiyonu masada kalmayı sürdürecektir ancak Avrupalılar kendilerini aynı siyasal, ekonomik ve sosyal baskılarla karşı karşıya bulmaya devam edecekler ve AB ile beraber olsun veya olmasın, aynı yönde ilerlemeyi sürdürecektir.

Dördüncü olarak Avrupa devletlerinin istikrarlı zayıflama eğilimi de sürecektir. Westphalia sistemi Avrupa'da doğmuş olmasına karşın, bugün bu sistemin gerilemekte olduğunun da yine en bariz göstergesi Avrupa'daki durumdur. Bu sonucun altında yatan pek çok neden olsa da entegrasyon bunların en önemlilerinden bir tanesidir. Avrupa'da süreç hem ortak pazarın ekonomik baskılarından hem de Avrupalıların zihin yapısındaki değişimlerden kaynaklı olarak ilerlemektedir. Avrupalılar kendi Avrupalı kimlikleri üzerine düşündükçe aslında kendi etnik kimliklerini daha fazla bir oranda yeniden keşfetmekte ve devletler de bu iki eğilim arasında sıkışıp kalmaktadır. Hükümetlerarası bir sistem uğruna yapılan son savunmalara karşın Avrupa'nın ulusüstü nitelikleri gelişmeyi sürdürecektir ve devletin Avrupa'nın kamusal ve siyasal hayatındaki rolü de gerilemeye devam edecektir.

Beşinci olarak Avrupa Birliği'nin ilerlemesi uluslararası sistemin dinamiklerinin devamlı olarak yeniden değerlendirilmesi yönünde bir zorunluluk yaratmayı da sürdürecektir. Büyük Avrupa güçleri dönemi ve Soğuk Savaş'ın iki kutuplu dünyası

çoktan yok olmuştur. Amerikan hegemonyasına dayalı tek kutuplu dünya algısı ise Çin'in ve Hindistan'ın yükselmesi ile ortaya çıkan toz duman içerisinde giderek daha da zor görülür olmuştur. Geleceğin (veya bugünün) büyük güçleri ile ilgili tartışmalarda AB genellikle göz ardı edilse, ekonomik ve normatif gücün askeri güç karşısındaki avantajlar daha iyi kavrandıkça ve toplumlar arası ilişkilerin doğası üzerine düşündükçe, insanlar AB'nin küresel siyasetteki ve ekonomideki rolünü de daha doğru bir biçimde kavrayacaktır. Belirli bir konuda, devlet işlerinden silahlı gücün bir araç olarak öneminin azalması konusunda AB, her zaman iradi ve tam olarak ne yaptığının farkında olmasa da, öncü olmayı sürdürecektir. Refah düzeyi yüksek demokratik ülkeler birbirleri ile savaşmazlar ve bu fikrin en bariz gözleendiği yer Avrupa'dır. Bu eğilimler güçlenmeye devam edecektir ve Avrupa yumuşak gücün dünyadaki lideri olmayı sürdürecektir.

Son olarak AB büyük bazı sorunlarla karşılaşmayı sürdürecektir ve bu sorunların çoğu Avrupa hükümetlerini ve toplumlarını uzun süreden beri sarıldıkları kimi önyargılarını yeniden düşünmeye itecektir. AB siyasetlerini, kimileri öngörülemez olan krizlerin ortaya çıkışı ile değiştirip zamana uyumlu hale getirme çabalarını da sürdürecektir. Ayrıca sürdürülemeyen kalkınma, ekonomik durgunluk, iklim değişikliği, işsizlik, terörizm, yoksulluk ve sosyal dışlanma gibi sorunlara daha etkin çözümlerin geliştirilmesi için de birlik yoğun bir çaba göstermeye devam etmek durumundadır. Daha genel olarak ise AB demografik değişimin kritik etkileri ile baş etmek zorunda kalacaktır: Avrupalılar giderek daha uzun yaşamakta ve yaşlanmaktadır, daha az çocuk yapmaktadırlar ve daha geniş bir ırksal ve dini çeşitlilik içeren yeni göçmen akınları kıtaya yönelmektedir.

Ne olursa olsun, Avrupa Birliği daha yakından ilgilenilmeyi ve daha bilgili bir şekilde değerlendirilmeyi hak etmektedir. Kitabın girişinde, Komisyon başkanı José Manuel Barroso'nun Şubat 2010'da yaptığı bir konuşmadan örnek vermiştim. Barroso bu konuşmasında Avrupalılardan, AB'nin ve genel olarak Avrupa'nın imajına zarar veren 'entelektüel kötümserlik ve sürekli aşağılama modasına' prim vermemelerini istiyordu. Konuşmanın devamında Barroso, 'Avrupa'nın başarı için ihtiyaç duyduğu şey sonuç odaklı siyasalar, daha iyi yönetim ve karşılaştığımız sorunları kendimizin çözebileceğine olan inançtır' demişti. Avrupa Birliği insan yapımı bir şeydir ve her insan yapımı varlık gibi mükemmel olmaktan uzaktır, hiçbir zaman da mükemmel bir hale gelmeyecektir. Winston Churchill bir keresinde demokrasinin dünyanın en kötü rejimi olduğu söylemiş ve hemen arkasında eklemiştir: 'tabi diğerlerini saymazsak.' Avrupa Birliği de mükemmel olmaktan uzak olabilir, anca tarihin bize gösterdiklerine bakılırsa, Avrupalıların kendi aralarında birbirlerini nasıl idare edecekleri düşünüldüğünde onun diğer alternatiflerden daha iyi olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Aarts, Kees, and Henk van der Kolk (2006), 'Understanding the Dutch "no": The Euro, the East and the Elite', *PS: Political Science & Politics*, April, pp. 243–6.
- Acheson, Dean (1969), *Present at the Creation: My Years in the State Department* (New York: W. W. Norton).
- Allen, David, and Michael Smith (2002), 'External Policy Developments,' in Geoffrey Edwards and Georg Wiessala (eds), *The European Union: Annual Review of the EU 2001/2002* (Oxford: Blackwell).
- Almond, Gabriel A. (1966), 'Political Theory and Political Science', *American Political Science Review*, 60:4, December, pp. 869–79.
- Almond, Gabriel A., Russell J. Dalton, and G. Bingham Powell (eds) (2002), *European Politics Today*, 2nd edn (New York: Longman).
- Alter, Karen J. (2009), 'The European Court and Legal Integration: An Exceptional Story or Harbinger of the Future?', in Karen J. Alter, *The European Court's Political Power: Selected Essays* (Oxford: Oxford University Press).
- Amin, Ash, D. R. Charles and Jeremy Howells (1992), 'Corporate Restructuring and Cohesion in the New Europe', *Regional Studies*, 26:4, January, pp. 319–31.
- Anderson, Benedict (1991), *Imagined Communities*, revised edition (London: Verso).
- Anderson, Benedict (2006), *Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism* (London and New York: Verso).
- Anderson, Scott (1992), 'Western Europe and the Gulf War,' in Reinhardt Rummel (ed.), *Toward Political Union: Planning a Common Foreign and Security Policy in the European Community* (Boulder: Westview Press).
- Antonenko, Oksana, and Kathryn Pinnick (eds) (2005), *Russia and the European Union* (Abingdon: Routledge).
- Armstrong, Kenneth A., and Simon J. Bulmer (1998), *The Governance of the Single European Market* (Manchester and New York: Manchester University Press).
- Arnall, Anthony (2008), *The European Union and its Court of Justice*, 2nd edn (Oxford: Oxford University Press).

- Arts, Karin, and Anna K. Dickson (2004), *EU Development Cooperation: From Model to Symbol* (Manchester: Manchester University Press).
- Aspinwall, Mark, and Justin Greenwood (1998), 'Conceptualising Collective Action in the European Union: An Introduction', in Justin Greenwood and Mark Aspinwall (eds), *Collective Action in the European Union* (London: Routledge).
- Bachtler, John, and Carlos Mendez (2007), 'Who Governs EU Cohesion Policy? Deconstructing the Reforms of the Structural Funds', *Journal of Common Market Studies*, 45:3, September, pp. 535–64.
- Balibar, Étienne (2004), *We, the People of Europe? Reflections on Transnational Citizenship* (Princeton, NJ: Princeton University Press).
- Balme, Richard, and Didier Chabanet (2008), *European Governance and Democracy: Power and Protest in the EU* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield).
- Bardi, Luciano (2002), 'Transnational Trends: The Evolution of the European Party System', in Bernard Steunenberg and Jacques Thomassen (eds), *The European Parliament: Moving Toward Democracy in the EU* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield).
- Barnet, Richard J. (1983), *The Alliance: America, Europe, Japan; Makers of the Post-war World* (New York: Simon & Schuster).
- Beck, Ulrich, and Edgar Grande (2007), *Cosmopolitan Europe* (Cambridge: Polity Press).
- Bergström, Carl Fredrik (2005), *Comitology: Delegation of Power in the European Union and the Committee System* (Oxford: Oxford University Press).
- Bernstein, Barton J. (1980), 'The Cuban Missile Crisis: Trading the Jupiters in Turkey?', *Political Science Quarterly* 95:1, Spring, pp. 97–125.
- Billiet, Stijn (2005), 'The EC and WTO Dispute Settlement: The Initiation of Trade Disputes by the EC', *European Foreign Affairs Review*, 10:2, Summer, pp. 197–214.
- Birch, Anthony (1966), 'Approaches to the Study of Federalism', *Political Studies* XIV:1, February.
- Black, Jeremy (2000), *Modern British History Since 1900* (Basingstoke: Macmillan).
- Blair, Tony (1998), *in speech to the Labour Party Conference*, Blackpool.
- Blankart, Charles B. (2007), 'The European Union: Confederation, Federation or Association of Compound States?', *Constitutional Political Economy* 18:2, June, pp. 99–106.
- Bohman, James, and Matthias Lutz-Bachmann (eds) (1997), *Perpetual Peace: Essays on Kant's Cosmopolitan Ideal* (Boston, MA: MIT Press).

- Booker, Christopher, and Richard North (2005), *The Great Deception: Can the European Union Survive?* revised edn (London: Continuum).
- Borrás, Susana, Charalampos Koutalakis, and Frank Wendler (2007), 'European Agencies and Input Legitimacy: EFSA, EMeA and EPO in the Post-Delegation Phase', *Journal of European Integration* 29:5, December, pp. 583–600.
- Börzel, Tanja (2005), 'What Can Federalism Teach Us About the European Union? The German Experience', *Regional and Federal Studies* 15:2, June, pp. 245–57.
- Bourdet, Yves, Joakim Gullstrand and Karin Olofsdotter (eds) (2007), *The European Union and Developing Countries: Trade, Aid and Growth in an Integrating World* (Cheltenham: Edward Elgar).
- Bossong, Raphael (2008), 'The Action Plan on Combating Terrorism: A Flawed Instrument of EU Security Governance', *Journal of Common Market Studies* 46:1, January, pp. 27–48.
- Breslin, Shaun, Richard Higgott, and Ben Rosamond (2002), 'Regions in Comparative Perspective' in Shaun Breslin, Christopher W. Hughes, Nicola Phillips and Ben Rosamond (eds), *New Regionalisms in the Global Political Economy: Theories and Cases* (Abingdon: Routledge).
- Briand, Aristide (1997), 'Memorandum on the Organization of a Regime of a European Federal Union Addressed to Twenty-Six Governments of Europe', in Trevor Salmon and Sir William Nicoll (eds), *Building European Union: A Documentary History and Analysis* (Manchester: Manchester University Press).
- Brine, Jacqueline (2002), *The European Social Fund and the EU: Flexibility, Growth, Stability* (London: Continuum).
- British Home Office (2006), *Accession Monitoring Report May 2006–June 2006* (published online 22 August).
- Broad, Roger, and Tim Geiger (eds) (1996), 'The 1975 British Referendum on Europe' *Contemporary British History* 10:3, Autumn, pp. 82–105.
- Brooke, Michael Z., and H. Lee Remmers (eds) (1972), *The Multinational Company in Europe: Some Key Problems* (London: Longman).
- Brown, L. Neville, and Tom Kennedy (2000), *The Court of Justice of the European Communities*, 5th edn (London: Sweet & Maxwell).
- Brunkhorst, Hauke (2004), 'A Polity Without a State? European Constitutionalism Between Evolution and Revolution', in Erik Oddvar Eriksen, John Erik Fossum, and Agustín José Menéndez (eds), *Developing a Constitution for Europe* (London: Routledge).
- Buchanan, Allen (1991), *Secession: The Morality of Political Divorce From Fort Sumter to Lithuania and Quebec* (Boulder, CO: Westview).

- Bull, Hedley (1972), 'The Theory of International Politics, 1919–1969', in Brian Porter (ed.), *The Aberystwyth Papers: International Politics, 1919–1969* (Oxford: Oxford University Press), pp. 33–4.
- Buller, Jim, and Andrew Gamble (2008), 'Britain: The Political Economy of Retrenchment', in Kenneth Dyson (ed.), *The Euro at 10: Europeanization, Power, and Convergence* (Oxford: Oxford University Press).
- Bulmer, Simon, and Christian Lequesne (eds) (2005), *Introduction to The Member States of the European Union* (Oxford: Oxford University Press).
- Bures, Oldrich (2008), 'Europol's Fledgling Counterterrorism Role', *Terrorism and Political Violence*, 20:4, October, pp. 498–517.
- Burgess, Michael (1996), 'Introduction: Federalism and Building the European Union', *Publius* 26:4, Autumn, pp. 1–15.
- Burgess, Michael (2000), *Federalism and European Union: The Building of Europe, 1950–2000* (London: Routledge).
- Burgess, Michael (2006), *Comparative Federalism: Theory and Practice* (London: Routledge).
- Burgess, Michael (2009), 'Federalism', in Antje Wiener and Thomas Diez (eds), *European Integration Theory*, 2nd edn (Oxford: Oxford University Press).
- Burrell, Alison (2009), 'The CAP: Looking Back, Looking Ahead', *Journal of European Integration* 31:3, May, pp. 271–89.
- Burrows, Noreen, and Rosa Greaves (2007), *The Advocate General and EC Law* (Oxford: Oxford University Press).
- Büthe, Tim (2007), 'The Politics of Competition and Institutional Change in the European Union: The First Fifty Years', in Sophie Meunier and Kathleen R. McNamara (eds), *The State of the European Union*, Vol. 8 (Oxford: Oxford University Press).
- Cafruny, Alan W., and J. Magnus Ryner (2007), *Europe at Bay: In the Shadow of US Hegemony* (Boulder, CO: Lynne Rienner).
- Camilleri, Joseph A., and Jim Falk (1992), *The End of Sovereignty?* (Aldershot: Edward Elgar). Caporaso, James (ed.) (2000), *Continuity and Change in the Westphalian Order* (Malden, MA: Blackwell).
- Carbone, Maurizio (2007), *The European Union and International Development: The Politics of Foreign Aid* (Abingdon: Routledge).
- Carubba, Clifford J. (2001), 'The Electoral Connection in European Union Politics', *Journal of Politics* 63:1, February, pp. 141–58.
- Casarini, Nicola (2009), *Remaking Global Order: The Evolution of Europe–China Relations and its Implications for East Asia and the United States* (Oxford: Oxford University Press).
- Cerutti, Furio, and Sonia Lucarelli (eds) (2008), *The Search for a European Identity* (Abingdon: Routledge).

- Chang, Michelle (2009), *Monetary Integration in the European Union* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Chinn, Menzie, and Jeffery Frankel (2005), 'Will the Euro Eventually Surpass the Dollar as the Leading International Reserve Currency?', *National Bureau of Economic Research Working Paper 11510*.
- Christiansen, Thomas (2006), 'The Council of Ministers: Facilitating Interaction and Developing Actorness in the EU', in Jeremy Richardson (ed.), *European Union: Power and Policy-Making*, 3rd edn (Oxford and New York: Routledge).
- Christiansen, Thomas, and Christine Reh (2009), *Constitutionalizing the European Union* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Christin, Thomas, and Simon Hug (2002), 'Referendums and Citizen Support for European Integration', *Comparative Political Studies* 35:5, June, pp. 586–617.
- Cini, Michelle, and Lee McGowan (2009), *Competition Policy in the European Union*, 2nd edn (London: Palgrave Macmillan).
- Clark, Alan (1993), *Diaries* (London: Farrar, Straus & Giroux).
- Clover, Charles (2005), *The End of the Line: How Overfishing is Changing the World and What We Eat* (London: Ebury Press).
- Cohen, Benjamin, J. (2008), 'The Europe in a Global Context: Challenges and Capacities', in Kenneth Dyson (ed.), *The Euro at 10: Europeanization, Power, and Convergence* (Oxford: Oxford University Press).
- Collins, Ken, and David Earnshaw (1993), 'The Implementation and Enforcement of European Community Environment Legislation', in David Judge (ed.), *A Green Dimension for the European Community* (London: Frank Cass).
- Commission of the European Communities (1970), 'Economic and Monetary Union in the Community' (the Werner Report), *Bulletin of the European Communities*, Supplement 11.
- Commission of the European Communities (1973), *Report on the Regional Problems of the Enlarged Community* (the Thomson Report), COM(73)550 (Brussels: CEC).
- Commission of the European Communities (1985), *Completing the Internal Market: The White Paper* (the Cockfield Report), COM(85)310 final, 14 June (Brussels: CEC).
- Commission of the European Communities (1989), *Report of the Committee for the Study of Economic and Monetary Union* (Luxembourg: Office of Official Publications).
- Commission of the European Communities (1990), *Transatlantic Declaration on EC-US Relations*, 23 November (Brussels: European Commission).

- Commission of the European Communities (1994a), 'Competition and Integration: Community Merger Control Policy', *European Economy*, 57.
- Commission of the European Communities (1994b), 'European Social Policy: A Way Forward for the Union'. *White Paper COMM(94) 333 final*, 27 July.
- Commission of the European Communities (2002), *Update on the Internal Market: Scoreboard No. 10* (Luxembourg: CEC).
- Commission of the European Communities (2003), *Communication to the Council and the European Parliament*, of 10 September, 'The European Union and the United Nations: The Choice of Multilateralism', COM (2003) 526 final.
- Commission of the European Communities (2007), *Growing Regions, Growing Europe: Fourth Report on Economic and Social Cohesion* (Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities).
- Commission of the European Communities (2008), *European Agencies: The Way Forward* (Luxembourg: CEC).
- Conant, Lisa (2002), *Justice Contained: Law and Politics in the European Union* (Ithaca: Cornell University Press).
- Corbett, Richard, Francis Jacobs, and Michael Shackleton (2005), *The European Parliament*, 6th edn (London: John Harper).
- Costello, Cathryn (2005), 'Ireland's Nice Referenda', *European Constitutional Law Review* 1:3, October, pp. 357– 82.
- Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1926), *Pan-Europa* (New York: A.A. Knopf).
- Craig, David, and Matthew Elliott (2009), *The Great European Rip-off: How the Corrupt, Wasteful EU is Taking Control of Our Lives* (London: Arrow Books).
- Criddle, Byron (1993), 'The French Referendum on the Maastricht Treaty, September 1992', *Parliamentary Affairs* 46:2, April, pp. 228–39.
- Crystal, David (2003), *English as a Global Language*, 2nd edn (Cambridge: Cambridge University Press).
- De Rougemont, Denis (1966), *The Idea of Europe* (London: Macmillan).
- De Vreese, Claes H, and Holli A. Semetko (2004), *Political Campaigning in Referendums: Framing the Referendum Issue* (Abingdon: Routledge).
- Defarges, Philippe Moreau (1988), 'Twelve Years of European Council History (1974–1986): The Crystallizing Forum,' in Jean-Marc Hoscheit and Wolfgang Wessels (eds), *The European Council 1974–1986: Evaluation and Prospects* (Maastricht: European Institute of Public Administration).

- Dehousse, Renaud (1998), *The European Court of Justice* (New York: St Martin's Press).
- Dehousse, Renaud (2002), 'Misfits: EU Law and the Transformation of European Governance' *Working Paper No. 2/02*, Jean Monnet Center for International and Regional Economic Law and Justice, New York University School of Law.
- Delegation of the European Commission to the United States (2008), *Lobbying in the EU: An Overview*. At <http://www.eurunion.org/EU-Insight>.
- Dell, Edmund (1995), *The Schuman Plan and the British Abdication of Leadership in Europe* (Oxford: Oxford University Press).
- Delors, Jacques (1991), 'European Integration and Security,' *Survival* 33:2, Spring, pp. 99–109.
- Dimitrakopoulos, Dionyssi (2004), *The Changing European Commission* (Manchester: Manchester University Press).
- Dinan, Desmond (2004), *Europe Recast: A History of European Union* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Dinan, Desmond (2004a), 'Reconstituting Europe', in Maria Green Cowles and Desmond Dinan (eds), *Developments in the European Union 2* (Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan).
- Dinan, Desmond, and Marios Camhis (2004), 'The Common Agricultural Policy and Cohesion', in Maria Green Cowles and Desmond Dinan (eds), *Developments in the European Union 2* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Dinan, Desmond (2005), *Ever Closer Union: An Introduction to European Integration*, 3rd edn (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Drake, Helen (2000a), 'The European Commission and the Politics of Legitimacy in the European Union,' in Neill Nugent (ed.), *At the Heart of the Union: Studies of the European Commission*, 2nd edn (New York: St Martin's Press).
- Drake, Helen (2000b), *Jacques Delors: Perspectives on a European Leader* (London: Routledge).
- Duchêne, Francois (1972), 'Europe's Role in World Peace', in Richard Mayne (ed.), *Europe Tomorrow: Sixteen Europeans Look Ahead* (London: Fontana), pp. 43, 47.
- Duff, Andrew (2008), *True Guide to the Treaty of Lisbon* (Brussels: Alliance of Liberals and Democrats for Europe).
- Dunkerley, David, Lesley Hodgson, Stanislaw Konopacki, Tony Spybey, and Andrew Thompson (2002), *Changing Europe: Identities, Nations and Citizens* (Abingdon: Routledge).

- Dyson, Kenneth, and Kevin Featherstone (1999), *The Road to Maastricht: Negotiating Economic and Monetary Union* (Oxford: Oxford University Press).
- Dyson, Kenneth (2008), *Introduction to The Euro at 10: Europeanization, Power, and Convergence* (Oxford: Oxford University Press).
- Eden, Sir Anthony (1960), *Memoirs: Full Circle* (London: Cassell).
- Eichengreen, Barry (2007), *The European Economy Since 1945: Coordinated Capitalism and Beyond* (Princeton: Princeton University Press).
- Elgström, Ole (2003), 'Introduction', in Ole Elgström (ed.), *European Union Council Presidencies: A Comparative Perspective* (London: Routledge).
- Eriksen, Erik Oddvar, John Erik Fossum, and Agustín José Menéndez (eds) (2004), *in their introduction to Developing a Constitution for Europe* (London: Routledge).
- Eriksen, Erik Oddvar (2005), 'An Emerging European Public Sphere', *European Journal of Social Theory* 8:3, August, pp. 341-63.
- Ertl, Hubert (2006), 'European Union Policies in Education and Training: The Lisbon Agenda as a Turning Point?', *Comparative Education* 42:1, February, pp. 5-27.
- Etzioni, Amitai (1995), *The Spirit of Community: Rights, Responsibilities and the Communitarian Agenda* (London: Fontana Press).
- Europol (2009), 'Facilitated Illegal Immigration into the European Union' Report available at <http://www.europol.europa.eu/publications> (retrieved September 2010).
- Europol (2010), *EU Terrorism Situation and Trend Report 2009* (The Hague: Europol).
- Eurostat (2009), *Europe in Figures: Eurostat Yearbook 2009* (Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities).
- Farrell, David M., and Roger Scully (2007), *Representing Europe's Citizens? Electoral Institutions and the Failure of Parliamentary Representation* (Oxford: Oxford University Press).
- Farrell, Mary, Björn Hettne, and Luk Van Langenhove (eds) (2005), *Global Politics of Regionalism: Theory and Practice* (London: Pluto Press).
- Favell, Adrian (2008), *Eurostars and Eurocities: Free Movement and Mobility in an Integrating Europe* (Oxford: Blackwell).
- Fawcett, Louise and Andrew Hurrell (eds) (1992), *Regionalism in World Politics: Regional Organization and International Order* (Oxford: Oxford University Press).

- Featherstone, Kevin (2003), 'Introduction: In the Name of "Europe"', in Kevin Featherstone and Claudio M. Radaelli (eds), *The Politics of Europeanization* (Oxford: Oxford University Press).
- Ferguson, Niall (2004), *Colossus: The Price of America's Empire* (New York: Penguin).
- Fischer, Joschka (2000), 'From Confederacy to Federation: Thoughts on the Finality of European Integration', speech given at Humboldt University, Berlin, 12 May.
- Fischler, Franz (2003). *Speech before First European Parliamentary Symposium on Agriculture*, Brussels, 16 October.
- Fitzmaurice, John (1988), 'An Analysis of the European Community's Cooperation Procedure', *Journal of Common Market Studies* 26:4, June, pp. 389–400.
- Follesdal, Andreas, and Simon Hix (2006), 'Why There is a Democratic Deficit in the EU: A Response to Majone and Moravcsik', *Journal of Common Market Studies* 44:3, September, pp. 533–62.
- Forsyth, Murray (1981), *Unions of States: The Theory and Practice of Confederation* (Leicester: Leicester University Press).
- Fossum, John Erik, and Philip Schlesinger (eds) (2007), *The European Union and the Public Sphere: A Communicative Space in the Making?* (Abingdon: Routledge).
- Fox, W. T. R. (1944), *The Super-Powers: The United States, Britain and the Soviet Union – Their Responsibility for Peace* (New York: Harcourt Brace).
- Franklin, Mark, Michael Marsh and Christopher Wlezien (1994), 'Attitudes Toward Europe and Referendum Votes: A Response to Siune and Svensson', *Electoral Studies* 13:2, June, pp. 117–21.
- Franklin, Mark (1996), 'European Elections and the European Voter', in Jeremy Richardson (ed.) *European Union: Power and Policy-Making* (London: Routledge).
- Franklin, Mark. N. (2005), *Voter Turnout and the Dynamics of Electoral Competition in Established Democracies Since 1945* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Franklin, Mark (2006), 'European Elections and the European Voter', in Jeremy Richardson (ed.), *European Union: Power and Policy-Making*, 3rd edn (Abingdon: Routledge),
- Gabel, Matthew J. (1998), 'The Endurance of Supranational Governance: A Consociational Interpretation of the European Union', *Comparative Politics* 30:4, July, pp. 463–475.
- Georgakakis, Didier (2004), 'Was it really just poor communication? A socio-political reading of the Santer Commission's resignation', in Andy Smith (ed.), *Politics and the European Commission: Actors, Interdependence, Legitimacy* (London: Routledge).

- Gérardin, Damien, Rodolphe Muñoz, and Nicolas Petit (eds) (2005), *Regulation Through Agencies in the EU: A New Paradigm of European Governance* (London: Edward Elgar).
- Giddens, Anthony (2006), *Europe in the Global Age* (Cambridge: Polity Press).
- Giddings, Philip, Roy Gregory and Anthea Harris (2002), 'The European Union Ombudsman', in Alex Warleigh (ed.), *Understanding European Union Institutions* (London: Routledge).
- Giersch, Herbert (1985), *Eurosclerosis* (Kiel: Institut für Weltwirtschaft).
- Gilbert, Mark (2003), *Surpassing Realism: The Politics of European Integration since 1945* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield).
- Gillingham, John (1991), *Coal, Steel, and the Rebirth of Europe, 1945–55* (New York: Cambridge University Press).
- Gillingham, John (2003), *European Integration 1950–2003: Superstate or New Market Economy?* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Givens, Terri, and Adam Luedtke (2004), 'The Politics of European Union Immigration Policy: Institutions, Salience, and Harmonization', *Policy Studies Journal* 32:1, February, pp. 145–65.
- Goldberg, Linda S. (2010), 'Is the International Role of the Dollar Changing?', *Current Issues in Economics and Finance* 16:1, January, pp. 1–7.
- Gorst, Anthony, and Lewis Johnman (1997), *The Suez Crisis* (London: Routledge).
- Grant, Wyn (1997), *The Common Agricultural Policy* (Basingstoke: Macmillan).
- Graziano, Paolo, and Maarten P. Vink (eds) (2007), *Europeanization: New Research Agendas* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Greer, Steven (2006), *The European Convention on Human Rights: Achievements, Problems and Prospects* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Griffiths, Martin (1999), 'David Mitrany', in *Fifty Key Thinkers in International Relations* (London: Routledge).
- Griffiths, Richard T. (2000), *Europe's First Constitution: The European Political Community, 1952–1954* (London: Kogan Page).
- Groux, Jean, and Philippe Manin (1985), *The European Communities in the International Order* (Brussels: Commission of the European Communities).
- Guild, Elspeth (1997), 'The Legal Framework of Citizenship of the European Union', in David Cesarani and Mary Fulbrook (eds), *Citizenship, Nationality, and Migration in Europe* (London: Routledge).
- Haas, Ernst B. (1958), *The Uniting of Europe: Political, Social, and Economic Forces, 1950–1957* (Stanford: Stanford University Press).

- Haas, Ernst B. (1964), 'Technocracy, Pluralism and the New Europe', in Stephen R. Graubard (ed.), *A New Europe?* (Boston: Houghton Mifflin).
- Haas, Ernst B. (1970), 'The Study of Regional Integration: Reflections on the Joy and Anguish of Pretheorizing', *International Organization* 24, Autumn, pp. 607–46.
- Haas, Ernst B. (1975), *The Obsolescence of Regional Integration Theory* (Berkeley: Institute of International Studies, University of California).
- Haas, Ernst B., and Philippe C. Schmitter (1964), 'Economics and Differential Patterns of Political Integration: Projections about Unity' in *Latin America International Organization*, 18:4, Autumn, pp. 705–37.
- Haass, Richard (ed.) (1999), *Transatlantic Tensions: The United States, Europe, and Problem Countries* (Washington, DC: Brookings Institution).
- Habermas, Jürgen, and Jacques Derrida (2003), 'February 15, or What Binds Europe Together: Plea for a Common Foreign Policy, Beginning in Core Europe', *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 31 May. Reproduced in Daniel Levy, Max Pensky and John Torpey (eds) (2005), *Old Europe, New Europe, Core Europe* (London: Verso).
- Habermas, Jürgen (2004), 'Why Europe Needs a Constitution', in Erik Oddvar Eriksen, John Erik Fossum, and Augustín José Menéndez (eds), *Developing a Constitution for Europe* (London: Routledge).
- Hagen, Tobias, and Philipp Mohl (2009), 'How does EU cohesion policy work? Evaluating its effects on fiscal outcome variables'. *Discussion paper 09–051*, Centre for European Economic Research, Mannheim.
- Halter, Ulrich (2003), 'Pathos and patina: the failure and promise of constitutionalism in the European imagination', *European Law Journal*, 9:11, February, pp. 14–44.
- Hamilton, Daniel S., and Joseph P. Quinlan (2008), *Globalization and Europe: Prospering in the New Whirled Order* (Baltimore: Center for Transatlantic Relations).
- Hanley, David (2008), *Beyond the Nation State: Parties in the Era of European Integration* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Harmsen, Robert, and Menno Spiering (2005), 'Introduction: Euroscepticism and the Evolution of European Political Debate', in Robert Harmsen and Menno Spiering (eds), *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration* (Amsterdam: Rodopi).
- Harrop, Jeffrey (2002), 'Competition Policy', in Jackie Gower (ed.), *The European Union Handbook*, 2nd edn (London and Chicago: Fitzroy Dearborn).

- Hartley, Emma, *Did David Hasselhof End the Cold War? 50 Facts You Need to Know: Europe* (Cambridge: Icon Books, 2006).
- Haseler, Stephen (2004), *Super-State: The New Europe and its Challenge to America* (London: I B Taurus).
- Hayes-Renshaw, Fiona, Christian Lequesne, and Pedro Mayor Lopez (1989), 'The Permanent Representations of the Member States of the European Communities,' *Journal of Common Market Studies* 28:2, December, pp. 119–37.
- Hayes-Renshaw, Fiona, and Helen Wallace (2006), *The Council of Ministers*, 2nd edn (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Heater, Derek (1992), *The Idea of European Unity* (New York: St Martin's Press).
- Heater, Derek (2004), *Citizenship: The Civic Ideal in World History, Politics and Education*, 3rd edn (Manchester: Manchester University Press).
- Heath, Anthony, Iain McLean, Bridget Taylor, and John Curtice (1999), 'Between First and Second Order: A Comparison of Voting Behaviour in European and Local Elections in Britain', *European Journal of Political Research* 35:3, May, pp. 389–414.
- Heidenreich, Martin, and Gabriele Bischoff (2008), 'The Open Method of Co-ordination: A Way to the Europeanization of Social and Employment Policies?', *Journal of Common Market Studies* 46:3, June, pp. 497–532.
- Hitchcock, William I. (2004), *The Struggle for Europe: The Turbulent History of a Divided Continent* (New York: Anchor Books).
- Hildebrand, Philipp M. (1993), 'The European Community's Environmental Policy, 1957 to 1992: From Incidental Measures to an International Regime?' in David Judge (ed.), *A Green Dimension for the European Community: Political Issues and Processes* (London: Frank Cass).
- Hix, Simon (1994), 'The Study of the European Community: The Challenge to Comparative Politics', *West European Politics*, 17:1, January, pp. 1–30.
- Hix, Simon, and Christopher Lord (1997), *Political Parties in the European Union* (New York: St Martin's Press).
- Hix, Simon (2005), *The Political System of the European Union*, 2nd edn (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Hix, Simon, Abdul G. Noury, and Gerard Roland (2007), *Democratic Politics in the European Parliament* (Cambridge: Cambridge University Press).

- Hobbing, Peter (2003), 'Management of External EU Borders: Enlargement and the European Border Guard Issue'. *Paper presented at the Workshop 'Managing International and Inter-Agency Cooperation at the Border'*, Geneva, 13–15 March. Available at http://www.dcaf.ch/border/bs_genevaconf_030313Hobbing.pdf.
- Hodson, Dermot (2010), 'Economic and Monetary Union', in Helen Wallace, Mark A. Pollack, and Alasdair R. Young (eds), *Policy-Making in the European Union*, 6th edn (Oxford: Oxford University Press).
- Hoffman, Bruce (2006), *Inside Terrorism*, 2nd edn (New York: Columbia University Press).
- Hoffmann, Stanley (1965), 'The European Process at Atlantic Crosspurposes', *Journal of Common Market Studies*, 3:2, pp. 85–101.
- Hoffmann, Stanley (1966), 'Obstinate or Obsolete? The Fate of the Nation State and the Case of Western Europe', *Daedalus*, vol. 95, pp. 863–4, 908–11.
- Hoffmann, Stanley (1982), 'Reflections on the Nation-State in Western Europe Today', *Journal of Common Market Studies*, 21:1/2, September/December, pp. 21–37.
- Holland, Martin (2000), 'Resisting Reform or Risking Revival? Renegotiating the Lomé Convention', in Maria Green Cowles and Michael Smith (eds), *The State of the European Union: Risks, Reform, Resistance and Revival* (Oxford: Oxford University Press).
- Hooghe, Liesbet, and Gary Marks (2001), *Multi-Level Governance and European Integration* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield).
- Hosli, Madeleine O. (2005), *The Euro: A Concise Introduction to European Monetary Integration* (Boulder, CO: Lynne Rienner).
- Hourani, Albert (1989), 'Conclusions', in William Roger Louis and Roger Owen (eds), *Suez 1956: The Crisis and Its Consequences* (Oxford: Clarendon Press).
- Howarth, David, and Peter Loedel (2005), *The European Central Bank: The New European Leviathan?* 2nd edn (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Howorth, Jolyon (2007), *Security and Defence Policy in the European Union* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- International Institute for Strategic Studies (2007), *The Military Balance 2007* (London: Routledge).
- Ionescu, Ghita (1975), *Centripetal Politics: Government and the New Centres of Power* (London: Hart-Davis McGibbon).
- Jacobs, Francis (2006), 'The Role of the European Court of Justice in the Protection of the Environment' *Journal of Environmental Law*, 18:2, May, pp. 185–205.

- James, Robert Rhodes (ed.), *Winston S. Churchill: His Complete Speeches, 1897–1963: Vol III, 1943–49* (London: Chelsea House Publishers, 1974).
- Jenkins, Lindsay (2000), *The Last Days of Britain: The Final Betrayal* (Forest Hills, NY: Orange State Press).
- Jenkins, Roy (1989), *European Diary, 1977–1981* (London: Collins).
- Jensen, Maria Skovager, Kim Martin Lind, and Henrik Zobbe (2009), 'Enlargement of the European Union and Agricultural Policy Reform', *Journal of European Integration*, 31:3, May, pp. 329–48.
- Johnson, Debra, and Paul Robinson (eds) (2005), *Perspectives on EU–Russia Relations* (Abingdon: Routledge).
- Jones, Seth G. (2007), *The Rise of European Security Cooperation* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Jordan, Andrew, Dave Huitma, Harro van Asselt, and Frans Berkhout (eds) (2010), *Climate Change Policy in the European Union: Confronting the Dilemmas of Mitigation and Adaptation?* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Judge, David, and David Earnshaw (2008), *The European Parliament*, 2nd edn (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Judt, Tony (2005), *Postwar: A History of Europe since 1945* (New York: Penguin).
- Kagan, Robert (2003), *Of Paradise and Power: America and Europe in the New World Order* (New York: Knopf).
- Kaltenthaler, Karl (2006), *Policy-making in the European Central Bank: The Masters of Europe's Money* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield).
- Kassim, Hussein (2006), 'The Secretariat General of the European Commission', in David Spence (ed.), *The European Commission*, 3rd edn (London: John Harper).
- Keleman, R. Daniel (2006), 'Shaming the Shameless? The constitutionalization of the European Union', in *Journal of European Public Policy* 13:8, December, pp. 1302–7.
- Keohane, Robert O., and Stanley Hoffmann (1990), 'Conclusions: Community Politics and Institutional Change', in William Wallace (ed.), *The Dynamics of European Integration* (London: Royal Institute for International Affairs).
- Kerr, David, and Liu Fei (eds) (2007), *The International Politics of EU–China Relations* (Oxford: Oxford University Press).
- Kerr, Richard A. (2007), 'Global Warming: How Urgent Is Climate Change?' *Science*, 318:5854, 23 November, pp. 1230–1.
- Knill, Christoph (2006), 'Implementation', in Jeremy Richardson (ed.), *European Union: Power and Policy-Making* (Abingdon: Routledge).

- Kopstein, Jeffrey and Sven Steinmo (eds) (2008), *Growing Apart? America and Europe in the Twenty-First Century* (New York: Cambridge University Press).
- Kowalski, Krzysztof (2009), *Lecture on the History and Origins of the EU Flag*, Indiana University, September.
- Laffan, Brigid (1997), *The Finances of the European Union* (Basingstoke: Macmillan).
- Laffan, Brigid, and Alexander Stubb (2003), 'Member States' in Elizabeth Bomberg and Alexander Stubb (eds), *The European Union: How Does it Work?* (Oxford: Oxford University Press).
- Laffan, Brigid, and Johannes Lindner (2010), 'The Budget: Who Gets What, When and How?' in Helen Wallace, Mark A. Pollack, and Alasdair R. Young (eds), *Policy-Making in the European Union*, 6th edn (Oxford: Oxford University Press).
- Lancaster, Carol (2006), *Foreign Aid: Diplomacy, Development, Domestic Politics* (Chicago: University of Chicago Press).
- Landman, Todd Landman (2003), *Issues and Methods in Comparative Politics: An Introduction*, 2nd edn (London and New York: Routledge).
- Lasok, K. P. E. (2007), *European Court Practice and Procedure*, 3rd edn (Haywards Heath: Tottel Publishing).
- Lasswell, Harold D. (1968), 'The Future of the Comparative Method', *Comparative Politics*, 1:1, October, pp. 3–18.
- Laursen, Finn (ed.) (2003), *Comparative Regional Integration: Theoretical Perspectives* (Aldershot: Ashgate).
- Lavenex, Sandra (2001), 'The Europeanisation of Refugee Policies: Normative Challenges and Institutional Legacies', *Journal of Common Market Studies*, 39:5, December, pp. 851–74.
- Lavenex, Sandra (2010), 'Justice and Home Affairs: Communitarization with Hesitation', in Helen Wallace, Mark A. Pollack, and Alasdair R. Young (eds), *Policy-Making in the European Union*, 6th edn (Oxford: Oxford University Press).
- Layton, Christopher (1971), *Cross-Frontier Mergers in Europe* (Bath: Bath University Press).
- Layton, Lyndsey (2008), 'Chemical Law Has Global Impact', *Washington Post*, 12 June.
- Lemierre, Jean (2008), *Interview with the Atlantic Council* at <http://www.acus.org> (retrieved June 2009).
- Leonard, Mark (2005), *Why Europe will Run the 21st Century* (London: Fourth Estate).
- Lequesne, Christian (2004), *The Politics of Fisheries in the European Union* (Manchester: Manchester University Press).

- Levy, Jack S. (1983), *War in the Modern Great Power System, 1495–1975* (Lexington, KY: University Press of Kentucky).
- Lewis, David P. (1993), *The Road to Europe: History, Institutions and Prospects of European Integration 1945–1993* (New York: Peter Lang).
- Lightfoot, Simon (2005), *Europeanizing Social Democracy? The Rise of the Party of European Socialists* (London: Routledge).
- Lijphart, Arend (1971), 'Comparative Politics and the Comparative Method', *American Political Science Review*, 65:3, September, pp. 682–93.
- Lijphart, Arend (1977), *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration* (New Haven, CT: Yale University Press).
- Lijphart, Arend (1999), *Patterns of Democracy* (New Haven, CT: Yale University Press).
- Lindberg, Leon N. (1963), *The Political Dynamics of European Economic Integration* (Stanford: Stanford University Press).
- Lindblom, Charles (1959), 'The Science of "Muddling Through"', *Public Administration Review*, 19:2, pp. 79–88.
- Lipset, Seymour Martin (1990), *Continental Divide: The Values and Institutions of the United States and Canada* (London: Routledge).
- Lim, Timothy C. (2006), *Doing Comparative Politics* (Boulder, CO: Lynne Rienner).
- Lister, Frederick K. (1996), *The European Union, the United Nations, and the Revival of Confederal Governance* (Westport, CT: Greenwood).
- Luedtke, Adam (2006), 'The European Union Dimension: Supranational Integration, Free Movement of Persons, and Immigration Politics', in Craig Parsons and Timothy M. Smeeding (eds), *Immigration and the Transformation of Europe* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Lundestad, Geir (2003), *The United States and Western Europe Since 1945* (Oxford: Oxford University Press).
- MacMullen, Andrew (2000), 'European Commissioners: National Routes to a European Elite,' in Neill Nugent (ed.), *At the Heart of the Union: Studies of the European Commission*, 2nd edn (New York: St Martin's Press).
- Maas, Willem (2007), *Creating European Citizens* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield).
- Macmillan, Harold (1971), *Riding the Storm 1956–59* (New York: Harper & Row).
- Majone, Giandomenico (1997), 'The New European Agencies: Regulation by Information', *Journal of European Public Policy*, 4:2, June, pp. 262–75.

- Majone, Giandomenico (2006), 'Federation, Confederation, and Mixed Government: An EUUS Comparison', in Anand Menon and Martin Schain (eds), *Comparative Federalism: The European Union and the United States in Comparative Perspective* (Oxford: Oxford University Press).
- Marks, Gary (1993), 'Structural Policy and Multi-level Governance in the EC', in Alan Cafruny and Glenda Rosenthal (eds), *The State of the European Community*, Vol. 2 (Boulder, CO: Lynne Rienner).
- Marks, Gary, Carole J. Wilson and Leonard Ray (2002), 'National Political Parties and European Integration' *American Journal of Political Science*, 46:3, July, pp. 585–94.
- Marks, Sally (2003), *The Illusion of Peace: International Relations in Europe*, 1918–23, 2nd edn (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Marlier, Eric, A. B. Atkinson, Bea Cantillon and Brian Nolan (2007), *The EU and Social Inclusion: Facing the Challenges* (Bristol: Policy Press).
- Martin, Andrew and George Ross (eds) (2004), *Euros and Europeans: Monetary Integration and the European Model of Society* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Mason, David S. (2008), *The End of the American Century* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield).
- Mattli, Walter (1999), *The Logic of Regional Integration: Europe and Beyond* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Mazey, Sonia, and Jeremy Richardson (2003), 'Interest Groups and the Brussels Bureaucracy', in Jack Hayward and Anand Menon (eds), *Governing Europe* (Oxford: Oxford University Press).
- Mazey, Sonia, and Jeremy Richardson (2006), 'Interest Groups and EU Policy-Making', in Jeremy Richardson (ed.), *European Union: Power and Policy-Making*, 3rd edn (Abingdon: Routledge).
- McAleavey, P. (1993), 'The Politics of European Regional Development Policy: Additionality in the Scottish Coalfields', *Regional Politics and Policy*, 3:2, pp. 88–107.
- McCormick, John (1995), *The Global Environmental Movement* (London: John Wiley).
- McCormick, John (2001), *Environmental Policy in the European Union* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- McCormick, John (2007), *The European Superpower* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- McGrath, Conor (2005), *Lobbying in Washington, London, and Brussels: The Persuasive Communication of Political Issues* (New York: Edwin Mellen Press).
- McGuire, Steven, and Michael Smith (2008), *The European Union and the United States* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).

- McKay, David (2001), *Designing Europe: Comparative Lessons from the Federal Experience* (Oxford: Oxford University Press).
- Menon, Anand, Kalypso Nicolaidis and Jennifer Welsh (2004), 'In Defence of Europe – A Response to Kagan', *Journal of European Affairs*, 2:3, August, pp. 5–14.
- Meunier, Sophie (2005), *Trading Voices: The European Union in International Commercial Negotiations* (Princeton: Princeton University Press).
- Miliband, David (2007), *Speech at the College of Europe*, Bruges, 15 November, available at <http://www.coleurop.be/events/909>.
- Millett, Timothy (1990), *The Court of First Instance of the European Communities* (London: Butterworth).
- Milward, Alan S. (1984), *The Reconstruction of Western Europe 1945–51* (Berkeley: University of California Press).
- Minahan, James B. (2000), *One Europe, Many Nations: A Historical Dictionary of European National Groups* (Westport, CT: Greenwood).
- Mitrany, David (1966), *A Working Peace System* (Chicago: Quadrangle).
- Mitrany, David (1970), 'The Functional Approach to World Organisation', in Carol A. Cosgrove and Kenneth J. Twitchett (eds), *The New International Actors: The UN and the EEC* (London: Macmillan).
- Monar, Jörg (2001), 'The Dynamics of Justice and Home Affairs: Laboratories, Driving Factors and Costs', *Journal of Common Market Studies*, 39:4, November, pp. 747–64.
- Monnet, Jean (1978), *Memoirs* (Garden City, NY: Doubleday).
- Moravcsik, Andrew (1993), 'Preferences and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalist Approach', *Journal of Common Market Studies*, 31:4, December, pp. 473–524.
- Moravcsik, Andrew (1998), *The Choice for Europe* (Ithaca, NY: Cornell University Press).
- Moravcsik, Andrew (2001), 'Federalism in the European Union: Rhetoric and Reality' in Kalypso Nicolaidis and Robert Howse (eds), *The Federal Vision: Legitimacy and Levels of Governance in the United States and the European Union* (Oxford: Oxford University Press).
- Moravcsik, Andrew (2002), 'In Defence of the 'Democratic Deficit': Re-assessing Legitimacy in the European Union', *Journal of Common Market Studies*, 40:4, November, pp. 603–24.
- Moravcsik, Andrew (2007), 'The European Constitutional Settlement', in Sophie Meunier and Kathleen R. McNamara (eds), *Making History: European Integration and Institutional Change at Fifty* (Oxford: Oxford University Press).
- Morgan, Annette (1976), *From Summit to Council: Evolution in the EEC* (London: Chatham House).

- Morgan, Iwan W. and Philip J. Davies (eds) (2008), *The Federal Nation: Perspectives on American Federalism* (New York: Palgrave Macmillan).
- Morris, Chris (2005), *The New Turkey: The Quiet Revolution on the Edge of Europe* (London: Granta).
- Mowle, Thomas S. (2004), *Allies at Odds? The United States and the European Union* (New York: Palgrave Macmillan).
- Müller, Wolfgang C. and Kaare Strøm (eds) (2003), *Coalition Governments in Western Europe* (Oxford: Oxford University Press).
- Mundell, Robert (2000), 'The euro and the stability of the international monetary system', in Robert Mundell and Armand Clesse (eds), *The Euro as a Stabilizer in the International Economic System* (Dordrecht: Kluwer).
- Neuhold, Christine, and Pierpaolo Sttembri (2007), 'The role of European Parliament committees in the EU policy-making process', in Thomas Christiansen and Torbjörn Larsson (eds), *The Role of Committees in the Policy-Process of the European Union* (Cheltenham: Edward Elgar).
- Niemi, Jyrki, and Jukka Kola (2005), 'Renationalization of the Common Agricultural Policy: Mission Impossible?', *International Food and Agribusiness Management Review*, 8:4, pp. 23–41.
- Nijeboer, Arjen (2005), 'The Dutch Referendum', *European Constitutional Law Review*, 1:3, October, pp. 393–405.
- Nitze, William, and Leon Hadar (2009), 'EU could bring peace to Middle East', *The Guardian*, 4 December.
- Nugent, Neill (2001), *The European Commission* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Nye, Joseph S. (1970), 'Comparing Common Markets: A Revised Neo-functional Model', *International Organization*, 24:4, Autumn, pp. 796–835.
- Occhipinti, John D. (2003), *The Politics of EU Police Cooperation: Toward a European FBI?* (Boulder, CO: Lynne Rienner).
- Ohmae, Kenichi (1995), *The End of the Nation State: The Rise of Regional Economies* (New York: The Free Press).
- Ohmae, Kenichi (2005), *The Next Global Stage: Challenges and Opportunities in our Borderless World* (Upper Saddle River, NJ: Wharton School Publishing).
- Olsen, Johan P. (2002), 'The Many Faces of Europeanization' *Journal of Common Market Studies*, 40:5, December, pp. 921–52.
- O'Neill, Jim (2010), 'A Twenty-first Century International Monetary System: Two Scenarios', in Paola Subacchi and John Driffill (eds), *Beyond the Dollar: Rethinking the International Monetary System* (London: Chatham House).

- Orbie, Jan (2008), 'The European Union's Role in World Trade: Harnessing Globalisation?', in Jan Orbie (ed.), *Europe's Global Role: External Policies of the European Union* (Aldershot: Ashgate).
- Orbie, Jan, and Helen Versluys (2008) 'The European Union's International Development Policy: Leading and Benevolent?', in Jan Orbie (ed.), *Europe's Global Role: External Policies of the European Union* (Aldershot: Ashgate).
- Owen, Richard, and Michael Dynes (1989), *The Times Guide to 1992: Britain in a Europe Without Frontiers* (London: Times Publications).
- Page, Edward C. (2003), 'Europeanization and the Persistence of Administrative Systems', in Jack Hayward and Anand Menon (eds), *Governing Europe* (Oxford: Oxford University Press).
- Palayret, Jean-Marie, Helen Wallace and Pascaline Wynand (eds) (2006), *Visions, Votes And Vetoes: The Empty Chair Crisis And the Luxembourg Compromise Forty Years On* (Brussels: Peter Lang).
- Palmer, Michael, and John Lambert (eds) (1968), *European Unity: A Survey of European Organizations* (London: George Allen & Unwin).
- Pan, Christoph, and Beate Sibylle Pfeil (2004), *National Minorities in Europe* (West Lafayette, IN: Purdue University Press).
- Panayi, Panikos (2000), *An Ethnic History of Europe Since 1945: Nations, States and Minorities* (Harlow: Longman).
- Pardo, Sharon, and Joel Peters (2009), *Uneasy Neighbors: Israel and the European Union* (Lanham, MD: Lexington Books).
- Parsons, Craig A., and Timothy M. Smeeding (eds) (2006a), *Immigration and the Transformation of Europe* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Parsons, Craig, and Timothy M. Smeeding (2006b), 'What's Unique about Immigration in Europe?', in Craig Parsons and Timothy M. Smeeding (eds), *Immigration and the Transformation of Europe* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Pastor, Robert A. (2001), *Toward a North American Community: Lessons from the Old World for the New* (Washington, DC: Institute for International Economics).
- Pearce, David, and Francois-Carlos Bovagnet (2005), 'The Demographic Situation in the European Union' *Population Trends*, No. 119 (London: Office for National Statistics, Spring).
- Peter, Laurence (2009), 'Profile: EU Commission Chief Barroso', *BBC News Online*, 8 July.
- Peter, Laurence (2010), 'Delays Bedevil EU Help for Roma', on *BBC News Online* at <http://www.bbc.co.uk>, 16 September.

- Peters, B. Guy (1992), 'Bureaucratic Politics and the Institutions of the European Community,' in Alberta Sbragia (ed.), *Euro-Politics: Institutions and Policymaking in the 'New' European Community* (Washington, DC: Brookings Institution).
- Peters, B. Guy, and Jon Pierre (2004), 'Multi-level Governance and Democracy: A Faustian Bargain?', in Ian Bache and Matthew Flinders (eds), *Multi-Level Governance* (Oxford: Oxford University Press).
- Philip, Alan Butt (1985), *Pressure Groups in the European Community* (London: University Association for Contemporary European Studies).
- Pienning, Christopher (2001), 'The EP Since 1994: Making Its Mark on the World Stage', in Juliet Lodge (ed.), *The 1999 Elections to the European Parliament* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Pijpers, Alfred (1998), entry on 'Intergovernmental Conferences', in Desmond Dinan (ed.), *Encyclopedia of the European Union* (Basingstoke: Macmillan).
- Pinder, John (1991), *European Community: The Building of a Union* (Oxford: Oxford University Press).
- Pollard, Naomi, Maria Latorre and Dhananjayan Sriskandarajah (2008), *Floodgates or Turnstiles? Post-EU Enlargement Migration Flows to (and from) the UK* (London: Institute for Public Policy Research).
- Prestowitz, Clyde (2003), *Rogue Nation: American Unilateralism and the Failure of Good Intentions* (New York: Basic Books).
- Princen, Sebastiaan (2009), *Agenda-Setting in the European Union* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Puchala, Donald J. (1975), 'Domestic Politics and Regional Harmonization in the European Communities', *World Politics*, 27:4, July, pp. 496–520.
- Raz, Joseph (1998), 'On the Authority and Interpretation of Constitutions: Some Preliminaries', in Larry Alexander (ed.), *Constitutionalism: Philosophical Foundations* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Reid, T.R. (2004), *The United States of Europe: The New Superpower and the End of American Supremacy* (New York: Penguin).
- Reiff, Karlheinz, and Hermann Schmitt (1980), 'Nine Second-Order National Elections: A Conceptual Framework for the Analysis of European Election Results,' *European Journal of Political Research*, 8:1, March, pp. 3–44.
- Renan, Ernest (1882), in speech titled 'What is a Nation?' Given at the Sorbonne in March, translated by and quoted in Timothy Baycroft, *Nationalism in Europe 1789–1945* (Cambridge: Cambridge University Press, 1998).

- Rhodes, Martin (2010), 'Employment Policy: Between Efficacy and Experimentation', in Helen Wallace, Mark A. Pollack, and Alasdair R. Young (eds), *Policy-Making in the European Union*, 6th edn (Oxford: Oxford University Press).
- Richardson, Jeremy (2006), 'Policy-making in the EU: Interests, ideas and garbage cans of primeval soup', in Jeremy Richardson (ed), *European Union: Power and Policy-Making*, 3rd edn (Abingdon: Routledge).
- Riddell, Roger (2007), *Does Foreign Aid Really Work?* (New York: Oxford University Press).
- Rieger, Elmar (2005), 'Agricultural Policy: Constrained Reforms', in Helen Wallace, William Wallace and Mark A. Pollack (eds), *Policy-Making in the European Union*, 5th edn (Oxford: Oxford University Press).
- Rifkin, Jeremy (2004), *The European Dream: How Europe's Vision of the Future is Quietly Eclipsing the American Dream* (New York: Jeremy Tarcher/Penguin).
- Ringe, Nils (2009), *Who Decides, and How? Preferences, Uncertainty, and Policy Choice in the European Parliament* (Oxford: Oxford University Press).
- Rittberger, Berthold (2005), *Building Europe's Parliament: Democratic Representation Beyond the Nation-State* (Oxford: Oxford University Press).
- Robyn, Richard (ed.) (2005), *The Changing Face of European Identity* (Abingdon: Routledge).
- Roper, Steven (2007), 'European Education Reform and Its Impact on Curriculum and Admissions: Implications of the Bologna Process on United States Education', *Journal of Political Science Education*, 3:1, January, pp. 51-60.
- Rosamond, Ben (2000), *Theories of European Integration* (Basingstoke: Macmillan).
- Ross, George (1995), *Jacques Delors and European Integration* (New York: Oxford University Press).
- Ross, Robert, Øystein Tunsjø, and Zhang Tuosheng (eds) (2009), *US-China-EU Relations* (Abingdon: Routledge).
- Ruggie, John Gerard, Peter J. Katzenstein, Robert O. Keohane, and Philippe C. Schmitter (2005), 'Transformations in World Politics: The Intellectual Contribution of Ernst B. Haas', *Annual Review of Political Science*, vol. 8, pp. 271-96.
- Rüland, Jürgen, Heiner Hänggi, and Ralf Roloff (eds) (2008), *Interregionalism and International Relations: A Stepping Stone to Global Governance?* (Abingdon: Routledge).
- Rumford, Chris (2007), *'Introduction' to Cosmopolitanism and Europe* (Liverpool: Liverpool University Press).

- Russell, James W. (2006), *Double Standard: Social Policy in Europe and the United States* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield).
- Salmon, Trevor, and Sir William Nicoll (eds) (1997), *Building European Union: A Documentary History and Analysis* (Manchester: Manchester University Press).
- Sbragia, Alberta (1992), 'Introduction' and 'Thinking about the European Future: The Uses of Comparison', in Alberta Sbragia (ed.), *Euro-Politics: Institutions and Policymaking in the 'New' European Community* (Washington, DC: Brookings Institution).
- Scully, Roger (2005), *Becoming Europeans? Attitudes, Behaviour, and Socialization in the European Parliament* (Oxford: Oxford University Press).
- Selznick, Philip (2002), *The Communitarian Persuasion* (Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press).
- Seton-Watson, Hugh (1977), *Nations and States: An Inquiry Into the Origins of Nations and the Politics of Nationalism* (London: Methuen).
- Shackleton, Michael (1990), *Financing the European Community* (New York: Council on Foreign Relations Press).
- Shambaugh, David, Eberhard Sandschneider, and Zhou Hong (eds) (2008), *China-Europe Relations: Perceptions, Policies and Prospects* (Abingdon: Routledge).
- Shapiro, Martin (1992), 'The European Court of Justice', in Alberta Sbragia (ed.), *Euro-Politics: Institutions and Policymaking in the "New" European Community* (Washington, DC: Brookings Institution).
- Sherrington, Philippa (2000), *The Council of Ministers: Political Authority in the European Union* (London: Pinter).
- Simpson, A. W. Brian (2001), *Human Rights and the End of Empire: Britain and the Genesis of the European Convention* (Oxford: Oxford University Press).
- Skouris, Vassilios (2004), *Interview with the Financial Times* (London), 30 June. Available at <http://www.open-europe.org.uk>.
- Smith, Anthony D. (ed.) (2001), *Nationalism* (Cambridge: Polity Press).
- Smith, Graham (1999), *The Post-Soviet States: Mapping the Politics of Transition* (London: Edward Arnold).
- Smith, Michael (2006), 'The Commission and External Relations,' in David Spence (ed.), *The European Commission*, 3rd edn (London: John Harper).
- Snyder, Francis (2003), 'The Unfinished Constitution of the European Union: Principles, Processes and Culture' in J. H. H. Weiler and Marlene Wind (eds), *European Constitutionalism Beyond the State* (Cambridge: Cambridge University Press).

- Sørensen, Georg (2004), *The Transformation of the State: Beyond the Myth of Retreat* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Sørensen, Georg (2006), 'The Transformation of the State' in Colin Hay, Michael Lister and David Marsh (eds), *The State: Theories and Issues* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Spaak, Paul-Henri (1971), *The Continuing Battle: Memoirs of a European 1933–66* (Boston: Little, Brown).
- Spence, David (2006a), 'The President, the College and the Cabinets', in David Spence (ed.), *The European Commission*, 3rd edn (London: John Harper).
- Spence, David (2006b), 'The Directorates-General and the Services: Structures, Functions and Procedures', in David Spence (ed.), *The European Commission*, 3rd edn (London: John Harper).
- Spero, Joan E., and Jeffrey A. Hart (2003), *The Politics of International Economic Relations* (Belmont, CA: Wadsworth).
- Spinelli, Altiero (1972), 'The Growth of the European Movement Since the Second World War', in Michael Hodges (ed.), *Europe Integration: Selected Readings* (Harmondsworth: Penguin).
- Stirk, Peter M. R., and David Weigall (eds) (1999), *The Origins and Development of European Integration: A Reader and Commentary* (London and New York: Pinter).
- Strange, Susan (1996), *The Retreat of the State: The Diffusion of Power in the World Economy* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Swinbank, Alan (2002), 'The Common Agricultural Policy' in Jackie Gower (ed), *The European Union Handbook*, 2nd edn (London: Fitzroy Dearborn).
- Taggart, Paul, and Aleks Szczerbiak (2001), 'Parties, Positions and Europe: Euroscepticism in the Candidate States of Central and Eastern Europe', *Paper presented at the Annual Meeting of the Political Studies Association*, Manchester, April.
- Talbot, Strobe (1992), 'America Abroad: The Birth of the Global Nation', *Time*, 20 July, p. 70.
- Thatcher, Margaret (1993), *The Downing Street Years* (New York: HarperCollins).
- Thomassen, Jacques (2005), 'Introduction', in Jacques Thomassen (ed.), *The European Voter: A Comparative Study of Modern Democracies* (Oxford: Oxford University Press).
- Tsoukalis, Loukas (2003), 'Monetary Policy and the Euro', in Jack Hayward and Anand Menon (eds), *Governing Europe* (Oxford and New York: Oxford University Press).
- Tushnet, Mark V. (2000), *Taking the Constitution Away From the Courts* (Princeton: Princeton University Press).

- Union of International Associations Homepage (retrieved July 2010), at www.uia.org.
- United Nations, *Department of Economic and Social Affairs*, Population Division (2009),
- Trends in International Migrant Stock: The 2008 Revision (United Nations database, POP/DB/MIG/Stock/Rev.2008).
- United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2009), *World Population Prospects*, the 2008 Revision (Geneva: United Nations).
- Urwin, Derek W. (1995), *The Community of Europe*, 2nd edn (London: Longman).
- van Creveld, Martin (1999), *The Rise and Decline of the State* (Cambridge: Cambridge University Press).
- van der Eijk, Cees, and Mark N. Franklin (eds) (1996), *Choosing Europe? The European Electorate and National Politics in the Face of Union* (Ann Arbor: University of Michigan Press).
- van Dormael, Armand (1978), *Bretton Woods: Birth of a Monetary System* (New York: Holmes & Meier).
- van Eekelen, Willem (1990), 'WEU and the Gulf Crisis,' *Survival*, 32:6, pp. 519–32.
- Vasileva, Katya (2010), 'Foreigners living in the EU are diverse and largely younger than the nationals of the EU Member States,' *Eurostat Statistics in Focus*, 45/2010 (Brussels: Eurostat).
- Védrine, Hubert, with Dominique Moïsi (2001), *France in an Age of Globalization* (Washington, DC: Brookings Institution).
- Walkenhorst, Heiko (2008), 'Explaining change in EU education policy' *Journal of European Public Policy*, 15:4, June, 567–87.
- Wallace, Anthony (2004), 'Completing the Single Market: The Lisbon Strategy', in Maria Green Cowles and Desmond Dinan (eds), *Developments in the European Union 2* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Wallace, William (1983), 'Less than a Federation, More than a Regime: The Community as a Political System', in Helen Wallace, William Wallace and Carole Webb (eds), *Policy-Making in the European Community*, 2nd edn (Chichester: Wiley).
- Wallace, William (2005), 'Foreign and Security Policy', in Helen Wallace, William Wallace, and Mark A. Pollack (eds), *Policy-Making in the European Union*, 5th edn (Oxford: Oxford University Press).
- Ward, Ian (1996), *A Critical Introduction to European Law* (London: Butterworth).
- Watts, Ronald J. (2008), *Comparing Federal Systems*, 3rd edn (Montreal: Institute of Intergovernmental Relations).

- Weigall, David, and Peter Stirk (eds) (1992), *The Origins and Development of the European Community* (Leicester: Leicester University Press).
- Werts, Jan (2008), *The European Council* (London: John Harper).
- Westlake, Martin, and David Galloway (eds) (2004), *The Council of the European Union*, 3rd edn (London: John Harper).
- Wexler, Immanuel (1983), *The Marshall Plan Revisited: The European Recovery Program in Economic Perspective* (Westport, CT: Greenwood Press).
- White, Brian (2001), *Understanding European Foreign Policy* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Wildavsky, Aaron (1979), *Speaking Truth to Power* (New York: John Wiley).
- Wilks, Stephen (2005), 'Competition Policy: Challenge and Reform', in Helen Wallace, William Wallace, and Mark A. Pollack (eds), *Policy-Making in the European Union*, 5th edn (Oxford: Oxford University Press).
- Wilson, Dominic, and Roopa Purushothaman (2003), 'Dreaming With BRICs: The Path to 2050', *Global Economics Paper No. 99*, Goldman Sachs, 1 October.
- Windrow, Martin (2004), *The Last Valley: Dien Bien Phu and the French Defeat in Vietnam* (London: Weidenfeld & Nicolson).
- Wolff, Sarah, Nicole Wichmann, and Gregory Mounier (eds) (2009), *The External Dimension of Justice and Home Affairs: A Different Security Agenda for the European Union?* (Abingdon: Routledge).
- Wurzel, Rüdiger, and James Connelly (eds) (2010), *The European Union as a Leader in International Climate Change Politics* (Abingdon: Routledge).
- Yahuda, Michael (2008), 'The Sino-European Encounter: Historical Influences on Contemporary Encounters', in David Shambaugh, Eberhard Sandschneider and Zhou Hong (eds), *China-Europe Relations: Perceptions, Policies and Prospects* (Abingdon: Routledge).
- Young, Alasdair R. (2010), 'The European Policy Process in Comparative Perspective', in Helen Wallace, Mark A. Pollack, and Alasdair R. Young (eds), *Policy-Making in the European Union*, 6th edn (Oxford: Oxford University Press).
- Younger, Kenneth (1959), in a review of Ernst Haas, 'The Uniting of Europe', *International Affairs* 35:1, January.
- Zimmerman, Joseph F. (2008), *Contemporary American Federalism: The Growth of National Power* (Albany, NY: State University of New York Press).
- Zurcher, Arnold J. (1958), *The Struggle to Unite Europe 1940-58* (New York: New York University Press).

İNDEKS

A

- Acil Müdahale Gücü, 497
Afrika Karayip Pasifik Programı, 520, 525
AB Müktesebatı, 125, 184, 193
AB Danışma Organları
Afrika Birliği, 16, 21, 28
Arnavutluk ve AB Üyeliği, 185-186
Avrupa Liberal ve Demokratlar İttifakı, 304,306
Atlantik İttifakı, 74, 138, 508, 525
Atlantikçiler, 494, 505
Avusturya, 38, 41, 51, 54, 55, 60, 71, 72, 73, 75, 84, 96, 102, 104, 106, 109, 114, 117, 123, 125, 126, 129, 139, 140, 142, 145, 177, 181, 183, 188, 199, 205, 213, 223, 229, 239, 243, 260, 263, 264, 290, 291, 293, 307, 325, 331, 332, 343, 349, 372, 380, 409, 411, 413, 434, 447, 451, 456, 462, 475, 477, 479, 482, 494, 499, 511, 523
Azerbaycan ve AB Üyeliği
Anayasa Mahkemesi, 154,156,257,260, 262, 275
Anayasal Antlaşma, 143, 156, 158, 160, 162, 164, 165, 182, 331, 334, 335, 336, 352
Anayasallaşma, 55, 171
Anayasa
AB, 144, 167, 175, 227, 257
ince ve kalın, 156, 170
Birleşik Devletler
Avrupa Konseyi, 14, 49, 50, 51, 63, 69, 76, 80, 81, 82, 87, 90, 116, 131, 169, 186, 220, 222, 240, 245, 253, 272, 273, 274, 445, 454, 468, 470
Avrupa Birliği Konseyi, 218
Alcide de Gasperi, 74, 91
Avrupa'da demografik trendler, 62
Avrupa Hava Savunma ve Uzay Şirketi, 396
Avrupa Parlamentosu Seçimleri, 58, 67, 114, 147, 176, 200, 203, 299, 319, 323, 325, 326, 329, 353
AB'nin Genişlemesi, 173
Doğu'ya doğru, 142
gelecekteki genişleme imkanları, 183
genişleme vs. derinleşme, 166, 173, 184, 193
ayrıca bkz. komşuluk politikası, 187, 515, 516, 525
Avrupa
Sınırları, 47, 48, 49, 395, 396, 403, 528
Vatandaşlık, 57, 58, 67
Demografi, 484
-lı kimliği, 51, 528,
-lilik, 47, 50, 56, 59, 67, 84, 313
-ya göç, 62, 145, 190, 304
Azınlıkları, 10, 53, 56, 87, 358
Milletleri, 54, 85, 308, 500
Nüfusu, 62, 64, 100, 141
savaş sonrası, 9, 17, 69, 70, 72, 76, 77, 78, 79, 80, 87, 131, 132, 245, 358, 394, 402, 453
Avrupa 2020 Stratejisi, 371, 374, 390, 403, 459
Avrupa Hava Savunma ve Uzay Şirketi, 396, 397
Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu, 430
Avrupa Tutuklama Müzakeresi, 480, 484
Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu, 89, 93, 107, 160,
Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, 140, 278, 281, 296,
Avrupa Merkez Bankası, 110, 121, 134, 137, 222, 230, 243, 251, 253, 277, 278, 279, 278, 296, 387, 406, 412, 414, 418, 421, 422
yapısı, 422
Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, 7, 17, 18, 24, 76, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 101, 160, 162, 173, 175, 180, 196, 218, 224, 238, 239, 258, 261, 292, 300, 304, 306, 311, 374, 377, 399, 462 528
Yüksek Otorite, 17, 218
Avrupa Komisyonu, 22, 23, 27, 41, 43, 59, 60, 96, 112, 115, 120, 129, 144, 160, 177, 189, 195, 196, 197, 198, 204, 205, 210, 211, 215, 220, 226, 230, 243, 250, 251, 255, 264, 279, 303, 309, 310, 314, 315, 316, 328, 343, 345,

- 349, 351, 354, 368, 369, 375, 377,
380, 381, 387, 391, 395, 396, 398,
399, 403, 406, 434, 438, 447, 448,
451, 453, 476, 491, 492, 495, 510,
520
- Komisler Grubu, 133, 149, 195, 196, 197,
198, 200, 202, 203, 206, 215,
- Komiteler, 198, 207, 208, 209, 215, 217,
238, 240, 242,
- Genel M¼d¼rl¼kler, 195, 197
- Başkanı, 22, 27, 369,
yapısı, 197
- Avrupa Kongresi, 76, 81,
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 81, 169,
171, 272
- AB Konseyi, 218,
gücü ve rolü, 489, 505
zirveleri, 232,
- AB İnsan Hakları Mahkemesi, 169, 170, 257,
272, 273, 274, 275, 375,
- AB Adalet Divanı, 23, 41, 43, 86, 91, 96, 97,
98, 116, 133, 156, 169, 200, 206,
209, 211, 213, 239, 257, 258, 260,
261, 262, 263, 264, 265, 266, 268,
269, 271, 273, 274, 275, 365, 368,
371, 375, 389, 400
- Davalar, 269,
kararlar, 156, 239, 269, 365
hakim-raportörler, 263, 264
başkanı, 265, 266,
merkezi, 262
yapısı, 261
- Avrupa Kredi Transfer ve Birikim Sistemi,
461,
- Avrupa Para Sistemi, 109, 112, 114, 120, 129,
407,
- Avrupa Savunma Topluluğu, 89, 90, 95, 107,
493, 496
- Avrupa Kalkınma Fonu, 524
- Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi, 290,
296, 312
- Avrupa Ekonomik Alanı, 114, 115, 123, 124,
125, 127, 129, 331, 517
- Avrupa Ekonomik Topluluğu, 22, 28, 31, 49,
85, 89, 92, 93, 96, 97, 98, 107, 109,
158, 160, 173, 374,
- Avrupa İstihdam Stratejisi, 370, 458
- Avrupa Çevre Ajansı, 284, 286, 438
- Avrupa Çevre Bürosu, 311, 312
- Avrupa Dış Eylem Servisi, 148, 214, 495
- Avrupa Balıkçılık Politikası, 176, 366, 433,
434, 435, 443,
- Avrupa Bayrağı, 63
- Avrupa Serbest Ticaret Birliği, 95, 101, 107,
125
- Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Otoritesi,
282
- Avrupa Entegrasyonu, 7, 17, 19, 20, 21, 24, 25,
32, 33, 35, 59, 63, 66, 69, 78, 81,
87, 89, 91, 92, 94, 109, 116, 131, 145,
146, 150, 155, 159, 163, 164, 169,
170, 180, 195, 208, 212, 222,
kamuoyu, 89, 99, 127, 129, 139, 163, 198,
342, 355, 356
- Avrupa Yatırım Bankası, 93, 97, 162, 261, 278,
281, 296
- Avrupa Yargı Ağı, 290, 480, 484,
- Avrupa Para Sistemi, 109, 112, 114, 120, 129,
407
- Avrupa Hareketi, 63, 76, 81, 83
- Avrupa Komşuluk Politikası, 187, 515, 516,
525
- Avrupa Ombudsmanı, 251, 253, 254, 255,
264, 375
- Avrupa Parlamentosu, 18, 22, 41, 58, 63, 67,
71, 96, 98, 115, 116, 121, 127, 133,
144, 147, 148, 167, 168, 176, 182, 197,
198, 200, 201, 203, 205, 208, 210,
215, 217, 226, 228, 229, 230, 237,
238, 239, 240, 241, 242, 243, 244,
245, 246, 248, 250, 251, 252, 253,
255, 257, 261, 262, 265, 271, 275,
277, 292, 293, 299, 301, 307, 312,
314, 316, 319, 321, 323, 325, 326,
327, 329, 330, 338, 350, 351, 352,
367, 368, 369, 370, 371, 373, 375,
376, 439, 352, 470, 495,
- komiteler, 121, 248, 312,
çifte vekalet, 238, 255,
seçimler, 96, 114, 127, 147, 176, 197, 200,
203, 237, 299, 319, 323, 325, 326,
329, 353,
üyeleri, 144, 182, 201, 238, 241, 242, 301,
351,
başkan, 244, 245, 369,
sekretarya, 248, 261
- Avrupa Ödemeler Sistemi, 110
- Avrupa Halk Partisi, 245, 302, 304, 305, 306,
307, 316,
- Avrupa Polis Ofisi, 469, 479
- Avrupa Siyasal Topluluğu, 89, 91, 95, 107
- Avrupa Siyasal İşbirliği, 119, 120, 129, 493
- Avrupa Bölgesi, 116
- Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, 112, 114,
291, 448, 449, 452
- Avrupa Menkul Kıymetler ve Piyasalar Oto-
ritesi, 282
- Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası,
285, 497
- Avrupa Güvenlik Stratejisi, 498, 505
- Avrupa Sosyal Şartı, 454
- Avrupa Sosyal Fonu, 93, 97, 116, 251, 447,
448, 449, 454
- Avrupa Sosyal Modeli, 445, 453, 464

Avrupa Uzay Ajansı, 294, 296, 393
Avrupa Mali Denetçiler Sistemi, 278, 282
Avrupa Sistemik Risk Kurulu, 278, 282
AB
 Ve Çin, 518,
 Ve İsrail, 50
 Ve Ortadoğu, 509
 Ve Rusya, 48, 49, 52
 Ve Birleşik Devletler
 küresel aktör olarak, 375
 uluslararası organizasyon olarak, 25,
 siyasal sistem olarak, 7, 28, 29, 31, 44,
 bütçesi, 182, 208, 210, 215, 217, 226, 235,
 243, 245, 247, 251, 252, 253, 255,
 283, 344, 350, 351, 376, 377, 379,
 380, 382, 387, 425, 433, 452,
 vatandaşlığı, 57, 58, 67,
 konfederal özellikleri, 173
 Anayasası, 144, 167, 175, 227, 257
 Genişlemesi, 143, 411, 487
 Federal özellikleri, 173
 Bayrağı, 63,
 gelecek beklentileri
 kimliği, 100
 yasası, 271, 373, 438
 üyelik şartları, 185, 333
 Kopenhag Kriterleri, 114, 125, 184, 190,
 193
 Göç, 308, 478
 resmi diller, 57, 268
 askeri gücü, 360, 361, 487, 488, 489, 490,
 492, 498, 514, 518
 pasaportu, 58
 politikaları, 290, 294, 295, 376, 426, 459,
 tarımsal, 376, 426, 429, 430, 431
 iltica, 121
 uyum, 446,
 rekabet, 147
 savunma, 91, 122, 148
 kalkınma, 278, 311,
 ekonomi, 179, 226, 278, 303, 403
 eğitim, 445
 istihdam, 457, 458
 mali, 129, 134, 278
 balıkçılık, 433
 Dışişleri ve Güvenlik Politikası, 121,
 122, 138, 148, 176, 199, 214,
 221, 223, 226, 230, 234,
 235, 251, 254, 284, 346, 373,
 381, 469, 505, 510,
 Göç, 162, 478,
 Para, 110, 121, 174, 178, 365, 386,
 387, 403, 406, 407, 410, 422,
 Komşuluk, 187, 515, 516, 525,
 Bölgesel, 206, 364, 454
 Güvenlik, 99, 120, 121, 122, 138, 162,
 163, 176, 177, 202, 221, 223,
 226, 230, 234, 251, 253, 254,
 373, 381, 469, 487
 Sosyal, 93, 453,
AB Antlaşması, 335,
 başlangıç bölümü, 168
 üç sütun, 121, 469
Avrupa Federalistler Birliği, 17
Avrupa Birleşik Solu/Kuzey Yeşil Solu, 303,
304
Avrupacılık, 87, 305, 341, 354, 355, 361,
Avrupalılar, 11, 25, 27, 32, 33, 41, 42, 47, 48,
50, 51, 52, 56, 59, 60, 61, 62, 64,
67, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 76, 78, 79,
87, 99, 100, 112, 116, 123, 127, 128,
131, 133, 136, 139, 140, 144, 145, 147,
155, 159, 166, 190, 195, 288, 294,
312, 313, 315, 326, 328, 341, 342,
343, 344, 345, 347, 348, 349, 351,
352, 353, 354, 355, 356, 357, 358,
359, 360, 361, 363, 364, 371, 381,
386, 388, 390, 391, 393, 405, 406,
410, 411, 412, 413, 420, 438, 439,
445, 446, 462, 464, 469, 473, 475,
481, 483, 487, 490, 491, 492, 493,
498, 507, 508, 509, 510, 511, 512,
513, 514, 515, 517, 525, 527, 528,
529, 530
 Avrupalılaştırma, 173, 179, 180, 193
 Avrupa Polis Ofisi, 469, 479
 Avrupa sistemi, 220, 278, 282
 Avrupa'da Kamuoyu, 139, 342, 355, 356
 Açık İş birliği Yöntemi, 458, 459,
 Avrupa Ombudsmanı, 251, 253, 254, 255,
 264, 375
 Angela Merkel, 167, 358, 416
 Avrupa pasaportu, 114
 Altiero Spinelli, 18, 330
 AB hukukunun üstünlüğü, 257, 259, 275
 Antlaşmalar (AB), 153, 156, 167, 168, 175, 272,
 330, 335, 337
 Kurucu Antlaşma, 158, 159, 258
 Anayasal Antlaşma, 143, 156, 158, 160, 162,
 164, 165, 182, 331, 334, 335, 336,
 352
 Avrupa'da İşsizlik, 457
 Akdeniz için Birlik, 515, 516, 525
 Amerika Birleşik Devletleri, 155, 457, 508,
 510, 511
 ve Soğuk Savaş, 69, 70
 ve Irak İşgali, 149, 355, 481, 517
 ve Ortadoğu, 509
 ve AB, 508,
 Dolar, 77, 110, 111, 114, 135, 417, 418, 419,
 421, 422, 423
 Amsterdam Antlaşması, 160, 164, 168, 251,
 331, 333, 456, 457, 469
 Aristide Briand, 72

Avrupa Adli İş Birliğini Geliştirme Ajansı, 290
Avrupa Dış Sınırlarda Operasyonel İşbirliği Yönetimi Ajansı, 285
Almanya, 14, 17, 20, 32, 38, 39, 41, 51, 53, 54, 55, 60, 64, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 80, 82, 83, 84, 85, 87, 89, 90, 91, 96, 100, 101, 104, 106, 107, 110, 111, 112, 114, 115, 118, 120, 123, 126, 131, 135, 139, 142, 145, 146, 167, 168, 180, 181, 182, 183, 188, 190, 196, 199, 204, 205, 213, 218, 227, 228, 229, 242, 243, 244, 259, 260, 263, 265, 266, 279, 281, 291, 293, 294, 303, 304, 306, 308, 320, 323, 325, 330, 338, 343, 347, 349, 350, 358, 359, 372, 377, 380, 389, 392, 394, 395, 396, 397, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 413, 414, 416, 417, 426, 427, 428, 432, 434, 439, 440, 441, 447, 448, 450, 451, 454, 456, 457, 459, 461, 472, 475, 477, 482, 488, 494, 497, 499, 509, 511, 512, 517, 523
Adalet ve İçişleri, 222, 225, 288, 467, 469, 483, 484
AB'nin resmi dilleri, 57, 268
Ar-ge, 116, 374,
AB Temel Haklar Şartı, 133, 137, 148, 168, 169, 171
Alan Greenspan, 418
Gökyüzü serbestliği, 395
Avrupa Parlamentosunda Siyasi gruplar, 242, 245, 247, 248
Avrupa Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı, 245
Avrupa federasyonu, 17, 18, 71, 72, 83, 85, 91, 120

B

Bilgi Açığı, 127, 341, 348, 351, 354, 361,
Balkan Krizi, 487
Barselona Süreci, 514, 515, 525
Belarus ve AB Üyeliği, 51, 54, 118, 123, 126, 142, 169, 186, 188, 189, 193, 409, 447, 456, 499, 516
Belçika 9, 38, 41, 51, 52, 54, 55, 57, 60, 71, 73, 74, 80, 92, 93, 96, 104, 118, 119, 120, 123, 126, 135, 139, 142, 144, 145, 149, 181, 188, 199, 200, 203, 204, 205, 213, 214, 218, 223, 224, 229, 234, 243, 263, 266, 279, 290, 291, 293, 307, 321, 323, 325, 330, 338, 342, 343, 349, 350, 372, 377, 380, 407, 409, 413, 439, 447, 451, 454, 456, 457, 469, 483, 499, 511, 520, 523
Benelüks Gümrük Birliği, 76, 92
Benelüks Ekonomik Birliği, 74
Berlaymont İnşası, 196, 198, 220
Berlin Deklarasyonu, 147
Bosna-Hersek ve AB Üyeliği, 38, 51, 55, 123, 126, 142, 186, 188, 189, 409, 447, 456, 499, 516
Bretton Woods Sistemi, 77, 87, 110, 111, 114, 136, 219, 407, 420
Britanya 17, 18, 37, 51, 53, 57, 59, 64, 66, 72, 73, 74, 75, 79, 80, 81, 82, 84, 87, 89, 90, 91, 92, 95, 97, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 110, 111, 112, 115, 118, 120, 121, 135, 136, 139, 140, 144, 146, 149, 150, 154, 163, 166, 168, 169, 176, 177, 181, 182, 190, 201, 203, 204, 205, 212, 213, 223, 225, 229, 239, 242, 243, 244, 246, 260, 266, 269, 270, 279, 281, 304, 307, 308, 309, 321, 325, 327, 328, 330, 331, 332, 333, 336, 343, 346, 347, 349, 350, 351, 353, 359, 366, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 389, 391, 392, 393, 395, 396, 397, 405, 408, 410, 411, 412, 413, 414, 420, 422, 427, 428, 432, 434, 435, 440, 441, 448, 450, 451, 454, 455, 456, 457, 459, 460, 461, 463, 470, 472, 475, 477, 480, 481, 482, 488, 490, 494, 495, 497, 499, 500, 511, 520, 521, 523
Süveyş Krizi, 74, 89, 91, 92, 95, 101, 102, 107
Bütçe 37, 43, 96, 98, 115, 134, 135, 160, 161, 162, 182, 195, 199, 201, 206, 207, 208, 210, 212, 215, 217, 225, 226, 233, 234, 235, 238, 239, 242, 243, 245, 247, 248, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 280, 283, 286, 293, 294, 300, 344, 350, 351, 363, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 386, 387, 391, 407, 408, 414, 415, 416, 425, 430, 432, 433, 436, 448, 449, 452, 496, 524, 559, 562
AB Bütçesi, 182, 208, 210, 215, 217, 226, 235, 243, 245, 247, 251, 252, 253, 255, 283, 344, 350, 351, 376, 377, 379, 380, 382, 387, 425, 433, 452
Bulgaristan, 49, 51, 54, 55, 60, 71, 73, 96, 104, 118, 123, 126, 137, 141, 142, 143, 145, 146, 151, 167, 181, 188, 190, 199, 200, 213, 223, 229, 239, 243, 263, 273, 291, 307, 309, 325, 330, 331, 332, 338, 342, 343, 349, 359, 374,

380, 409, 413, 426, 427, 446, 447,
451, 456, 474, 476, 499, 511
Brüksel Antlaşması, 157, 159, 160
Bölgeler Komitesi, 121, 277, 290, 291, 292,
296
Birleşik Avrupa, 93, 247,
Bakanlar Konseyi 23, 41, 42, 43, 85, 86, 90,
91, 98, 99, 102, 116, 120, 121, 127,
148, 159, 160, 174, 180, 182, 196,
197, 198, 202, 208, 209, 210, 212,
217, 218, 219, 220, 221, 222, 224,
225, 226, 227, 228, 229, 232, 235,
237, 238, 240, 244, 248, 249, 250,
251, 252, 253, 254, 255, 261, 266,
267, 271, 272, 287, 288, 292, 293,
311, 316, 350, 351, 368, 370, 372,
375, 379, 430, 454, 483, 494, 495,
562
Konseyler, 218
Daimi Temsilciler Komitesi, 217, 221, 224,
235, 311
Birinci Dünya Savaşı, 10, 11, 15, 17, 18, 71, 76,
84, 101, 186, 474, 475, 488, 491
Balıkçılık Politikası, 176, 366, 433, 434, 435,
443
Büyük Durgunluk, 530
Büyük Buhran, 417
Birleşme Antlaşması, 95, 96, 157, 159, 160,
162, 196, 218
Birleşmeler ve Satın Almalar, 116, 147, 385,
394, 395, 403, 502, 527
Barack Obama, 140
Bölgecilik, 13, 14, 25, 29
Bölgesel Politika, 179, 183, 199, 206, 251, 291,
364, 381, 454
Bölünme, 9, 10, 11, 12, 40, 57, 75, 100, 114, 118,
141, 165, 168, 174, 176, 193, 242,
308, 332, 346, 354, 482, 487
Batı AB, 80, 91, 95, 107, 141, 496
Batı Birliği, 76, 80, 90, 91
Beyaz Kitap, 365, 382, 388
Boş Sandalye Krizi, 95, 97, 98, 99, 107, 197,
204, 378
Bölgesel Entegrasyon, 8, 13, 14, 15, 16, 18, 21,
23, 24, 25, 28, 29, 44, 74, 78, 84,
147, 342, 420
Bölgesel Entegrasyon Birliği, 13, 14, 25, 28,
29, 44
Birinci sınıf ve ikinci sınıf seçimler, 323, 338

C

Catherine Ashton, 199, 202, 495
Clement Attle, 84
Cotonou Antlaşması, 522
Catherine Day, 208

Charles de Gaulle, 21, 73, 82, 89, 97, 101, 107,
182, 226, 378, 429
Boş sandalye krizi, 378
Cockfield Çalışmaları, 201

Ç

Çatı-örgütü sistemi, 34, 43,
Çek Cumhuriyeti, 51, 54, 55, 60, 72, 118, 126,
139, 141, 143, 169, 181, 199, 213,
229, 243, 263, 291, 294, 303, 307,
325, 331, 342, 343, 349, 380, 413,
434, 450, 451, 475, 477, 511, 523
Çekoslovakya, 89, 100, 114, 118
Çifte vekalet, 238, 255
Çevre Eylem Planı, 438
Çevre politikası, 436, 437, 438, 443
Çok taraflılık, 360, 491, 505,
Çok katmanlı yönetim, 27, 34, 43, 44
Dean Acheson, 82, 101
Danışma Komiteleri, 208, 209
Daimi Temsilciler Komitesi, 217, 221, 224,
235, 311
Dayton Barış Antlaşması, 114, 119
Demokrasi açığı, 127, 237, 313, 320, 329, 348,
363, 375, 376, 382
Danimarka, 51, 54, 55, 60, 66, 73, 74, 80, 84,
89, 95, 96, 102, 104, 105, 107, 111,
113, 114, 123, 124, 126, 127, 129, 135,
136, 139, 142, 161, 163, 164, 176, 181,
182, 188, 199, 213, 223, 229, 239,
243, 248, 260, 263, 266, 291, 307,
319, 325, 330, 331, 332, 333, 334,
335, 336, 342, 343, 345, 347, 349,
359, 380, 393, 405, 408, 409, 411,
413, 422, 427, 434, 447, 451, 456,
459, 470, 475, 479, 482, 499, 511,
523, 524
Derogasyon, 374, 382
Doğrudan dava, 268, 269, 270, 271, 275
Doğrudan Etki, 257, 258, 259, 275, 348
Direktifler, 209
Dublin Mülteciler Konvansiyonu, 469
Döviz kuru Mekanizması, 112, 233, 345, 407,
409
Döviz Kuru Mekanizması, 2
Dış ilişkiler, 178, 179, 197, 201, 202, 208, 212,
213, 214, 215, 221, 494
Dış Politika, 39, 40, 74, 75, 92, 109, 116, 119,
120, 121, 129, 138, 148, 150, 161,
162, 163, 175, 177, 178, 85, 214,
230, 233, 251, 333, 346, 359, 481,
492, 493, 494, 495, 505, 507, 511,
514
David Mirtany, 18, 24, 25, 37, 491
Doğu Politikası, 100

Düzenleyici Kurumlar, 277, 282, 283, 285,
286, 287, 296
Donald Rumselfd, 139, 512
Dayanışma Fonu, 449
Devlet yardımları, 267, 399, 402, 403,
Dünya Bankası, 77, 181, 189, 280, 281, 380,
502
Dünya Ticaret Örgütü, 12, 13, 77, 138, 214,
251, 430, 501, 502, 503, 505, 509,
510, 518

E

Euro septik, 302, 304, 308, 309, 346, 375
Euro skleroz, 113, 129, 389
Ermenistan ve AB Üyeliği
Ekonomik ve Parasal Birlik, 111, 121, 129, 204,
407, 448
Ekonomik liberalizasyon, 389, 403,
Ekonomi Politikası, 304, 386, 403, 417, 504
Eğitim Politikası, 458, 460, 461, 464
Elitizm, 352, 361, 375, 382, 439
Emisyon Ticareti Sistemi, 441, 443
Erasmus Kuşağı, 445, 462, 464
Erasmus Programı, 458, 462
Euratom Tedarik Ajansı, 158, 283, 284
Eurobarometer, 59, 60, 135, 140, 342, 343,
511, 517
Eurocorps, 293, 497
Europartiler, 305, 306, 316
Eurotunnel, 279, 393
Ernst Haas, 19, 25
Edward Heath, 102, 111, 332
Edouard Herriot, 72
Entegrasyon Potansiyeli, 14, 20, 21, 25
En farklı sistemler, 32
En benzer sistemler, 32
Ebedi Barış, 71, 487, 492, 493, 505
Egemenlik, 8, 9, 14, 19, 23, 24, 25, 30, 33,
57, 83, 110, 119, 127, 153, 163, 174,
259, 299, 319, 329, 331, 344, 378,
467, 469

F

Federalizm, 15, 17, 25, 27, 28, 33, 34, 35, 36,
37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 153, 306,
308, 527
Finlandiya, 51, 54, 60, 66, 73, 74, 84, 96, 104,
109, 114, 123, 125, 126, 129, 138,
140, 142, 181, 188, 199, 213, 229,
243, 263, 291, 303, 307, 325, 331,
332, 342, 343, 346, 349, 380, 389,

409, 411, 413, 439, 447, 450, 451,
456, 494, 499, 511, 523
Fransa, 8, 17, 22, 32, 36, 51, 53, 54, 55, 60, 64,
66, 69, 72, 73, 75, 80, 82, 83, 84,
85, 87, 89, 90, 91, 92, 95, 96, 98,
100, 101, 103, 104, 105, 110, 111, 112,
115, 118, 120, 123, 124, 126, 131, 133,
135, 139, 142, 144, 145, 151, 163,
165, 167, 168, 177, 180, 181, 182, 183,
188, 190, 196, 199, 204, 213, 218,
219, 229, 240, 243, 255, 260, 263,
266, 273, 279, 280, 281, 288, 290,
291, 293, 294, 303, 304, 305, 306,
307, 308, 319, 320, 321, 323, 325,
330, 331, 333, 334, 335, 342, 343,
349, 350, 359, 377, 378, 380, 389,
392, 393, 395, 396, 397, 406, 407,
409, 410, 413, 414, 417, 426, 427,
428, 429, 432, 434, 439, 440, 447,
448, 450, 451, 454, 456, 457, 459,
461, 472, 475, 476, 477, 479, 482,
488, 490, 494, 497, 499, 500, 511,
512, 517, 520
François Mitterrand, 120

G

Giuliano Amato, 144
Gordon Brown, 150, 410
George W. Bush, 138, 140, 205, 512
Gümrük Birliği, 14, 39, 74, 76, 78, 92, 93, 94,
105, 179, 191, 199, 206, 268, 387,
388, 400, 403, 429
Güçlendirilmiş İşbirliği, 132
Galileo, 285, 293, 295, 393, 394, 519,
Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaş-
ması, 77, 96
Gürcistan ve AB Üyeliği
Grönland, 48, 176, 331, 332
Göç, 10, 11, 12, 20, 32, 47, 52, 53, 62, 64, 67,
115, 121, 145, 162, 168, 175, 190,
254, 288, 294, 307, 308, 314, 341,
357, 358, 389, 393, 437, 454, 462,
467, 468, 496, 470, 471, 472, 473,
474, 475, 476, 477, 478, 479, 484,
493, 504, 515, 516, 518, 527, 530
göçmen karşıtı, 62, 471, 476, 479, 484
AB Politikası, 308, 478,
Yasadışı, 10, 11, 62, 115, 168, 468, 470, 476,
477, 478, 484, 518
Georges Pompidou, 110, 468
Güvenlik ve Savunma Politikası, 283, 285,
496, 497, 500, 505
George Soros, 112

H

Hristiyan Demokrat, 74, 84, 204, 234, 306
Hakim-raportör, 264, 265, 268, 275
Hırvatistan ve AB Üyeliği
Hükümetlerarası Konferanslar, 162, 171
Hükümetlerarasılık, 22, 23, 24, 25, 29, 31, 218, 527
Hukuki Otorite, 159
Henry Kissinger, 494
Helmut Kohl, 120, 454
Harold Macmillan, 101, 107, 366
Hollanda, 8, 34, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 59, 60, 73, 96, 101, 104, 121, 123,126, 135, 137, 139, 141, 142, 144, 145, 149, 151, 158, 165, 181, 182, 188, 199, 204, 213, 218, 223, 229, 243, 259, 260, 263, 264, 266, 280, 291, 307, 325, 331, 333, 335, 342, 343, 347, 349, 350, 359, 377, 380, 395, 396, 406, 407, 409, 411, 413, 426, 427, 428, 434, 447, 451, 456, 457, 459, 463, 469, 475, 477, 479, 483, 494, 499, 511, 523, 524
Herman van Rompuy, 149, 234, 369,

I

Interpol, 12, 288, 290
Irak İşgali, 149, 355, 481, 517
Immanuel Kant, 71, 492, 493

İ

İşçilerin Temel Sosyal Haklar Bildirgesi, 116, 454
İşbirliği Prosedürü, 251, 255
İlk Derece Mahkemesi, 116, 258, 261, 266
İdari Ajanslar, 277
İşlevselcilik, 18, 19, 25
İzlanda, 48, 50, 51, 55, 74, 80,115, 125, 142, 143, 168, 187, 188, 189, 193, 286, 332, 366, 415, 435, 470, ve AB üyeliği, 415
İdealizm, 491, 505
İç Pazar, 199, 284,
İrlanda Referandumu, 114, 137, 164, 165, 305
İsrail ve AB, 517
İtalya, 8, 18, 22, 50, 51, 52, 54, 55, 57, 60, 62, 63, 64, 71, 73, 74, 80, 84, 87, 90, 91, 96, 104, 111, 112, 123, 126, 129, 139, 142, 144, 180, 181, 188, 198, 199, 204, 211, 213, 218, 223, 243, 246, 259, 260, 263, 266, 273, 279, 281,

290, 291, 303, 304, 307, 308, 309, 320, 321, 323, 325, 329, 330, 331, 342, 343, 349, 350, 359, 377, 380, 391, 401, 406, 409, 411, 413, 414, 415, 426, 427, 428, 434, 439, 440, 441, 447, 448, 450, 451, 456, 457, 461, 462, 474, 475, 478, 481, 482, 499, 511, 523
İskandinav Kurulu, 74, 76
İkinci Dünya Savaşı, 9, 11, 14, 15, 17, 25, 72, 73, 75, 76, 80, 81, 84, 92, 101, 228, 360, 394, 397, 426, 471, 476, 491, 508
İstikrar ve Büyüme Paketi, 408, 414, 422
İşbirliği temelli federalizm, 34
İspanya, 10, 37, 38, 51, 52, 53, 54, 55, 60, 63, 73, 74, 75, 84, 89, 95, 96, 101, 104, 105, 107, 118, 120, 123, 126, 135, 139, 140, 142, 144, 146, 150, 176, 181, 187, 188, 199, 213, 223, 244, 260, 263, 264, 266, 278, 291, 293, 304, 307, 308, 320, 325, 331, 343, 349, 380, 389, 391, 395, 397, 401, 409, 413, 415, 428, 434, 435, 438, 440, 441, 447, 448, 449, 450, 451, 453, 454, 456, 457, 461, 474, 475, 477, 478, 480, 481, 482, 499, 511, 517, 523
Madrid'deki terörist saldırıları, 137
İsveç, 8, 36, 51, 54, 55, 57, 60, 66, 73, 74, 84, 96, 102, 104, 109,114, 123, 125, 126, 129, 135, 136, 140, 142, 181, 188, 199, 213, 260, 263, 264, 290, 291, 303, 307, 320, 325, 331, 332, 333, 343, 349, 359, 372, 380, 393, 405, 408, 409, 411, 413, 422, 427, 428, 447, 451, 456, 457, 475, 477, 479, 480, 494, 499, 511, 523, 524
İsviçre, 8, 14, 35, 38, 39, 50, 51, 54, 55, 73, 96, 102, 104, 110, 115, 123, 125, 126, 127, 142, 168, 188, 189, 191, 286, 294, 331, 335, 409, 447, 456, 475, 477, 499, 516
İklim Değişikliği, 440, 441, 518
Emisyon Ticareti Sistemi, 441
İki kutuplu Sistem, 488, 505,
İltica, 121
AB Politikası, 121
İdare, 29, 44, 154, 156, 184, 212, 279, 280, 281, 288, 314

J

Jose Maria Aznar, 140, 481
Jose Manuel Barroso, 22, 150, 189, 199, 200, 205, 369, 530

Jerzy Buzek , 245, 246
Jacques Chirac, 139, 145, 205, 280, 497
Jean-Luc Dehaene, 144, 205, 243
Jacques Delors, 27, 114, 115, 118, 120, 129,
183, 197, 204, 243, 454, 537, 552
Jacques Derrida, 355, 341
Jim Dooge, 113
Jürgen Habermas, 355
Justus Lipsius Binası, 220, 228, 229
Jean Monnet, 17, 84, 87, 90, 104, 146, 155, 162,
178, 196, 537
Jacques Poos, 118, 119
Jean-Pierre Raffarin, 145
Jacques Santer, 136, 204, 243
Javier Solana, 205, 226, 494
Jean-Claude Trichet, 280

K

Katılım Anlaşması, 102
Konrad Adenauer, 74, 83
Kriterler, 71, 114, 125, 134, 135, 151, 184, 185,
190, 192, 193, 212, 374, 408, 414,
415, 433, 514
Kara Çarşamba, 112, 114, 410
Kimyasallar Siyaseti, 443
Kamu Personeli Mahkemesi, 257, 258, 261,
267, 268, 272, 275
Koalisyon Hükümeti, 321, 338, 410
Komitoloji, 208, 215
Karşılaştırmalı Yöntem, 27, 28, 31, 32, 33, 44
Karşılaştırmalı Siyaset, 27, 28, 31, 33, 44
Konfederalizm, 27, 28, 35, 38, 39, 41, 42, 43,
44, 527
Konfederasyon, 14, 27, 28, 30, 37, 38, 39, 40,
41, 42, 43, 44, 154, 291, 303, 304,
305, 375
Kopenhag Kriterleri, 114, 125, 184, 190, 193
Kozmopolitlik, 341, 358, 359, 361, 462, 464,
514
Küba Füze Krizi, 95, 136
Kalkınma Politikası, 520, 522, 525
Küresel Ekonomik Kriz, 147, 182, 233, 234,
246, 249, 278, 282, 308, 332, 367,
377, 381, 385, 396, 405, 410, 411,
414, 415, 417, 421, 422, 445, 457,
458, 464, 477
Küreselleşme, 11, 113, 132, 166, 177, 398, 401,
445, 449, 453, 459, 487, 490
Küreselleşme düzenleme fonu, 449
Küresel güç, 488, 492
Körfez Savaşı, 109, 138, 233, 487, 496, 510
KAGAN Tezi, 490
Kosova ve AB üyeliği , 176, 187
Karma Ekonomi, 306
Karadağ ve AB Üyeliği, 142

Karşılıklı tanıma, 259, 275, 388, 460, 467
Komşuluk Politikası, 187, 515, 516, 525
Kuzey Atlantik Anlaşması, 76, 80, 87
Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü, 80, 87
Kendi kaynakları, 98, 379, 491
Kamu Politikası, 7, 27, 174, 364, 382
Kamusal alan, 341, 345, 354, 355, 356, 361
Kısıtlayıcı pratikler, 85, 399, 402
Katma değer vergisi, 378, 379, 389
Kadife Devrim, 118
Komüniteryanizm, 357, 361
Katmanlı yetki ilkesi, 175, 193, 308

L

Lahey Programı, 470, 473
Liberal Hükümetlerarasıcılık , 24, 25
Lizbon Anlaşması, 58, 133, 137, 146, 147, 149,
150, 151, 153, 167
Lizbon Stratejisi, 134, 137, 151, 371, 385, 390,
403, 453, 458, 459
Lobicilik, 299, 310, 312, 314, 315, 316
Lomé Konvansiyonu, 120, 521, 522
Lüksemburg , 51, 52, 55, 60, 71, 73, 74, 84, 95,
96, 99, 104, 107, 111, 115, 118, 123,
126, 135, 142, 145, 149, 158, 181,
182, 188, 199, 204, 207, 213, 218,
219, 221, 223, 229, 237, 240, 242,
243, 248, 255, 257, 261, 262, 263,
266, 267, 275, 278, 284, 287, 291,
292, 293, 307, 323, 325, 331, 342,
343, 349, 350, 377, 380, 392, 407,
409, 413, 434, 446, 447, 451, 456,
458, 474, 475, 499, 511, 523, 524
Lüksemburg Uzlaşısı, 95, 99, 107
Louise Weiss, 241

M

Mark Eyskens, 118
Maliye Politikası, 121, 333, 386, 387, 403,
408, 422
Mikhail Gorbaçov, 117
Maastricht Anlaşması, 58, 109, 113, 115, 124,
127, 129, 132, 134
Makedonya ve AB üyeliği
Marshall Planı, 69, 70, 76, 78, 79, 80, 85, 87,
131, 132, 136, 508
Microsoft, 400, 401
Moldova ve AB Üyeliği, 187
Monnet Yöntemi, 18
Milliyetçilik, 9, 10, 18, 25, 61, 71, 76, 87, 118, 354
Müşahakâr Konsensüs, 163, 164, 171, 410
Margaret Thatcher, 115, 201, 378, 432, 454
Muhafazakar gruplar, 133

Mavi Kart, 473, 478, 479

N

Napoli Konvansiyonu, 468
Nice Anlaşması, 133, 137, 151
Norveç, 50, 51, 55, 73, 74, 80, 84, 95, 96, 102, 103, 104, 105, 115, 123, 125, 126, 127, 168, 188, 189, 286, 294, 330, 331, 409, 447, 456, 470, 499, 524
Nispi Temsil, 320, 321, 338,
Nitelikli Çoğunluk Oyu, 99, 198, 205, 227, 229, 235
Nikolas Sarkozy, 22, 167, 417, 476, 515

O

Olağan yasama prosedürü ,251, 255
Orantılılık, 175
Ortak Pazar, 15, 16, 23, 31, 72, 89, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 103, 107, 109, 112, 113, 114, 115, 125, 127, 129, 134, 147, 160, 173, 178, 182, 201, 204, 233, 239, 251, 257, 282, 288, 344, 345, 374, 382, 385, 388, 389, 390, 391, 394, 395, 397, 399, 401, 402, 403, 405,407, 417, 420, 425, 426, 435, 436, 438, 445, 446, 448, 453, 454, 456, 458, 467, 469, 473, 478, 484, 503, 505, 527, 529
Ortak Tarım Politikası, 94, 111, 176, 293, 376, 402, 425, 426, 429, 443, 449
Ortak Ticaret Politikası, 96, 176, 500, 505
Ortak Gümrük Tarifeleri, 379
Ortak Balıkçılık Politikası, 176, 366, 434, 435, 443
Ortak Dış ve Güvenlik Politikası, 121, 132, 138
Ortak Pazar, 15, 16, 23, 31, 72, 89, 93, 94, 95, 96, 97, 103, 107, 109, 112, 113, 114, 115, 125, 127, 129, 134, 147, 160, 173, 178, 182, 201, 204, 233, 239, 251, 257, 282, 288, 344, 345, 374, 382, 385, 388, 389, 390, 391, 392, 394, 395, 397, 399, 401, 402, 403, 405, 407, 417, 420, 425, 426, 435, 436, 438, 445, 446, 448, 453, 454, 456, 458, 467, 469, 473, 478, 484, 503, 505, 527, 529
Ortak kaynaklar, 435, 436, 443
Ortak Ulaştırma Politikası, 176, 271

Ö

Ön Kararlar, 268, 269

P

Para Politikası, 386, 387, 403, 406, 407, 410, 416, 419, 422
Para Birliği, 135
Paneuropa, 72
Paris Antlaşması,158, 159, 160, 162, 175, 224, 399, 402, 527
Petersberg görevleri, 496, 497, 500, 505
Polonya, 32, 51, 53, 54, 55, 59, 63, 64, 71, 73, 96, 100, 104, 118, 120, 123, 126, 141, 142, 143, 169, 181, 185, 188, 199, 211, 213, 223, 227, 228, 229, 243, 245, 262, 263, 273, 285, 290, 291, 293, 307, 308, 325, 331, 342, 343, 349, 350, 359, 380, 409, 412, 413, 426, 428, 440, 447, 450, 451, 456, 457, 463, 474, 475, 477, 499, 511, 523
Polonyalı tesisatçı, 393
Portekiz, 51, 54, 57, 60, 73, 74, 80, 84, 89, 95, 96, 101, 102, 104, 105, 107, 118, 123, 126, 135, 142, 150, 161, 188, 199, 205, 213, 229, 239, 243, 263, 278, 291, 303, 307, 325, 330, 338, 343, 347, 349, 359, 380, 409, 412, 413, 414, 415, 427, 428, 434, 438, 440, 441, 447, 449, 450, 451, 453, 456, 463, 469, 474, 482, 494, 499, 511, 520, 523
Prüm Konvansiyonu, 168
Paul-Henri Spaak, 80, 92, 93, 104

R

Rota bağımlılığı, 373
Richard Coudenhove-Kalergi
Raymond Crotty, 161
Roy Jenkins, 112, 204
Resmi kalkınma yardımı, 507, 520
Romano Pradi
Realizm, 15, 17, 20, 25, 491
Referandumlar, 39, 125, 141, 162, 165, 166, 309, 319, 320, 326, 327,329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 344, 346, 350, 352, 375, 376, 417
Rejim, 21, 31, 32, 37, 44,105, 155, 170, 314, 323, 351, 386, 425, 436, 489, 530

Roma Antlaşması, 160, 162, 184, 213, 219, 259, 271, 278, 286, 290, 376, 385, 388, 399, 425, 426, 436, 447, 453, 458, 464, 468, 493, 500, 524,
Robert Schuman, 80, 82, 83, 84, 87, 238,
Rekabet Politikası, 257, 386, 399
Rıza Prosedürü, 251, 255
Rezerv Para, 418, 422

S

Siyasa evrimi, 367, 382
Savunma Politikası, 132, 283, 285, 346, 374, 487, 489, 496, 497, 498, 500, 505, 561, 563
Seyahat özgürlüğü, 271, 331, 391, 455, 476
Serbest Ticaret Alanı
Sert Güç, 487, 491, 492, 505, 513, 515
Stanley Hoffmann, 22, 544
Saddam Hüseyin, 138
Sicco Mansholt, 94, 204, 431
Siyasi Oyunlar, 373
Siyasal Birlik, 15, 43, 93, 416
Sakharov Düşünce Özgürlüğü Ödülü, 252
Schengen Anlaşması, 114, 115, 129, 132, 149
Sekülerizm, 306, 355, 359, 361
Sırbistan , 51, 53, 54, 55, 119, 123, 126, 142, 143, 176, 187, 188, 189, 190, 193, 287, 409, 447, 456, 472, 499, 516
Slovakya, 51, 53, 54, 60, 118, 123, 126, 137, 141, 142, 143, 145, 181, 187, 188, 199, 213, 223, 229, 243, 263, 291, 307, 325, 331, 332, 342, 343, 349, 350, 359, 380, 409, 413, 434, 447, 451, 456, 473, 499, 511, 523
Sosyal Eylem Planı
Sosyal Bölüm, 455
Sosyal Şart, 168, 171, 204, 374, 454, 455, 456, 464, 561
Sosyal Politika , 93, 116, 121, 162, 175, 178, 179, 222, 291, 364, 382, 445, 452, 453, 454, 457, 464
Somali ve korsanlık
Spesiyalist Barışı, 8, 70
Stokholm Konvansiyonu, 95, 102
Süveyş Krizi, 74, 89, 91, 92, 95, 101, 102, 107
Süper güç, 66
Sürdürülebilir Kalkınma, 311, 356, 390, 433, 438, 439, 443, 449, 492
Soğuk Savaş, 69, 70, 75, 89, 91, 99, 100, 107, 109, 115, 117, 118, 125, 129, 131, 132, 136, 138, 140, 141, 151, 170, 245, 457, 472, 474, 484, 487, 488, 490, 491, 496, 505, 507, 508, 510, 512, 514, 517, 518, 530
Sivil Toplum, 12, 254, 291, 313, 314, 316, 328

Sivil Güç, 491, 492, 500, 505, 528
Silvio Berlusconi, 22, 50, 243

Ş

Şirket birleşmeleri, 394, 395, 403, 527

T

Terörle mücadele koordinatörlüğü
Terörizmle mücadele, 148, 467, 468, 482, 483
Tüzükler, 209
Tek Avrupa , 94, 109, 112, 113, 114, 115, 123, 127, 129, 158, 159, 160, 162, 186, 201, 209, 230, 239, 251, 266, 331, 333, 366, 385, 389, 403, 438, 448, 454, 455, 458, 493
Tek Avrupa Hava sahası, 2
Terörizm, 10, 132, 138, 148, 288, 289, 467, 468, 469, 470, 479, 481, 482, 483, 484, 489, 490, 492, 494, 498, 510, 515, 530
Thomson Raporu, 111, 448
Tindemans Raporu
Ticaret Politikası , 96, 97, 176, 386, 500, 501, 505, 507, 520
Ortak Ticaret Politikası, 96, 176, 500, 505, 565
Trans-Avrupa Ağları, 393, 403
Troyka Sistemi, 223
Truman Doktrini, 80
Türkiye, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 106, 123, 125, 126, 135, 142, 143, 145, 183, 186, 188, 189, 190, 252, 273, 293, 359, 409, 440, 447, 456, 472, 478, 499, 514, 515, 516
ve Ermenistan, 49, 186
ve AB Üyeliği, 50, 353, 381
ve İnsan Hakları
Avrupa Kimliği, 47, 50, 52, 56, 58, 67, 356, 462, 464
Topluluk Yöntemi, 178, 193
Tony Blair , 141, 149, 168, 205, 357, 455, 495, 497

U

Uluslararası Adalet Divanı, 274
Uluslararası Ceza Mahkemesi, 274, 289, 494, 512
Uluslararası Para Fonu, 77, 110, 391, 416, 419, 421
Uluslararası Örgütler , 262, 365, 377, 491, 508

örnek olarak AB, 371
Uluslararası ilişkiler, 7, 15, 20,25, 27,28, 30,
31, 33, 44, 354, 488, 490, 491, 498,
513, 520
Üye devletler , 13, 14, 21, 22, 23, 24, 28,
31, 33, 38, 39, 40, 41, 42, 43,
51, 58, 80, 97, 98, 99, 115, 116,
122,124,133,148,149, 155, 156,
162,164,166,168,170,173,174,
176,177,178, 180, 181, 182,
183,193,195, 196, 197,198, 207,
209, 210,212, 213, 214, 215,
217,218, 219,222,223, 224,
225,244,254,258,259,260, 262,
266, 267, 270, 271,272, 275, 277,
278, 281, 282, 283, 286, 290, 294,
299, 300, 301,
309, 310, 311,316, 323,342, 346, 348, 352,
365, 366, 367, 368, 370, 371, 372,
373, 374, 375, 377,379,387,388,
392,399,401,402,403,
406, 408, 409, 420, 425, 426, 441,445, 446,
447, 448, 449, 453, 454, 457, 458,
459, 469,478, 479, 480, 483, 493,
494, 498,520, 527, 528,529
Ulusal Katkılar ,98, 377, 380, 382
Ulusüstüçülük, 22, 23, 25,31,101,527
Ukrayna,48,49, 51, 53, 54, 118, 123, 126,
142,188,189,191,193,273,281
,394, 409, 440,447,456,473,
474,494,499,516,518
Uyum Politikası,445, 446,447, 448,449,
452,464
Uyum Fonu, 116,448, 449

Ü

Üye ülke, 7, 23, 24, 25, 47, 52, 58, 86, 93, 94,
98, 106, 111, 112, 122, 132, 134, 142,
144, 162, 167, 168, 169, 174, 176, 177,
184, 185, 193, 197, 199, 207, 209,
210, 214, 215,217, 219, 221, 224,
226, 227, 229, 230, 233, 234, 235,
240, 251, 255, 259, 261, 263, 266,
272, 275, 279, 280, 281, 282, 288,
290, 291, 293, 300, 303, 308, 310,
313, 320, 324, 328, 330, 332, 333,
334, 336, 346, 368, 375, 376, 382,
386, 387, 388, 389, 392, 409, 417,
427, 431, 433, 434, 436, 441, 446,
458, 472, 478, 480, 490, 498, 503,
514, 521, 524, 529

V

Valery Giscard d'Estaing, 144, 243
Vassilios Skouris, 257, 263, 265, 266
Yapısal Fonlar,116, 182, 379, 381,449, 450,
451, 464
Vasily Tatishchev, 48
Versay Anlaşması,76
Vietnam Savaşı, 89, 107, 111, 509
Varşova Paktı ,76, 81, 91, 95, 100, 493
Vatandaşlık, 41, 47, 56, 57, 58, 67, 124, 169,
199, 269, 270, 352, 381, 470, 474,
492
Vatanseverlik, 56, 61, 67

W

Walter Hallstein, 96, 98, 204
Werner Komitesi, 407
Westphalia Barışı, 8, 70
Westphalia Sistemi, 8, 10, 25, 529
Winston Churchill, 69, 79, 80, 81, 90, 131, 530
Willy Brandt ,110, 243

Y

Yurttaş inisiyatifi,328, 338, 375
Yönetişim, 27, 34, 43, 44, 180, 235, 257, 352,
363, 366, 373, 515, 524, 530
Yunanistan, 23, 51, 54, 55, 60, 71, 73, 74, 79,
89, 95, 96, 101, 104, 105, 107, 123,
126, 134, 139, 142, 145, 150, 151,
181, 187, 188, 199, 211, 213, 223,
229, 239, 243, 254, 263, 266, 273,
291, 293, 307, 323, 325, 330, 338,
343, 349, 359, 367, 380, 391, 408,
409,411, 412, 413, 414, 415, 416, 417,
418, 421, 422, 427, 434, 438, 447,
449, 450, 451, 453, 454, 456, 474,
475, 478, 482, 499, 511, 517, 523
Yeşil Kitap,365, 366, 382
Yeşil Siyaset, 305, 439
Yaşam Boyu Öğrenme Programı, 459
Yeni işlevselcilik, 19, 21, 25
Yarı-Federal, 27, 43
Yılan Sistemi, 111, 112, 114, 407
Yumuşak Güç, 487, 491, 492, 498, 505, 513,
515, 530
Yaoundé Konvansiyonu, 95, 96
Yom Kippur Savaşı, 111, 114, 509, 517
Yugoslavya, 9, 10, 73, 96, 104, 114, 119, 174,
190
Yakınsama Hedefi, 450
Yetkilendirme, 175
Yetki, 7, 12, 13, 14, 20, 23, 29, 31, 33, 34, 36,
37, 39, 40, 41, 43, 51, 70, 83, 85,
89, 96, 97, 98, 99, 116, 121, 127, 132,

133, 153, 154, 156, 159, 160, 161,
162, 163, 166, 173, 174, 175, 176,
177, 178, 179, 180, 193, 195, 196, 197,
203, 206, 207, 208, 210, 212, 213,
215, 219, 221, 226, 230, 232, 234,
235, 237, 238, 239, 240, 243, 250,
251, 252, 253, 254, 255, 258, 259,
260, 264, 270, 277, 279, 280, 281,
282, 283, 285, 286, 288, 289, 290,
292, 293, 294, 299, 301, 302, 308,
312, 319, 320, 323, 328, 330, 331,
336, 346, 348, 352, 363, 364, 365,
366, 368, 370, 372, 375, 376, 378,
387, 399, 400, 401, 402, 403, 408,
420, 425, 438, 469, 483, 495, 501,
503

Z

Zirve Toplantısı, 231, 235